

1960-1990

Η χρυσή εποχή της βιομηχανικής ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης

Αναμνήσεις Διευθυντικών Στελεχών

ΕΚΔΟΣΗ:
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2011

1960-1990

Η χρυσή εποχή της βιομηχανικής ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης

Αναμνήσεις Διευθυντικών Στελεχών

Σ.Β.Β.Ε.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2011

ISBN: 978-960-88720-3-5

Έκδοση: Σ.Β.Β.Ε. - ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πλ. Μοριόβου 1, 54625 Θεσσαλονίκη, Τηλ.: 2310-539817, email: info@sbbe.gr, www.sbbe.gr

Σχεδιασμός - Παραγωγή: ΚΕΘΕΑ ΣΧΗΜΑ+ΧΡΩΜΑ, Τηλ.: 2310 797.476

*Αφιερώνεται σ' αυτούς που
εργάσθηκαν με ζήλο για την
ανάπτυξη της βιομηχανίας
στη Θεσσαλονίκη*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α	
1950: Έναρξη της βιομηχανικής ανάπτυξης στην Ελλάδα	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β	
1960: Η ώρα της Θεσσαλονίκης	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ	
Αναμνήσεις από την εργασία σε βιομηχανίες που σηματοδότησαν τη βιομηχανική ανάπτυξη στη Θεσσαλονίκη	25
- ESSO PAPPAS: Από δημοσιεύματα της εποχής	26
- ETHYL HELLAS: Α. Μανούδης	55
- ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΛΥΒΟΣ (HELENIC STEEL): Αντ. Σταυρίδης	83
- ΧΗΜΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (SICNG): Από μαρτυρίες εργαζομένων	94
- GOOD YEAR: Γ. Γαβρινλίδης	104

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι συγγραφείς αυτού του βιβλίου, νιώθουν ιδιαίτερα ευτυχείς που αξιώθηκαν να γράψουν τις αναμνήσεις τους από μια ιδιαίτερη περίοδο της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Επιθυμούν μάλιστα να ευχαριστήσουν τον Σύνδεσμο Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος που δέχθηκε την πρόταση τους να αναλάβει την έκδοση αυτού του βιβλίου. Γιατί η απόφαση αυτή του Συνδέσμου έχει και συμβολικό χαρακτήρα: αναγνώρισης της συνεισφοράς των βιομηχανιών αυτών και των ανθρώπων που εργάστηκαν σε αυτές.

Ευχαριστίες οφείλονται προσωπικά στον Εκτελεστικό Αντιπρόεδρο του ΣΒΒΕ κ. Ιωάννη Σταύρου για την υποστήριξη του εξ' αρχής και στο υπόλοιπο προσωπικό που μας βοήθησε να ανατρέξουμε στη βιβλιοθήκη τους και να χρησιμοποιήσουμε αποσπάσματα από τα περιοδικά τους. Όπως επίσης ευχαριστούμε για τον ίδιο λόγο και την Διευθύντρια του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης κ. Ολυμπία Βλαχοπούλου και το προσωπικό του Επιμελητηρίου.

Όσοι μας βοήθησαν σε διάφορα θέματα που σχετίζονται με την έκδοση αυτή είναι και πολλοί άλλοι που δε θα μπορούσαμε να τους αναφέρουμε έναν-έναν ξεχωριστά. Αλλά δεν μπορούμε να μην αναφερθούμε ιδιαίτερα στον Παναγιώτη Γεωργούλη ο οποίος αφιλοκερδώς προσφέρθηκε να μας βοηθήσει λόγω των διαχρονικών φιλικών του σχέσεων που δημιουργήθηκαν με τις βιομηχανίες μας. Επίσης, δεν μπορούμε να μην αναφερθούμε στο γνωστό φωτογράφο της Θεσσαλονίκης Διογένη Νικολέρη ο οποίος πρόθυμα μάς επέτρεψε να χρησιμοποιήσουμε από το αρχείο του φωτογραφίες από την εποχή της έναρξης των εργασιών ανέγερσης του Διυλιστηρίου της ΕΣΣΟ-ΓΙΑΠΠΑΣ.

Τέλος, ευχαριστούμε ιδιαίτερα το προσωπικό της εκτυπωτικής μονάδας γραφικών τεχνών ΣΧΗΜΑ+ΧΡΩΜΑ του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) για την υποδειγματική συμπεριφορά και βοήθειά τους στην ολοκλήρωση της προσπάθειάς μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο βιβλίο αυτό καταγράφονται οι αναμνήσεις στελεχών μεγάλων βιομηχανικών μονάδων της Θεσσαλονίκης για την περίοδο 1960-1990, που θεωρούμε ότι ήταν η χρυσή εποχή της βιομηχανικής της ανάπτυξης. Γιατί τότε, οι μεγάλες εκείνες βιομηχανικές μονάδες (κυρίως του Συγκροτήματος των Διαβατών), δηλαδή **Esso-Pappas, Ethyl, Χαλυβουργείο** και **Μονάδα Λιπασμάτων Θεσσαλονίκης**, σηματοδότησαν την προσπάθεια αποκέντρωσης του βιομηχανικού δυναμικού της χώρας εκτός Αθηνών. Ποτέ άλλοτε στην Ελλάδα δεν είχαμε τέτοιες σύγχρονης τεχνολογίας βιομηχανικές επενδύσεις μακριά από το κέντρο. Δεν ήταν μόνο ο αριθμός των συγκεντρωμένων μονάδων, ούτε το ύψος των επενδυθέντων κεφαλαίων, αλλά κυρίως η προηγμένη τεχνολογία που χρησιμοποιήθηκε στους τομείς των πετροχημικών, της χαλυβουργίας και των λιπασμάτων. Η εγκατάσταση του διυλιστηρίου και των γύρω μονάδων άλλαξε την εικόνα της περιοχής. Πήρε μόνο πέντε χρόνια για να στηθούν οι τέσσερις βιομηχανικές μονάδες. Οι συνολικές επενδύσεις ξεπερνούσαν το σημαντικό τότε ποσό των 200 εκατομμυρίων δολαρίων, παρείχαν πλήρη και άμεση απασχόληση σε 3 – 4.000 εργαζομένους και, έμμεσα, σε χιλιάδες άλλους εξωτερικούς συνεργάτες στις μεταφορές, στις υπηρεσίες, στα μηχανουργεία και αλλού.

Οι βιομηχανίες αυτές έγιναν εν συνεχεία η αφορμή για την προσέλκυση στη Θεσσαλονίκη και άλλων μεγάλων επενδύσεων από διεθνείς εταιρείες, όπως η **Good Year**, η **Tekkosha**, η **Steyer**, αλλά και ελληνικές, όπως η τσιμεντοβιομηχανία **TITAN**, η **Αθηναϊκή Ζυθοποιία** κ.α., οι οποίες άλλαξαν τελείως τους ρυθμούς της ζωής στις περιοχές όπου εγκαταστάθηκαν. Χιλιάδες εργαζόμενοι πηγαινόερχονταν κάθε ημέρα δυτικά, καινούρια προϊόντα ή πρώτες ύλες έφθαναν με δεξαμενόπλοια ή μεταφέρονταν με βυτιοφόρα, σιδηροδρομικούς

συρμούς, με βαρέλια και με πλατφόρμες από και προς όλες τις χώρες της Ευρώπης και πρόσθεταν στη γραφικότητα της Θεσσαλονίκης τον απαιτούμενο για ανάπτυξη σύγχρονο ρυθμό. Έφευγε το παλιό και ερχόταν ορμητικά το καινούριο, όπως σημειώνεται από έγκυρους δημοσιογράφους της εποχής.

Η Θεσσαλονίκη έχοντας προνομιακή γεωγραφική θέση, εκτεταμένη ενδοχώρα, μεγάλο λιμάνι και δυναμισμό που πήγαζε από την ανάμιξη ανθρώπων που προέρχονταν από διάφορες γεωγραφικές περιοχές και έθνη, υπήρξε πάντοτε ένα μεγάλο οικονομικό κέντρο. Η βιοτεχνία, το εμπόριο, οι τραπεζικές εργασίες και τα ελεύθερα επαγγέλματα ήταν πάντοτε ιδιαίτερα αναπτυγμένα.

Όπως σημειώνει ο αείμνηστος καθηγητής Δ. Δελιβάνης στο έργο του «Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ», έκδοση 1985 από το Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης «... παρά τα εμπόδια εις το τέλος του 18ου αιώνας τα δύο τρίτα του εμπορίου της Θεσσαλονίκης ήσαν από ελληνικά χείρας, διεξήγετο δε κυρίως με την Αυστρίαν, την Γαλλίαν, την Ρωσίαν και ως εσωτερικό εμπόριο φυσικά με την τότε απέραντον Οθωμανικήν Αυτοκρατορίαν... οι σιδηρόδρομοι λειτουργούσαν εις την ενδοχώραν της από το 1880...

... Την περίοδο 1912-1922 λόγω των πολέμων η καλλιέργεια της γης δεν αυξανόταν σημαντικά, η κτηνοτροφία όμως παρουσίαζε πρόοδο όπως επίσης και η βιοτεχνία γουναρικών και κλωστοϋφαντουργικών... Τα έτη 1923-50 η οικονομική σημασία αύξησε πάλι σε όλους τους τομείς παρά τον πόλεμο του 1940-44, την εξολόθρευση των Εβραίων και τας καταστροφάς του εμφυλίου πολέμου... γιατί στην πρόοδό της συνέβαλαν τα μέγιστα οι τόσον εργατικοί ικανοί και ευφυείς πρόσφυγες...».

Τα μεταπολεμικά χρόνια, θεσμοί όπως το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιό, η Διεθνής Έκθεση, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως τα Δημήτρια κ.λπ., ήταν στοιχεία που προωθούσαν την πρωτοπορία της πόλης σε πολλούς τομείς. Οι εμπορικοί δρόμοι με τα πολλά καταστήματα, τα φημισμένα ξενοδοχεία και εστιατόριά της, όπως το Mediterranean Palace, το Όλυμπος-Νάουσα και οι χιλιάδες επισκέπτες, της έδιναν πάντα μια συνεχή αναπτυξιακή και κοινωνική δυναμική. Αυτό που έλειπε, ήταν η συστοίχιση της Θεσσαλονίκης με τη σημειούμενη μεταπολεμική βιομηχανική ανάπτυξη στην Ευρώπη. Όμως, τη δεκαετία του 1960, στον ορίζοντα της Θεσσαλονίκης άρχισε να ανατέλλει η βιομηχανική εποχή που εγκαινιάσθηκε με την εγκατάσταση του βιομηχανικού συγκροτήματος του διυλιστηρίου στα Διαβατά. Η μεγάλη αρχή είχε γίνει και τα αποτελέσματα δεν άργησαν να φανούν.

Σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, η ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης το διάστημα των τριάντα αυτών ετών (1960-1990) βασίστηκε κατά κύριο λόγο στη βιομηχανία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μίας ισχυρής μεταποιητικής βάσης, η οποία το 2006 παρήγαγε το 25% του ΑΕΠ του νομού, το ο-

ποίο αποτελεί ένα από τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής του δευτερογενούς τομέα στη χώρα. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) του Ν. Θεσσαλονίκης διαμορφώθηκε το 2008 σε €20 δισ. περίπου, το οποίο αντιπροσωπεύει μόλις το 10% του εθνικού προϊόντος, ενώ ανέρχεται μόλις στο ένα πέμπτο του αντίστοιχου μεγέθους της Αττικής. Ένα ακόμη ενδεικτικό στοιχείο της κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας του Νομού Θεσσαλονίκης είναι η υποχώρηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ ως ποσοστό του εθνικού μέσου όρου. Συγκεκριμένα, στα μέσα της δεκαετίας του '90, διαμορφωνόταν στο 106% του κ.κ. ΑΕΠ της χώρας, και ισούταν με αυτό της πρωτεύουσας. Το 2008, το κ.κ. ΑΕΠ του Νομού περιορίστηκε το 95% του εθνικού μέσου όρου και μόλις στο 79% του αντίστοιχου μεγέθους της Αττικής.

Έτσι, στα χρόνια που ακολούθησαν από το 1960 μέχρι το 1990, η Θεσσαλονίκη κατάφερε να ανέβει στην πρώτη βαθμίδα της οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης της Ελλάδας, αλλά παρά ταύτα η πορεία της ανακόπηκε. Πολλές ξένες επιχειρήσεις έφυγαν από τη χώρα μας και πολλές ελληνικές είτε μείωσαν την παραγωγή τους, είτε εγκαταστάθηκαν σε γειτονικές βαλκανικές χώρες μετά την αλλαγή του πολιτικού και οικονομικού τους συστήματος.

Ο πρόεδρος του Ε.Β.Ε. Θεσσαλονίκης, με αφορμή τα εγκαίνια της Δ.Ε.Θ. το 2009, σε άρθρο του στην οικονομική εφημερίδα ΕΞΠΡΕΣ, σημειώνει ότι:

«Στην περιοχή Θεσσαλονίκης - με εξαίρεση της Εγνατίας οδού... - δεν έχουν υλοποιηθεί μεγάλα έργα εδώ και τουλάχιστον δύο δεκαετίες. Χωρίς σύγχρονες υποδομές δεν μπορεί η πόλη να γίνει ελκυστική για νέες επενδύσεις ... και να καταστεί σημαντικό κέντρο της περιοχής, όπως συνηθίζαμε να λέμε επί δεκαετίες.»

Και ο πρόεδρος του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, Ν. Πέντζος σε συνέντευξή του στο ΒΗΜΑ με την ίδια αφορμή των εγκαίνιων της Δ.Ε.Θ. υπογράμμισε:

«...Οι επιχειρηματίες της Βόρειας Ελλάδας βλέποντας τον οικονομικό ιστό της Μακεδονίας και της Θράκης να αποσυντίθενται με δραματικά επακόλουθα, ζήτησαν για πολλοστή φορά γενναία αναδιάρθρωση όλων των υποδομών που αφορούν τον Ελληνικό Βορρά.»

Τα πιο πάνω στατιστικά στοιχεία και η πρόχειρη σταχυολόγηση μερικών αναπτυξιακών αιτημάτων των οικονομικών παραγόντων του τόπου, δείχνουν μια εικόνα αποδυνάμωσης της Θεσσαλονίκης, αντίθετη με την ανάπτυξη που σημειώθηκε την περίοδο 1960-1990. Οι συγγραφείς θα επιχειρήσουν να παρουσιάσουν αναμνήσεις από την συμμετοχή τους στο βιομηχανικό αυτό άλμα που βοήθησε στην εξέλιξη της περιοχής και της πόλης. Άλλωστε η Θεσσαλονίκη στη μακρόχρονη ιστορία της είχε να επιδείξει κατ' επανάληψη περιόδους πρωτοπορίας και υποστήριξης της περιφερειακής της επικράτησης.

Οι πιο πολλοί από τους ανθρώπους που συνεργασθήκαμε για την έκδοση αυτού του βιβλίου δεν καταγόμαστε από τη Θεσσαλονίκη. Όπως και χιλιάδες άλλοι εργάτες, άνθρωποι των επιστημών και της δημόσιας διοίκησης ήρθαμε σε μία πόλη με μακρά ιστορία, σημαντική πνευματική και πολιτιστική κίνηση και λαμπρές προοπτικές, προκειμένου να δουλέψουμε κι εμείς σ' αυτήν την γιγαντιαία προσπάθεια που γινόταν τότε για την πολύπλευρη ανάπτυξη της. Ήρθαμε σ' έναν τόπο πολλά υποσχόμενο, σε μια περιοχή που φιλοδοξούσε να αποδείξει ότι και εκτός Αθηνών μπορούν να γίνουν μεγάλα πράγματα και στον κλάδο του ο καθένας βάλαμε ένα λιθαράκι στην οικοδόμηση της μεταπολεμικής Θεσσαλονίκης.

Αγαπήσαμε την πόλη αυτή, και δεν είμαστε οι μόνοι, γιατί εκτός του ότι υπήρξε η πόλη όπου κάναμε όλοι μας λαμπρή επαγγελματική καριέρα, ήταν και ο τόπος όπου δημιουργήσαμε τις οικογένειές μας και ο χώρος όπου συμμετείχαμε σε έργα πολιτισμού, στη διεθνή του προβολή και στην οικοδόμηση του πρωταγωνιστικού του ρόλου στην ευρύτερη περιοχή. Όλοι μας, νεαροί επιστήμονες τότε, τόσο από ελληνικά όσο και από ξένα πανεπιστήμια, βρήκαμε ένα πεδίο εφαρμογής εξελιγμένων τεχνικών της επιστήμης μας και ανυστερόβουλους ξένους συνεργάτες που μας βοηθούσαν σ' αυτές τις εφαρμογές, δίνοντάς μας ταυτόχρονα την αίσθηση της αποτελεσματικής συμμετοχής σε μια γιγαντιαία προσπάθεια. Η ανάπτυξη όμως αυτή δυστυχώς δεν κράτησε όσο θα μπορούσε και όσο περιμέναμε όλοι. Και τώρα που έσβησε το θάμπος της δεν θέλουμε να την αφήσουμε να εξαφανισθεί στη λήθη του χρόνου. Θα επιχειρήσουμε γι' αυτό να δώσουμε τα χαρακτηριστικά της, να αξιολογήσουμε τη σημασία της και να εντοπίσουμε ακόμα και σήμερα σημάδια της λάμψης της.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν θα δώσουμε λεπτομέρειες για την προέλευση των επενδύσεων, τις βιομηχανίες που ιδρύθηκαν, την οργάνωσή τους, τους απασχολούμενους, τις εργασιακές σχέσεις, τα παραγόμενα προϊόντα, τις εξαγωγές κ.λπ. Και γι' αυτό νομίζουμε ότι η παρουσίαση των αναμνήσεων μας από εκείνη την εποχή δεν θα έχει μόνο ιστορικό περιεχόμενο, αλλά θα μπορούσε ίσως να αποτελέσει και χρήσιμη αναφορά για τους προσανατολισμούς της αναπτυξιακής πολιτικής για την περιοχή μας.

Όπως δε σημειώνει ο δημοσιογράφος Νίκος Βουργουντζής στο βιβλίο του Φαίδωνα Γιαγκιόζη «Ο ΠΥΡΣΟΣ ΠΟΥ ΚΑΙΕΙ» (εκδ. ΡΕΚΟΣ 2005) «...το βιομηχανικό συγκρότημα άρχισε να μεταμορφώνει τη δυτική πλευρά της Θεσσαλονίκης που επί αιώνες συναντούσε την αδιαφορία των κατοίκων και η σιωπή του δυτικού τομέα άρχισε να διασπάται, ο άνεμος δεν βούιζε πλέον τόσο ενοχλητικά, ο αχός της αγριεμένης θάλασσας δεν έφθανε ως το κέντρο, μία ακόμη προσφορά που δεν εκτιμήθηκε όπως θα έπρεπε».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

1950: Η έναρξη
της βιομηχανικής
ανάπτυξης
στην Ελλάδα

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (1940 - 1945) όπως ήταν φυσικό και όπως συνέβη σε όλες τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η οικονομία της Ελλάδας υπέστη μεγάλες καταστροφές. Και σα να μην έφθανε μόνον αυτό, ο εμφύλιος που ακολούθησε (1946 - 1949) επιδείνωσε ακόμη περισσότερο την κατάσταση. Οι "νέες χώρες" (Ηπειρος, Μακεδονία, Θράκη) είχαν λιγότερο από 20-30 χρόνια που ενώθηκαν στον κορμό της μητέρας πατρίδας και πριν οργανωθούν διοικητικά και οικονομικά μπήκαν πάλι στη δίνη των πολεμικών συρράξεων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Έτσι η Ελλάδα προσέβλεπε διαρκώς στην υποστήριξη των οικονομικά ισχυρότερων συμμάχων της, όχι μόνο για τη στοιχειώδη ανασυγκρότησή της αλλά και για τον εκσυγχρονισμό της, αφού το άνοιγμα της αυλαίας (εμπορικά κατ' αρχήν) της ενωμένης Ευρώπης έφερνε τον ανταγωνισμό με τις αναπτυγμένες χώρες πολύ κοντά της. Δεν αρκούσαν μόνο οι οικονομικές δυνάμεις του τόπου μας, αλλά χρειαζόταν η συνεργασία και με τους ξένους, οι οποίοι διέθεταν όχι μόνο τα κεφάλαια και την τεχνογνωσία για τις απαιτούμενες επενδύσεις, αλλά και τις προσβάσεις στις διεθνείς αγορές.

Σε μια όμως οικονομία καταστραμμένη και αδύναμη όπως ήταν φυσικό ίσχυαν πολλών ειδών προστατευτισμοί τόσο για τον έλεγχο εισαγωγής και εξαγωγής κεφαλαίων, όσο και για την είσπραξη διαφόρων δασμών και φόρων επί κάθε είδους εισαγομένων αγαθών, είτε καταναλωτικών, είτε παγίων για υλοποίηση επενδύσεων. Οι απόψεις που επικρατούσαν τότε στα Οικονομικά Υπουργεία εκφράζονται χαρακτηριστικά στο βιβλίο ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ, της Επιτροπής Δημοσιονομικών και Πιστωτικών θεμάτων (Αθήνα 1959).

« ... αναγνωρίζουσα την μεγάλη σημασία την οποία έχει η ανάπτυξη της παραγωγικότητας ... για την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας ... υπό τις σημειούμενες τάσεις βαθμιαίας οικονομικής ενοποίησης της Ευρώπης ... ηρέυνησεν ... τα μέσα δια των οποίων είναι δυνατόν να προωθηθεί η ανάπτυξης, ιδία εις τον τομέα της μεταποίησης ... ».

Τα μέτρα δε που προτάθηκαν απέβλεπαν:

- α) Εις την δια της φορολογίας υποκίνησιν των επιχειρήσεων για την ενίσχυση και εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού τους εξοπλισμού.
- β) Εις την προώθηση της ορθολογικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων με την απομάκρυνση πάσης φύσεως εμποδίων, και,
- γ) Εις την διευκόλυνσιν της αξιοποίησης υπέρ της ελληνικής οικονομίας του αλλοδαπού κεφαλαίου και της αλλοδαπής επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και εμπειρίας”.

Ειδικότερα προβλέπονταν:

1. Φορολογικά κίνητρα για την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων (απαλλαγή της φορολόγησης των επανεπενδυμένων κερδών νομικών προσώπων που ασκούν παραγωγική δραστηριότητα).
2. Δασμολογική ατέλεια των εισαγομένων για παραγωγικές επενδύσεις μηχανημάτων.
3. Επιταχυνόμενη απόσβεση των παγίων περιουσιακών στοιχείων των παραγωγικών επενδύσεων.
4. Φορολογικά μέτρα για τη δημιουργία μεγάλων παραγωγικών μονάδων (απαλλαγή από τον φόρο μεταβίβασης και των τελών χαρτοσήμου, άλλων περιορισμών κ.λπ.).
5. Απαλλαγή των εκ του Φόρου Κύκλων Εργασιών εμποδίων για την ανάπτυξη της παραγωγικότητας (πρώτες ύλες κ.λπ.).
6. Φορολογικά μέτρα ανάπτυξης επιλεγμένων παραγωγικών κλάδων ή ιδιαιτέρως καθυστερημένων περιοχών της χώρας.
7. Εγγυήσεις δια την επιστροφή των εκ της αλλοδαπής εισαγομένων κεφαλαίων, δια την προστασίαν τους από ενδεχόμενες κρατικές απαλλοτριώσεις και εις τον προσδιορισμό των ισχυουσών φορολογικών διατάξεων ως παγίων (και όχι απαλλαγή από αυτές) για μία 10ετία”.

Έτσι το Ν.Δ. 2176/1952 «Περί μέτρων προστασίας της επαρχιακής βιομηχανίας» το μόνο κίνητρο που παρείχε ήταν η αύξηση των συντελεστών αποσβέσεων και η δημιουργία αφορολόγητου αποθεματικού μέχρι 25% των ετησίων κερδών για κάλυψη μελλοντικών ζημιών. Και δεν ήταν μόνο αυτό, αλλά και το μειονέκτημα ότι ως επαρχιακές βιομηχανίες θεωρούσε όλες τις εκτός Αθηνών παραγωγικές μονάδες. Ήταν πάντως το έτος 1952 που χαρακτηρίσθηκε από την τότε Κυβέρνηση ως έτος «βιομηχανίας» για να υποδηλωθεί η

σημασία της και το έτος που το μεγαλύτερο περίπτερο στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης ήταν το ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.

Η δυνατότητα απαλλαγής από τους δασμούς εισαγωγής του μηχανολογικού εξοπλισμού για παραγωγικές επενδύσεις δινόταν κατά περίπτωση, μετά από την απόδειξη της χρήσης κάθε συγκεκριμένου μηχανήματος για παραγωγικούς σκοπούς.

Το **Ν.Δ. 2687/1953** «Περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού» έδωσε το δικαίωμα επαναπατρισμού των εισαχθέντων κεφαλαίων για παραγωγικές επενδύσεις με ετήσιες δόσεις έως 10% παρά τους ισχύοντες συναλλαγματικούς περιορισμούς, την απαλλαγή από δασμούς του εισαγομένου μηχανολογικού εξοπλισμού παγίων καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου πραγματοποίησης της επένδυσης, την παγιοποίηση των συντελεστών φορολογίας ή, σε περίπτωση μείωσης των συντελεστών, το δικαίωμα εφαρμογής των ευνοϊκότερων συντελεστών από την επιχείρηση, την παραχώρηση της αποκλειστικής χρήσης του αιγιαλού (ναυπηγεία, διυλιστήρια, τσιμεντοβιομηχανίες κ.λπ.) και διάφορες άλλες μικρότερης σημασίας διευκολύνσεις.

Το **Ν.Δ. 3213/1955** προσπάθησε να τονώσει περισσότερο την επαρχιακή βιομηχανία, χαρακτηρίζοντας τις εκτός Αττικής βιομηχανίες ως επαρχιακές (κι έτσι αναδείχθηκαν οι Νομοί Κορίνθου και Βοιωτίας) και αύξησε το αφορολόγητο αποθεματικό των ετησίων κερδών έως 40% και όχι πλέον για την κάλυψη μελλοντικών ζημιών, αλλά για μελλοντικές επενδύσεις.

Το **Ν.Δ. 4002/1960** επεξέτεινε την έννοια του κέντρου, μη θεωρώντας επαρχιακές βιομηχανίες τις παραγωγικές μονάδες στο πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης, αλλά αύξησε το αφορολόγητο των κερδών των επιχειρήσεων σε απεριόριστες χρήσεις μέχρις ότου καλυφθεί το 120% των επενδύσεων που πραγματοποιούσαν.

Τέλος ο **Ν. 4171/1961** επεξέτεινε τα παρεχόμενα οφέλη υπέρ των ξένων επενδύσεων (αδασμολόγητη εισαγωγή μηχανημάτων μέχρι την ολοκλήρωση της επένδυσης, παγιοποίηση της φορολογίας, χρήση αιγιαλού κ.λπ.) και σε επενδύσεις με εγχώρια κεφάλαια, οι οποίες ήταν μεγάλου ύψους και ιδιαίτερης σημασίας.

Μετά το 1961 ετέθησαν οι βάσεις για την εφαρμογή μιας πιο ολοκληρωμένης περιφερειακής πολιτικής με την ίδρυση των Υπηρεσιών Περιφερειακής Ανάπτυξης, την ανάθεση της ευθύνης της οργάνωσης των βιομηχανικών περιοχών στην ΕΤΒΑ και τη διαίρεση της χώρας σε επιμέρους περιοχές κινήτρων (Α', Β', Γ' κ.λπ.)

Μετά το 1970 τα κίνητρα για βιομηχανικές επενδύσεις έλαβαν πλέον τη μορφή επιδοτήσεων, δηλαδή παροχή μη επιστρεφόμενης οικονομικής ενίσχυσης σε διαφοροποιούμενο ποσοστό μέχρι 60%, επί

του συνολικού ύψους της επένδυσης, ανάλογα με την περιοχή και το είδος της επένδυσης και όχι όπως μέχρι τότε δινόταν, δηλαδή απλά με τη μη φορολόγηση των κερδών εφόσον αυτά χρησιμοποιούνταν για την υλοποίηση επενδύσεων.

Μέσα σ' ένα τέτοιο πλαίσιο ρυθμίσεων και κινήτρων, επιχειρούσε η ελληνική οικονομία να κάνει το άλμα της εκβιομηχάνισης αλλά και της αποκέντρωσης χωρίς όμως επιτυχία. Για παράδειγμα η γεωγραφική κατανομή των μεγάλων βιομηχανιών με βάση την απασχόληση, ήταν το 1958 (στοιχεία της Εθνικής Τραπέζης - Επενδύσεις στην Ελλάδα 1961) 42% στην Αθήνα, 8% στη Θεσσαλονίκη και από 2% σε Πάτρα και Βόλο.

Για την αύξηση όμως των ιδιωτικών επενδύσεων στη μεταποίηση και την αποκέντρωσή τους, δεν ήταν αρκετά μόνο τα φορολογικά κίνητρα (μέχρι το 1960) ή και οι επιδοτήσεις μετά το 1970 και η εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού έναντι των άλλων ευρωπαϊκών κρατών (Νόμοι για προσέλκυση ξένων επενδύσεων). Απαιτούνταν η ύπαρξη υποδομών (ενέργεια, συγκοινωνίες, λιμάνια, δορυφορικές επιχειρήσεις μεταφορών, συνεργεία επισκευών κ.λπ.), διαθεσιμότητα κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού όλων των βαθμίδων και συνθήκες διεθνούς σταθερότητας.

Γι' αυτό, μεγάλες βιομηχανικές επενδύσεις άρχισαν να πραγματοποιούνται στην Κεντρική και Νότιο Ελλάδα (Ναυπηγεία, Αλουμίνιο, Υφαντουργικές κ.λπ.) γιατί σιγά - σιγά είχαν οργανωθεί εκεί βιομηχανικές περιοχές με αξιόλογα έργα υποδομής (Οινόφυτα, Κόρινθος, Πάτρα). Στη Θεσσαλονίκη όμως και στην υπόλοιπη Ελλάδα δεν είχε παρατηρηθεί μέχρι το 1960 παρόμοια επενδυτική δραστηριότητα.

Α.Γ.Μ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

1960: Η ώρα της
Θεσσαλονίκης

Mέσα σε αυτή την αγωνιώδη προσπάθεια για ανάπτυξη, ήταν φυσικό να προηγείται το κέντρο, ενώ η Θεσσαλονίκη όπως και όλες οι άλλες εκτός κέντρου περιοχές να υστερούν συγκριτικά. Στη Μακεδονία οι επενδυτές αντιμετώπιζαν εκτός από τις πιο πάνω ελλείψεις στις υποδομές (ενέργειας, συγκοινωνιών, πεπειραμένου προσωπικού κ.λπ.), και ένα παράγοντα αβεβαιότητας λόγω γειτνιάσεως με τις χώρες του τότε Ανατολικού μπλοκ, που όχι μόνο δεν υποβοηθούσαν τις αναγκαίες συνεργασίες για την ανάπτυξη, αλλά σε περιόδους ψυχροπολεμικής έντασης απειλούσαν και αυτό το κλίμα σταθερότητας. Έτυχε όμως τότε ο Πρωθυπουργός της χώρας Κωνσταντίνος Καραμανλής να είναι Μακεδόνας και να αποφασίσει το δεύτερο διυλιστήριο πετρελαίου της χώρας να χωροθετηθεί στη Θεσσαλονίκη. Ζητήθηκαν λοιπόν προτάσεις από επενδυτές, Έλληνες και ξένους, που να περιλαμβάνουν και άλλες παράλληλες επενδύσεις, αφού οι επενδύσεις στο Διυλιστήριο από μόνες τους είχαν εξασφαλισμένα κέρδη.

Η πρόταση που εγκρίθηκε, αφορούσε το Διυλιστήριο με Χαλυβουργείο και Πετροχημικά και έδωσε την ευκαιρία να δημιουργηθεί στη Θεσσαλονίκη ένας σημαντικός βιομηχανικός πόλος. Ο πόλος αυτός ήταν και η απαρχή της πραγματοποίησης πληθώρας άλλων επενδύσεων από μεγάλες διεθνείς επιχειρήσεις στη βιομηχανική περιοχή της Σίνδου που δημιουργήθηκε αργότερα. Το συγκρότημα του Διυλιστηρίου με τις τρεις άλλες βιομηχανίες αντιπροσώπευε συνολικά επενδύσεις άνω των 200 εκατομμυρίων δολαρίων και απασχόλησε 3 – 4.000 εργαζομένους.

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι μέχρι το 1962 οι βιομηχανικές επενδύσεις ξένων κεφαλαίων στην Ελλάδα δεν ξεπερνούσαν τα 10 εκ. δολάρια ετησίως και οι μεγαλύτερες βιομηχανίες στη Θεσσαλονίκη

(πλην της ΥΦΑΝΕΤ με 1.100 εργαζόμενους) δεν απασχολούσαν περισσότερο από 100 - 200 εργαζομένους η κάθε μία.

Το συγκρότημα του Διυλιστηρίου ήταν η απαρχή της βιομηχανικής ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης τη δεκαετία του 1960, γιατί μετά ακολούθησαν και άλλες ξένες βιομηχανικές μονάδες που για πρώτη φορά εγκαθίσταντο στην Ελλάδα και δεν επέλεξαν την Αθήνα, γεγονός πρωτοφανές για την εποχή. Έτσι, στη μεγάλη Βιομηχανική Περιοχή της Σίνδου, εγκαταστάθηκαν άλλες βιομηχανίες χημικών από Ιάπωνες επενδυτές, βιομηχανίες ελαστικών και αυτοκινήτων από Αμερικανούς, βιομηχανίες ξύλου, οικοδομικών υλικών από Έλληνες κ.α., που έδωσαν μια άλλη πνοή στην εκβιομηχάνιση όχι μόνο της Θεσσαλονίκης αλλά και της Ελλάδας ολόκληρης.

Από τα στοιχεία των Εθνικών Λογαριασμών του Υπ. Συντονισμού οι ξένες επενδύσεις ενώ το 1954 ήταν το 5% των επενδύσεων της χώρας και συνεχίσθηκαν σε μονοψήφιο ποσοστό μέχρι το 1962, τα επόμενα όμως έτη λόγω κυρίως της πραγματοποιήσεως των επενδύσεων στο Συγκρότημα Διυλιστηρίου Θεσσαλονίκης τα έτη 1963 - 1967 εκυμαίνοντο μεταξύ 20 - 30% του συνόλου των επενδύσεων στην χώρα.

Αδιάψευστη μαρτυρία της σημαντικότητας των επενδύσεων στη Θεσσαλονίκη αποτελεί το παρατιθέμενο απόσπασμα του απολογισμού του 1966 του Προέδρου του Δ.Σ. του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ) το οποίο καταχωρούμε αυτολεξεί για να μεταφερθούμε στο κλίμα της εποχής.

«B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ»

«Ειδικότερον δια τας λαβούσας χώραν εξελίξεις εις τον τομέα της βιομηχανίας σημειούται ότι αύτη, κατά το υπό κρίσιν έτος, επέτυχεν θεματικήν όντως αύξησιν της παραγωγής της, ήτις υπερέβη την του προηγούμενου έτους 1965 κατά 15,4%, ποσοστό δηλαδή το οποίο είναι περίπου διπλάσιον του επιτευχθέντος κατά το 1965 έναντι του 1964, είχε δε να παρατηρηθή από δεκαετίας και πλέον. Τούτο οφείλεται και εις την έναρξιν λειτουργίας των υφισταμένων βιομηχανικών επιχειρήσεων των περισσοτέρων κλάδων βιομηχανίας ιδία Χάρτου, Ελαστικού και Πλαστικών, Εκτυπώσεων, Ποτών, Καπνού, Υφαντικών, Λοιπών βιομηχανιών κ.λπ. αλλά κυρίως εις το γεγονός ότι ενετάχθη εις την παραγωγήν του έτους τούτου η προελθούσα τοιαύτη εκ της κατά το 1966 ενάρξεως λειτουργίας νέων βιομηχανικών μονάδων, ως του συγκροτήματος ΠΑΠΠΑΣ, η του Αλουμινίου, της ΛΑΡΚΟ, Χημικών Λιπασμάτων κ.λπ. Οι κλάδοι βιομηχανίας εις ούς εντάσσονται αι ως άνω νέαι επιχειρήσεις εσημείωσαν υψηλότατα ποσοστά αυξήσεως της παραγωγής των έναντι του 1965, ως : ο του Πετρελαίου κατά 44,5% έναντι 1,2% του 1965 προς το 1964, ο των Βασικών Μεταλλουργικών κατά 44,0% έναντι 24,75 % και ο των Χημικών βιομηχανιών κατά 19,5% έναντι

7,8% του 1965 προς το 1964. Αι νέαι ως άνω εγκαταστάσεις, εκτός της σημαντικής ποσοτικής συμβολής των εις την αύξησιν της συνολικής βιομηχανικής παραγωγής του 1966, έχουν και το ιδιαίτερον γνώρισμα ότι συντελούν εις την ώθησιν προς μεταβολήν των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών της Ελληνικής Βιομηχανίας».

Ο δε Γεώργιος Δράκος στο βιβλίο του «Η Βιομηχανία στην Ελλάδα» (Αθήνα, 1980) σημειώνει ότι:

«Η σύμβαση με την Έσσο Πάππας, που έγινε λίγο αργότερα, που επικρίθηκε κι αυτή σαν τμήμα του ανενδότου, έγινε αντίθετα πόλος έλξεως του αμερικανικού κεφαλαίου και έβαλε την Ελλάδα στην παραγωγή πετροχημικών προϊόντων με εξαγωγική κατεύθυνση. Το είπαμε και σε ένα άλλο σημείο της αφηγήσεως. Το ξένο κεφάλαιο απέδωσε περισσότερο ως καταλύτης και λιγότερο ως σημαντικός συντελεστής στην ανάπτυξη. Και σαν καταλύτης προς πολλές πλευρές. Καταλύτης προς εμάς τους ίδιους τους βιομηχάνους, που έσπρωξε προς επενδύσεις. Καταλύτης προς την Πολιτεία, που την ανάγκασε να μεταβάλει σιγά σιγά νοοτροπία και να πάψει να βλέπει την κάθε περίπτωση επενδύσεως ως μιαν ύποπτη προσπάθεια πλουτισμού ή ως μιαν ευκαιρία εξοικονομήσεως πόρων από του δημόσιου Ταμείου».

Έτσι ενώ το 1955 τα βιομηχανικά προϊόντα αντιπροσώπευαν το 2,1% του συνόλου των εξαγωγών της χώρας, το 1974 έφθασαν το 46,4%. Εάν δε σε αυτά προσθέσουμε τις εξαγωγές πετρελαιοειδών (στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και αυτές του Συγκροτήματος των Διυλιστηρίων Θεσσαλονίκης) και λοιπών ημικατεργασμένων ειδών ως είναι ορισμένα μεταλλεύματα (Χαλυβουργείο Θεσσαλονίκης) οι εξαγωγές των προϊόντων μεταποίησης φθάνουν για το ίδιο έτος 1974 το 66,1%.

Αλλά αν οι μαρτυρίες παραγόντων της Αθήνας για τη σημαντικότητα των επενδύσεων στη Θεσσαλονίκη τη δεκαετία του '60 ήταν αξιοσημείωτες, πολύ περισσότερο οι αναμνήσεις Προέδρων του Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης, του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος αλλά και συγγραφέων, είναι εξίσου, αν όχι και περισσότερο χαρακτηριστικές. Σε ειδική έκδοση της εφημερίδας «ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ» τον Ιανουάριο του 1996 με θέμα: «ΚΑΙ ΕΓΓΕΝΕΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ...» και «πώς στα χέρσα χωράφια ξεφύτρωσαν βιομηχανικοί γίγαντες...» ο Πρόεδρος του ΕΒΕ Θεσσαλονίκης Παντελής Κωνσταντινίδης γράφει:

«Οι πρώτες βιομηχανικές μονάδες της Θεσσαλονίκης είχαν αρχίσει να λειτουργούν από τα τέλη του περασμένου αιώνα, όπως η περιφημη αλευροβιομηχανία «Αλλατινί» η οποία κάλυπτε ένα σημαντικό μέρος των αναγκών. Η βιομηχανία όμως, αρχίζει να αναπτύσσεται σοβαρά μετά τον εμφύλιο πόλεμο στη δεκαετία του '50 οπότε βλέπουμε να κάνουν την εμφάνισή τους τα μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα, όπως

της Esso Parras, που μπορεί να θεωρείται σήμερα ότι βρίσκεται κοντά στο κέντρο της πόλης, τότε όμως φάνταζε πολύ απομακρυσμένη. Ακόμη ήταν η Ελληνική Εταιρία Χάλυβος, οι Χημικές Βιομηχανίες Βορείου Ελλάδος, η Βιομηχανία Ζαχάρεως αργότερα και άλλες μονάδες. Και μπορούμε να πούμε ότι επειδή η βιομηχανική εξόρμηση αρχίζει στη Θεσσαλονίκη σχετικά καθυστερημένα, αυτό συνετέλεσε στο να υπάρχουν στη Βόρεια Ελλάδα και στην πόλη μας πολύ λιγότερες προβληματικές επιχειρήσεις συγκριτικά, με την υπόλοιπη Ελλάδα, αφού η Νότια Ελλάδα έχει μεγαλύτερη προϊστορία στη βιομηχανική παραγωγή».

Ο Νίκος Ευθυμιάδης, Πρόεδρος του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, στην ίδια ως άνω έκδοση για τη χρυσή εποχή της βιομηχανίας σημειώνει ότι:

«Η εμφάνιση μεγάλων βιομηχανικών συγκροτημάτων όπως η Esso, η Εθύλ, τα εργοστάσια Ζάχαρης, τα εργοστάσια Λιπασμάτων, η Good Year, η Siemens, τα Ελληνικά Χαλυβουργεία, δημιούργησαν ένα γενικότερο κλίμα ευφορίας, ενώ παράλληλα αποτέλεσε δείκτη της τάσης για οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Στο σημείο αυτό δεν πρέπει να ξεχάσουμε τον σημαντικό ρόλο που έπαιξε για τη βιομηχανική ανάπτυξη, η μαζική είσοδος στην Ελλάδα ξένων κεφαλαίων. Οι ξένοι επενδυτές, γνωρίζοντας την παραδοσιακή ικανότητα και το δυναμισμό της ελληνικής επιχειρηματικότητας, έβλεπαν την ανάπτυξη της χώρας μας σαν μια καλή «τοποθέτηση» με άριστες προοπτικές, όχι μόνο για την εσωτερική αλλά και την εξωτερική αγορά. Την ίδια εποχή, σε κάποιες άλλες μικρότερες χώρες της Άπω Ανατολής, έμπαιναν οι βάσεις για μια διεθνώς ανταγωνιστική βιομηχανία. Τα αποτελέσματα βέβαια αρχίσαμε να τα διακρίνουμε αργότερα, όταν δυστυχώς η Ελλάδα είχε αλλάξει «γραμμή πορείας» στο θέμα της οικονομικής της ανάπτυξης».

Τέλος στην ίδια πιο πάνω έκδοση ο γνωστός Θεσσαλονικιός συγγραφέας Γ. Σκαμπαρδώνης γράφει:

«Ο πιο περιφρονημένος χώρος με την μικρότερη βιβλιογραφία είναι η Βιομηχανία της Θεσσαλονίκης. Παρότι ένα από τα πιο καίρια και πιο ουσιαστικά ζητήματα που επηρέασε και επηρεάζει καταλυτικά τη ζωή της Θεσσαλονίκης, η βιομηχανία, δεν έτυχε της ανάλογης προσοχής από τους ερευνητές, για έναν απλό λόγο: δεν είναι ένα θέμα γοητευτικό, ή τουλάχιστον έτσι καταρχήν φαίνεται. Στην ουσία πρόκειται για μια άκρως γοητευτική σχεδόν μυθική περιοχή που όμως, απαιτεί άλλου είδους, πιο μοντέρνα ευαισθησία και όραση για να ιδωθεί στην προοπτική της δυναμικής».

Επίσης, ο παλαιόμαχος δημοσιογράφος και συγγραφέας Φ. Παγκόζης στο βιβλίο του «Ο ΠΥΡΣΟΣ ΠΟΥ ΚΑΙΕΙ» (εκδόσεις ΡΕΚΟΣ 2005) σημειώνει:

«Το Βιομηχανικό Συγκρότημα του Διυλιστηρίου Θεσσαλονίκης δεν ήταν απλώς η πιο πετυχημένη εφαρμογή της πολιτικής προσέλκυσης ξένων βιομηχανικών επενδύσεων στην Ελλάδα και μία μεγάλη βιομηχανική επένδυση, αλλά ήταν χωρίς υπερβολή ένα επενδυτικό θαύμα που μεταμόρφωσε τη Θεσσαλονίκη και την ευρύτερη περιοχή. Λειτουργήσαν εργοστασιακές μονάδες «συνεχούς πυράς», δηλαδή 24ωρου βάσεως όλο το χρόνο και έφεραν επανάσταση στα ωράρια εργασίας, στα ύψη των αμοιβών και στις συνθήκες όλων. Εφαρμόσθηκαν αυστηροί κανόνες υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους εργασίας που θύμιζαν δισστημικές διαδικασίες.

Η Θεσσαλονίκη στη δεκαετία του '60 έζησε μία βιομηχανική έκρηξη που ευεργέτησε όλους και αποτέλεσε την απαρχή για την ανάπτυξη στη συνέχεια της βιομηχανικής της περιοχής στη Σίνδο, που την κατέστησε βιομηχανικό κέντρο εμβέλειας. Δημιούργησε «δορυφορικές» επιχειρήσεις που εξυπηρετούσαν το Βιομηχανικό Συγκρότημα του Διυλιστηρίου σε πλήθος εργασιών, μικροεπισκευές, κατασκευές, μεταφορές, υπηρεσίες εστίασης στα εργοστάσια, φιλοξενία επισκεπτών, μετακίνηση στελεχών, κ.λπ.

Έτσι, η Θεσσαλονίκη έγινε μια σύγχρονη μεγαλούπολη. Εργαζόμενοι ήρθαν από τα γύρω περιφερειακά κέντρα, δουλειές υπήρχαν πολλές, τα παιδιά τους σπούδαζαν πιο εύκολα στις σχολές του Πανεπιστημίου της, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις υποστηρίχθηκαν και γιορτάστηκαν τα 2.300 της ιστορικής της διαδρομής σε πλήρη άνθιση και παραδειγματική ανάπτυξη. Μία πόλη με ισχυρό οικονομικό (βιομηχανικό) υπόβαθρο, Πανεπιστημιούπολη πρώτη στην Ελλάδα και ιδιαίτερη κουλτούρα.

Ένα μεγάλο μερίδιο από τις επιτυχίες αυτές ανήκει και στη συμβολή του Βιομηχανικού Συγκροτήματος του Διυλιστηρίου Θεσσαλονίκης. Και αν η συμπεριφορά όλων των παραγόντων ήταν οξυδερκέστερη απέναντί του, θα μπορούσε να αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο και να αποτελέσει τη βάση για ακόμη μακροβιότερη και πολυσιχδέστατη ανάπτυξη.»

Έχει δίκαιο ο συγγραφέας στην τελευταία παρατήρηση, γιατί την εποχή εκείνη στο άκουσμα των ξένων επενδύσεων, τους περισσότερους περιέλουζε ένας κρύος ιδρώτας από τους απροσδιόριστους φόβους αποεθνικοποίησης της ελληνικής βιομηχανίας που ένοιωθαν στο άκουσμα των εγκρίσεων αυτών των επενδύσεων, της δημοσίευσης στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως των προστατευτικών διατάξεων και του θορύβου που δημιουργούνταν σχετικά. Αντιθέτως οι επενδύσεις των εντοπίων επιχειρηματιών, επειδή συνήθως ήταν μικρότερου σκέλους δεν συνήθιζαν να υπάγονται σε προστασία έναντι κρατικών απαλλοτριώσεων, παγιοποίησης φορολογίας ή επαναπατρισμού εισαγομένων κεφαλαίων και δεν διατυμπανίζονταν με δημοσιεύσεις στις εφημερίδες. Αποτέλεσμα ήταν να φαίνεται ότι αδικούνταν έναντι των ξένων και να υπάρχει αυτή η αίσθηση των δύο μέτρων και των δύο σταθμών μεταξύ ξένων και εγχώριων επενδύσεων.

Άλλες μεγάλου μεγέθους επενδύσεις με κεφάλαια εκ του εσωτερικού (**ΤΙΤΑΝ, Βάλκαν Έξपोर्ट, Αθηνναϊκή Ζυθοποιΐα** κ.λπ.) απολάμβαναν και αυτές την ίδια προστασία (και όχι προνόμια) με τον Ν. 4171/1961 όπως και οι επενδύσεις με εισαγόμενα κεφάλαια βάσει της Ν.Δ. 2687/1953.

Χρειάστηκε να περάσουν 50 ολόκληρα χρόνια για να πεισθούμε όλοι ότι οι ξένες επενδύσεις δεν είναι μόνο επιθυμητές, αλλά και αναγκαίες, αφού:

- προστίθενται στο επιχειρηματικό δυναμικό,
- μεταφέρουν τεχνογνωσία, μεθόδους και κεφάλαια, και
- ανοίγουν προσβάσεις σε αγορές εκτός Ελλάδος.

Και μάλιστα όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά (τώρα που έχουν πάρει όλοι τα μαθήματα οικονομικής ανάπτυξης που έπρεπε) σε όλες τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ, οι οποίες αναζητούν ξένες επενδύσεις όχι μόνο χωρίς περιορισμούς αλλά παρέχοντας και ιδιαίτερα προνόμια. Παραδείγματα είναι ο χωρίς χρονικούς περιορισμούς επαναπατριsmός των κεφαλαίων, οι 5ετείς φορολογικές απαλλαγές (και όχι απλώς παγιοποιήσεις φορολογικών συντελεστών) και οι κάθε είδους διευκολύνσεις που παρέχονται πλέον στους ξένους επενδυτές και οι οποίες κρίνονται πρακτικές και θεμιτές.

Γι' αυτό άλλωστε και στην Ελλάδα σήμερα μεταξύ των 5 μέτρων που πρότεινε ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος στον Πρωθυπουργό για την Περιφερειακή Σύγκλιση, την Ανταγωνιστικότητα και την Ανάπτυξη, το ένα από αυτά αφορά την «Ενίσχυση της διεθνοποίησης και της εξωστρέφειας της βιομηχανίας» (Δελτίο ΣΒΒΕ Σεπτ. 2009).

Η παράθεση λοιπόν που ακολουθεί των αναμνήσεων από διευθυντικά στελέχη των επιχειρήσεων της χρυσής εποχής της Βιομηχανικής Ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης το 1960 - 1990, θα δώσει την ευκαιρία να παρουσιασθούν οι εμπειρίες από εκείνη τη διεθνοποιημένη και εξωστρεφή βιομηχανία. Για να θυμηθούν οι παλαιοί και να μάθουν οι νεότεροι επιτεύγματα ζηλευτά όχι μόνο των επιχειρήσεων, αλλά και των στελεχών τους, των εργαζομένων σ' αυτές και των παραγόντων που συναποτελούσαν το πλαίσιο δραστηριοποίησής τους (Κράτος, Υπηρεσίες, Τοπική Αυτοδιοίκηση, συνεργαζόμενοι φορείς, επιστήμονες, επαγγελματίες κ.λπ.).

Α.Γ.Μ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Αναμνήσεις από
την εργασία σε
βιομηχανίες που
σηματοδότησαν
τη βιομηχανική
ανάπτυξη στη
Θεσσαλονίκη

Από δημοσιεύματα της εποχής

Οι αναμνήσεις των ανθρώπων που εργάσθηκαν στο Διυλιστήριο Πετρελαίου της ΕΣΣΟ-ΠΑΠΠΑΣ την περίοδο 1964-1984, οπότε και η διαχείρισή του πέρασε στην Κρατική Εταιρεία Πετρελαιοειδών ΕΚΟ, δεν είναι εύκολο να περιληφθούν στις λίγες σελίδες αυτού του βιβλίου. Άλλωστε η καταγραφή τέτοιου είδους αναμνήσεων δεν επιχειρήθηκε από κανέναν άλλο μέχρι τώρα, τα χρόνια που πέρασαν.

Η συγγραφική ομάδα που επιχείρησε την έκδοση του παρόντος βιβλίου, ήρθε σε επαφή με διάφορα στελέχη της παλαιάς ΕΣΣΟ-ΠΑΠΠΑΣ, αλλά δεν κατέστη δυνατόν για πρακτικούς και μόνο λόγους να εξασφαλίσει τις αναμνήσεις κάποιου από αυτούς, παρά τις επανειλημμένες πολυήμερες συναντήσεις, κατά τις οποίες ακούσθηκαν θαυμαστά πράγματα για τα επιτεύγματα αυτού του, σε παγκόσμια κλίμακα, κολοσσού. Επειδή όμως οι αναμνήσεις των διευθυντικών στελεχών των άλλων επιχειρήσεων δεν μπορούν να αρχίσουν χωρίς να περιληφθούν μερικά στοιχεία για το Διυλιστήριο της ΕΣΣΟ-ΠΑΠΠΑΣ, γι' αυτό αντί των αναμνήσεων στελεχών της επιχείρησης, παραθέτουμε αποσπάσματα από δημοσιεύματα της εποχής. Προσφέρουμε στον αναγνώστη πληροφορίες από «πρώτο χέρι», παραθέτοντας αποσπάσματα από εκδόσεις δυο εγκρίτων περιοδικών του επιχειρηματικού κόσμου της Θεσσαλονίκης, σχετικά με τη θεμελίωση και τη λειτουργία του Διυλιστηρίου δύο χρόνια μετά στη Θεσσαλονίκη.

Τα έντυπα αυτά είναι:

- Το Δελτίο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης (ΔΕΛΤΙΟ ΕΒΕΘ).
- Το διμηνιαίο δελτίο του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (ΔΕΛΤΙΟ ΣΒΒΕ).

Με την ευκαιρία αυτή θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις σημερινές διοικήσεις των επαγγελματικών αυτών σωματείων που μάς ε-

πέτρεψαν να ανατρέξουμε στις βιβλιοθήκες τους και να εντοπίσουμε τις ενδιαφέρουσες αυτές αναφορές. Όπως θα διαπιστώσει ο αναγνώστης τα αποσπάσματα αυτά επιγράφονται:

- Ανησυχίες σχετικά με την καθυστέρηση της θεμελίωσης του Βιομηχανικού Συγκροτήματος (Δελτίο ΕΒΕΘ 1964).
- Από την θεμελίωση του Βιομηχανικού Συγκροτήματος (Δελτίο ΕΒΕΘ 1964).
- Συμβολή του ΣΒΒΕ στην ολοκλήρωση του έργου (Δελτίο ΣΒΒΕ 1966).
- Νέα εποχή για την ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ (Δελτίο ΕΒΕΘ 1966).
- Μετά τα εγκαίνια.... (Δελτίο ΣΒΒΕ 1966).
- Κατάλογος των προϊόντων (Δελτίο ΕΒΕΘ 1966).
- Πρώτη επέτειος των εγκαινίων (Δελτίο ΣΒΒΕ 1967).
- Δεύτερη επέτειος των εγκαινίων (Δελτίο ΣΒΒΕ 1968).

Φωτογραφίες που μας παραχώρησε ευγενώς από το αρχείο του ο κ. Διογένης Νικολέρης

1. Τα πρώτα σκαψίματα

2. Πως άρχισαν να φτιάνονται οι δεξαμενές

6

7

- 3. Η συνέχεια στην κατασκευή των δεξαμενών
- 4. Δεκέμβριος 1964
- 5. Μάιος 1965
- 6. Ιούνιος 1965
- 7. Ο Τόμας Α. Πάππας

Σημειώματα

ΦΩΣ

Κάποια σκιά κάτω βαρεία περιβάλλει την τύχην τῆς βαρείας βιομηχανίας τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐπρόκειτο τὸν παρελθόντα Νοέμβριον νὰ θεμελιωθῶν τὰ πρῶτα ἐργοστάσια τοῦ μεγάλου αὐτοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶ ἡ Θεσσαλονίκη τὴν οικονομικὴν τῆς ἀνάπτυξιν· καὶ ἡ Μακεδονία γενικώτερον τὴν βιομηχανικὴν τῆς ἀναδημιουργίαν. Ἄλλ' ὁ Νοέμβριος ἔγινε Ἰανουάριος καὶ αὐτὸς Μάρτιος καὶ τώρα, τελευταίας ὥρας διαβεβαιώσεις, ὅτι τὸν Μάϊον ὁπωσδήποτε θὰ γίνῃ, ὡς λέγουσιν, ἡ θεμελίωσις τῶν ἔργων.

Εἶθε τὸ πρᾶγμα νὰ ἔχῃ οὕτω πως καὶ νὰ ἐτελείωσαν αἱ ἀναβολαί, αἱ παρεκλύσεις καὶ ἡ βυζαντινολογία, ὥστε ἐν τάχει

νὰ κερδηθῇ ὁ ἀπωλεσθεὶς χρόνος καὶ νὰ μὴν περάσουν τὰ ρόδα τοῦ Μαΐου καὶ ἔλθωμεν εἰς τὰ φύλλα τοῦ φθινοπώρου...

Διότι ὀλιγόπιστοι ἡμεῖς οἱ βόρειοι - καὶ πῶς νὰ μὴ εἶμεθα, ἀφοῦ ἔχομεν ζῶσαν καὶ ζέουσαν τὴν τρομερὰν ἐμπειρίαν μας ἐκ τοῦ ἀθηναϊκοῦ συγκεντρωτικοῦ μηνωταύρου - εἶμεθα ἀνήσυχτοι λόγῳ ὠρισμένων ψιθύρων, ἐμμόνων καὶ συστηματικῶν, ὅτι ὑπάρχουν δυσχέρειαι καὶ ἐμπλοκαὶ καὶ ἄλλοι συνδυασμοὶ καὶ ὅτι θάλλοντα ρυμουλκήσεις τοῦ ζωτικοῦ διὰ τὴν βόρειον Ἑλλάδα βιομηχανικοῦ αὐτοῦ συγκροτήματος πρὸς νότον, οἱ ὁποῖοι, ὅσον ἔωλοι καὶ ἄν εἶναι, καθίστανται ἀληθοφανεῖς λόγῳ τῆς γνωστῆς ἀθηναϊκῆς νομοκρατίας καὶ ὠρισμένων συμπτώσεων. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν ἂν ὁ Μάϊος μὲ τὸ λαμπρὸν του φῶς θὰ διαλύσῃ τὰς σκιάς, τὰς ἀμφιβολίας καὶ τὴν ψιθύρου.

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'.
ΕΤΟΣ ΙΗ'.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΝΕΑ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 29
ΤΗΛ. 79 - 026

ΑΠΡΙΛΙΟΥ - ΜΑΪΟΥ 1964
ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ 4-5

ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΝ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΣΣΟ - ΠΑΠΠΑΣ

Η ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΣΕΩΣ

Τὴν 10ην Μαΐου 1964 ἔλαβε χώραν, μὲ τὴν ἐπιβαλλομένην ἐπισημότητα καὶ λαμπρότητα, ἡ θεμελίωσις τῶν τριῶν ἐκ τῶν πέντε ἐν συνόλῳ μεγάλων μονάδων τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος τῶν συνεργαζομένων ἐταιριῶν ΕΣΣΟ - ΠΑΠΠΑΣ, παρὰ τὸ Νέον Κορδελιό.

Τὸν θεμέλιον λίθον ἔθεσεν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, παρουσία τῆς Α. Γ. τῆς Διαδόχου Πριγκηπίσσης Εἰρήνης καὶ τῆς μνηστῆς του Πριγκηπίσσης Ἄννας-Μαρίας. Κατὰ τὴν τελετὴν παρέστησαν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου, ὁ Ἀντιπρόεδρος κ. Σ. Στεφανόπουλος, οἱ Ἔμποροὶ Συντονισμοῦ κ. Γ. Μαυροῦ, Οἰκονομικῶν κ. Κ. Μητσοτάκης, Ἐμπορίου κ. Γ. Μελάς, Βιομηχανίας κ. Ι. Ζίγδης, Β. Ἑλλάδος κ. Κ. Ταλιαδούρης, Ἐργασίας κ. Γ. Μπακατσέλος, Γεωργίας κ. Α. Μπαλτατζῆς, Δημοσίων Ἔργων κ. Σ. Χούτας, Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Σ. Μπίρης, οἱ Ἐμπουργοὶ Συντονισμοῦ κ. Ἀθ. Κανελλόπουλος, Δημοσίων Ἔργων κ. Ἀ. Ἀγγελούσης, Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Μ. Παπακωνσταντίνου, Ἐπιχειρήσεων κ. Α. Κοκκέβης καὶ ἄνευ χαρτοφυλακίου κ. Βαρδινογιάννης, Βουλευτὰ Β. Ἑλλάδος, ὁ Πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. κ. Λαμπουτὶς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ξένοι καὶ Ἕλληνες ἐπίσημοι.

Ἡ τελετὴ ἤρχισεν μὲ τὴν τέλεσιν ἀγιασμοῦ, χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὁμίλησαν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου, ὁ Διευθὼν Ἀντιπρόεδρος τῆς «Στάνταρ Ὀϊλ Κόμπαν» κ. Οὐίλλιαμ Στόττ καὶ ὁ κ. Τὸμ Πάππας.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου

Μεγαλειότατε,

Μὲ ἰδιαίτεράν χαράν, παριστάμεθα σήμερον εἰς τὴν θεμελίωσιν τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος «ΕΣΣΟ — Πάππας», τὸ ὁποῖον προῶρισται νὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν εἰς τὴν ἐκβιομηχάνισιν τῆς χώρας καὶ ἰδιαίτερος τῆς βορείου Ἑλλάδος. Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀποτελεῖ πρόσθετον δείγμα στενῆς συνεργασίας μετὰ τοῦ ξένου κεφαλαίου καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει εἰς αὐτὸ ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία. Ἡ κυβέρνησις προσβλέπει μὲ ἰδιαίτεράν ἱκανοποίη-

ησιν εις την τοιαύτην ἐποικοδομητικὴν συνεργασίαν καὶ τὴν περιβάλλει μὲ ἀμέριστον συμπράστασιν. Διότι, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐπιτευχθῆ, ὄχι μόνον μὲ τὴν κινητοποίησιν τῶν ἐγχωρίων πόρων, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν συνεργασίαν τοῦ ξένου κεφαλαίου καὶ τῆς ξένης τεχνολογικῆς ἐμπειρίας. Προτιθέμεθα πάντοτε νὰ ὑποστηρίξωμεν ἐν Ἑλλάδι τὸ ξένον κεφάλαιον, ἐν τῇ ἐκτελέσει ἐποικοδομητικοῦ ἔργου ὑπὸ ὄρους ἐξυπηρετούντας τὰ ἀμοιβαία συμφέροντα.

Τὸ βιομηχανικὸν τοῦτο συγκρότημα, ὡς διεμορφώθη διὰ τῶν τελευταίων διαπραγματεύσεων, θὰ συμβάλῃ ἀναντιρρήτως εἰς τὴν ἐπιτάχυσιν τῆς περαιτέρω οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, δεδομένου ὅτι αἱ νέαι βάσεις ἐφ' ὧν τοῦτο ἐθεμελιώθη, διὰ τῶν γενομένων συνεννοήσεων, ἐξασφαλίζουν πλήρως τὴν βιωσιμότητα καὶ τὴν διεθνή ἀνταγωνιστικότητα τῶν περιλαμβανομένων βιομηχανιῶν. Ἰδιαιτέρα θὰ εἶναι ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βορείων ἐπαρχιῶν μας, αἵτινες μαστίζονται ὑπὸ ἀνεργίας καὶ ὑποαπασχολήσεως. Ἡ ἐπένδυσις τῶν 190 καὶ πλέον ἑκατομμυρίων δολλαρίων, τὴν ὁποίαν τὸ συγκρότημα τοῦτο ἀντιπροσώπευει, προώρισται, ἀναμφιβόλως, νὰ ἔχῃ σημαντικὰ ἐπιπτώσεις διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς περιφέρειας. Ὑπολογίζεται, ὅτι, θὰ δημιουργηθῆ ἀπασχόλησις, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, διὰ πλέον τῶν 10.000 οἰκογενείας, παρεχομένης οὕτω τῆς εὐκαιρίας ὅπως οἱ Ἕλληνες συμβάλλουν εἰς τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος των, ἀντὶ νὰ μεταναστεύουν ἐργαζόμενοι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἤδη ἀνεπτυγμένων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν σειρᾶς ἐτέρων βιομηχανιῶν καὶ συγγενῶν δραστηριοτήτων, τὰς ὁποίας ἡ κυβέρνησις προτίθεται νὰ προγραμματίσῃ διὰ τὴν βόρειον Ἑλλάδα. Ἡ ὀλοκλήρωσις τοῦ προγράμματος τούτου, ἀναμένεται νὰ εἶναι τοιαύτης ἐπιδράσεως, ὥστε νὰ μεταβάλῃ τὴν φυσιογνωμίαν τῆς βορείου Ἑλλάδος καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης τὸν δεύτερον βιομηχανικὸν πόλον τῆς χώρας.

Ἐχομεν ἐπανειλημμένως διακηρύξει τὴν βαρύτητα, τὴν ὁποίαν ἀποδίδομεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν περιφερειῶν τῆς χώρας. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὸν ὄροκεφαλισμὸν τῆς πρωτευούσης καὶ νὰ ἀπαλειφθοῦν αἱ φοβεραὶ ἀνισότητες αἵτινες ὑφίστανται μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν ἐπαρχιῶν. Ἐχομεν ἐπίσης διακηρύξει, ὅτι διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ τοῦτο, πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ὀλοκληρωμένον καὶ ὀρθολογικὸν πρόγραμμα. Ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης τῆς χώρας θὰ καθοδηγηθῆ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτευχθοῦν ἡ ἀρίστη ἀπόδοσις τῶν ἐπενδύσεων καὶ ταῦτοχρόνως ἡ δικαιοτέρα κατανομή τοῦ εἰσοδήματος. Εἰς τὰ πλαίσια ἐνὸς τοιούτου ὀρθολογικοῦ προγραμματισμοῦ, ἡ κυβέρνησις, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἀναδόχου ἐπιχειρηματίου, ἐξήτασε κατὰ τὰς τελευταίας διαπραγματεύσεις καὶ τὰς οἰκονομικὰς βάσεις τοῦ βιομηχανικοῦ τούτου συγκροτήματος, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ γίνονιν αἱ δέουσαι προσαρμογαὶ καὶ βελτιώσεις, αἵτινες θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἀρίστην ἀποδοτικότητα τοῦ ἔργου καὶ τὴν συναγωνιστικότητα τῶν παραγομένων προϊόντων.

Χαίρω, διότι μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐξάρω τὴν προθυμίαν καὶ τὴν κατανόησιν, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν ὁ κ. Τὸμ Πάππας, κατὰ τὴν ἐπὶ νέων βάσεων, βελτίωσιν τοῦ βιομηχανικοῦ τούτου ἔργου. Ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω, ἐπίσης, τὴν συνδρομὴν τοῦ προέδρου τῆς ἐταιρείας Ἔσσο κ. Οὐίλλιαμ Στόττ, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν καὶ εὐόδωσιν τοῦ παρόντος ἔργου. Ἀπευθύνω πρὸς τοὺς ἀναλαβόντας αὐτὸ τὸ ἔργον, τὰς θερμότερας εὐχὰς μου καὶ παρέχω τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι, διὰ τὴν εὐόδωσιν αὐτοῦ, ἡ κυβέρνησις θὰ παρᾶσχη ἀμέριστον συμπράστασιν.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς ΕΣΣΟ κ. Οὐίλιαμ Στόττ

Μεγαλειότατε,

Εἶναι δι' ἐμὲ μεγάλη τιμὴ καὶ εὐτυχία ὅτι παρευρίσκομαι εἰς τὴν σημερινὴν θεμελιώσιν μὲ τὸν ἀγαπητόν μου φίλον Τόμας Πάππας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν μὲ συνδέουν δεσμοὶ αἵματος μὲ τὴν Ἑλλάδα. ὅπως ἐκείνον, ἀλλὰ ἔχω, τὰ αὐτὰ ἰδανικά μὲ ὅλους τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους τῆς χώρας σας. Ἡ Ἑλλὰς ἦτο ὁ πρῶτος λαὸς τῆς Δύσεως ὅστις ἐδημιούργησε τὸν σύγχρονον πολιτισμὸν καὶ ὅσοι ἐξ ἡμῶν γνωρίζουν τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας ἀποτίουν φόρον τιμῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι ὡς πραγματικῶς Ἑλληνας καὶ εἶμαι ἰδιαίτερος εὐτυχὴς διότι συμμετέχω εἰς τὴν τελευτήν ταύτην ἣτις εἶναι τοιαύτης σημασίας διὰ τὴν πρόοδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐντὸς τοῦ συντόμου διαστήματος τῶν 19 μηνῶν, εἰς τὸ γυμνὸν τοῦτο χῶμα θὰ ἀνεγερθῆ διύλιστήριον πετρελαίου, παραγωγικῆς ἰκανότητος 50.000 βαρελίων ἡμερησίως, διὰ τὴν βιομηχανίαν, τὴν γεωργίαν, τὰς μεταφορὰς καὶ ὅλας τὰς ἀύξανόμενας ἀνάγκας μιᾶς ἐπεκτεινομένης οἰκονομίας. Τὸ διύλιστήριον τοῦτο θὰ εἶναι τὸ πλεόν σύγχρονον τοῦ κόσμου καὶ τοιαύτης ἀποδοτικότητος ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ κατασκευασθῆ ὑπὸ τῶν πλεόν εἰδικευμένων τεχνικῶν. Τὸ ἐργοστάσιον ἀμμωνίας τὸ ὁποῖον θὰ ἀνεγερθῆ ὡσαύτως ἐνταῦθα θὰ παράγῃ περίπου 200.000 τόννους ἀμμωνίας ἐτησίως ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὸ ἐργοστάσιον τῆς Πτολεμαίδος, διὰ τὴν κάλυψιν ὅλων τῶν ἀναγκῶν τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας εἰς ἀξωτοῦχα λιπάσματα ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Τὰ πετροχημικὰ ἐργοστάσια - καὶ προβλέπονται πολλὰ τῆς κατηγορίας ταύτης - ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ πρώτου τῶν ὁποίων θὰ συμπληρωθῆ περὶ τὸ τέλος τοῦ 1965, θὰ παράγουν χημικὰ προϊόντα, ἥτοι: πάσης φύσεως διαλύτας, πλαστικὰ προϊόντα, ὕλικά κατασκευῶν, gasoline additives, καὶ πλείστα ὅσα βιομηχανικὰ προϊόντα. Δεκάδες ἄλλων χημικῶν προϊόντων θὰ καταστῆ δυνατὸν νὰ παραχθοῦν ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ χαλυβουργεῖον τὸ ὁποῖον θὰ ἀνεγερθῆ εἰς τὸν χῶρον εἰς τὸν ὁποῖον τινὲς ἐξ ὑμῶν ἴστανται κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, θὰ παράγῃ περίπου 300.000 τ. ἐτησίως, ἥτοι ἀναλογίαν περίπου 750 χλγρμ. δι' ἕκαστον κάτοικον τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ θεμελιούμενον συγκρότημα ἀποτελεῖ τεράστιον ἔργον, τόσον τεράστιον, ὥστε θὰ ἀπαιτήσῃ ἐπένδυσιν τουλάχιστον 170.000.000 δολλαρίων, δηλαδὴ πέντε δισεκατομμυρίων δραχμῶν διὰ τὴν ἀποπεράτωσίν του. Περίπου 5.000 — 7.000 ἐργάται θὰ ἀπασχοληθοῦν διὰ τὴν κατασκευὴν του. Καὶ ὅταν ἀποπερατωθῆ τὸ συγκρότημα 2.000 θὰ ἀπασχοληθοῦν μονίμως εἰς τὰ ἐργοστάσια, τὸ πλείστον τῶν ὁποίων θὰ εἶναι Ἑλληνας. Ἐξ αὐτῶν πολλοὶ θὰ ἐκπαιδευθοῦν εἰδικῶς ἐνταῦθα, εἰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς χώρας ἢ εἰς τὰς Η.Π.Α.

Ἡ ἐταιρεία Standard Oil τῆς Νέας Ἑρσέης, δηλαδὴ ἡ Esso ὅπως εἶναι γνωστὴ ἐν Ἑλλάδι, λογίζεται εὐτυχὴς διότι συνεργάζεται μὲ τὸν κ. Πάππας εἰς τὸ μεγαλειῶδες τοῦτο βιομηχανικὸν ἔργον. Εἶναι πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο ἐν ἑκ τῶν μεγαλυτέρων τῆς ἐταιρείας μου, ἣτις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἐταιρεία πετρελαιοειδῶν τοῦ κόσμου. Περαιτέρω τὸ θεμελιούμενον ἔργον θὰ ἔξῃ βαθείας καὶ εὐνοϊκὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τῆς βορείου Ἑλλάδος καὶ ὁλοκλήρου τῆς χώρας. Ἀπόδειξιν τῆς ἐμπιστοσύνης μὲ τὴν ὁποίαν περιβάλλομεν τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖ ἡ οἰκονομικὴ καὶ τεχνικὴ βοήθεια τὴν ὁποίαν παρέχομεν. Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο στηρίζεται ἐπὶ ἰσχυρῶν οἰκονομικῶν βάσεων. Ἐχομεν πίστιν εἰς τὸν κ. Πάππας καὶ ἀτενίζομεν μὲ ἐμπιστοσύνην τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένην καὶ σοφὴν καθοδήγησιν τῶν ἡγετῶν της. Καθὼς ἠρχόμην ἐδῶ σήμερον μὲ τὸ ἀεροπλάνον διεπίστωσα διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ὅτι ἡ Ἑλ-

λάς είναι μικρά χώρα, τόνσον μικρά, ὥστε ἀπὸ τὰ ὕψη εἰς τὰ ὁποῖα ἐδρισκόμην τὸ βλέμμα μου τὴν ἀγκάλιαζε ἀπὸ τὸ γαλάζιο Ἴόνιο στὸ ἀκόμη πῦρ γαλάζιο Αἰγαῖο. Ἡ ἔκτασις ὁμως δὲν εἶναι ἐνδεικτικὴ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος, οὔτε ἀποδεικνύει τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐνεργητικότητα τὰ ὁποῖα ἐχάραξαν βαθειὰ εἰς τὴν αἰωνιότητα τὸ παρελθόν της καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν λαμπρὰν προοπτικὴν διὰ τὸ μέλλον της.

Εἶναι ἀξίωμα τῆς ζωῆς ὅτι ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν δυνηθῆ νὰ κυριαρχήσῃ τῶν γεγονότων, τότε ὀδηγεῖται ἀπὸ αὐτά. Ὁ ἀείμνηστος βασιλεὺς Παῦλος, ἡ προσωπικότης τοῦ ὁποίου παραμένει ζωηρὰ εἰς τὴν μνήμην μας, ἐγνώριζε καλῶς τὸ ἐν λόγῳ ἀξίωμα. Μὲ στιβαρὰν χεῖρα ὠδήγησε τὴν Ἑλλάδα πρὸς νέα ὕψηλά ἰδανικά. Σήμερον ὁ θρόνος κατέχεται ἀπὸ τὸν υἱὸν του, τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον, ὁ ὁποῖος ἐντὸς βραχείου χρονικοῦ διαστήματος ἐκέρδισε τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου διὰ τὴν σοβαρότητα, τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα καὶ τὴν νεανικὴν του χάριν καὶ δύναμιν. Εἰς διάστημα ὀλιγώτερον τῶν 20 ἐτῶν ἡ Ἑλλάς ἐπούλωσε τὰς καταστροφὰς τοῦ πολέμου, ὠρθοπόδισε καὶ παρουσίασε μεγάλην πρόοδον. Τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προῖον ὑπερεδιπλασιάσθη ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῆς προπολεμικῆς περιόδου. Τὸ μέσον εἰσόδημα τῶν Ἑλλήνων ἐδιπλασιάσθη, ἡ χώρα ἐπαρουσίασε σημαντικὰς προόδους εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ ἐνεθάρρυνε ταυτοχρόνως ἰδιωτικὰς βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις ἐν τῇ προσαθείᾳ ὅπως μειωθῆ ἡ ἐκτεταμένη ἐξάρτησις ἐκ τῆς γεωργίας. Μόνον κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη ἡ αὐξήσις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ὑπερέβη τὰ 100%. Δειδῆτε καὶ ἐξεμεταλλεύθητε τὰς εὐκαιρίας αἱ ὁποῖαι παρουσιάσθησαν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ. μετὰ τῆς ὁποίας καὶ συνεδέσθητε. Τὸ δὲ σημαντικώτερον ὅλων εἶναι ὅτι διετηρήσατε σταθερὸν τὸ ἐθνικὸν σας νόμισμα.

Ἄναμφισβητήτως πολλὰ πρέπει νὰ γίνονιν εἰσέτι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁμως ἡ χώρα ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ἐφαρμογῆς τοῦ οικονομικοῦ συστήματος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, ἐπεβεβαίωσεν δηλαδὴ ὅτι ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος, εἰς τὸν ὁποῖον παρέχονται ἐπιχειρηματικαὶ εὐκαιρία, καθίσταται ὁ ἀσφαλῆς συντελεστὴς τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου του. Ὁ χῶρος ὁ ὁποῖος ἐκτείνετα ἐνώπιόν μας ἀποτελεῖ μίαν ἀπαρχήν, ὑπάρχουν ὁμως ἄλλοι αἱ ἐνδείξεις τοῦ πόσον σαφῆς εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς ἐνθαρρύνσεως τῶν ἐλευθέρων ἀγορῶν καὶ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἥτις ἐξασφαλίζει ἑλληνικὰς καὶ ξένας ἐπενδύσεις. Ἡ Ἑλλάς ἀπέδειξεν, καὶ ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ τοῦτο παράδειγμα καὶ δι' ἄλλας χώρας, ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶναι ταυτοχρόνως ἡ κινητήριος δύναμις καὶ συνάμα ὁ χειριστὴς τῆς οικονομικῆς προόδου.

Ἡ ἔταιρεία μου ἔρχεται εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν διὰ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν πρόοδον τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ πλέον ἐρχόμεθα ἐδῶ διὰ νὰ δημιουργήσωμεν πρόοδον, ἡ ὁποία εἶναι τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα τῶν ἐπενδύσεων αἱ ὁποῖαι ἐξασφαλίζουν τὴν περαιτέρω πρόοδον ἐκάστου τόπου. Ἀνέφερα προηγουμένως ὅτι ἡ ἔταιρεία μου εἶναι μεγάλη. Πραγματικὰ αἱ ἐπενδύσεις της ἐπεκτείνονται, μέσῳ περισσοτέρων τῶν 200 ἔταιρειῶν ἀνὰ τὸν κόσμον, εἰς ποικίλας μορφὰς τῶν πετρελαιοειδῶν καὶ χημικῶν προϊόντων. Ἐταιρεῖται μας εἶναι ἐγκατεστημένα εἰς πολλὰς χώρας, ὅπου ἀσχολοῦνται μὲ ἐρεῦνας διὰ τὴν ἀνεύρεσιν πετρελαίου, μὲ τὴν παραγωγὴν καὶ διύλισιν πετρελαιοειδῶν ὡς καὶ μὲ τὴν ἐμπορικὴν πετρελαιοειδῶν προϊόντων εἰς περισσοτέρας τῶν 100 χωρῶν. Τὰ κεφάλαιά της ἀνέρχονται εἰς δισεκατομμύρια δολλάρια καὶ αἱ τεχνικαὶ γνώσεις τῶν συνεργατῶν της εἶναι ἀνεκτίμητοι. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν τῆς ἔταιρείας μου θὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Esso Research and Engineering θεωρεῖται ὡς εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων ὀργανισμῶν (εἰς τὸν τομέα

της βιομηχανικής έρευνας) εις τον κόσμον. Το προσωπικόν, εις κέντρα έρευνών εις 'Ηνωμένας Πολιτείας και άλλας χώρας, αριθμεί 4.000 ατόμων και τὰ έπιτεύγματα των έπιστημόνων της εις την παραγωγήν νέων προϊόντων και την χρησιμοποίησιν νέων μεθόδων θα ήδύναντο να άποτελέσουν έκπληκτικώς μακρόν κατάλογον. Το παρελθόν έτος μόνον ή Esso Research and Engineering, ένεφάνισε 34 έντελώς νέα προϊόντα και 28 μεγάλως βελτιωμένα χημικά προϊόντα και πετρελαιοειδή, ποικίλλοντα από έλαια ύδραυλικών συστημάτων μέχρι προσθετικών ύλών δια την βελτίωσιν της ποιότητος των καυσίμων και λιπαντικών. 'Η όλη αυτή έρευνητική προσπάθεια, άποτελεί μιάν δύναμιν άναπτύξεως δια την 'Ελλάδα, τόσον πραγματικήν, όσον και τὰ έργοστάσια τὰ όποια συντόμως θα ίδητε. 'Η πείρα, την όποιαν ή Standard Oil απέκτησεν εις τόν τομέα της γεωργίας, θα είναι εις την διάθεσιν της 'Ελλάδος. Μέσω των συγγενών εταιρειών της ή Esso ύπήρξεν έπί μακρόν ο προμηθευτής βασικών ύλών δια την γεωργίαν και σήμεραν έπεκτείνεται και εις την παραγωγήν λιπασμάτων. Περί τὸ τέλος του 1965, αί επενδύσεις της Esso και των συγγενών εταιρειών της εις τόν τομέα της άμμοωνίας και των λιπασμάτων, άναμένεται να ύπερβοϋν τὰ 100 έκατομμύρια δολάρια. 'Η έτησια παραγωγή θα κυμανθῆ μεταξύ 1—1½ εκ. μετρικών τόννων. Το όλον πρόγραμμα, τὸ όποιον περιλαμβάνει συνεχεις γεωργικὰς έρευνας ως και μελλοντικὰς επενδύσεις έχει ήδη καταστήσει την Esso σημαίνοντα παράγοντα της παγκοσμίου βιομηχανίας λιπασμάτων.

'Εν συνεχείᾳ θα καταστῆ έφικτή ή πρὸς την 'Ελλάδα προμήθεια μεγάλων ποσοτήτων άργου πετρελαίου, ποσότητες αίτινες είναι άσφαλεις και βέβαιαι. 'Υπολογίζεται ότι αί εταιρείαι της Esso καλύπτουν τὰ 14% του άργου πετρελαίου και ύγραερίων της παγκοσμίου παραγωγῆς. 'Εχουν πολλές πηγὰς εις διαφόρους χώρας, συμπεριλαμβανομένης της Μέσης 'Ανατολής και της βορείου 'Αφρικῆς. 'Η ποικιλία και τὸ μέγεθος των έν λόγω πηγών έγγυάται την συνεχῆ προμήθειαν άργου πετρελαίου εις τὸ νέον διϋλιστήριο.

'Η Esso έχει ακόμη να προσφέρει εις την 'Ελλάδα μεγάλην πείραν εις τόν τομέα της βιομηχανικῆς άναπτύξεως. Κατὰ την τελευταίαν δεκαετίαν διέθεσε κεφάλαια και δι' έρευναν δια πετρέλαια και άέρια. Προσφέρει λοιπόν μεγάλας οικονομικὰς δυνατότητας, πείραν εις την εκπαίδευσιν προσωπικοϋ δια τεχνικάς και διοικητικὰς θέσεις και τὸ σπουδαιότερον, διαθέτει τήν θέλησιν και την ίκανότητα να επιτύχη. Τὰ άνωτέρω, καιτοι δέν άποτελοϋν τώρα άπτην πραγματικότητα, όπως τὰ τοϋβλα και ο άσβέστης τὰ όποια θα δώσουν την τελικὴν μορφήν, άποτελοϋν έν τούτοις μεγάλον συντελεστήν της επιτυχίας του έργου. Θα άποβοϋν πρὸς όφελος του έργου αλλά και πρὸς όφελος της 'Ελλάδος.

Περαίνων, έπιτρέψατέ μου να σας ειπω ότι ή εταιρεία μου εκτιμᾷ ιδιαίτερω τὸ πνεϋμα συνεργασίας και την εϋγένειαν των εκπροσώπων της κυβερνήσεως τόσον έν 'Αθήναις όσον και έν Θεσσαλονίκη. 'Εργα τοιαύτης σημασίας είναι πάντοτε δύσκολον να άναληφθοϋν, αλλά με την βοήθειαν σας και την έπιδειχθεισάν κατανόησιν, τὸ έργον τοϋτο προοδεϋει με πολὺ όλιγοτέρας δυσκολίας από όσας πιθανόν να άνεμένοντο. Εἴμεθα πράγματι εϋνώμονες και θερμῶς σας εϋχαριστοϋμεν. 'Η σημερινῆ θεμελίωσις σημαίνει την άπαρχήν μιᾶς μεγάλης εποχῆς εις την ένδοξον Μακεδονίαν. Είναι ένα μεγάλο έργον σχεδιασμένον με τόλμην. Πράγματι, ταιριάζει απόλυτα με την διαβεβαίωσιν του Περικλέους πρὸς τοὺς 'Αθηναίους ότι «δέν μιμούμεθα αλλά εἴμεθα παράδειγμα πρὸς μίμησιν».

Στην σημερινῆ ήμέρα την γεμάτην έλπίδες, είναι βέβαιον ότι τὸ έργον του-

το θά αποτελέση ένα επιτυχές παράδειγμα. Δέν μπορεί παρὰ νὰ εἶναι βέβαιος κανείς ὅτι ἡ Ἑλλάς τῆς ὁποίας τὰ πλέον σπουδαῖα ἀγαθὰ ἦσαν: ἡ τέχνη, τὰ ποιήματα, καὶ αἱ ιδέαι, θά αποτελέση ἕναν ὀλονέν σπουδαιότερον παράγοντα εἰς τὴν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀγαθὸν τὸ ὅποιον μπορεῖ μὲν νὰ εἶναι ὀλιγώτερον μεγαλειῶδες ἀλλὰ εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπειας.

ΤΟ ΠΑΡΑΤΕΘΕΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΣΣΟ - ΠΑΠΠΑΣ' ΓΕΥΜΑ

Μετὰ τὴν θεμελίωσιν, ἡ ὁμάς τῶν ἐταιριῶν ΕΣΣΟ — ΠΑΠΠΑΣ παρέθεσεν επίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως, εἰς τὸ ὅποιον παρεκάθησαν αἱ Πριγκίπισσαι Εἰρήνη καὶ Ἄννα - Μαρία, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως, οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν Ὑπουργοὶ καὶ Ὑφυπουργοί, ὡς καὶ περὶ τοὺς ἐπτακοσίους ἕτεροι προσκεκλημένοι.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ὁμίλησεν πρὸς τοὺς προσκεκλημένους ὁ κ. Τὸμ Πάππας, ἀκολούθως δὲ ὁ Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ κ. Γ. Μαῦρος καὶ ὁ Ἀμερικανὸς Πρεσβευτὴς κ. Λαμποῦις.

36

Ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Τὸμ Πάππας

Μεγαλειότατε

Σήμερον εἶναι δι' ἐμέ, τὸν κ. Στόττι καὶ ἅπαντας τοὺς παρευρισκομένους ἐνταῦθα συνεργάτας μας, καθὼς καὶ δι' ἐκείνους ἐξ ἡμῶν, οἱ ὅποιοι ἀπουσιάζουν, μία πολὺ σημαντικὴ ἡμέρα τῆς ζωῆς μας. Συνκεντρώθημεν ἐνταῦθα διὰ νὰ παρακολουθήσωμεν ἕνα ἱστορικὸν γεγονός, τὴν θεμελίωσιν τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος «ΕΣΣο — Πάππας» ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ εἶπω, ὅτι ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἀποτελεῖ τὴν πραγματικὴν ἑναρξιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, οὐχὶ μόνον τῆς βορείου Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὀλοκληροῦ τῆς ἐνδόξου αὐτῆς χώρας. Εἶμαι Ἀμερικανός, Μεγαλειότατε, ἀλλὰ εἶμαι εὐγνωμὸν εἰς τὸν Θεόν, διότι εἶμαι Ἑλληνοαμερικανός. Εἶμαι πλήρως ἀφοσιωμένος εἰς τὴν θετὴν μου πατρίδα, ἀλλὰ διὰ τὴν γενέτειράν μου, ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης παραμένει συνεχῶς ἀναμμένη. Ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας δι' ἐμέ, διότι εὐρίσκομαι πάλιν ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, προθύμως καὶ περιχαρῆς ἐκπληρώνων τὸ χρέος μου πρὸς τὴν πατρίδα μου.

Πρόκειται νὰ ἀνεγείρωμεν ἕνα διϋλιστήριο πετρελαίου. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ εἶπω, ὅτι τὸ διϋλιστήριο δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ χάλυβα καὶ μπετόν, κτίρια καὶ σωλῆνας. Εἶναι ἡ καρδιά ἡ ὁποία δίδει ζωὴν εἰς εὐαρίθμους βιομηχανίας, αἱ ὁποῖαι θά ἰδρυνθοῦν ὡς μέλη τοῦ βιομηχανικοῦ ἡμῶν συγκροτήματος. Οἱ σωλῆνες θά μεταφέρουν τὴν κινητήριον δύνάμιν εἰς μεγάλας πετροχημικὰς βιομηχανίας αἱ ὁποῖαι θά παράγουν πρῶτας ὕλας διὰ πλείστας ἄλλας βιομηχανίας ποῦ θά ἰδρυνθοῦν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, παρέχοντας ἐργασίαν εἰς πολλοὺς νέους ἀνθρώπους. Οἱ σωλῆνες οὗτοι θά δίδουν κίνησιν εἰς τὸν μέγαν ἐργοστάσιον παραγωγῆς ἀμμωνίας τὸ ὅποιον ἐπίσης θεμελιούται σήμερον. Τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο, θά παράγη προϊόντα τὰ ὁποῖα θά καταστήσουν δυνατὴν τὴν εὐθηρὴν παραγωγὴν λιπασμάτων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας, αὐξάνοντας οὕτω τὴν παραγωγικὴν ἰκανότητα τῶν ἀγρῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸν αὐτὸν χώρον ἡ ἐταιρεία Ethyl Corporation θά ἐγκαταστήσῃ τὸ πρῶτον τῆς ἐν Ἐσθῶπῃ ἐργοστάσιον, ἡ παραγωγή τοῦ ὁποίου θά ἐξάγεται κατὰ 95% εἰς χώρας τῆς δυτικῆς Ἐσθῶπης. Τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο θά ὑποβοηθήσῃ μεγάλως τὴν οικονομίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς ἐξοικονομήσεως 8—10 ἑκα-

τομμυρίων δολλαρίων εις ξένον συνάλλαγμα. Οί σωλῆνες τοῦ μεγάλου τούτου διύλιστηρίου θὰ ἀποτελέσουν πηγὴν δι' ἓν ἄλλο ἐργοστάσιον, τὴν βιομηχανίαν τῆς καυστικῆς σόδας, γλωρίνης καὶ πολυβυνιλίου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐφοδιάξῃ μὲ πρώτας ὕλας τὸ ἐργοστάσιον τῆς Ethyl Corporation. Τέλος θὰ ἀνεγείρωμεν τὴν πλέον μοντέρναν μονάσα πυροδιασπάσεως δι' ἀτμοῦ, Steam Craquer, ἣ ὁποία θὰ παράγῃ πρώτας ὕλας διὰ τὰ ἀνωτέρω ἐργοστάσια καὶ δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ κατασκευασθοῦν μελλοντικῶς καὶ θὰ ἀποτελέσουν τὴν ἀπαρχὴν μιᾶς μεγάλης πετροχημικῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος.

Καθίσταται προφανὲς ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω, πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀλληλεξάρτησις τῶν βιομηχανιῶν τοῦ συγκροτήματος. Γνωρίζομεν καλῶς ὅτι κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη πολλὰ συγγενῆ ἐργοστάσια θὰ ἰδρυνθοῦν πλησίον τοῦ μεγάλου τούτου συγκροτήματος τὸ ὁποῖον θεμελιούται σήμερον. Θὰ κατασκευάσωμεν ἐν ὀλοκληρωμένον χαλυβουργεῖον τὸ ὁποῖον θὰ παράγῃ πλατέα προϊόντα - ψυχρᾶς καὶ θερμῆς ἐξελάσεως καθὼς ἐπίσης καὶ γαλβανισμένον λευκοσιδηρον καὶ τὸ σπουδαιότερον - φύλλα λευκοσιδήρου διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας κονσερβοποιήσεως φρούτων καὶ λαχανικῶν. Τὰ προϊόντα ψυχρᾶς ἐξελάσεως θὰ δώσουν νέαν ὄθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας αὐτοκινήτων ἐν Ἑλλάδι, ἣτις περιλαμβάνει τὴν ἐταιρείαν Κράϊσλερ, τὰς βιομηχανίας κατασκευῆς ἄμαξωμάτων — Φωστηρόπουλος, Τουρνικιώτης, Ταγκαλάκης κ.ἄ. — καθὼς καὶ πλείστας ὄσας βιομηχανίας αἱ ὁποῖαι θὰ ἰδρυνθοῦν εἰς τὴν χώραν, εἰδῆς ὡς ἀρχίση ἡ παρασκευὴ τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ προϊόντος. Ἡ χαλυβουργία ἐν Ἑλλάδι ἔχει λαμπρὸν μέλλον. Τὸ ἔτος 1947 — 48, ἡ γείτων Ἰταλία παρήγαγε προϊόντα χάλυβος ὀλιγώτερα τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου τόννων. Σήμερον ἡ παραγωγὴ τῆς ὑπερβαίνει τὰ 15 ἑκατομμύρια τόννων, ἣτις εἶναι ὑπεραρκετὴ διὰ τὴν κάλυψιν ἐπιτοπιῶν ἀναγκῶν καὶ δημιουργεῖ πλεονάσματα πρὸς ἐξαγωγήν. Μὲ τὴν θερμὴν καὶ πλήρη συμπαράστασιν ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ μὲ τὴν Ἰταλίαν. Ζητῶ τὴν πλήρη συνεργασίαν ὄλων τῶν φίλων μας διὰ τὴν χαλυβουργίαν, νὰ συνεργασθῶμεν ἀρμονικῶς καὶ ἀπὸ κοινοῦ διὰ τὸ συμφέρον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν θὰ χρειασθῶμεν τὴν πλήρη συνεργασίαν ἀπάντων κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῶν προσπαθειῶν μας. Ὅτε τὸ βιομηχανικὸν συγκρότημα τῆς «Ἔσσο — Πάππας», θὰ ἔξῃ ὀλοκληρωθῆ θὰ προσφέρῃ ἀπασχόλησιν καὶ βελτίωσιν τῶν ὄρων ζωῆς εἰς γιλιὰδας ἀτόμων εἰς τὰς ἰδικὰς τῆς ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἑλλων βιομηχανιῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ δημιουργηθοῦν ἐξ αἰτίας τῆς ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

Εἶμαι εὐτυχῆς, Μεγαλειότατε, διότι ἀναγγέλλω σήμερον εἰς Ὑμᾶς καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι θὰ ἀρχίση ἐντὸς τοῦ μηνὸς ἡ κατασκευὴ τοῦ διύλιστηρίου, τοῦ ἐργοστασίου ἀμμωνίας, τῶν πετροχημικῶν ἐργοστασίων, τοῦ αἰθυλενίου, τῆς μονάδος πυροδιασπάσεως δι' ἀτμοῦ καὶ τέλος, τοῦ τμήματος τοῦ χαλυβουργεῖου. Ἐλπίζω ὅτι συντόμως θὰ σᾶς προσκαλέσωμεν καὶ πάλιν διὰ νὰ θεμελιώσῃτε ἓνα ἄλλο πετροχημικὸν ἐργοστάσιον, τὸ ὁποῖον μετὰ τοῦ κ. Νεύρου σχεπτόμεθα νὰ ἰδρῦσωμεν εἰς τὸ ἔνδοξον καὶ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγι.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ εὐχαριστήσω μέσφ ὑμῶν, κ. πρωθυπουργέ, τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως καὶ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τὴν βοήθειαν καὶ ὑποστήριξιν τὴν ὁποίαν μᾶς παρέσχε εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Ἐπίσης, ἐπιτρέψατέ μου κ. πρεσβευτά, ὅπως, εὐχαριστήσω μέσφ ὑμῶν τὸν λαὸν τῆς θετῆς μου χώρας τῆς Ἀμερικῆς, ὁ ὁποῖος μοῦ παρέσχε ἐνθάρρουνσιν καὶ δύναμιν καὶ κατέστησε δυνατὴν τὴν δημιουργίαν ἐνὸς τοιούτου ἔργου. Εἶναι ἰδιαίτερα τιμὴ δι' ἡμᾶς, Μεγαλειότατε, διότι ἐθέσατε τὸν θεμέλιον λίθον τῶν βιομηχανιῶν μας, αἱ ὁποῖαι θὰ δώσουν νέαν ζωὴν καὶ ὄθησιν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Πρέπει νὰ προσπαθῆσωμεν ὅλοι ἡμοῦ νὰ σταματήσωμεν τὴν φυγὴν τῆς νεολαίας τῆς

Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ Ἑλλάς ἔχει τεράστιον ἀπόθεμα δυναμικότητος καὶ τάλαντον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ ἱκανοποιητικῶς ἐνταῦθα. Αἱ εὐκαιρίαι εἶναι ἐδῶ. Ἄς ἐνθαρρύνωμεν μὲ τὸ ἰδικόν μας παράδειγμα Ἑλληνας καὶ ξένους κεφαλαιούχους διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀποθεμάτων αὐτῶν ἐποφελῶς. Ἄς ἀφιερῶσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας διὰ τοιαῦτα ἔργα προόδου. Σεῖς Μεγαλειότατε, ἀποτελεῖτε τὴν νέαν ἐλπίδα καὶ ἔμπνευσιν τῆς ἐνδόξου χώρας.

Ἐν κατακλείδι, Μεγαλειότατε, θὰ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς εὐχαριστήσω καὶ πάλιν διότι εὐηρεστήθητε ὅπως τιμήσητε τὴν τελετὴν αὐτὴν μετὰ τῆς αὐτῆς ἐξοχότητος τῆς διαδόχου πριγκιπίσσης Εἰρήνης καὶ τῆς μελλοντικῆς βασιλείσσης τῆς Ἑλλάδος πριγκιπίσσης Ἄννα - Μαρίας. Ἐκ μέρους τοῦ συγκροτήματος «Ἐσσο — Πάππας» καὶ τῶν συνεργατῶν μου τῆς Standard Oil Company τῆς Νέας Ἱόρκης, θὰ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας καὶ τὴν μεγίστην εὐγνωμοσύνην μου καὶ εὐχομαι, ὅπως ὁ Θεὸς δίδῃ εἰς ὑμᾶς μακροζῶταν, καλὴν ὑγείαν καὶ σοφίαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ δυσκόλου ἔργου, τὸ ὁποῖον σᾶς ἔχει ἀνατεθῆ. Ἐπίσης ἐπιτρέψατέ μου νὰ ἐκφράσω τὴν εὐχὴν, ὅπως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βασιλείας σας, πραγματοποιηθῶν θεμελιώσεις ἄλλων νέων βιομηχανιῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ δημιουργήσουν μίαν νέαν Ἑλλάδα.

38

Ἡ ὁμιλία τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ κ. Γ. Μαύρου

Μεγαλειότατε,

Ἡ ἐπιτευχθεῖσα, μὲ τὴν καλὴν θέλησιν ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, ἀναμόρφωσις τῆς συμβάσεως Πάππας, ἔργα τῆς ὁποίας ἠὺδοκῆσατε νὰ θεμελιώσετε σήμερον, ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν διὰ τὴν πολιτικὴν προσελκύσεως ἀλλοδαποῦ ἐπιχειρηματικοῦ κεφαλαίου. Διεκήρυσεν ἐπανειλημμένως ἡ κυβέρνησις, ὅτι ἀποδίδει ἰδιάζουσαν σημασίαν εἰς τὴν συνεργασίαν της μὲ τὸ ξένον κεφάλαιον. Τοῦτο ἐπιβάλλεται, ὅχι τόσο ἀπὸ τὴν ἀνάγκην συμπληρώσεως τῆς ἀνεπαρκοῦς ἐγγωρίου ἀποταμιεύσεως, ἢ τῆς ἐξασφαλίσεως διεθνῶν μέσων πληρωμῆς, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν σκοπιμότητα τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς διεθνοῦς ἐπιχειρηματικῆς, τεχνολογικῆς καὶ ὀργανωτικῆς ἐμπειρίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι φυσικὸν νὰ ὑστεροῦν ἔναντι τῶν ξένων οἱ κατὰ τὰ λοιπὰ δραστήριοι ἐπιχειρηματικοὶ φορεῖς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ συνεργασία, ἐξ ἄλλου, μὲ τὸ ξένον κεφάλαιον ἀποβαίνει πολλαπλῶς χρήσιμος, διότι ἡ συνεργασία μὲ ἐπιχειρηματικὰς μονάδας τοῦ ἐξωτερικοῦ διασφαλίζει τοὺς ἀγωγοὺς διαθέσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι παραγομένων προϊόντων εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀκριβῶς ἡ κυβέρνησις θὰ ἐνθαρρύνῃ δι' ὅλων τῶν μέσων τὰς ξένας ἐπενδύσεις καὶ θὰ καταστήσῃ τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ὀργανικὸν τμήμα τῆς προσπάθειας ἀναδιαρθρώσεως, ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Διὰ τὴν προσέλκυσιν, ὅμως, τοῦ ἀλλοδαποῦ ἐπιχειρηματικοῦ κεφαλαίου δὲν ἀρκεῖ ἀπλῶς ἡ καλὴ πρόθεσις. Εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐπικίνδυνος ὁ ἐμπειρισμὸς καὶ ἐπιχειρηματολογία, διότι βλέπεται καὶ τὴν ῥῶραν καὶ τὸν ξένον κεφαλαιούχον καὶ ἐκμηδενίζει τὰ προσδοκώμενα ἀμοιβαῖα ὄφελήματα. Ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς ὀρθῆς πολιτικῆς προσελκίσεως ξένων κεφαλαίων ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ ἐπὶ ὑγείων ἐπιστημονικῶν τεχνικοοικονομικῶν βάσεων θεμελίωσις αὐτῆς. Καὶ ἡ ἀξία τῆς γενομένης ἀναμορφώσεως τῆς προκειμένης συμβάσεως ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τὴν τοποθέτησιν τοῦ συνόλου αὐτῆς ἐπὶ ὑγίων ἐπιστημονικῶν βάσεων. Ὁ γνώμων αὐτὸς τῆς ἐπιστημονικῆς θεμελιώσεως τῆς ἐπενδύσεως ἐπρωτάνευσεν εἰς τὰς συζητήσεις

καὶ κατέστη τὸ μέσον συνεννόησεως μετὰ τοῦ ἀναδόχου, τοῦ ὁποίου θεωροῦ καθήκον μου νὰ ἐξάρω καὶ τὴν καλὴν θέλησιν καὶ τὴν κατανόησιν.

Εἶμαι εὐτυχῆς διακηρύσσων ἀπὸ τῆς πρωτενούσης τῆς βορείου Ἑλλάδος, ἡ ὁποία προορίζεται νὰ καταστῇ κέντρον τεραστίων ἐπενδύσεων διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς πρωτογενοῦς μορφῆς τῆς οἰκονομίας μας, τὰς βασικὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι θὰ διέπουν τὴν πολιτικὴν τῆς κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὰς ἐπενδύσεις ξένων κεφαλαίων εἰς τὴν χώραν. Αὗται εἶναι αἱ ἑξῆς:

1ον. Ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ἐπενδυομένων κεφαλαίων δὲν θὰ κατοχυρώνεται μόνον ἀπὸ τὴν συνταγματικὴν προστασίαν τούτων, ἀλλὰ πρὸ παντὸς καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὴν ὀλονὲν στενωτέραν ὀργανικὴν σύνδεσιν τῆς οἰκονομίας μας μὲ τὸν εὐρωπαϊκὸν χῶρον.

2ον. Ἡ ἀποφασισθεῖσα πλήρης διερεύνησις τῶν ἑλληνικῶν πόρων καὶ ἡ κινητοποίησης τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἐπιχειρηματιῶν.

3ον. Ἡ ὀλοκληρωμένη καὶ ὀρθολογικὴ διαμόρφωσις βιομηχανικῶν ζωνῶν θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν χωροθέτησιν τῶν ἰδρυομένων βιομηχανικῶν μονάδων, οὐχὶ ὑπὲρ τὴν πίεσιν στενῶν πολιτικῶν κριτηρίων, ἀλλὰ ὑπὸ τὴν κατεύθυνσιν οἰκονομικοτεχνικῶν προσδιοριστικῶν πόρων καὶ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἐξωτερικῶν οἰκονομιῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ δημιουργήσουν σωρευτικὴν συγκέντρωσιν περαιτέρω ἐπενδύσεων ἀλλοδαποῦ καὶ ἡμεδαποῦ κεφαλαίου.

4ον. Ἰδιαιτέρως θὰ εἶναι εὐνοϊκὴ ἡ κυβερνήσις εἰς τὰς ἀλλοδαπὰς ἐπενδύσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς γονίμους συνεργασίας μετὰ ἡμεδαπῶν ἐπιχειρήσεων.

5ον. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ κατανοητὸν ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῆς πολιτικῆς προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων θὰ εἶναι ἐπὶ τοσοῦτω μεγαλυτέρα, ὅσον ἡ φύσις τῆς ἐπενδύσεως καὶ οἱ ὅροι λειτουργίας τῆς μονάδος ἐξασφαλίζουσι τὴν διεθνή ἀνταγωνιστικότητα. Ἡ ἐγκατάστασις εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον τοιούτων μονάδων θὰ ἐπιταχύνῃ τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῶν ἐν τῇ γῶρᾳ ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων.

6ον. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιταγῆς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἡ κυβέρνησις θὰ ἀπλουστεύσῃ τὰς ὑφισταμένας σήμερον διαδικασίας καὶ θὰ ἄρῃ τὰ ὑφιστάμενα ἐμπόδια εἰς τοῦτον ὅστε νὰ ἀξιοποιῆται ὁ πολύτιμος χρόνος τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἐντὸς τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς διαδρόμους τῶν ὑπουργείων.

7ον. Ἐντὸς τῶν ἀνωτέρω πλαισίων ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις θὰ ἀκολουθήσῃ ἐνεργὸν πολιτικὴν προσελκύσεως. Ξένων κεφαλαίων, μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν τακτικὴν παθητικῆς ἀναμονῆς ἐκδηλώσεως ἐνδιαφέροντος ξένων ἐπιχειρηματιῶν.

Ὁ σημερινὸς πανηγυρισμὸς τῶν ἐγκαινίων ἐνὸς τεραστίου βιομηχανικοῦ συγκροτήματος μὲ τὴν συμμετοχὴν γιγαντιαίων ἐπιχειρήσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἃς θεωρηθῆ ἰσχυρῶς καὶ ὡς ἔναοξις μιᾶς νέας ἐπιστημονικῆς, συστηματικῆς καὶ ὑγιοῦς συνεργασίας μετὰ τὸ ξένον κεφάλαιον, ἐξυπηρετούσης τὰ συμφέροντα ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Μεγαλειότατε,

Παοατηρεῖται σήμερον εἰς παγκόσμιον κλίμακα κοσμογονία οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Δὲν εἶναι ὑπεροβολὴ νὰ λεγθῆ ὅτι ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς θὰ ἔγῃ μεταβάλλῃ τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ κόσμου. Εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν γῶρον διεξάγεται μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀγὼν δρόμου. Τὸ ἔπαθλον θὰ λάβῃ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ φθάσῃ πῶτος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει συνδεθῆ μὲ τὸν εὐρύτερον

εὐρωπαϊκὸν οἰκονομικὸν χῶρον διὰ τῆς συμφωνίας τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία ὑπεγράφη καὶ ἐκυρώθη ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς Σας. Ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει νὰ καταβάλῃ ὑπερανθρώπους προσπάθειας διὰ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀπόστασιν, ἡ ὁποία τὴν χωρίζει ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Δὲν ἀρκεῖ ἀπλῶς νὰ προοδεύωμεν. Πρέπει νὰ προοδεύωμεν μὲ ρυθμὸν ταχύτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐὰν θέλωμεν κάποτε νὰ τοὺς φθάσωμεν. Τὰ προσεχῆ ἑπτὰ ἔτη θὰ εἶναι τὰ κρίσιμα διὰ τὸ οἰκονομικὸν μέλλον τῆς χώρας. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ κοιμηθῆ τῶρα, θὰ κοιμᾶται αἰωνίως. Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀναλαμβάνουν σήμερον γονίμους πρωτοβουλίας θεμελιῶν ἕνα ἀσφαλὲς μέλλον καὶ διὰ τὸν τόπον καὶ διὰ τοὺς ἰδίους.

Μεγαλειότατε,

Διαθέτει ἡ χώρα καὶ ἔξοχον ἀνθρώπινον δυναμικὸν καὶ φυσικὸν τοιοῦτον. Αὐτὸ πὸν χρειάζεται εἶναι ὁ ἐπιστημονικὸς προγραμματισμὸς πὸν θὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν τελευταίων ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογικῶν ἐξελλίξεων, εἰς τὴν ἔρευναν, εἰς τὴν παιδείαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ὑποδομὴν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐκεῖ ἔχει στρέψει τὴν προσοχὴν τῆς ἡ κυβέρνησις καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ φθάσωμεν τοὺς στόχους, οἱ ὁποῖοι εἶναι: Πλήρης ἀπασχόλησις τοῦ πληθυσμοῦ, γενικὴ ἐξόρμησις δι' ἐξαγωγάς, αὐξήσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ δικαία κατανομή αὐτοῦ, κατὰ γενικὰς κατηγορίας τοῦ πληθυσμοῦ καὶ περιοχὰς τῆς χώρας. Σημαντικῶς θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τὸ συγκρότημα τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἡ Μεγαλειότης σας ἐθεμελίωσε σήμερον.

Ἰδιαιτέρως χαροποιεῖ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὅτι ἐγκαινιάζετε τὴν βασιλείαν Σας μὲ αὐτὴν τὴν νέαν φάσιν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Εἶμαι διερμηνεὺς τῶν αἰσθημάτων ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐὰν μὲ τὴν ἄδειαν Σας ἐκφράσω τὴν χαρὰν ὄλων μας, διότι τὴν σημερινὴν τελετὴν λαμπρύνουν διὰ τῆς παρουσίας των ἡ διάδοχος πριγκήπισσα Εἰρήνη καὶ ἡ μέλουσα βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος, πριγκήπισσα Ἄννα — Μαρία.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ κ. Λαμποῦτς

Μεγαλειότατε,

Εἶμαι λίαν εὐτυχῆς ἐπισκεπτόμενος καὶ πάλιν τὴν βόρειον Ἑλλάδα. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ τῆς ὠραίας σας χώρας ἔχει ἰδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν καρδίαν μου καὶ τὴν ἐπισκέπτομαι ὁσάκις δύναμαι. Εἶμαι, ὡς ἐκ τούτου, ἰδιαιτέρως εὐτυχῆς, συμμετέχων εἰς τὴν σημερινὴν τελετὴν. Ὅπως γνωρίζετε, ὑπάρχουν πολλαὶ ὄψεις εἰς τὰς θεομὰς καὶ διηνεκεῖς σχέσεις μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἦνωμ. Πολιτειῶν. Ἐχομεν προσφέρει καὶ δανεισθῆ ὁ εἰς ἐκ τοῦ ἑτέρου καὶ τὰνάπαλιν κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρόνου ὡς μέλη μιᾶς οἰκογενείας. Ἡμεῖς εἰς τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας ἐδανείσθημεν ἀπὸ σᾶς τινὰς ἐκ τῶν προσφιλεστέρων μας πολιτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἰδεῶν, καὶ ὄχι πρὸ μακροῦ χρόνου, ἐπολεμήσαμε μαζί σας, ὁ εἰς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου, διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἰδανικῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας εἰς τὰ ὁποῖα ἀμφότεροι οἱ λαοὶ μας τόσον ὑψηλὴν ἀξίαν ἀποδίδουν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα δεκαεπτὰ ἔτη ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς συνεμερίσθη μὲ ἐξαιρετικὴν εὐχαρίστησιν τοὺς ὄλικους καὶ τεχνικούς του πόρους μετὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς μίαν ἀπὸ κοινῶν προσπάθειαν παραγωγῆς τῆς οἰκονομικῆς προόδου καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ταντοχρόνως, ὁ ἑλληνικὸς καὶ ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς, ἀμφότεροι, διέθεσαν ἀδιαπτότως ἐκ τοῦ ἐμψύχου ἴ-

λικού των και τῶν πόρων των πρὸς ὑποστήριξιν τῆς μεγάλης συμμαχίας, τῆς ὁποίας ἀμφοτέρω τὰ ἔθνη μας εἶναι μέλη και ἡ ὁποία σκοπὸν αὐτῆς ἔχει τὴν συνεχή και ἀμοιβαίαν προάσπισιν τῆς ἐλευθερίας και τῆς ἀνεξαρτησίας.

Ἡ τελετὴ αὐτὴ σήμερον ἀποτελεῖ πανηγυρισμὸν μιᾶς ἄλλης ὄψεως τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς συνεργασίας, ἡ ὁποία ὄψις, ὡς πιστεύω, εἶναι μεγάλης σημασίας. Αἱ νέαι βιομηχανίαι, τὰς ὁποίας ὁ Τόμ Πάππας, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν Ἔσσο και ἄλλους μεγάλους ἀμερικανικοὺς οἴκους, ἐγκαθιδρύει εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Θεσσαλονίκης, ἀντιπροσωπεύουν μίαν μεγάλην συνεργασίαν μεταξὺ τοῦ λαοῦ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν και τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Λέγω λαοῦ, διότι μεγάλαι ἐταιρεῖαι ὡς ἡ Ἔσσο, εἶναι ἰδιοκτησίαι μετόχων — πολλῶν χιλιάδων ἀνθρώπων ἐξ ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς οἱ ὁποιοὶ ἔχουν ἐπενδύσει τὰς οἰκονομίας των εἰς τὸ μέγα σύστημα ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς χώρας μας. Καὶ αἱ νέαι αὐταὶ βιομηχανίαι αἱ ἰδρῶμεναι ἐδῶ, εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἐπανδρωθοῦν ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ κατωτάτου ἐργαζομένου μὲ κατοίκους — ἐργάτας, τεχνικούς, διευθύνοντας — ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς Θεσσαλονίκης και τῆς πέριξ περιοχῆς. Αἱ κοιναὶ προσπάθειαι αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων και Ἀμερικανῶν πολιτῶν θὰ δημιουργήσουν ἐργασίας και ἡμερομίσθια και εἰσοδήματα δι' ὅλους τοὺς ἀσχολουμένους. Καὶ ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἔχοντας ἄμεσον ἐξάρτησιν ἐργασίας. Γνωρίζομεν ἐκ πείρας ὅτι διὰ κάθε ἐργασίαν ἀπ' εὐθείας ἐξαρτήσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν, δημιουργεῖται ἀνάγκη τριῶν ἐτέρων ἐμμέσως ἐξηρημένων ἐργασιῶν διὰ τὴν παροχὴν τῶν ἐπιπροσθέτων εἰδῶν και ἀπηρεσιῶν τὰς ὁποίας θὰ ἀπαιτήσουν ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς και τοῦ εἰσοδήματος.

Πιστεύω ὅτι ἡ 10η Μαΐου τοῦ 1964 θὰ θεωρῆται εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἔτη ἡμέρα ἀξιομνημόνευτος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Θεσσαλονίκης και τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Ὡσαύτως ἡ σημερινὴ ἡμέρα σημεῖοι ἐν σημαντικὸν βῆμα εἰς τὰς προσπάθειας τῆς Ἑλλάδος ὅπως θέσῃ ἐαυτὴν εἰς θέσιν ὥστε νὰ ὠφελῆται πλήρως ἐκ τῆς συμμετοχῆς της εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν κοινὴν ἀγορᾶν. Πολλὰ ξένα, ὡς και ἑλληνικά κεφάλαια και σημαντικαὶ κοιναὶ προσπάθειαι θὰ ἀπαιτηθοῦν διὰ νὰ δημιουργηθῇ μία ἀποδοτικὴ βιομηχανικὴ βάση εἰς τὴν Ἑλλάδα. Συνεταιρισμοὶ ὡς ὁ ἐγκαινιαζόμενος σήμερον δύνανται νὰ συμβάλουν κατὰ πολὺ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Ἀπευθύνω τὰ εὐκρινῆ μου συγχαρητήρια εἰς τὸν λαὸν τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸ συγκρότημα Ἔσσο και εἰς τὸν κ. Πάππας, τοῦ ὁποίου ἡ διορατικότης και αἱ προσπάθειαι κατέστησαν δυνατὸν τὸ μέγα αὐτὸ τόλμημα τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως. Σὰς εὐχομαι κάθε ἐπιτυχίαν.

ΤΟ ΠΑΡΑΤΕΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΜΑΣ ΔΕΙΠΝΟΝ

Τὸ ἑσπέρας τῆς 11ης Μαΐου ἡ Διοίκησις τοῦ Ἐπιμελητηρίου μας παρέθεσεν ἐπίσημον γεῖμα πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως και τῶν μετ' αὐτοῦ ἀφιχθέντων εἰς Θεσσαλονικὴν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὸ δεῖπνον παρεκάθησαν οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν πόλιν μας Βουλευταί, ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως, οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐμποροβιομηχανικῶν και Ἐπαγγελματοβιοτεχνικῶν Ὀργανώσεων τῆς πόλεως μας, οἱ Διευθυνταὶ τῶν ἐν Θεσσαλονικῇ Ἐποκαταστημάτων Τραπεζῶν, ὡς και ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν παραγωγικῶν τάξεων τῆς περιφερείας μας.

Κατὰ τὰ ἐπαδόρπια ὠμίλησεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπιμελητηρίου μας κ. Παρμ. Στεργίου και ἀπήντησεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ προσφώνησις τοῦ Προέδρου τοῦ Ε. Β. Ε. Θ. κ. Π. Στεργίου

Κύριε Πρόεδρε,

Ἡ χθεσινὴ Κυριακὴ θὰ παραμείνῃ διὰ τὴν Θεσσαλονικὴν ὡς ἡμέρα ἐορτῆς μεγάλης καὶ πολυσημάντου. Διότι μὲ τὴν θεμελίωσιν τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Ἑσσο — Πάππας, τίθεται τὸ στερεὸν ὑπόβαθρον καὶ δημιουργεῖται ἡ μεγάλη ἀφετηρία διὰ τὴν βιομηχανικὴν καὶ τὴν ἐμπορικὴν ἀνάπτυξιν τῆς μητροπόλεως τῆς Μακεδονίας, εἰς κέντρον παραγωγικὸν καὶ ἐμπορικὸν πρώτης τάξεως, ὄχι μόνον διὰ τὰ ὄρια καὶ τὰ μέτρα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀναλογίας τὰς εὐρωπαϊκὰς, κέντρον τὸ ὁποῖον θὰ ἀκτινοβολῇ εἰς τὸ εὐρύτερον πλάσιον τῆς Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης.

Παρέλκει νομίζω νὰ ὑπογραμμίσω τὴν σημασίαν τῆς τεραστίας αὐτῆς βιομηχανικῆς ἐπενδύσεως διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας γενικῶς. Θὰ θίξω ἀπλῶς τρεῖς οὐσιώδεις πλευρὰς αἱ ὁποῖαι εἰδικῶς ἐνδιαφέρουν τὴν περιοχὴν μας. Ἡ Θεσσαλονικὴ πρῶτον, μολονότι ἀπὸ πολλοῦ παρεῖχε ἐπαρκεῖς τὰς δυνατότητας διὰ νὰ ἐξελιχθῇ εἰς σοβαρὸν βιομηχανικὸν κέντρον, παρέμεινεν οὐραγός, εἰς τὴν ἄλλως ἀξιολογώτατην βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας, εἰς σημεῖον μάλιστα νὰ χάσῃ τὴν προπολεμικὴν θέσιν της ἀπὸ βιομηχανικῆς ἀπόψεως. Ἦδη καθίσταται κέντρον βιομηχανικὸν πρώτης τάξεως καὶ πόλος ἔλξεως διὰ τὴν περὶ τὴν βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις. Δεύτερον, ἡ περιοχὴ τῆς Μακεδονίας, εἰς τὴν ὁποίαν μεταπολεμικῶς ἐπετεύχθη ἐξαίρετος γεωργικὴ πρόοδος, ἐνεφάνιζεν ἤδη ὄρισμα κρισίμους ἐκδηλώσεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπασχόλησιν τοῦ αὐξανομένου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ της, λόγῳ τῆς στενότητος τῶν δυνατοτήτων περαιτέρω ταχείας ἀγροτικῆς ἀναπτύξεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Μακεδονία κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶχε κατακτήσει τὸ πρωτεῖον τῆς μεταναστεύσεως. Μόνη διέξοδος διὰ τὴν ἀπορρόφησιν τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμιακοῦ δυναμικοῦ τῆς περιφερείας μας, εἶναι ἡ βιομηχανία καὶ ὁ τουρισμός. Καὶ τὸ βιομηχανικὸν συγκρότημα τῆς Θεσσαλονικῆς ἔρχεται νὰ συμβάλῃ οὐσιωδῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν.

Τρίτον, ἥδη πολὺ πρὸ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου εἶχε καταστῆ ἔκδηλος ἡ νοσηρὰ συγκέντρωσις, βιομηχανικὴ καὶ οἰκονομικὴ, εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὸ ἄττικὸν λεκανοπέδιον. Αἱ ἀντιδράσεις τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν δὲν ὑπῆρξαν ἐπιτυχεῖς, μολονότι κατεβλήθησαν ὄντως πολλαὶ προσπάθειαι. Καὶ αἱ συνέπειαι ὑπῆρξαν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀναπτύσσωνται συνεχῶς ἐντονώτερον καὶ νὰ συμφοροῦνται οἰκονομικῶς αἱ Ἀθῆναι, μὲ παράλληλον τὴν καχεξίαν καὶ καθυστέρησιν τῶν ἐπαρχιακῶν κέντρων, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ διαφοροποιεῖται βασικῶς ἡ ἐθνικὴ μας ζωὴ ἀπὸ οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀπόψεως, εἰς βάρος τῶν ἐπαρχιῶν. Ἡ δημιουργία τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος τῆς Θεσσαλονικῆς ἀποτελεῖ μίαν σπουδαίαν στροφὴν εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν. Ἰσορυθίζουσαν, τουλάχιστον ὡς πρὸς τὰς βορείους ἐπαρχίας τῆς χώρας, τὴν μέγροι τοῦδε μονομερῆ συγκέντρωσιν τῆς ἐθνικῆς μας βιομηχανίας εἰς τὸ ἄττικὸν λεκανοπέδιον.

Χαίρομεν διότι ἐγκαίρως κατενοήθη ἡ ἀνάγκη αὐτή, ὥστε μὲ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ θεμελιωθέντος χθὲς τεραστίου βιομηχανικοῦ συγκροτήματος, ὄχι μόνον νὰ καλύπτεται τὸ κενόν, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὴν μέγροι τοῦδε καθυστέρησιν τῆς Θεσσαλονικῆς, ἀλλὰ νὰ ἱκανοποιεῖται εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν παλαιότατον αἶτημα τοῦ λαοῦ τῆς Μακεδονίας, νὰ δημιουργηθοῦν δηλαδὴ αἱ θεμελιώδεις προϋποθέσεις βιομηχανικῆς ὑποδομῆς, διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ οἰκονομικῶς ἡ περιοχὴ μὲ ἐπιταχυνόμενον ρυθμὸν.

Και ὄντως διὰ τοῦ βιομηχανικοῦ αὐτοῦ συγκροτήματος, δημιουργοῦνται ἑδραῖαι αἱ βάσεις αὐταί. Ἡ Θεσσαλονίκη θὰ καταστῇ κέντρον βαρείας βιομηχανίας καὶ παραγωγῆς βασικῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, μὲ εὐμενεῖς ἐπιδράσεις δι' ὅλην τὴν Μακεδονίαν. Ὁ λιμὴν τῆς θὰ τριπλασιάσῃ τὴν σημερινὴν του κίνησιν. Σειραὶ ἄλλων ἐξηρητημένων βιομηχανιῶν θὰ δημιουργηθοῦν. Ἀρκεταὶ χιλιάδες ὑποαπασχολουμένων ἢ μὴ ἀπασχολουμένων θὰ εὗρουν ἄμεσον ἀπασχόλησιν. Ἡ στάθμη τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτομάτως θὰ ἀνέλθῃ. Πέραν τῶν ἀμέσων αὐτῶν ἀποτελεσμάτων, αἱ ἔμμεσοι ἐπιδράσεις, ἐκ τῆς δημιουργίας τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν εἶναι προφανῶς ἀνεκτίμητοι.

Δι' αὐτὸ σήμερον ἑορτάζομεν οἱ Ἕλληνες τοῦ Βορρᾶ. Διότι ἡ Θεσσαλονίκη ἀναγεννᾶται. Καὶ ἀποδύεται ἤδη μὲ βήματα μεγάλα εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς οικονομικῆς προόδου, εἰς κλίμακα ἀνταξίαν τῆς ἱστορίας τῆς, τῶν δυνατοτήτων τῆς καὶ τῶν πεπωμένων τῆς, ἐπ' ἀγαθῷ καὶ τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας.

Ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Θεσσαλονίκης διερμηνεύω τὰ βαθύτατα αἰσθήματα ἰκανοποιήσεως τοῦ ἰδικοῦ μας κόσμου, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ μοχθοῦντος παραγωγικῶς λαοῦ τῆς περιοχῆς μας, πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν τόλμην καὶ τὴν πολιτικὴν εὐστροφίαν μὲ τὴν ὁποίαν προώθησεν εἰς πραγματοποιήσασθαι τὸ σχέδιον διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Γ. Παπανδρέου

Ἐπιθυμῶ νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς τὸν ἀγαπητόν μου πρόεσρον, διὰ τοὺς λόγους του. Εἶχε δίκαιον νὰ ἐξάρῃ τὸ γεγονός τῆς θεμελιώσεως τῶν ἔργων «Εὐσο — Πάππας» καὶ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς εὐτυχεῖς ὡς κυβερνήσις, διότι κατέστη δυνατόν νὰ ἐγκρίνωμεν ἐκ τῶν ὑστέρων τὸ ἔργον. Ἀναγνωρίζω καὶ ὅπως ἐτόνισα, ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω τὴν κατανόησιν τὴν ὁποίαν συνηγήσαμεν, ὥστε νὰ ὑπάρξουν αἱ βελτιώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγγυῶνται, ὅτι τὸ ἔργον ὑπηρετεῖ τὸ ἀμοιβαῖον συμφέρον. Καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν θὰ ἐνισχύσωμεν πάντοτε, ὅπως ἐτονίσασαμεν καὶ χθές, τὴν ἐπένδυσιν ξένων κεφαλαίων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ καλοῦμεν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι θὰ ὑπηρετοῦν τὰ ἀμοιβαῖα συμφέροντα. Ἀποτελεῖ φίλοδοξίαν τῆς σημερινῆς κυβερνήσεως, νὰ δημιουργήσῃ μίαν μεγάλην περίοδον ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἐν ἀπὸ τὰ κύρια περιεχόμενα τῆς ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως εἶναι ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις στηρίζεται εἰς δύο θεμέλια: Εἰς τὴν διοίκησιν καὶ εἰς τὴν παιδείαν. Ἐποδομὴ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἡ ἀναγέννησις τῆς διοικήσεως καὶ τῆς παιδείας. Μία διοίκησις ἀπρηχαιωμένη, γραφειοκρατικὴ, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτρέψῃ μίαν ἀληθινὴν οἰκονομικὴν ἀναγέννησιν. Καὶ ὑπάρχει ἀπρηχαιωμένη σήμερον, ἀποστεωμένη γραφειοκρατικὴ διοίκησις. Ἐχομεν πλήρη ἐπίγνωνσιν αὐτῆς τῆς ἀληθείας καὶ θὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς πλήρη ἀναμόρφωσιν τῆς διοικήσεως. Ἡ γραφειοκρατία εἶναι ὁ κοινὸς ἐχθρὸς καὶ τοῦ κράτους καὶ τῶν ἰδιωτῶν. Ὅσον ὀλιγωτέρας ὑπογραφὰς ἐξασφαλίσωμεν διὰ τὴν κινητοποίησιν τῶν ἐγγράφων, τόσον περισσότερον θὰ ἔχωμεν ἐπιτύχει εἰς τὴν ἀποστολὴν μας.

Δύσκολον εἶναι τὸ ἔργον. Στηρίζεται, πρέπει νὰ στηριχθῇ, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς εὐθύνης τοῦ ὑπαλλήλου. Ἡ μέθοδος τῆς πολλαπλῆς εὐθύνης τῶν πολυαριθμῶν ἐπιτροπῶν, τῶν πολυαριθμῶν συμβουλίων καὶ διαλύει τὴν εὐθύνην καὶ καθυστερεῖ τὸ ἔργον. Ἐπιτετεῖ, ὄχι τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὰς ἐπιτροπὰς. Ἀντιστρέφον-

ται οί σκοποί. Γνωρίζω τὸ βάρος αὐτῶν τῶν λόγων μου. Γνωρίζω πόσον δύσκολος εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς μεταρρυθμίσεως, ἀλλὰ ἐὰν δὲν τὴν ἐπιτύχωμεν ἔχομεν ἀποτύχει εἰς τὴν ἀποστολὴν μας. Ἐλπίζω, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ μεταρρυθμῖσις δὲν εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὰς ψυχικὰς καὶ τὰς πνευματικὰς μας δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἔδωσαν τὸ μέτρον των σὲ προσφάτους ἀγῶνας.

Θὰ χρειασθῆ ἐπίσης ἡ ἀναγέννησις τῆς παιδείας. Ὅπως εἶπον καὶ εἰς τὸ πανεπιστήμιον, ἡ σημερινὴ ἐποχὴ εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς τεχνικῆς. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ πνεύματος, καὶ εὐτυχῶς ἡ φύλῃ, ἡ χώρα, διαθέτει αὐτὸ τὸ προνόμιον, αὐτὸ τὸ τάλαντον, τὸ πνεῦμα. Ὅφειλομεν νὰ τὸ ἀξιοποιήσωμεν, διότι τὸ κατασπαταλῶμεν ἀπὸ ἀναξιότητα ἡγεσίας. Θέλω νὰ ἐλπίζω, ὅτι ἀναγεννῶντες τὴν διοίκησιν καὶ τὴν παιδείαν, ἐξασφαλίζομεν τὴν ὑποδομὴν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Γνωρίζομεν ὅτι καὶ οἱ δύο σκοποὶ εἶναι μακροπρόθεσοι, κατ' ἐξοχὴν ἡ παιδεία.

Περαιτέρω ὁ κ. Πρόεδρος ὑπεγράμμισεν ὅτι ἡ οικονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας θὰ στηριχθῆ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῶν οικονομικῶν δυνατοτήτων μας, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ συνάρτησις, «ἀλληλουχία καὶ δημιουργικὴ ἀπόδοσις». Ἐτόνισε δὲ ἐν συνεχείᾳ «κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἴμεθα συνέχεια, ἀπὸ τὸ ἐρχόμενον ἔτος εἴμεθα ἀνανέωσις». Καὶ ἐξηκολούθησεν :

Ἡ περιφερειακὴ ὀργάνωσις. Ἐλέχθη καὶ χθές, τὸ ἐπαναλαμβάνω καὶ σήμερον. Δὲν ἐπιτρέπεται αἱ Ἀθῆναι νὰ γίνουσι τὸ κέντρον τῆς οικονομικῆς ζωῆς ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὑπέρομετρος ἀπορρόφησις βλάπτει καὶ τὰς Ἀθῆνας καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ εἴμεθα εἰλικρινῶς εὐτυχεῖς, διότι αἱ χθεσιναὶ θεμελιώσεις ἀποτελοῦν μίαν ἐπιβεβαίωσιν τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Αὐτὸ δι' ἡμᾶς δὲν πρόκειται νὰ εἶναι ἐφήμερον συμπωματικὸν γεγονός, ἀποτελεῖ σταθερὰν πορείαν τῆς οικονομικῆς μας πολιτικῆς. Θὰ ἀναπτύξωμεν οικονομικῶς τὴν περιφέρειαν τῆς Ἑλλάδος, διότι κινδυνεύει ἡ χώρα, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ ἡ ἀποκλειστικὴ οικονομικὴ συγκέντρωσις εἰς τὰς Ἀθῆνας.

Ἀντιμετωπίζομεν τὸ δρᾶμα τῆς αἱμορραγίας τῆς μεταναστεύσεως. Ἐφθασε κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῆς μεταναστεύσεως, νὰ ὑπερβῆ τὴν ἐτησίαν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐκατὸ χιλιάδες μετηνάστευσαν καὶ ἡ αὔησις τοῦ πληθυσμοῦ ἀνέρχεται εἰς 80.000. Βαίνομεν πρὸς τὸν μαρασμόν. Ὁ ἀγὼν εἰς τὸν ὁποῖον ἐπιδιδόμεθα, εἶναι ἀγὼν πλήρους ἀπασχολήσεως, ἀλλὰ δεβαίως χρειάζεται χρόνος. Θὰ ἐπιβεβαιωθῆ ὁμως, ἡ εὐδωσις τῆς ἀποστολῆς μας, ἀπὸ τὴν βαθμιαίαν ἀντιστροφὴν τῆς πορείας. Ἐλπίζομεν, θὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν, εἰς τρόπον ὥστε, ἡ κλίμαξ νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἀντιστρέφεται, διότι ἀντὶ ἡ καλύτερα ἑλληνικὴ νεότης νὰ ἀρχίσῃ νὰ φθείρεται εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν θὰ πρέπει νὰ μένη εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ νὰ φροντίξῃ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος.

Ἐχομεν πλήρη ἐπίγνωσιν, ὅτι ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Κοινὴν Ἀγοράν, εἶναι εἴσοδος εἰς τὸν στίβον τῆς ζωῆς ἢ θανάτου. Τὸ ἐξήγγελα καὶ τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ὑπερτάτης εὐθύνης καὶ τῆς ἡγεσίας τῆς χώρας καὶ ὅλων τῶν ἡγετῶν τῆς πνευματικῆς μας καὶ τῆς οικονομικῆς μας ζωῆς. Εἶναι δυνατὸν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Κοινὴν Ἀγοράν, νὰ εἶναι μία εὐκαιρία θριάμβου τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ εἶναι ἐπίσης δυνατὸν νὰ εἶναι ἡ τραγωδία τοῦ ὀριστικοῦ μαρασμοῦ. Ἐσῆμανεν ἡ ὥρα τῆς κοινῆς ὑπερτάτης εὐθύνης. Καλοῦμεν τὴν ἡγεσίαν τῆς χώρας, ὅλων τῶν κλάδων, εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν διὰ τὴν νίκην. Ἡ κυβέρνησις ὑπόσχηται, ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ τὴν πρωτοπορίαν εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα.

ΣΥΝΕΠΕΙΑ

Υπερπεντήκοντα έτη ζωής και δράσεως του Συνδέσμου Βιομηχάνων Μακεδονίας - Θράκης, δίδουν εις αυτόν τό δικαίωμα νά υπερηφανεύεται διά τούς άγώνας του και ιδία διά τήν συνέπειαν ή όποια επιδεικνύεται κατ' αυτούς.

Γραμμή βασική, σκοπός θεμελιώδης, επιδιωχθείς με άληθές πάθος: 'Η εκβιομηχάνισις τής Βορείου 'Ελλάδος, ήτις θα επιφέρη τήν οικονομικήν ανάπτυξιν τής άκρικής και νευραλγικής ταύτης περιοχής και θα συμβάλη αποφασιστικώς εις τήν επίσπευσιν του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξεως όλοκλήρου τής χώρας.

Ήτο φυσικόν έπομένως νά πανηγυρισθῆ τό γεγονός τής πρό 4ετίας περίπου έξαγγελίας τής άποφάσεως νά ιδρυθῆ εις τήν περιοχήν Θεσσαλονίκης έν μέγα βιομηχανικόν συγκρότημα με προβλεπόμενον συνολικόν ύφος επένδσεως περί τά 200 εκ.δολ.

Τήν ύπόθεσιν ΕSSO-PAPPAS εύθως έξ άρχής ό Σύνδεσμος μας - όπως όλοκληρος άλλωστε ό λαός τής Βορείου 'Ελλάδος - τήν είδεν ως ιδιικήν του ως συνδεθεμένην άρρηκτως με τήν ανάπτυξιν τής περιφέρειας μας.

Κατόπιν τών άνωτέρω δέν ύπήρξεν παρά επίδειξις συνεπειας και συνέχισις τής χαραχθείσης γραμμής ή στάσις του Συνδέσμου εις τό τελευταίως δημιουργηθέν θέμα έν σχέσει πρός τό Χαλυβουργετον του Συγκροτήματος ΕSSO - PAPPAS.

Ειδικώτερον διά τό Χαλυβουργετον ό Σύνδεσμος μας ήγωνίσθη και θάγωνισθῆ δι' όλων του τών δυνάμεων. Δίδει τοῦτο έχει όλως ιδιόζουσαν σημασίαν: Πρόκειται, πρώτον, περί κατ' έξοχήν βασικής βιομηχανίας, άποτελοῦσης άπαρατίτητον ύποδομήν και προϋπόθεσιν πάσης βιομηχανικής ανάπτυξεως και πρόκειται, δεύτερον, περί μονάδος άνηκούσης εις τόν κλάδον τής Σιδηροβιομηχανίας, διά τής άνθήςσεως του όπολου είναι δυνατή ή δημιουργία πόλου έξλεως τών εκπατρισθέντων και μεταναστευσάντων τέκνων τής 'Ελλάδος.

Θά διαφυλάξωμεν συνεκώς ως κόρην όφθαλμού τό άπόκτημα τοῦτο. Θά τό προστατεύσωμεν από πάσης επιβουλής και θα τό βοηθήσωμεν πρός πάσαν κατεύθυνσιν.

Θά ήγωνισθώμεν δι' αυτό με πίστιν και πάθος και πλήρη συνέπειαν πρός τήν γραμμήν μας, ήτις είναι μία και μόνη: 'Η ταχύτερα δυνατή ανάπτυξις τής Βορείου 'Ελλάδος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	'Υπόμνησις πρός τόν Κον. Πρωθυπουργόν	σελ. 2
	'Η πληγή τών τιμών DUMPING	" 3
	Βιομηχανικά νέα τής Βορείου 'Ελλάδος	" 5
	Έργατικά	" 7
	Φορολογικά, Δασμολογικά, Ασφαλιστικά	" 8

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'. ΕΤΟΣ Κ'.	ΓΡΑΦΕΙΑ ΝΕΑ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 29 ΤΗΛ. 79 - 026	ΜΑΪΟΥ 1966 ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ 5
--------------------------	---	-------------------------------

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ

Ἡ καρδιά τοῦ γίγαντος ἤρχισε νὰ κτυπᾷ, τὴν μεσημβρίαν τῆς δεκάτης Μαΐου. Τὴν ὥραν ἐκείνην — δύο ἔτη ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς 10ης Μαΐου 1964 ὅτε εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν εἶχε γίνει ἡ τελετὴ τῆς θεμελιώσεως — ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἔθεσεν εἰς κίνησιν τὸ διυλιστήριον πετρελαίου τῆς «Ἐσσο Πάππας», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα τοῦ μεγάλου βιομηχανικοῦ συγκροτήματος τῆς Θεσσαλονίκης.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς τὴν ἀπὸ βορρᾶ πύλην τῆς, ὑψοῦνται, ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε εὐρίσκοντο χέρσοι ἐκτάσεις καὶ τινες ταπεινὰ βιοτεχνικὰ ἐγκαταστάσεις, τὸ ἐπιβλητικὸν σύστημα σιληνῶν σωλήνων, δεξαμενῶν καὶ μηχανῶν τοῦ διυλιστηρίου, ἀκτινοβολοῦν τὸν λαμπρὸν ἥλιον, τῆς ὥραίας ἑαρινῆς ἐλληνικῆς ἡμέρας. Εἰς τὸ βάθος, ὁ ὄγκος τοῦ ἐργοστασίου φωσφορικῶν λιπασμάτων. Ἀριστερά, τὰ πρῶτα τεράστια κτίσματα τοῦ χαλυβουργείου. Παραπλεύρως τοῦ διυλιστηρίου, τὸ ἐργοστάσιον ἀμμωνίας καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν αἱ κοινὰ ἐγκαταστάσεις καὶ παροχαί, δι' ὁλόκληρον τὸ βιομηχανικὸν συγκρότημα. Ἐν συνεχείᾳ τὸ ἐργοστάσιον πυρολύσεως δι' ἀτμοῦ, τὸ ἐργοστάσιον διαλυτῶν, ἡ μονὰς καυστικῆς σόδας, ἡ μονὰς χλωριούχου πολυβινυλίου. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ συμπλέγματος, τὸ ἐργοστάσιον τῆς «Ἐθνλ — Ἑλλάς», ἀποπεραιούμενον ἐντὸς τοῦ ἔτους. Ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀρχίσῃ τὴν λειτουργίαν του τὸ ἐργοστάσιον ἀμμωνίας, ἕνα δὲ μῆνα βραδύτερον, ἡ λειτουργία τοῦ ἀτμοκαταλύτου. Μέχρι τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, θὰ τεθῆ εἰς λειτουργίαν τὸ πρῶτον τμήμα τῆς μεγαλυτέρας μονάδος τοῦ συγκροτήματος, τοῦ χαλυβουργείου. Ὅταν ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐγκατάστασις τῶν ἤδη σχεδιασμένων καὶ ὑπὸ ἀνέγερσιν ἐργοστασίων τοῦ συγκροτήματος, ἡ συνολικὴ ἐπένδυσις, ἡ μεγαλυτέρα πὸν ἐγένετο ποτὲ ἐν Ἑλλάδι, θὰ ἔχη ὑπερβῆ τὰ 200 ἑκατομμύρια δολλαρίων.

* *

Τὸ τεῦχος αὐτὸ τοῦ Δελτίου μας ἀφιερώνεται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς «Ἐσσο Πάππας» ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ εἰς τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων του, μὲ τὴν δημοσίευσιν τοῦ κειμένου ὄλων τῶν ἐκφωνηθέντων λόγων.

Ἡ Στάνταρι Ὀὶλ Κόμπαν, ἡ «Ἐσσο» ὡς εἶναι διεθνῶς γνωστὴ, ὁ κ. Τόμ Πάππας καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἶχον πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὸ προσκῆγιον ἢ συνέβαλον καθ' ὁσονδήποτε τρόπον εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς, διὰ τὸ φθάσωμεν εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἡμέραν διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς

Μακεδονίας, ἡ ὁποία ἤδη περικλείει εἰς τοὺς κόλπους τῆς τὸ πρῶτον πληθῆρες βιομηχανικὸν συγκρότημα τῆς Ἑλλάδος, πρέπει νὰ ἀισθάνονται ὑπερηφάνειαν, διότι, μὲ διορατικότητα καὶ εὐρείαν προοπτικὴν, ἐπετέλεσαν ἔργον δημιουργικὸν καὶ πρωτοπορευτικὸν διὰ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν. Ἀνῆκει εἰς ὅλους πᾶσα τιμὴ καὶ ἀναγνώρισις διὰ τὸ θαυμαστὸν ἐπίτευγμα, τὸ ὁποῖον πέραν ὄλων τῶν ἄλλων εἶνε ἀπὸ τῆς ἀπόδειξις διὲ καὶ εἰς τὴν χώραν αὐτὴν, εἶναι δυνατόν νὰ γίνοντι ἔργα σπουδαῖα καὶ μεγάλα, ἱκανὰ νὰ ὠθήσουν τὴν βιομηχανικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν μὲ δυναμικοὺς καὶ ταχεῖς ρυθμοὺς, ὥστε νὰ παύσῃ συντόμως ὁ τόπος μας νὰ χαρακτηρίζεται ὡς κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ χώρα.

* *

Ἡ δεκάτη Μαΐου εἶνε ἡμέρα ἰδιαιτέρως μεγάλη διὰ τὴν Μακεδονίαν, διότι ἀποτελεῖ δρόσημον ὄλοποιήσεως ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν δεκαετιῶν δολικλήρων, διὰ τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὑπαναπτύξεως.

Ἄλλ' ἔχει ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἀκόμη μεγαλυτέραν σημασίαν, ἰδίως διὰ τὴν Θεσσαλονικὴν. Ἀπὸ αὐτὴν ἀρχίζει μία νέα πορεία, εἰς τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν τῆς μεγάλης πόλεως, συντονισμένη εἰς τὸν ρυθμὸν, εἰς τὰ πλαίσια καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν συγχρόνων ἐξελίξεων καὶ προοπτικῶν τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς οἰκονομίας. Σημαίνει διὰ τὴν Θεσσαλονικὴν ἡ ἡμέρα αὐτὴ, τὴν ἐδραίαν ἀφετηρίαν δυναμικῆς ἀναπτύξεώς τῆς εἰς κέντρον ἐμποροβιομηχανικὸν διεθνoῦς κλάσεως, εἰς λαμπρὰν ἐστίαν προόδου, ἀκμῆς καὶ ἀκτινοβολίας, ἀναλόγου πρὸς τὸ μέγαλον ἱστορικὸν τῆς παρελθόντος καὶ τὴν ἐξέχουσαν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, ἐντὸς μιᾶς ἀναγεννωμένης καὶ ἐκσυγχρονηζομένης ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

* *

Τὸ βιομηχανικὸν συγκρότημα τῆς Θεσσαλονικῆς δημιουργεῖ αὐτομάτως δυναμικὰ προεκτάσεις ταχυρρυθμὸν βιομηχανικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς μακεδονικῆς οἰκονομίας. Ὅντως δὲ αὐτὴ κατ' ἐαυτὴν ἡ λειτουργία του καὶ ἡ φρυσιολογικὴ ἀνάπτυξις του ἔχει μεγάλην — ὀγκολιθικὴν διὰ τὰ πλαίσια καὶ τὰ μέτρα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας—ἀξίαν.

Ἡ πλέον ὄμως βαρύνουσα σημασία του ἔγκειται εἰς τὰς ἐμμέσους καὶ πολλαπλασιαστικὰς ἐπιδράσεις καὶ ἐπιπτώσεις, τὰς ὁποίας συνεπάγεται, διὰ τὸ σύνολον τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν Β. Ἑλλάδα.

Ἐντὸς τῶν ὀλίγων προσεχῶν ἐτῶν τὸ βιομηχανικὸν συγκρότημα τῆς Θεσσαλονικῆς θὰ διαποιτῆ μὲ νέας δημιουργικὰς δυνάμεις ὅλους τοὺς κλάδους τῆς οἰκονομίας τῆς Β. Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς γεωργίας μέχρι τοῦ τουρισμοῦ, ἡ ἀξιοποίησις δὲ αὐτοῦ εἰς τὸν μέγιστον δυνατόν βαθμὸν, προσδιορίζει τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου. Ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἐπιτευχθῆ μόνον διὰν κατανοηθῆ πλήρως, ἡ νέα σειρά τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα δημιουργοῦνται καὶ διὰν συνειδητοποιηθῆ εἰς ὅλην τὴν κλίμακα τῶν ἀμέσων ἢ ἐμμέσων ἀρμοδιοτήτων καὶ ἀναφορῶν ἢ ἀνάγκη ἐγκαίρου καὶ ἐνεργοῦ ἀντιμετωπίσεώς των, ἰδίως ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς κρατικῆς ἀντιλήψεως καὶ δράσεως. Ἄλλωστε τὰ προβλήματα αὐτά, λιμνάζοντα ἀπὸ πολλοῦ, ἀνάγονται ἐν πολλοῖς εἰς δλόκληρον τὸ πλάτος τῆς μακεδονικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς γενικώτερον βιομηχανίας. Ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐκβιομηχανίσεως τοῦ τόπου θ' ἀπαιτήσῃ συνεπῶς ἐργῶδες περαιοτέρω προσπαθείας καὶ οὐσιασματικὴν ἐργασίαν.

Διά πολλούς λόγους, τους όποιους άνεφερομεν είς τό προηγουμένον Δελτίον μας, αϊ ήμερομηνίαί 9 καί 10 Μαΐου 1966,θά παραμείνουν σταθ-
μολ διαί τήν Βδρ. 'Ελλάδα.

'Αλλά, τά τελεσθέντα έγκαίνια τών δυο μεγάλων μονάδων, άπετέλε-
σαν σταθμόν καί δι' ένα άκόμη λόγον: Διδότι έδόθη ή εύκαιρία είς τόν κ.
Πρόεδρον καί μέλη τής Κυβερνήσεως καί εκπροσώπους πολιτικών κομμάτων
νά διατρανώσουν τήν πίστιν των ώς πρός τό μέλλον τής Βορειοελλαδικής
οικονομίας.

Λόγοι συγκινητικοί, λόγοι ένθουσιώδεις, λόγοι γεμάτοι παλμόν καί
αίσιοδοξίαν, έδόθησαν κυριολεκτικώς τήν άτμόσφαιραν καί ήχησαν ώς
σειρήνες διασκορπίζουσαι είς ώτα καί καρδιάς προσδοκίας καί διαβεβα-
ώσεις.

Ούδεις βεβαίως δύναται καί έπιτρέπεται νά άμφισβήτηση τήν είλι-
κρίνειαν τών ρητόρων τών έγκαίνιων,παρά τούς πρό έτών ώρισμένους έν-
δοιασμούς καί άντιθέσεις,τινων. Πιστεθόμεν ότι όσα άνέφερον " έν τή
ρήμη τοϋ λόγου των " ήσαν άπαυγάσματα έσωτερικής πίστεως.

Καί σκεπτόμεθα, πόσον εύτυχεΐς θά πρέπη νά αισθανώμεθα έφ' όσον
όλοι σκέπτονται κατά τόν αύτόν τρόπον:

'Ελπίζομεν κατόπιν όλων αύτών ότι αύται αϊ προθέσεις, αύται αϊ
προσπάθειαι δέν θά μεταβληθοϋν ή θ' άλλάξουν κατεθουσιν καί ότι ή ή-
χώ τών λόγων τών έγκαίνιων, έπί μακρόν θά καθοδηγή άρμόδλους καί μη
είς τήν έπιτέλειαν τοϋ πρός τήν Βδρ. 'Ελλάδα χρέους των.

'Ελπίζομεν ... άλλά καί φοβούμεθα. Κατεχόμεθα άπό όεος μήπως ό-
λοι -ή έστω μερικοί- παρεστρήσαν άπό τόν πανηγυρισμόν τών έγκαίνι-
ων καί ύπήρξαν ύπέρ τό όεον ένθουσιώδεις.

Είς τό χέρι των εΐναι ν' άποδείξουν ότι οί φόβοι μας εΐναι άδι-
καιολόγητοι.

Διδότι μετά τά έγκαίνια άρχίζει μία νέα περίοδος: Η ΕSSO-PAPPAS
-καλή της ώρα:- συνεχίζει τήν προσπάθειαν τής ολοκληρώσεως τοϋ συγ-
κροτήματός της. Καί όλοι ήμεΐς οί άλλοι -κυβερνώντες, πολιτική ήγεσία
πολίται- καλούμεθα νά συνειδητοποιήσωμεν κάτι πολύ σημαντικόν. "Ότι ή
έκβιομηχάνισις τής Βορ. 'Ελλάδος δέν τερματίζεται με τό - έξοχον καί
μεγαλειώδες, πράγματι - Συγκροτήμα. -'Αλλοίμονόν μας έάν οϋτω πώς
συλλαβώμεν τό θέμα τοϋτο -

Χρειάζεται όμαλή προσγειωσις όλων μας, μετά τά έγκαίνια:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ		Σελ.
'Εγκαίριως προειδοποιούμεν		2
Περὶ τῆς τιμῆς DUMPING		" 2
Τὴ ἀκριβῶς πιστεθούν		" 3
'Από τήν ζωήν καί τήν δράσιν τοϋ Συνδέσμου		" 4
Συγκριτικὰ στοιχεῖα παραγωγῆς τῆς Μακεδ.Β/νας		" 5
'Ελέχθησαν . . .		" 6
Βιομηχανικὰ Νέα τῆς Βορ. 'Ελλάδος		" 7
Φορολογικὰ-Δασμολογικὰ - 'Ασφαλιστικὰ		" 9
'Εργατικὰ		" 10

ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ESSO - PAPPAS

ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΟΝ

Υγραέριον: (L.P.G.) Μίγμα αερίων πετρελαίου εις υγρὰν μορφήν ὑπὸ πίεσιν ἐντὸς μεταλλικῶν φιαλῶν, δι' οἰκιακὰς καὶ βιομηχανικὰς χρήσεις.

Νάφθα: Κλάσμα χαμηλοῦ σημείου ἀποστάξεως, χρησιμοποιούμενον ὡς πρώτη ὕλη διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν πετροχημικῶν.

Βενζίνη κοινὴ (regular): Καύσιμον μὲ κανονικὸν ἀριθμὸν ὀκτανίων διὰ τὴν λειτουργίαν βενζινοκινητῆρων χαμηλῆς συμπίεσεως.

Βενζίνη ὑψηλῆς συμπίεσεως (premium): Καύσιμον μὲ ὑψηλὸν ἀριθμὸν ὀκτανίων, χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν λειτουργίαν βενζινοκινητῆρων ὑψηλῆς συμπίεσεως.

Καύσιμον ἀεριοπροωθουμένων: Καύσιμον εἰδικῆς συνθέσεως διὰ τὴν λειτουργίαν ἀεριοπροωθουμένων.

Πετρέλαιον φωτιστικόν: Καύσιμον χρησιμοποιούμενον διὰ θερμαντικὰς χρήσεις.

Πετρέλαιον ἐσωτερικῆς καύσεως (diesel oil): Καύσιμον χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν λειτουργίαν πετρελαιοκινητῆρων καθὼς καὶ διὰ κεντρικὰς θερμάνσεις.

Πετρέλαιον ἐξωτερικῆς καύσεως (mazout): Καύσιμον χρησιμοποιούμενον εἰς βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις καθὼς καὶ εἰς τὰ πλοῖα διὰ τὴν παραγωγὴν ἀτμοῦ.

Ἀσφαλτος: Τὸ μαῦρον στερεὸν ὑπόλειμμα τῆς κατεργασίας τοῦ πετρελαίου, χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν κατασκευὴν ὁδοστρωμάτων, διὰ στεγανοποιήσεις, ὡς καὶ δι' ἄλλας βιομηχανικὰς χρήσεις.

ΜΟΝΑΣ ΑΜΜΩΝΙΑΣ

Ἀμμωνία: Ἡ χημικὴ ἔνωση τοῦ ἀζώτου καὶ τοῦ ὑδρογόνου εἰς υγρὰν μορφήν ὑπὸ πίεσιν, χρησιμοποιουμένη ὡς πρώτη ὕλη διὰ τὴν παραγωγὴν χημικῶν λιπασμάτων καὶ διὰ τὴν λειτουργίαν ψυκτικῶν ἐγκαταστάσεων.

ΜΟΝΑΣ ΠΥΡΟΛΥΣΕΩΣ ΔΙΑ ΑΤΜΟΥ

Αἰθυλένιον: Ἀέριος ὑδρογονάνθραξ, χρησιμοποιούμενος ὡς πρώτη ὕλη διὰ τὴν παραγωγὴν διαφόρων χημικῶν προϊόντων ὡς, ἐπὶ παραδείγματι, τῶν βελτιωτικῶν τῶν ὀκτανίων (τετρααιθυλικὸς μόλυβδος), τοῦ πολυαιθυλενίου καὶ τοῦ χλωριούχου.

ΜΟΝΑΣ ΔΙΑΛΥΤΩΝ

Ἐξάνιον: Διαλύτης χρησιμοποιούμενος διὰ τὴν ἐκχύλισιν τοῦ ἐλαίου ἐκ τῶν ἐλαιούχων σπόρων καὶ πυρήνων (ἐλαιοπυρήνος κ.λ.π.)

Λευκὸν πετρέλαιον (white spirit): Εἰδικός, σχεδὸν ἄοσμος διαλύτης, γνωστός καὶ ὡς *esso varsol*, χρησιμοποιούμενος εὐρέως ὑπὸ τῶν καθαριστηρίων καὶ τῆς βιομηχανίας χρωμάτων.

Ύδρωματικός διαλύτης (solvent naphtha): Ίσχυρός διαλύτης, χρησιμοποιούμενος υπό των βιομηχανικών καουτσούκ και χρωμάτων.

ΜΟΝΑΣ ΧΛΩΡΙΟΥΧΟΥ ΠΟΛΥΒΙΝΥΛΙΟΥ

Χλωριούχον Πολυβινύλιον: Πρώτη ύλη πλαστικών υπό μορφήν λευκής κόλλης, χρησιμοποιουμένη υπό της βιομηχανίας πλαστικών διά την παραγωγή σωλήνων, δαπέδων, συνθετικού δέρματος και διαφόρων άλλων πλαστικών ειδών

ΜΟΝΑΣ ΚΑΥΣΤΙΚΗΣ ΣΟΔΑΣ ΚΑΙ ΧΛΩΡΙΟΥ

Καυστική σόδα: Ίσχυρά αλκαλική ουσία υπό μορφήν υδατικού διαλύματος, συμπαγούς μάζης ή λεπίων, χρησιμοποιουμένη υπό των βιομηχανικών σάπωνος, τεχνητής μετάξης, χαρτοπολτού, αλουμινίου, έξευγενισμού λιπών και ελαίων, πετρελαίου και διαφόρων άλλων βιομηχανικών.

Χλώριον: Ύαέριον χρησιμοποιούμενον διά την παραγωγήν άντικροτικών μιγμάτων, πρώτων ύλων πλαστικών (PVC), χλωριωμένων διαλυτών (ύπερχλωροαιθυλένιον), ως επίσης και διά την άποστείρωσιν του ποσίμου ύδατος.

Ύδροχλωρικόν όξύ: Τεχνικώς καθαρόν ύδροχλωρικόν όξύ, χρησιμοποιούμενον διά τον πλήρη καθαρισμόν χάλυβος, διαφόρων άλλων μετάλλων, ως επίσης και διά την έπεξεργασίαν διαφόρων τροφίμων.

Ύποχλωριώδες νάτριον (κοινώς χλωρίνη): Λευκαντικόν ύγρον, χρησιμοποιούμενον διά την λεύκανσιν βαμβακερών ύφασμάτων, χαρτοπολτού και δι' οικιακάς χρήσεις ως λευκαντικόν και άποστειρωτικόν.

Θειούχον νάτριον (κοινώς σουλφούρ): Ένεργόν προϊόν, χρησιμοποιούμενον υπό των βυρσοδεψείων ως άποτριχωτικόν.

ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΕΙΟΝ (πρώτη φάσις)

Χαλύβδινα λαμαρίνα ψυχρά: έξελάσεως: Διά την κατασκευήν, οικιακών συσκευών, μεταλλικών επίπλων, κινητών διαχωρισμάτων γραφείου, δοχείων, γενικώς δε δι' έλαφράς μεταλλικάς κατασκευάς.

Χαλυδοταινία ψυχράς έξελάσεως: Διά την κατασκευήν προφύλα, συγκολλημένων ή μη σωλήνων ύψηλής ποιότητος, μεταλλικών επίπλων κ.λ.π.

Χαλυδοταινία θερμής έξελάσεως: Διά την κατασκευήν σωλήνων δι' άέρια, ύδωρ και ύγρα γενικώς.

Γαλθανισμένα κυματοειδείς ταινία: Διά την έπένδυσιν και στεγασιν έργοστασίων, άγροτικών άποθηκών κ.λ.π.

Έπίπεδοι γαλθανισμένα λαμαρίνα: Διά την κατασκευήν άγωγών έγκαταστάσεων κλιματισμού και γενικώς την παραγωγήν προϊόντων αναγκαίων διά την έξουδετέρωσιν της ύγρασίας.

Λευκοσίδηρος: Διά την κατασκευήν δοχείων κονσερβών, δοχείων, ελαίου, παιγνιδίων κ.λ.π.

καί ἰρχόμεθα εἰς τήν βορειοελλαδικήν βιομηχανίαν.

Ὡς πρός ταύτην, ἰσχύουν κατά μείζονα λόγον τά ἀνωτέρω ἐκτεθέντα.

Ἡ λειτουργία τῶν μεγάλων μονάδων ESSO-PAPPAS, λιπασμάτων, Βιοχάλκο, Ξυλοπάν, προσδίδει ἀσφαλῶς μίαν εἰκόνα σημαντικῆς αὐξήσεως τῆς βορειοελλαδικῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς.

Θά ἠδύνατο νά προστεθῆ ὅτι αὐτή αὐτή ἡ παρουσία τῶν ἀνωτέρω μεγάλων βιομηχανικῶν συγκροτημάτων δημιουργεῖ ἐντύπωσιν κοσμογονίας.

Εἶναι ἀναμφισβήτητόν ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου ἐγένοντο σημαντικά. πρόοδοι -εἰς σημεῖον ὥστε νά κινδυνεῶμεν πλέον ἀπό τὰς ... ἐντυπώσεις ("Τί ἀνάγκην ἔχετε σεῖς; Ἐχετε τοὺς κολοσσούς...")

Παραμένει ὅμως πάντοτε τὸ πρόβλημα τῶν, ἐκτός τῶν ἀνωτέρω, βιομηχανιῶν.

Ποῦ βαδίζουν αὐταί;

Ἄν νομίζομεν ὅτι δι' αὐτάς ἡ κατάστασις εἶναι πολὺ εὐχάριστος.

Πλὴν τῶν προβλημάτων ποῦ ἀντιμετωπίζει ἡ πλειονότης τῶν ἐλληνικῶν βιομηχανιῶν -καί εἰς τὰ ὅποια ἀνεφέρθημεν ἀνωτέρω- αἱ βιομηχαναί αὐταί ἀντιμετωπίζουν καί πρόσθετα τοιαῦτα, ὡς εἶναι ἡ ἠϋζημένη τιμὴ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ἡ περιορισμένη χρηματοδοτήσις τῶν κ.ά.

Περαιτέρω, ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι διὰ τὰς βιομηχανίας ταύτας εἶναι ἔτι βραδύτερος ὁ ρυθμὸς ἐκσυγχρονισμοῦ, τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ λίαν δυσμενὲς στοιχεῖον.

1. Νεαὶ μεγάλαι μονάδες εἰς Βόρειον Ἑλλάδα

Εἶναι γνωστὴ ἡ βιομηχανικὴ συμφορῆσις τοῦ κέντρου ὡς καί τὸ γεγονός ὅτι ἡ Βόρειος Ἑλλάς μετέχει περίπου μὲ ποσοστὸν 20-22% εἰς τὴν συνολικὴν παραγωγὴν τῆς χώρας. Τὸ βαθύ χάσμα θά καλυφθῆ μόνον μὲ τὴν ἴδρυσιν πολλῶν νέων μεγάλων μονάδων στὴν Βορ. Ἑλλάδα. Ἡ ἴδρυσις τοῦ συγκροτήματος ESSO-PAPPAS ἀποτελεῖ σημαντικὸν βῆμα ἀλλὰ δὲν πρέπει νά καταληφθῆμεν ἀπὸ τὴν νοοτροπίαν ὅτι: "Ἡ θεσσαλονικὴ ἑτακοποιήθη, δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην νέων μονάδων". Ἐάν πράγματι κρίνεται ἐθνικῶς καί οἰκονομικῶς σύμφωρος ἡ δημιουργία ἐνὸς βιομηχανικοῦ κέντρου εἰς Βόρειον Ἑλλάδα ἴσης δυναμικότητος πρός τὴν Πρωτεύουσαν, πρέπει π ρ ὦ τ ο ν νά μὲν νά τηρηθῆ αὐστηρῶς ἡ απαγόρευσις ἰδρύσεως νέων βιομηχανιῶν εἰς τὸ Κέντρον, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ἐπαρχίας ἐν τέλει καί δ ε ὑ τ ε ρ ο ν νά καταβληθῆ φροντίς ὥστε νά συνεχισθῆ ἡ δημιουργία τῶν μεγάλων μονάδων εἰς Βορ. Ἑλλάδα. Ἐπὶ τῆ εὐκαιρίᾳ ὑποβάλλεται παράκλησις νά πληροφορηθῶμεν εἰς ποῖον σημεῖον εὐρίσκονται τὰ ἐξῆς θέματα: α) τῆς ἰδρύσεως βιομηχανίας συναρμολογήσεως αὐτοκινήτων Κράϋσλερ, β) τῆς ἰδρύσεως τῆς μονάδος τῆς ΚΕ-ΠΕΜ καί γ) τῆς προστασίας τοῦ Χαλυβουργείου ESSO-PAPPAS, ἥτις, καθ' ἡμᾶς, κρίνεται ὡς λίαν ἀπαραίτητος.

Κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον 1967 ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῆς Ἱπηρεσίας Ἠλεκτρισμοῦ καί μηχανολογίας τοῦ Ἰπουργείου Βορ. Ἑλλάδος, 76 αἰτήσεις ἐγκαταστάσεως καί λειτουργίας βιομηχανιῶν καί βιοτεχνιῶν, ἔναντι 80 τοῦ Μαρτίου, 85 τοῦ Φεβρουαρίου καί 73 τοῦ Ἰανουαρίου 1967.

Ἐπὶ τῆ πρώτῃ ἐπετείῳ τῶν ἐγκαινίων τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος ΕΣΣΟ-ΠΑΠ-ΠΑΣ ὁ κ. Τὸμ Πάππας εἰς δηλώσεις του, ἐχαρακτήρισεν τοῦτο ὡς "θαύμα κατασκευῆς καί παραγωγῆς", ἐνῶ ὁ ἀντιπρόεδρος τῶν ἐταιριῶν τοῦ συγκροτήματος κ. Χ. Στήβενσον δηλώσεν χαρακτηριστικῶς ὅτι "ὀλιγώτερον τοῦ ἔτους ἀπηρτήθη διὰ τὴν δλοκλήρωσιν τῶν ἐργασιῶν ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας ἐξ ἰδιαίτερος πολυπλόκων καί ἀλληλεξηρετημένων βιομηχανικῶν μονάδων. Ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐργασιῶν-αὐτῶν δὲν ἔχει προηγούμενον εἰς τὴν μακρὰν ἱστορίαν τῆς ΕΣΣΟ". Ἦδη εὐρίσκονται ἐν πλήρει λειτουργίᾳ ὅλαι αἱ μονάδες τοῦ συγκροτήματος, ἐνῶ παράλληλως λειτουργοῦν καί αἱ ἐξαρτώμεναι ἐκ τοῦ συγκροτήματος μεγάλαι μονάδες τῆς ΕΘΥΑ-ΕΛΛΑΣ Α.Ε. καί τῆς Α.Ε. Χημικαί Βιομηχαναί Βορείου Ἑλλάδος. Τὸ συγκρότημα τῆς ΕΣΣΟ-ΠΑΠΠΑΣ, ὕψους ἐπενδύσεως 110.000.000 δολαρίων, περιλαμβάνει: 1) Διυλιστήριον ἀργοῦ πετρελαίου, ἡμερησίας παραγωγικῆς ἰκανότητος 10.000 βαρελίων. 2) Μονάδα παραγωγῆς ἀμμωνίας, ἐτησίας δυναμικότητος 105.000 τόννων 3) Μονάδα πυρολύσεως, ἐτησίας δυναμικότητος 15.000 τόννων αἰθυλενίου. 4) Μονάδα διαλυτῶν, ἐτησίας δυναμικότητος 24.000 τόννων. 5) Μονάδα χλωριούχου πολυβινυλλίου, 12.000 τόννων ἐτησίας παραγωγικῆς ἰκανότητος καί 6) Μονάδα ἠλεκτρολύσεως, ἐτησίας δυναμικότητος 30.000 τόννων καυστικῆς σόδας, 27.000 τόννων χλωρίου, 14.000 τόννων ὑποχλωριώδους νατρίου, 11.000 τόννων ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος καί 2.000 τόννων θειοῦχου νατρίου. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐναρξίς παραγωγῆς τῆς μονάδος προῖδντων φυχοῦς ἐξελάσεως ἔχει προγραμματισθῆ διὰ τὰς προσεχεῖς ἐβδομάδας.

Κατά τόν μήνα 'Απρίλιον 1967 ένεκρίθησαν υπό τής 'Υπηρεσίας 'Ηλεκτρισμοῦ καί μηχανολογίας τοῦ 'Υπουργείου Βορ. 'Ελλάδος, 76 αἰτήσεις ἐγκαταστάσεως καί λειτουργίας βιομηχανιῶν καί βιοτεχνιῶν, ἔναντι 80 τοῦ Μαρτίου, 85 τοῦ Φεβρουαρίου καί 73 τοῦ 'Ιανουαρίου 1967.

'Εκί τῆ πρώτῃ ἐπετείῳ τῶν ἐγκαινίων τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος ΕΕΣΟ-ΠΑΠ-ΠΑΣ ὁ κ. Τόμ Πάππας εἰς δηλώσεις του, ἐχαρκτήρισεν τοῦτο ὡς "θαύμα κατασκευῆς καί παραγωγῆς", ἐνῶ ὁ ἀντιπρόεδρος τῶν ἐταιριῶν τοῦ συγκροτήματος κ. Χ. Στήβενσον δηλώσεν χαρακτηριστικῶς ὅτι "ὀλιγώτερον τοῦ ἔτους ἀπρητήθη διὰ τήν ὀλοκλήρωσιν τῶν ἐργασιῶν ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας ἔξ ἰδιαιτέρως πολυπλόκων καί ἀλληλεξηρετημένων βιομηχανικῶν μονάδων. Ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν δέν ἔχει προηγούμενον εἰς τήν μακράν ἱστορίαν τῆς ΕΕΣΟ". Ἡδη εὐρίσκονται ἐν πλήρει λειτουργίᾳ ὅλαι αἱ μονάδες τοῦ συγκροτήματος, ἐνῶ παραλλήλως λειτουργοῦν καί αἱ ἐξαρτώμεναι ἐκ τοῦ συγκροτήματος μεγάλαι μονάδες τῆς ΕΘΥΛ-ΕΛΛΑΣ Α.Ε. καί τῆς Α.Ε. Χημικαί Βιομηχανίαι Βορείου 'Ελλάδος. Τό συγκρότημα τῆς ΕΕΣΟ-ΠΑΠΠΑΣ, ὕψους ἐπενδύσεως 110.000.000 δολλαρίων, περιλαμβάνει: 1) Διυλιστήριον ἀργοῦ πετρελαίου, ἡμερησίας παραγωγικῆς ἰκανότητος 10.000 βαρελίων. 2) Μονάδα παραγωγῆς ἀμμωνίας, ἐτησίας δυναμικότητος 105.000 τόννων 3) Μονάδα πυρολύσεως, ἐτησίας δυναμικότητος 15.000 τόννων αἰθυλενίου. 4) Μονάδα διαλυτῶν, ἐτησίας δυναμικότητος 24.000 τόννων. 5) Μονάδα χλωριούχου πολυβινυλίου, 12.000 τόννων ἐτησίας παραγωγικῆς ἰκανότητος καί 6) Μονάδα ἠλεκτρολύσεως, ἐτησίας δυναμικότητος 30.000 τόννων καυστικῆς σόδας, 27.000 τόννων χλωρίου, 14.000 τόννων ὑποχλωριώδους νατρίου, 11.000 τόννων ὕδροχλωρικοῦ ὀξέος καί 2.000 τόννων θειοῦχου νατρίου. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐνάρξις παραγωγῆς τῆς μονάδος προτόντων ψυχρᾶς ἐξελάσεως ἔχει προγραμματισθῆ διὰ τᾶς προσεχεῖς ἐβδομάδας.

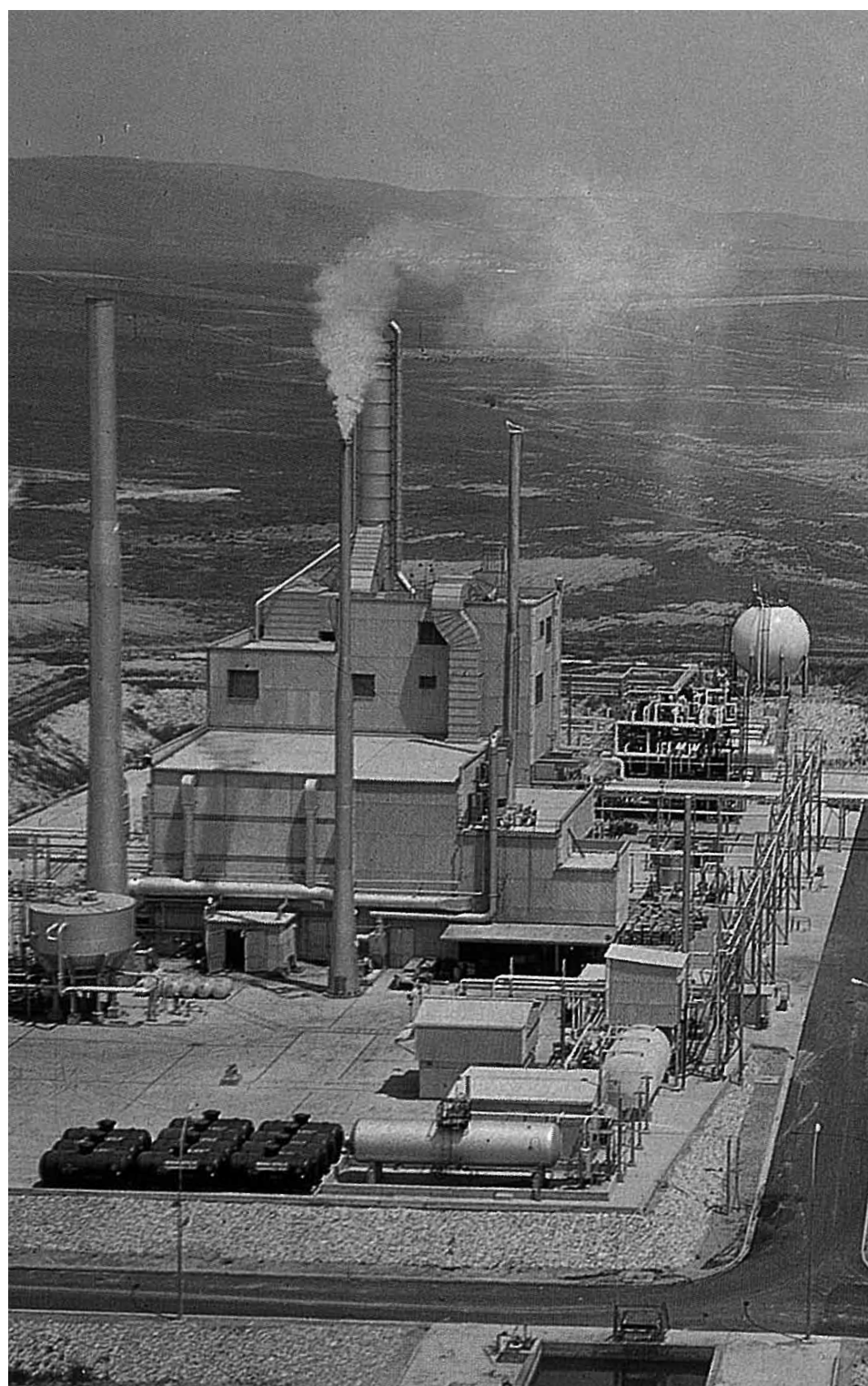
— Παρουσία του Βασιλέως και εκπροσώπων της Έθνικης Κυβερνήσεως ένδειξιμόση την 10ην Δύγουστου Ε. Ξ. ή νέα βιομηχανική μονάς πετροχημικών προϊόντων ΒΘΧΛ-ΕΛΛΑΣ, είς Διαβατέ Θεσσαλονίκης. Ή συνολική επένδυσις τής ίδρυσεως μονάδος, ήτις είναι ή νεωτέρα και πλέον σύγχρονος εγκατάστασις του είδους της είς όλκληρον τόν κόσμον, άνέρχεται είς 15 εκατ. δολλ. περιπου. Ποσοστόν 95ο/ο τής παραγωγής άλκαλικών ένώσεων του μολύβδου θά έξίγεται, ένψ ταυτοχρόνως ή Έλλάς θά καταστή αύτάρκης είς άντικροτικά σύνθετα και είς άλλα ύψηλής ποιότητος χημικά προϊόντα. Περιπου τό 86ο/ο τής συνολικής παραγωγής του έργοστασίου, περιλαμβανομένης τής παραγωγής χλωριούχου βινυλίου θά έξίγεται. Ήκ των έξαγωγών τούτων θά έξασφαλίζεται

Συμπληρώθησαν δύο έτη από τής άνδρξεως τής λειτουργίας του συγκροτήματος παραγωγής λιπασμάτων τής Α.Ε. Χημικά Βιομηχανία Βορ. Έλλάδος είς Θεσσαλονίκη. Κατά τό διάστημα τούτο τό συγκρότημα, είς τό όποιον έχουν επενδύθη 15 εκατ. δολλ., παρήγαγε προσθετα άζωτοφωσφορούχα λιπάσματα 255.000 τόννων και έπραματοποίησεν έξαγωγας 45.000 τόννων άξίας 2.500.000 δολλαρίων. Ή έν λόγμ Α.Ε. προέβη είς προσθέτους επενδύσεις 6.000.000 δολλαρίων. Αί νέαί επενδύσεις άφορούν είς τήν εγκατάστασιν μονάδων νιτρικού όξέος και νιτρικής άμμωνίας δυναμικότητος 100.000 τόννων έτησίως άζωτοχων λιπασμάτων τά όποία εισάγονται από τό έξωτερικόν. Ή επένδυσις θά πραγματοποιηθή με βάσιν τά έπιτεύγματα τής συγχρόνου τεχνολογίας, ώστε ή νέα παραγωγή ν' άρχιση τόν Σεπτέμβριον του 1969. Ήδη είς τόν γαλλικόν οίκον RHODAFIN άνετέθη παραγγελία διά τήν πλήρη εγκατάστασιν παραγωγής άμμωνιακών λιπασμάτων, άξίας 4.810.000 δολλαρίων.

Έτελέσθησαν είς Κατερίνην τά έγκαίνια τής νέας βιομηχανικής μονάδος κτηνοτροφών πτηνοτροφών τής Α.Ε. "Κτηνοτροφική". Τό συνολικόν ύφος επενδύσεως τής νέας μονάδος, ήτις είναι έφωδιασμένη με τά πλέον σύγχρονα μηχανήματα, άνήλθεν είς 20 εκατ. δραχμές. Η δυναμικότης παραγωγής του έργοστασίου άνέρχεται είς 10 τόννους ζωοτροφών ώριαίως

1. Νέαί μεγάλαί μονάδες είς Βόρειον Έλλάδα

Είναι γνωστή ή βιομηχανική συμφορήσις του κέντρου ως και τό γεγονός ότι ή Βόρειος Έλλάς μετέχει περίπου με ποσοστόν 20-22% είς τήν συνολικήν παραγωγήν τής χώρας. Τό βαθύ χάσμα θά καλυφθή μόνον με τήν ίδρυσιν πολλών νέων μεγάλων μονάδων στην Βορ. Έλλάδα. Ή ίδρυσις του συγκροτήματος ESSO-PAPPAS άποτελεί σημαντικόν βήμα άλλα δέν πρέπει νά καταληφθώμεν από τήν νοοτροπίαν ότι: "ή Θεσσαλονίκη έτακτοποιήθη, δέν έχει πλέον άνάγκην νέων μονάδων". Ήάν πράγματι κρίνεται ένθικώς και οίκονομικώς σύμφορος ή δημιουργία ένός βιομηχανικού κέντρου είς Βόρειον Έλλάδα ίσης δυναμικότητος πρός τήν Πρωτεύουσαν, πρέπει π ρ ω τ ο ν μέν νά τηρηθή αυστηρώς ή απαγόρευσις ίδρύσεως νέων βιομηχανιών είς τό Κέντρον, έπ'ώφελεία τής έπαρχίας έν τελει και δ ε ύ τ ε ρ ο ν νά καταβληθώ φροντίς ώστε νά συνεχισθώ ή δημιουργία των μεγάλων μονάδων είς Βορ. Έλλάδα. Ήπί τή εύκαιρία ύποβάλλεται παράκλησις νά πληροφωρηθώμεν είς ποίον σημείον εύρίσκονται τά έξής θέματα: α) τής ίδρύσεως βιομηχανίας συναρμολογήσεως αυτοκινήτων Κράϋσλερ, β) τής ίδρύσεως τής μονάδος τής ΚΕ-ΠΕΜ και γ) τής προστασίας του Χαλυβουργείου ESSO-PAPPAS, ήτις, καθ'ήμας, κρίνεται ως λίαν άπαραίτητος.

Αναμνήσεις

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Άρης Γ. Μανούδης γεννήθηκε στην Κομοτηνή και μετά την αποφοίτησή του από το Γυμνάσιό της, σπούδασε στην Ανωτάτη Εμπορική Αθηνών και παρακολούθησε μεταπτυχιακά μαθήματα στη Διοίκηση επιχειρήσεων στη LONDON SCHOOL OF ECONOMICS στην Αγγλία.

Προσελήφθη στο Υπ. Συντονισμού (σήμερα Υπ. Εθνικής Οικονομίας) το 1966 στην Υπηρεσία Προσέλκυσης Ξένων Επενδύσεων. Πραιτήθηκε το 1968 και εργάστηκε στην ΕΘΥΛ – ΕΛΛΑΣ ως Προϊστάμενος Κοστολόγησης και Προϋπολογισμών και μετά ως Διευθυντής Δημοσίων Σχέσεων και Διοικητικού μέχρι το κλείσιμό της (1986).

Στη συνέχεια άνοιξε δικό του γραφείο Οικονομικών Μελετών στη Θεσσαλονίκη μέχρι τη συνταξιοδότησή του.

Ήταν μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Διοικήσεως Επιχειρήσεων (ΕΕΔΕ) από το 1972, διετέλεσε μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Τμήματος Μακεδονίας και ιδρυτής και Πρόεδρος για πολλά χρόνια του Τμήματος Μακεδονίας του Ινστιτούτου Οικονομικής Διοίκησης (ΙΟΔ). Υπήρξε μέλος του Δ.Σ. του Κέντρου Ανάπτυξης Μακεδονίας – Θράκης και μέλος της Δ.Ε. της Διεθνούς Διαφάνειας – Τμήμα Μακεδονίας. Υπήρξε επίσης μέλος του Δ.Σ. της Θρακικής Εστίας και ιδρυτής και πρόεδρος για πολλά χρόνια της Αδελφότητα Κομοτηνίων Θεσσαλονίκης.

1. Το ιστορικό της ιδρύσεως της ΕΘΥΛ - ΕΛΛΑΣ Α.Χ.Ε.

Η Ethyl Corporation ήταν η πρώτη από τις 3 - 4 χημικές βιομηχανίες στον κόσμο που παρήγαγε τα αντικροτικά σύνθετα, δηλ. ενώσεις του μολύβδου (τετρααιθυλιούχος και τετραμεθυλιούχος μόλυβδος) οι οποίες αναμιγνυόμενες στη βενζίνη των αυτοκινήτων βελτίωναν την απόδοσή της σε χιλιόμετρα (βενζίνες super). Οι μεγαλύτεροι ανταγωνιστές της στον κόσμο ήταν η επίσης αμερικανική Dupont, η αγγλική Octail και η ιταλική Agip. Η Ethyl Corp. διέθετε δύο εργοστάσια στην Αμερική (Baton Rouge, στην πολιτεία Λουιζιάνα των Η.Π.Α. και στον Καναδά) και παρότι διέθετε δίκτυο πωλήσεων στην Ευρώπη, δεν είχε μονάδα παραγωγής στην ήπειρο μας. Όταν λοιπόν ο Ελληνοαμερικανός επιχειρηματίας **Thomas A. Pappas** σχεδίαζε το 1960 την επένδυση του βιομηχανικού συγκροτήματος του Διυλιστηρίου Θεσσαλονίκης, σκέφθηκε, μεταξύ των διαφόρων συνδυασμών που έκανε, ότι θα ενδιέφερε την Ethyl Corporation να δημιουργήσει δική της βιομηχανική μονάδα στην Ευρώπη, που μέχρι τότε μετέφερε τα αντικροτικά από τις εγκαταστάσεις της στις Η.Π.Α. Αυτό αφενός θα εξασφάλιζε τον εφοδιασμό των πελατών της στην Ευρώπη, μιας και η Ελλάδα είχε αποκτήσει καθεστώς τελωνειακής ένωσης με τις χώρες της τότε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και αφετέρου θα αντάλλαζε υποπροϊόντα της με το υπό ίδρυση διυλιστήριο της **Exxon** (αιθυλένιο, χλώριο, υδρογόνο, μονομερές βινυλοχλωρίδιο κ.λπ.), χρήσιμα στις μονάδες χημικών προϊόντων και των δύο εργοστασίων.

Αξίζει μάλιστα να αναφερθεί εδώ τι έλεγε ο M. Whitlock, Πρόεδρος του διεθνούς κλάδου της Ethyl για τον τρόπο με τον οποίο τους πλησίασε ο Th. A. Pappas για να τους προτείνει να κάνουν τη μονάδα Αντικροτικών Συνθέτων στη Θεσσαλονίκη.

“Είχαμε”, έλεγε, “την πρώτη επαφή με έναν ενθουσιώδη Ελληνοαμερικανό επιχειρηματία, ο οποίος ανέφερε το σχέδιό του για την ίδρυση του Διυλιστηρίου Πετρελαίου της Exxon και την πρότασή του για να κάνουμε κι εμείς ένα εργοστάσιο υποπροϊόντων της βενζίνης στη Θεσσαλονίκη. Το πρώτο πράγμα που κάναμε, ήταν να βρούμε την πλησιέστερη ελληνική δημόσια υπηρεσία για να πάρουμε μερικές πληροφορίες. Τέτοια υπηρεσία ήταν ο Έλληνας Προξενικός Λιμενάρχης στο λιμάνι της Ν. Ορλεάνης στις εκβολές του Μισισσιπή. Αυτός ο υπάλληλος όμως το μόνο που έκανε ήταν να μας δείξει στον χάρτη το λιμάνι της Θεσσαλονίκης”.

Φυσικά είναι βέβαιο ότι ακολούθησαν πάρα πολλές επαφές και σε διάφορα ιεραρχικά επίπεδα με την ελληνική κυβέρνηση έως ότου πάρει την απόφασή της η Ethyl να ιδρύσει το πρώτο της ευρωπαϊκό εργοστάσιο στην Ελλάδα.

Για να γίνει όμως κατανοητή η ανάμιξη του Th. A. Pappas, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε το ιστορικό της ίδρυσης του **Βιομηχανικού Συγκροτήματος του Διυλιστηρίου Πετρελαίου** στη Θεσσαλονίκη. Στις αρχές του 1960 στην Ελλάδα λειτουργούσε ένα μόνο διυλιστήριο πετρελαίου, και αυτό κρατικό, στον Ασπρόπυργο. Η κυβέρνηση Καραμανλή αποφάσισε τότε να δώσει μια ακόμη άδεια λειτουργίας δευτέρου διυλιστηρίου πετρελαίου, σε ιδιώτες επενδυτές και μάλιστα στη Θεσσαλονίκη. Όμως επειδή η επένδυση σε διυλιστήρια πετρελαίου ήταν πάντα κερδοφόρα επιχείρηση, η κυβέρνηση προκειμένου να δώσει την άδεια ζητούσε από τους υποψηφίους επενδυτές να αναλάβουν την υποχρέωση να κάνουν και άλλες επενδύσεις και όχι μόνο στον τομέα των πετρελαιοειδών. Έτσι υποβλήθηκαν προτάσεις από διαφόρους (μεταξύ των οποίων και από τον Α. Ωνάση), οι οποίες συνδυάζονταν με άλλες μικρές ή μεγάλες παράλληλες επενδύσεις.

Εκείνη όμως που υπερτερούσε ήταν του Th. A. Pappas, καθώς περιλάμβανε μία απίστευτη για την εποχή αλυσίδα εργοστασίων, όπως **διυλιστήριο πετρελαίου, χαλυβουργείο και μονάδες χημικών**. Γι' αυτό και προτιμήθηκε. Ο Th. A. Pappas δεν μπορούσε να υλοποιήσει μόνος του αυτές τις επενδύσεις και γι' αυτό απευθύνθηκε πρώτα στην **Exxon** για το διυλιστήριο πετρελαίου, μετά στην **American Steel** για το χαλυβουργείο και, τέλος, και στην **Ethyl Corporation** για τα χημικά και τα αντικροτικά σύνθετα.

Η Ethyl λοιπόν, πολύ υγιής οικονομικά, με επιχειρηματική δραστηριότητα όχι μόνο στα συνθετικά της βενζίνης, αλλά και σε κλάδους όπως των λιπαντικών αυτοκινήτων, του αλουμινίου, των ασφαλειών κ.λπ., διέθετε ένα εκτεταμένο δίκτυο θυγατρικών εταιρειών σ' όλο τον κόσμο. Η έδρα της ήταν στο Richmond της πολιτείας Virginia. Στο Baton Rouge της Πολιτείας Louisiana λειτουργούσε ένα από τα εργοστάσια της παραγωγής αντικροτικών συνθέτων και στις Βρυξέλλες διέθετε γραφεία πωλήσεων για όλη στην Ευρώπη, Ασία και Αφρική.

Η θυγατρική εταιρεία της Ethyl που ιδρύθηκε στην Ελλάδα, είχε τα κεντρικά της γραφεία και το εργοστάσιο στη Θεσσαλονίκη, όπου απασχολούσε 250 περίπου άτομα. Το εργοστάσιό της στη Θεσσαλονίκη, ήταν το πιο προηγμένο τεχνικά από όσα λειτουργούσαν για την παραγωγή αντικροτικών συνθέτων, οργανωμένο με τις πιο σύγχρονες μεθόδους λειτουργίας και διοίκησης και εθεωρείτο για την εποχή του το πιο σύγχρονο που κατασκευάστηκε στον κόσμο. Λειτουργούσε σε 24ωρη βάση, 365 ημέρες τον χρόνο και εξήγε το 85% περίπου της συνολικής του παραγωγής. Ήταν μια επένδυση 15 εκατ. δολ. Η.Π.Α. τότε, με τζίρο που έφθασε τα 20 εκατ. δολάρια και ετήσια κέρδη περίπου 2 εκατ. δολαρίων. Έτσι η ανθηρή οικονομική κατάσταση, επέτρεπε στην εταιρεία να αμείβει ικανοποι-

ητικά το προσωπικό της, να δίνει πρόσθετες παροχές (ρούχα εργασίας, υπερωριακά γεύματα, πρόσθετη ασφάλιση, ιατρική παρακολούθηση, εκδηλώσεις για το προσωπικό και τις οικογένειες, επιμόρφωση κ.λπ.) και να είναι πάντοτε συνεπής στις υποχρεώσεις της απέναντι του.

Με πολιτική προσωπικού απόλυτα αξιοκρατική, παρείχε κάθε βοήθεια στη διεύρυνση των οριζόντων του με επιμόρφωση, επισκέψεις σε άλλα εργοστάσια, συμμετοχή σε συνέδρια κ.λπ. που ήταν πρωτόγνωρα για την εποχή εκείνη στην Ελλάδα. Ήταν φανερό η προοπτική ανάπτυξης στους εργατικούς και αποδοτικά εργαζομένους της, με δυνατότητες παγκόσμιας σταδιοδρομίας λόγω του εκτεταμένου δικτύου των εργοστασίων της και των αποθηκευτικών εγκαταστάσεων σε όλες τις ηπείρους. Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι, λόγω των υψηλών τεχνικών προδιαγραφών των εγκαταστάσεων αποθηκεύσεως των αντικροτικών συνθέτων, τη φροντίδα συντήρησης των αποθηκευτικών αυτών εγκαταστάσεων σε Ευρώπη και Ασία είχαν τεχνικοί από το εργοστάσιο Θεσσαλονίκης. Έτσι ομάδες Ελλήνων τεχνικών ταξίδευαν μερικές φορές μέχρι και τη Ν.Α. Ασία προκειμένου να ελέγξουν τη λειτουργία των αποθηκευτικών χώρων της Ethyl παγκοσμίως.

Εδώ αξίζει να ανατρέξουμε στο μηνιαίο **Δελτίο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης** για να δούμε πώς χαιρετίζει στο πρωτοσέλιδό του τα εγκαίνια του εργοστασίου της Ethyl τον Αύγουστο του 1967.

«Η σημασία του εργοστασίου της “Εθύλ - Ελλάς”» Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ

Μια νέα σπουδαία βιομηχανική μονάς, συνδυασμένη με το εν Θεσσαλονίκη ισχυρόν βιομηχανικό συγκρότημα της Έσσο - Πάππας, ήρchiσε την λειτουργίαν της. Η Ανώνυμος Χημική Εταιρία Ethyl - Hellas, έθεσεν εις κίνησην την 10ην Αυγούστου το μοναδικόν δια την Νοτιοανατολικήν Ευρώπην και Μέσην Ανατολήν οργανισμόν της παραγωγής συνθέτων αντικροτικών και άλλων χημικών προϊόντων.

Η σημασία της βιομηχανικής εγκαταστάσεως της «Εθύλ» δια την Θεσσαλονίκην και την Μακεδονίαν είναι αυτονόητος, τóσον από της απόψεως του μεγέθους της πραγματοποιηθείσης επενδύσεως, όσον και από της απόψεως της σειράς των παραγομένων προϊόντων...

Αλλ' η αξία της βιομηχανικής αυτής μονάδος είναι ακόμη μεγαλυτέρα, δια την Ελληνικήν γενικώτερον οικονομίαν, διότι το εν Θεσσαλονίκη εργοστάσιον της Ethyl, εκτός της καλύψεως των αναγκών της εσωτερικής αγοράς, εσχεδιάσθη ως τροφοδότης δια πολλά διυλιστήρια πετρελαίου και άλλας βασικάς βιομηχανίας εις την Ευρωπαϊκήν

και Μεσογειακήν αγοράν, δεδομένου ότι το 85% περίπου της συνολικής του παραγωγής θα εξαγώνται εις την διεθνή αγοράν. Αυτή είναι η πλέον σημαίνουσα πλευρά των ευεργετικών αποτελεσμάτων της προσθήκης της νέας αυτής βιομηχανικής μονάδος, εις το ταχύτατα αναπτυσσόμενον βιομηχανικόν στερέωμα της μακεδονικής μητροπόλεως. Προϊόντα κατασκευαζόμενα εις την καρδίαν του ελληνικού χώρου, με ελληνικάς χείρας, μιας εκ των πλέον εξειδικευμένων βιομηχανιών του κόσμου, θα τροφοδοτούν βιομηχανίας της Ευρώπης, της Αφρικής, της Ασίας, εισφέροντα υπέρ τα 12 εκατομμύρια δολάρια ετησίως εις το ενεργητικόν του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδος...

Αλλά και πέραν αυτού η έμμεσος σημασία και αι επιπτώσεις εκ της λειτουργίας του εργοστασίου της Ethyl εις την Θεσσαλονίκην είναι εξίσου αν μη σημαντικώτεροι. Το εργοστάσιον των αντικροτικών συνθέτων της Ethyl αποτελεί ουσιώδη κρίκον δια την άλυsson των πετροχημικών βιομηχανιών του συγκροτήματος της Έσσο - Πάππας, η εγκατάστασις των οποίων θα είναι η αφετηρία θετικής και μεγάλης ωθήσεως και εξυψώσεως της τεχνολογικής και βιομηχανικής στάθμης της χώρας μας, την οποίαν συνεπάγεται η δημιουργία πετροχημικής βιομηχανίας εις την σύγχρονον βιομηχανικήν εποχήν. Δια της Ethyl και των πετροχημικών βιομηχανιών της Έσσο - Πάππας, ανοίγει μια ευρεία λεωφόρος για την ελληνικήν βιομηχανίαν προς τον νέο κόσμον των συγχρόνων πρώτων υλών...».

2. Η οργάνωση της επιχείρησης

Η Ethyl έφερε μαζί της από την Αμερική, όπως ήταν φυσικό, σύγχρονες μεθόδους διοίκησης και έκανε όχι μόνο αποτελεσματική τη λειτουργία της θυγατρικής της εταιρείας στην Ελλάδα, αλλά ενδιαφέρουσα και ευχάριστη την εργασία όλων μας.

Οι έννοιες της διοικητικής ανεξαρτησίας των τμημάτων μεταξύ τους, των δεσμών διοίκησης κατά τμήμα, των καναλιών και των τρόπων επικοινωνίας τους με οργανογράμματα, οι περιγραφές θέσεων εργασίας, οι ενόπτες ευθύνης κ.λπ. ήταν οι βάσεις της οργάνωσής της. Σε όλα αυτά δεν ήταν δύσκολο να προσαρμοστούμε και εμείς οι νέοι που βλέπαμε από τη μια στιγμή στην άλλη, όλα όσα είχαμε διδαχθεί στη σφαίρα της θεωρίας να υλοποιούνται με θαυμαστή ακρίβεια στην πράξη. Είναι φυσικό να τονίσουμε ότι υπήρχε πλήρης οργανόγραμμα της επιχείρησης όπου προσδιοριζόταν η θέση κάθε υπαλλήλου. Υπήρχαν οι διευθύνσεις, τα τμήματα που υπάγονταν σε κάθε μία και τα επικεφαλής αρμόδια στελέχη. Οι αρμοδιότητες κάθε διεύθυνσης και κάθε τμήματος περιγράφονταν εγγράφως. Εγγράφως προσδιοριζόνταν επίσης οι περιγραφές των αρμοδιοτήτων

κάθε επικεφαλής μιας διεύθυνσης, ενός τμήματος ή μιας βάρδιας. Όλα δε αυτά γνωστά ως **Περιγραφή Μεθόδων και Διαδικασιών**, ελέγχονταν για την εφαρμογή τους περιοδικά από τον Εσωτερικό Ελεγκτή και όταν οι συνθήκες το απαιτούσαν κάναμε αναπροσαρμογές.

Έτσι όλοι γνώριζαν ποια ήταν τα καθήκοντά τους, όλοι γνώριζαν για ποια πράγματα ήταν ο καθένας αρμόδιος, ώστε να αποφεύγονται παρεξηγήσεις, υπερκαλύψεις, αναρμοδιότητες κ.λπ. Περισσότερο να τονίσουμε ότι ο αρμόδιος Εσωτερικός Ελεγκτής, επειδή ήταν θεσμός άγνωστος σε πολλούς στις ελληνικές επιχειρήσεις (π.χ. όπως οι Επιθεωρητές στις τράπεζες), έκανε προς τούτο ειδική εκπαίδευση στο Λονδίνο, σε μεγάλες εταιρείες οργάνωσης επιχειρήσεων με τις οποίες υπήρχε συνεχής συνεργασία.

Οι υπάλληλοι γραφείων εργάζονταν σε μικρά ανεξάρτητα γραφεία, έτσι ώστε να είναι απερίσπαστοι, χωρίς ενοχλήσεις και διακοπές, τα δε τηλέφωνα ενδοεπικοινωνίας υποκαθιστούσαν τις συχνές μετακινήσεις από γραφείο σε γραφείο, όπως συνηθίζονταν μέχρι τότε. Το τηλέφωνο δεν το χρησιμοποιούσαμε μόνο για επικοινωνία εκτός εταιρείας, αλλά και για την επικοινωνία από γραφείο σε γραφείο, χωρίς αυτό να θεωρείται τεμπελιά, αλλά εθεωρείτο λιγότερη ενόχληση και επίτευξη ταχύτερης εξυπηρέτησης αντί της αυτοπρόσωπης μετακίνησης. Χαρακτηριστική είναι η χρησιμοποίηση μικρών εντύπων που υπήρχαν πάνω σε κάθε γραφείο με τον τίτλο "ΓΡΑΨ-ΤΟ ΜΗΝ ΤΟ ΛΕΣ", ώστε να προτρέπει το προσωπικό να χρησιμοποιεί σύντομες και απλές γραπτές επικοινωνίες, αντί από τις φλύαρες και ατελείωτες προφορικές συνεννοήσεις

Κλιματιστικά μηχανήματα εξασφάλιζαν ήδη από το 1965 άριστες συνθήκες περιβάλλοντος, ενώ τα μοντέρνα επιπλωμένα γραφεία, η λειτουργία εστιατορίου και καφετέριας μέσα στους χώρους εργασίας, η λειτουργία ιατρείου με γιατρούς και νοσοκόμα σε καθημερινή βάση και η μετακίνηση από και προς την εργασία με μεταφορικά μέσα της εταιρείας, η 5νθήμερη εβδομάδα εργασίας κ.λπ., αποτέλεσαν πρότυπα που τα εφάρμοσαν και άλλοι, προς όφελος των εργαζομένων αλλά και των επιχειρήσεων.

Συχνές συσκέψεις για λήψη αποφάσεων που εξέφραζαν τις γνώμες όλων και όχι μόνο των προϊσταμένων, κατανομή έργου και ευθυνών και αναγνώριση και ανταμοιβή των προσπαθειών, δημιουργούσαν ένα περιβάλλον ευχάριστο, δημιουργικό και αποδοτικό για όλους. Σε κάθε Διεύθυνση του εργοστασίου γινόταν το πρωί η συνάντηση των Προϊσταμένων έτσι ώστε ο Διευθυντής τους να είναι πλήρως και έγκαιρα ενημερωμένος, προκειμένου στη συνέχεια να πάρει μέρος στην πρωινή συνάντηση των Διευθυντών, για αλληλοενημέρωση, για αντιμετώπιση των περιπτώσεων που θα προέκυπταν και για τον προγραμματισμό άλλων ενεργειών.

Εμπειρία από τις ελληνικές επιχειρήσεις δεν είχα, αλλά ήταν σίγουρο πως νιώθαμε πολύ καλύτερα από πολλούς συναδέλφους μας που εργάζονταν σε ντόπιες επιχειρήσεις. Άλλωστε η σύγκριση με την προηγούμενη δίχρονη εργασιακή εμπειρία μου στο Δημόσιο, που δυστυχώς ήταν το πρότυπο της οργανωτικής ανεπάρκειας, της μη αξιολόγησης και της μη αναγνώρισης της ατομικής προσπάθειας, ήταν πολύ πρόσφατη και αποκαρδιωτική. Ηχούν ακόμη στα αυτιά μου τα λόγια του προϊσταμένου μου στο Υπουργείο, στο τμήμα προετοιμασίας εισηγήσεων για προτεινόμενες επενδύσεις από ιδιώτες εξωτερικού, όταν με φώναξε ένα μεσημέρι στο γραφείο του, έκλεισε την πόρτα και με ρώτησε:

- *Γιατί βρε Μανούδη θέλεις να δουλεύεις περισσότερο από τους συναδέλφους σου και να προετοιμάζεις εβδομαδιαίως περισσότερες εισηγήσεις απ' ότι εκείνοι;*
- *Διότι είμαι καινούριος και νεότερος υπάλληλος, του απάντησα, και αν κάποιος πρέπει να δουλεύει περισσότερο εδώ μέσα αυτός είμαι εγώ.*
- *Όσοι Μανούδη, μου είπε. Θα δουλεύεις όσο και οι άλλοι γιατί δεν χρειάζεται εδώ μέσα να κάνουμε αγώνες... ταχύτητας. Κατάλαβες;*

Εγώ βέβαια κατάλαβα πού το πήγαινε αλλά δεν μπορούσα να το πιστέψω. Τους τα βρόντησα μόλις βρήκα τον ιδιώτη εργοδότη στη Θεσσαλονίκη και τους άφησα να επιχειρούν να ανακαλέσουν την παραίτηση μου, φοβερίζοντάς με κιόλας ότι δεν μπορούσα να εγκαταλείψω την «εθνική σωτήρια κυβέρνηση» της χούντας του 1967 και να κάνω ό,τι ήθελα.

Γι αυτό και το εργασιακό περιβάλλον στην Εθύλ - Ελλάς διέφερε από αυτό του δημοσίου όσο η νύχτα με τη μέρα.

Από πολύ νωρίς συνηθίσαμε και περιμέναμε τις χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις για το προσωπικό, που διοργανώναμε στα μεγαλύτερα κέντρα διασκέδασης της Θεσσαλονίκης, αποκλειστικά για το προσωπικό της εταιρείας και τους συνεργάτες της μετά των συζύγων (περίπου 800 άτομα). Επίσης, πριν από τα Χριστούγεννα διοργανώναμε τη γιορτή για τα παιδιά του προσωπικού με μουσική, παιχνίδια, δώρα κ.λπ. σε οικογενειακή ατμόσφαιρα.

Πολύ νωρίς συνηθίσαμε και περιμέναμε την ανοιξιάτικη εκδρομή που γινόταν Σαββατοκύριακα για το προσωπικό και τις οικογένειές τους. Αυτές οι εκδρομές γίνονταν σε τρία συνεχή Σαββατοκύριακα, ώστε να δίνεται η ευκαιρία και στις τρεις βάρδιες να συμμετέχουν, αφού λειτουργούσαμε 365 μέρες το χρόνο, 24 ώρες, και η πρωινή και απογευματινή βάρδια δεν μπορούσε να πάρει μέρος παρά μόνο μετά από ειδική ρύθμιση. Έτσι πήγαμε από τη Θάσο μέχρι το Πήλιο σε όλα τα μεγάλα ξενοδοχεία, στα υψηλότερα βουνά και τις ωραιότερες παραλίες της Βορείου Ελλάδος.

Επίσης, από την αρχή βάλαμε τον πήχη ψηλά για τις σχέσεις με το προσωπικό της εταιρείας. Και όλα αυτά σε μια εποχή που τέτοιες πολιτικές ήταν άγνωστες στις ελληνικές επιχειρήσεις εκτός από λίγες εξαιρέσεις.

Ο ρυθμός και ο τρόπος ζωής στη Θεσσαλονίκη του 1970 με τη λιγοστή κίνηση των αυτοκινήτων στους δρόμους, τις λογικές αποστάσεις, τις ομορφιές της μεγαλούπολης από την μια μεριά και τη δυναμικότητα των επιχειρήσεων στις οποίες απασχολούμασταν από την άλλη, δημιουργούσαν ένα περιβάλλον όπου πολλοί θα ήθελαν να βρουν μια θέση για τον εαυτό τους. Και αυτό ήταν που μας μαγνήτιζε, μας συντηρούσε και μας ενεργοποιούσε αποτελεσματικά, εμάς, τις οικογένειές μας, και κυρίως η διάθεση για προσφορά στην εταιρεία μας και στον τόπο μας.

3. Οι συνθήκες εργασίας

Για να περιγράψω την ποιότητα των εργασιακών σχέσεων μέσα στην εταιρία θα αναφερθώ σε προσωπικές μου εμπειρίες.

Εργαζόμουν ήδη δύο χρόνια στο Υπουργείο Συντονισμού (σήμερα Υπουργείο Οικονομίας) στην Αθήνα, στη Διεύθυνση Ξένων Επενδύσεων, αλλά έχοντας σπουδάσει Διοίκηση Επιχειρήσεων και προερχόμενος από οικογένεια εμπόρων, αναζητούσα συνεχώς την ευκαιρία να απασχοληθώ σε επιχείρηση του ιδιωτικού τομέα, κατά προτίμηση στη Βόρεια Ελλάδα από όπου και καταγόμουν.

Το θυμούμαι, σα να είναι τώρα, ένα πρωινό που ξεφύλλιζα στο γραφείο του Υπουργείου ένα περιοδικό για επιχειρήσεις. Πρόσεξα μια ανώνυμη ξενόγλωσση καταχώρηση επιχείρησης στη Βόρεια Ελλάδα που ζητούσε στελέχη για τις Οικονομικές της Υπηρεσίες και έδινε και μια ταχυδρομική θυρίδα για την αποστολή του βιογραφικού των ενδιαφερομένων. Η αλήθεια είναι ότι την εποχή εκείνη υπήρχε μεγάλη ζήτηση στελεχών με προσόντα και το πρόβλημά μας δεν ήταν να βρούμε απασχόληση, αλλά καλές επιχειρήσεις στις οποίες θα μπορούσαμε να κάνουμε μια καλή καριέρα.

Έστειλα μια αίτηση ταχυδρομικώς και πολύ γρήγορα είχα μια απάντηση για να πραγματοποιήσω μια - δυο συναντήσεις με εκπροσώπους της εταιρείας στην Αθήνα. Ευτυχώς πήγαν όλα καλά και μου είπαν ότι σύντομα θα μου έκαναν και πρόταση πρόσληψης. Η χαρά μου ήταν πολύ μεγάλη όταν έμαθα ότι επρόκειτο για μια εταιρεία του συγκροτήματος του Διυλιστηρίου Θεσσαλονίκης, που ήταν τότε από τις πιο σύγχρονες επιχειρήσεις όχι μόνο τεχνολογικά αλλά και οργανωτικά. Δεν χρειάστηκε να ζητήσω τη βοήθεια κανενός, ούτε και να χρησιμοποιήσω άλλους τυχόν τρόπους υποστήριξης της αίτησής μου για πρόσληψη.

Έτσι γίνονταν οι προσλήψεις προσωπικού στην Εθύλ - Ελλάς και σε πολλές άλλες επιχειρήσεις τότε. Δεν ήξερα κανέναν στην εταιρεία, δεν χρησιμοποίησα κανέναν. Δεν θα ωφελούσε άλλωστε. Αυτά βέβαια τα έμαθα μετά την πρόσληψή μου. Ο πρώτος μου μισθός ήταν 60% υψηλότερος από αυτόν που έπαιρνα στο Υπουργείο και το κόστος ζωής στη Θεσσαλονίκη ήταν αρκετά χαμηλότερο από ό,τι στην Αθήνα. Άρα, οι διαφορές πολύ μεγάλες και ικανοποιητικές.

Εκείνο όμως που ήταν πιο γοητευτικό κι ενδιαφέρον ήταν η αίσθηση ότι ανήκες σε μια μεγάλη σύγχρονη βιομηχανική οικογένεια της Θεσσαλονίκης, η οποία πάσχιζε να εγκαθιδρύσει στην περιοχή μια μεγάλη και ανταγωνιστική βιομηχανική ζώνη. Αυτή θα εξασφάλιζε την υπεροχή της Μακεδονίας στους κλάδους της σιδηροβιομηχανίας, της ενέργειας, των λιπασμάτων, της αυτοκινητοβιομηχανίας κ.λπ. Μας δινόταν η ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή με μοντέρνους Έλληνες και ξένους μάντζερ, οι οποίοι είχαν μεγάλη πείρα, μεγάλη άνεση στη δουλειά τους και, το σπουδαιότερο, δεν δίσταζαν να μεταδώσουν στους νεότερους τον τρόπο εργασίας τους, γιατί όλοι τους ήθελαν κάποτε να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Και επειδή κάθε αρχή είναι δύσκολη, δουλεύαμε απεριόριστα, αμειβόμενοι όμως για ό,τι ακριβώς δικαιούμασταν. Ταυτόχρονα είχαμε την αίσθηση ότι συμβάλλαμε σε μια προσπάθεια που ξεπερνούσε τα οικονομικά ενδιαφέροντα των επενδυτών ή τις ατομικές φιλοδοξίες του καθενός μας. Είχαμε στη διάθεσή μας όλα τα σύγχρονα μέσα εργασίας: άνετα γραφεία, ηλεκτρικές υπολογιστικές μηχανές, ηλεκτρικές ταχύτατες γραφομηχανές, συσκευές τέλεξ, τηλεφωνικές συσκευές ενδοεπικοινωνίας και συνακρόασης και απεριόριστο χρόνο συχνής επικοινωνίας με συνεργάτες οπουδήποτε στην Ευρώπη ή Αμερική και όχι μόνο με την Αθήνα όπου δεν διαθέταμε γραφεία. Και τότε νιώσαμε για πρώτη φορά την αίσθηση της «σχετικότητας» του χρόνου. Ήταν συνήθως μεσημέρι στην Ελλάδα και επικοινωνούσαμε τηλεφωνικώς με ανθρώπους οι οποίοι την ίδια στιγμή μόλις είχαν πάει πρωί στο γραφείο τους στις Ανατολικές Πολιτείες της Αμερικής. Ήταν μόλις οι αρχές της δεκαετίας του '70.

4. Η περιγραφή των αρμοδιοτήτων μου κατά καιρούς

α. Η πιστοποίηση της επένδυσης με βάση τα κεφάλαια εξωτερικού

Η πρώτη δουλειά που μου ανατέθηκε στην Εθύλ - Ελλάς ΑΧΕ ήταν «η πιστοποίηση» της επένδυσης της εταιρείας, η οποία πραγματοποιήθηκε βάσει του Νόμου περί προσελκύσεως ξένων επενδύσεων (ΝΔ 2687/1953). Επειδή την εποχή εκείνη υπήρχαν περιορι-

σμοί στην εξαγωγή συναλλάγματος, ο Νόμος 2687/53 εξασφάλιζε το δικαίωμα της σταδιακής επανεξαγωγής των κεφαλαίων που εισήγαγαν ξένες επιχειρήσεις στην Ελλάδα (επαναπατρισμός των κεφαλαίων) για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων (δηλ. στον τομέα της μεταποίησης και ξενοδοχείων) μαζί με κέρδη που προέκυπταν από αυτά (μέχρι 12% ετησίως του μη επαναπατρισθέντος κεφαλαίου).

Τα κεφάλαια όμως από το εξωτερικό τα εισήγαγαν οι επιχειρήσεις σε μετρητά αλλά και με τη μορφή μηχανολογικού εξοπλισμού (αντί να φέρνουν πρώτα το συνάλλαγμα στην Ελλάδα και μετά να το ξαναβγάζουν στο εξωτερικό για την αγορά του μηχανολογικού εξοπλισμού).

Έπρεπε λοιπόν, μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης, η αρμόδια ελληνική υπηρεσία να «πιστοποιήσει» το συνολικό ύψος των εισαχθέντων ξένων κεφαλαίων, τόσο με τη μορφή συναλλάγματος όσο και με τη μορφή μηχανολογικού εξοπλισμού, ώστε να είναι προσδιορισμένο το ποσό του συναλλάγματος που θα επανεξαγόταν σταδιακά σε δέκα χρόνια βάσει των σχετικών νόμων.

Μετά από αυτή την πιστοποίηση, θα μπορούσε η επιχείρηση τμηματικά, δηλ. το νωρίτερο με 10 ετήσιες δόσεις, να επαναπατρίσει τα κεφάλαιά της και τα κέρδη που θα μπορούσαν να εξαχθούν στο εξωτερικό και σε ποσοστό μέχρι 12% ετησίως του εναπομείναντος κεφαλαίου, εφόσον είχαν πραγματοποιηθεί τέτοια κέρδη. Και αν μεν ο προσδιορισμός των εισαχθέντων κεφαλαίων υπό μορφή συναλλάγματος γινόταν με την άθροιση των βεβαιώσεων της Τραπεζής (ροζ αποδείξεις), ο προσδιορισμός των υπό μορφή μηχανολογικού εξοπλισμού εισαχθέντων κεφαλαίων ήταν προβληματικός. Γιατί δεν ήταν 5-10 μεγάλα μηχανήματα των οποίων η αξία θα μπορούσε εύκολα να προσδιορισθεί, αλλά εκατοντάδες αντικείμενα, συνδυαζόμενα από εργαλεία, συσκευές, εξαρτήματα, ανταλλακτικά κ.λπ.

Έπρεπε λοιπόν να βρεθεί ένας τρόπος διασταύρωσης του κόστους των εγκαταστάσεων και των χιλιάδων αντικειμένων που συνέθεταν την επένδυση των 15 εκατ. δολ. Η.Π.Α., με τα παραστατικά εισαγωγής τους στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, όλες οι χιλιάδες διασαφήσεις εισαγωγής των αντικειμένων αυτών από διάφορα Τελωνεία εισαγωγής της Ελλάδος, που είχαν προσωρινή ατέλεια, έπρεπε να οριστικοποιηθούν, εφόσον πιστοποιούνταν αρμοδίως ότι αυτά χρησιμοποιήθηκαν όντως στην επένδυση που δηλώθηκε κατά την εισαγωγή. Και όλα αυτά να παρουσιασθούν με τέτοιο τρόπο, ώστε η Επιτροπή Πιστοποίησης της επένδυσης που θα ερχόταν από την Αθήνα, να πειθόταν για την ορθότητα της αποτίμησης και να το έκανε αυτό σε περιορισμένο σχετικά χρόνο, γιατί δεν θα μπορούσε να ασχοληθεί επί εβδομάδες.

Την εποχή λοιπόν εκείνη ένα από τα θέματα που αντιμετώπιζαν όλες σχεδόν οι ξένες επενδύσεις που είχαν ολοκληρωθεί, ήταν το θέμα της πιστοποίησης του ύψους της επένδυσης τους (**Esso-Pappas, Χημικές Βιομηχανίες Βορείου Ελλάδος, Tekkosh, Good Year**, κ.λπ.).

Στην Εθύλ - Ελλάς ήμασταν οι πρώτοι που καταφέραμε να πιστοποιήσουμε το ύψος της επένδυσής μας. Είχαμε οργανώσει μια τετραμελή ομάδα που λειτουργούσε υπό την καθοδήγησή μου επί έξι μήνες τουλάχιστον και εφαρμόσαμε ένα σύστημα της εταιρείας το οποίο μας βοήθησε αποτελεσματικά. Κάθε πάγιο στοιχείο της επένδυσης (κατασκευές, μηχανήμα, εργαλεία, κ.λπ.) είχε έναν αύξοντα αριθμό. Αυτός ο αριθμός μας οδηγούσε στη Λογιστική καρτέλα του Πάγιου Στοιχείου, όπου υπήρχε ο αριθμός παραγγελίας του αντικειμένου.

Από το αρχείο παραγγελιών (Purchase Orders) οδηγούμασταν στον προμηθευτή, το τιμολόγιό του και το ακριβές κόστος αγοράς. Από την άλλη όμως πλευρά έπρεπε να συσχετίσουμε όλα αυτά τα στοιχεία αγοράς με τα παραστατικά εισαγωγής τους στη χώρα, δηλ. τις τελωνειακές διασαφήσεις εισαγωγής, έτσι ώστε η προσωρινή ατέλεια να οριστικοποιηθεί και να μη φέρεται η εταιρεία ότι εισήγαγε αντικείμενα τα οποία δεν βρέθηκαν χρησιμοποιούμενα στο εργοστάσιο κατά τον έλεγχο. Με οδηγό λοιπόν τους αριθμούς παραγγελιών που, μαζί με την περιγραφή των εισαχθέντων αντικειμένων, υπήρχαν στις Τελωνειακές Διασαφήσεις Εισαγωγής, πραγματοποιήσαμε τις διασταυρώσεις στοιχείων αγοράς, εισαγωγής και τοποθέτησης στο εργοστάσιο.

Έτσι συντάξαμε καταστάσεις κατά τμήματα του εργοστασίου (Building numbers) όπου περιγράφαμε τα υπάρχοντα πάγια στοιχεία, τον αριθμό παραγγελίας τους, τον αριθμό Λογιστικής καρτέλας πάγιου στοιχείου με την αξία τους και την τελωνειακή διασαφήση εισαγωγής.

Η Επιτροπή πιστοποίησης δεν χρειάστηκε περισσότερο από 1-2 εβδομάδες για να κάνει όσους ελέγχους έκρινε απαραίτητους και να ορίσει το συνολικό ύψος της επένδυσης στον μαγικό αριθμό των 14.912.000 δολ. Η.Π.Α. τον οποίο είχαμε ως στόχο για την ολοκλήρωση του επαναπατρισμού των κεφαλαίων.

Η οργάνωση λοιπόν της εταιρείας η οποία για κάθε αγορά χρησιμοποιούσε ένα προαριθμημένο έντυπο παραγγελίας, το οποίο εκτός του ότι περιέγραφε λεπτομερώς το αντικείμενο, όριζε σε ποιους λογαριασμούς θα χρεωθεί, πώς και πότε θα πληρωθεί, ποιες εγγυήσεις θα χρειασθεί κ.λπ., βοήθησε στην ολοκλήρωση της εργασίας μας. Κάθε αγορά έπρεπε να εγκριθεί από τα αρμόδια όργανα της επιχείρησης, να διασταυρωθεί κατά την παραλαβή με την παραγγελία για να επιβεβαιωθεί η σωστή παραλαβή και να καταχωρηθεί εκεί που έπρεπε, έτσι ώστε να μπορεί να το εντοπίσει ο μηχανικός της επιχείρησης, ο φορολογικός έλεγχος ή η Επιτροπή Πιστοποίησης της επένδυσης.

Έτσι όμως όλοι μας αισθανόμασταν σίγουροι για ό,τι κάναμε ,ότι το κάναμε με τους κανόνες οργάνωσης της επιχείρησης, με διπλούς και τριπλούς ελέγχους και με τους κανόνες νομιμότητας, έτοιμοι σε κάθε στιγμή να αποδείξουμε ό,τι χρειαζόταν απόδειξη. Είχαμε δηλαδή ένα αδιαμφισβήτητο αίσθημα τάξης, συνέπειας και υπεροχής. Στα χρόνια που ακολούθησαν πολλοί από μας παρουσιάσαμε σε σεμινάρια (για να ενημερωθούν στελέχη και άλλων επιχειρήσεων) τα πλεονεκτήματα του τρόπου οργάνωσης και διοίκησης της επιχείρησης, τις μεθόδους προγραμματισμού και κοστολόγησης και του συστήματος οργάνωσης αποθήκης και παραγγελιών κ.λπ., στοιχεία που ακόμη και σήμερα είναι χρήσιμα για ενημέρωση και χρήση.

β. Το τμήμα Κοστολόγησης και Προϋπολογισμών

Για να είναι κερδοφόρα η λειτουργία μιας επιχείρησης, δεν αρκεί να είναι καλά οργανωμένη και να κάνει πωλήσεις με κέρδος. Πρέπει να είναι σε θέση να μετρά σωστά τις αποδόσεις της, ώστε σωστά να προσδιορίζει το αποτέλεσμα των εργασιών της για να ικανοποιεί ανάλογα τους μετόχους, να αμείβει τους εργαζόμενους, αλλά και να αποδίδει και τους φόρους που πρέπει. Για τον σκοπό αυτό η λειτουργία ενός τμήματος Κοστολόγησης είναι απολύτως απαραίτητη.

Όπως απαραίτητοι είναι και οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιεί το τμήμα αυτό για τον προσδιορισμό του κόστους και την εξαγωγή του αποτελέσματος, ώστε να είναι απόλυτα σωστοί (γιατί διαφορετικά ή θα χάνονται χρήματα ή θα υποεκτιμούνται τα αποτελέσματα). Γι' αυτό και το τμήμα Κοστολόγησης, απαιτούσε σύγχρονη οργάνωση και τη χρήση αποτελεσματικών μεθόδων για τον προσδιορισμό του κόστους και του αποτελέσματος της λειτουργίας κάθε τμήματος του εργοστασίου χωριστά, για να γίνονται οι αποτελεσματικές διορθωτικές παρεμβάσεις εκεί που τυχόν θα έπρεπε και να αναγνωρίζεται η ορθή λειτουργία κάθε τμήματος.

Καταρχήν η εταιρεία έκλεινε Ισολογισμό στο τέλος κάθε μήνα. Κάναμε απογραφή των πάντων κάθε μήνα, ακόμα και ανήμερα την Πρωτοχρονιά. Συμφωνούσαμε τα υπόλοιπα των λογαριασμών, κάναμε προβλέψεις δαπανών που έλαβαν χώρα αλλά δεν τιμολογήθηκαν κ.λπ., ώστε ο ισολογισμός του μήνα να είναι κατά τα πάντα ακριβής. Στο τμήμα Κοστολόγησης, μετά από το κλείσιμο των λογαριασμών στο τέλος κάθε μήνα από το τμήμα Γενικής Λογιστικής, ετοιμάζαμε στο πρώτο 15νθήμερο του επομένου μήνα τα αναλυτικά φύλλα κοστολόγησης για τις 30-40 θέσεις κόστους της επιχείρησης, ώστε να φανεί το κόστος κάθε παραγωγικής διαδικασίας ή τομέα υπηρεσιών της εταιρείας. Μετά ακολουθούσαν οι συγκρίσεις με τα προϋπολογισθέντα και με τη διερεύνηση των αποκλίσεων εντοπίζαμε τις αιτίες (άλλοτε θετικές, άλλοτε αρνητικές) για τις οποίες έπρεπε να δοθούν εξηγήσεις από τα αρμόδια τμήματα. Πιάναμε λοιπόν τις

λεπτομερείς φόρμες και τα καλοξυσμένα μολύβια συμπληρώνοντας τα κοστολόγια. Γιατί τότε ακόμη δεν είχαμε αρχίσει να χρησιμοποιούμε τα νεοεμφανιζόμενα τέρατα της νεότερης τεχνολογίας, τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Όλα τα κάναμε με το μυαλό και το χέρι. Λάθη στις αλλαγές σειρών, αναριθμητισμοί ή παραλείψεις, μας πείδευαν μερικές φορές μερόνυχτα ολόκληρα μέχρι να φθάσουμε στην ποθητή «συμφωνία» των υπολοίπων των λογαριασμών.

Η διαδικασία της κοστολόγησης έπρεπε να τελειώσει το πρώτο 15νήμερο του επόμενου μήνα, ώστε να προωθηθούν έγκαιρα οι πληροφορίες στα διάφορα τμήματα, για να ετοιμαστούν για τη μηνιαία συνάντηση διερεύνησης των αποκλίσεων του κόστους, που θα έπρεπε να γίνει πριν από το τέλος του μήνα, ώστε το συντομότερο δυνατόν να διορθωθούν τα λάθη, να μην επαναληφθούν, αλλά και για να γίνουν οι αναγκαίες προσαρμογές εκεί όπου οι αλλαγές των συνθηκών το απαιτούσαν.

Αλλά όπως σημειώνεται και πιο πάνω, το Τμήμα ήταν υπεύθυνο και για τη σύνταξη του προϋπολογισμού της επιχείρησης και την παρακολούθηση της εφαρμογής του. Ο προϋπολογισμός συντασσόταν στις αρχές του φθινοπώρου, ώστε να σταλεί στις κεντρικές υπηρεσίες στην Αμερική. Εκεί γινόταν συσχετισμός με τους προϋπολογισμούς των άλλων θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, οι οποίες είχαν συνεργασία μεταξύ τους (παραγωγή στη Θεσσαλονίκη, προμήθειες από Η.Π.Α., πωλήσεις σε Ευρώπη και Ασία κ.λπ.) για να γίνουν τυχόν διορθώσεις και επιστρέφονταν προς οριστικοποίηση.

Με την ανατολή λοιπόν κάθε νέας χρονιάς είχαμε εγκεκριμένο λεπτομερές σχέδιο επιχειρηματικής δράσης. Και όλα αυτά την εποχή εκείνη (1970-1980) συντάσσονταν χειρόγραφα και στέλναμε τον όγκο των χαρτιών με το ταχυδρομείο, γιατί ούτε εταιρείες ταχυμεταφοράς υπήρχαν τότε ούτε οι αυτοματισμοί των ηλεκτρονικών υπολογιστών που χρησιμοποιούσαν οι συνάδελφοι στα κεντρικά των Η.Π.Α.

Η σύνταξη των προϋπολογισμών όπως ήταν φυσικό απαιτούσε τη συνεργασία και την έγκυρη προετοιμασία όλων των τμημάτων. Το “δικό μας τμήμα” (όπως συνηθίζαμε τότε να λέμε) ήταν όπως το τηλεφωνικό κέντρο σε μια επιχείρηση. Υπεύθυνο για τη σαφήνεια και καθαρότητα των διαβιβαζόμενων μηνυμάτων, όχι όμως και για την ορθότητα των σχεδιασμών του κάθε τμήματος. Είχαμε την τεχνική επιδεξιότητα της σύνθεσης όλων των επιμέρους στόχων και προγραμμάτων των τμημάτων για να μετατραπούν σε οικονομικό - λογιστικό δεδομένο εύκολης χρήσης. Δεν ήταν και λίγη δουλειά βέβαια, αλλά με την πείρα των ετών τα πράγματα γίνονταν κάθε χρόνο και πιο εύκολα και πιο καλά. Άλλωστε στα ερωτήματα των συναδέλφων από άλλες ντόπιες επιχειρήσεις πώς είναι δυνατόν να προϋπολογίσεις από το φθινόπωρο του προηγούμενου έτους, πώς θα λειτουργήσει λεπτομερώς η επιχείρηση όχι μόνο την άνοιξη αλ-

λά και το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του επόμενου έτους, η απάντησή μας ήταν ότι ο συντασσόμενος προϋπολογισμός δεν ήταν ένα μη επιδεχόμενο διορθώσεις όργανο Διοίκησης.

Έμοιαζε σα να είχαμε στα χέρια μας ένα μέτρο μέτρησης αποστάσεων και τις ανάλογες υποδιαίρεσεις, το οποίο μπορούσαμε να χρησιμοποιούμε για μετρήσεις όχι μόνο των διαστάσεων του ενός μόνο μέτρου ακριβώς αλλά και του 1,20 ή 0,80 κ.λπ. Έτσι και ο προϋπολογισμός, με τις τακτικές κάθε μήνα αναπροσαρμογές, παρείχε ένα εργαλείο αναπροσαρμογής της διαχείρισης μέχρι τέλος της χρονιάς, το οποίο όμως αυξανόταν ή μειωνόταν ανάλογα με τις τυχόν απρόβλεπτες αλλαγές στις συνθήκες εργασιών της επιχείρησης.

Εκεί μάθαμε πως για να συνταχθεί και να εφαρμοσθεί με επιτυχία ένας προϋπολογισμός δεν χρειάζονται μαντικές ικανότητες, αλλά σωστή συγκέντρωση πληροφοριών και προβολή τους στο επόμενο 12μηνο. Αν κάτι δεν πραγματοποιούνταν όπως είχε προγραμματισθεί, ψάχναμε να βρούμε πού ενδεχομένως έγινε κάποιο λάθος ή πού οι συνθήκες μεταβλήθηκαν. Με τις μηνιαίες δε αναπροσαρμογές (forecasts) των ετησίων προϋπολογισμών, κάναμε τις αναγκαίες διορθώσεις. Γιατί η επιτυχία των προϋπολογισμών δεν μετριέται με την ακρίβεια της εφαρμογής τους, αλλά με την αρτιότητα της σύνταξής τους, η οποία επιτρέπει τις απαιτούμενες αναπροσαρμογές, ώστε η πρόβλεψη της πορείας των εργασιών να είναι εύκολη και έγκαιρα σωστή.

Στο τμήμα λοιπόν κοστολογήσεως και προϋπολογισμών στο δεύτερο 15νήμερο κάθε μήνα, με βάση τα πραγματικά στοιχεία της προηγούμενης περιόδου (παραγωγή, κόστος, πωλήσεις, κέρδη κ.λπ.), κάναμε αναπροσαρμογή του Προϋπολογισμού για τους υπόλοιπους μήνες για την περίοδο μέχρι τέλος της χρονιάς (forecast).

Νομίζω πως τώρα ο αναγνώστης μπορεί να καταλάβει γιατί η Ethyl θεωρήθηκε μεγάλο «Σχολείο». Γιατί μας μύπησε στην τέχνη του σύγχρονου management. Και αυτό όχι μόνο στον οικονομικό τομέα αλλά και στον τεχνικό, όπου βέβαια η έννοια της σύγχρονης τεχνολογίας παρουσιαζόταν με περισσότερους τρόπους.

Γι' αυτό πολλά από τα στελέχη της εταιρείας μας ήταν εισηγητές σε σεμινάρια που διοργάνωνε τότε το Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας (ΕΛΚΕΠΑ) ή η Ελληνική Εταιρεία Διοικήσεως Επιχειρήσεων (Ε.Ε.Δ.Ε.) ή το Τεχνικό Επιμελητήριο, με σκοπό την κατάρτιση στις σύγχρονες μεθόδους και μάλιστα αφιλοκερδώς, γιατί τότε ακόμη δεν είχαν αρχίσει οι επιδοτήσεις από τα διάφορα Ευρωπαϊκά προγράμματα.

Έτσι πολλά από τα στελέχη μας ήταν περιζήτητα από άλλες επιχειρήσεις και μπορούμε να θυμηθούμε πολλούς διευθυντές Τραπεζών, Ασφαλιστικών εταιρειών και άλλων βιομηχανικών και εμπορικών εταιρειών που προέρχονται από την Ethyl - Hellas.

γ. Διεύθυνση Διοικητικού και Δημοσίων Σχέσεων

Με το πέρασμα του χρόνου όμως οι ανάγκες της επιχείρησης διαφοροποιήθηκαν. Σιγά - σιγά στην Ελλάδα αλλά και στη Θεσσαλονίκη φούντωσε ο αντιαμερικανισμός και οι υπερβολικές - εν πολλοίς αστήρικτες - ευαισθησίες για τις ασφαλείς συνθήκες εργασίας και τη μόλυνση του περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην πρώτη αφίσα που κυκλοφόρησε γραφόταν «Να φύγει η Αμερικανική Εθύλ - Ελλάς» και όχι η επικίνδυνη ή η μολύνουσα Εθύλ - Ελλάς. Η αλήθεια ποια ήταν;

Τα προϊόντα της Εθύλ ήταν χημικές ενώσεις του μολύβδου, ο οποίος με την καύση της βενζίνης στο αυτοκίνητο απελευθερωνόταν και, ήταν επιβαρυντικό στοιχείο στην ατμόσφαιρα. Λόγω της υπερσυγκέντρωσης πλέον των αυτοκινήτων κυρίως στις μεγάλες πόλεις, είχε ξεκινήσει παγκοσμίως μία εκστρατεία για την παύση της χρησιμοποίησης βενζινών που περιείχαν ενώσεις μολύβδου. Η εκστρατεία αυτή επικράτησε παγκοσμίως 20 περίπου χρόνια αργότερα και σήμερα πλέον δεν χρησιμοποιούνται βενζίνες super που περιείχαν μολύβδο και αποσύρονται τα αυτοκίνητα παλαιάς τεχνολογίας. Ο κίνδυνος λοιπόν που πραγματικά υπήρχε, ήταν από τον εμπεριεχόμενο μολύβδο στα προϊόντα της Εθύλ, που απελευθερωνόταν στην ατμόσφαιρα, αλλά μόνο κατά την καύση της βενζίνης στους κινητήρες των αυτοκινήτων. Έτσι η επιβάρυνση της ατμόσφαιρας λόγω και της εν τω μεταξύ υπερβολικής αύξησης του αριθμού των κυκλοφορούντων αυτοκινήτων, άρχισε να δημιουργεί κινδύνους. Κίνδυνος όμως από την παραγωγή του προϊόντος στο εργοστάσιο της Εθύλ ή και την αποθήκευσή του στα Διυλιστήρια Πετρελαίου (πριν ακόμη αναμιχθεί με τις βενζίνες) δεν υπήρχαν.

Άλλωστε Διυλιστήρια Πετρελαίου λειτουργούσαν και λειτουργούν σε πάρα πολλά σημεία του κόσμου κοντά σε πυκνοκατοικημένες μεγαλουπόλεις.

Αντί λοιπόν να στρέφεται ο κόσμος εναντίον των αυτοκινητοβιομηχανιών που δεν είχαν έγκαιρα αλλάξει τους κινητήρες, ώστε να μην καίνε μολυβδούχες ενώσεις (βενζίνη super) και να μην αγοράζονται τέτοια αυτοκίνητα, στρέφονταν εναντίον του εργοστασίου που παρήγαγε τα συνθετικά γι' αυτή τη βενζίνη.

Σε κάθε περίπτωση η λειτουργία του εργοστασίου της Εθύλ στη Θεσσαλονίκη δεν εγκυμονούσε κινδύνους. Απόδειξη ότι στους σεισμούς του 1978 το εργοστάσιο δεν παρουσίασε προβλήματα, και το προσωπικό του εργοστασίου επειδή οι οικογένειες είχαν εγκαταλείψει τη Θεσσαλονίκη, προτιμούσε να διανυκτερεύει στο εργοστάσιο, σε σκηνές που παραχώρησε η εταιρεία, παρά να πηγαίνουν στα σπίτια τους, μέσα στην πόλη.

Επιπλέον η Εθύλ όπως και άλλες βιομηχανικές μονάδες της δυτικής Θεσσαλονίκης είχαν κατηγορηθεί και για την ρύπανση του θερμαϊκού κόλπου. Οσμές, στερεά και υγρά απόβλητα που εντοπίζονταν στον κόλπο αποδίδονταν στη λειτουργία των βιομηχανιών. Οι κατήγοροι όμως παρέβλεπαν το γεγονός ότι τα αστικά λύματα της πόλης (πριν γίνει η περιφερειακή τάφρος συλλογής τους) όδευαν προς τον θερμαϊκό λόγω της ραγδαίας και μη μελετημένης επέκτασης της πόλης. Απόδειξη αυτής της άποψης ήταν ότι όταν οι κάτοικοι είχαν εγκαταλείψει την πόλη το καλοκαίρι του 1978 και δεν χύνονταν πλέον πολλά αστικά λύματα στον κόλπο, ο κόλπος είχε καθαρίσει (Περιβαλλοντολόγος καθηγητής Εδιπίδης, 1978).

Έπρεπε λοιπόν κάποιος από την εταιρεία να αναλάβει την εκστρατεία αυτής της ενημέρωσης. Αυτός θα έπρεπε ή να ήταν επαγγελματίας των Δημοσίων Σχέσεων που θα εργαζόταν ως εξωτερικός σύμβουλος ή άνθρωπος της εταιρείας που πίστευε στην ορθότητα των απόψεών της και είχε τη δυνατότητα να επικοινωνεί με τους ανθρώπους. Τα δεύτερα προσόντα θεωρήθηκε ότι τα συγκέντρωνε ο υπογράφων και του ανατέθηκε η Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων της εταιρείας.

Ανθρώπινες σχέσεις, ψυχολογία, δημοσιογραφία δεν είχα σπουδάσει ποτέ, απλώς είχα την ευχέρεια της επιτυχημένης επικοινωνίας με τους ανθρώπους και έτσι κλήθηκα να αξιοποιήσω επαγγελματικά αυτό μου το χάρισμα. Δέχθηκα την πρόκληση, όχι γιατί μου το είχε ζητήσει ο εργοδότης μου, αλλά γιατί έβλεπα ότι η υπερβολή κινδύνευε να επικρατήσει εις βάρος της αλήθειας, του δικαιώματος στην εργασία εκατοντάδων άμεσα ή έμμεσα απασχολουμένων στην εταιρεία μας και των ωφελειών της οικονομίας της χώρας μας από μια κατ' εξοχήν εξαγωγική βιομηχανία. Άλλωστε τα πρώτα επαγγελματικά μου βήματα τα έκανα στην Υπηρεσία Προσέλκυσης Ξένων Κεφαλαίων και δεν θα έπρεπε να εγκαταλείψω τον τομέα αυτόν επειδή το επεδίωκαν μερικοί παράφρονες. Άρχισα να παρακολουθώ καθημερινά τα δημοσιεύματα των εφημερίδων που μας αφορούσαν και έκανα πάμπολλες επισκέψεις στα γραφεία τους βραδινές ώρες όταν ετοίμαζαν τα φύλλα της επομένης, προκειμένου να τους ενημερώνω σωστά και υπεύθυνα για λανθασμένες τυχόν πληροφορίες που έφθαναν από διάφορες κακόβουλες πηγές.

Δημιουργήσαμε επαφές με όσους από τους παράγοντες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θέλησαν να μας ακούσουν. Οργανώσαμε δεκάδες επισκέψεις στο εργοστάσιό μας, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να διαπιστώσουν ή και να ελέγξουν τους τρόπους λειτουργίας μας. Καλέσαμε Πανεπιστημιακούς, εκπροσώπους των Επιμελητηρίων, εκπροσώπους του Εργατικού Κέντρου κ.λπ. Αρχίσαμε την έκδοση περιοδικού της επιχείρησής μας που διανεμόταν σε πάρα πολλούς παράγοντες που επηρέαζαν την κοινή γνώμη, ώστε να αποκαταστή-

σουμε διαύλους επικοινωνίας. Είμασταν τελείως άγνωστοι μέχρι τότε, γιατί τα προϊόντα μας δεν έφθαναν στον καταναλωτή με τη φήμη μας, αλλά αναμεμιγμένα στις βενζίνες που χρησιμοποιούσαν όλοι.

Έτσι ενώ μέχρι τότε δεν τολμούσαμε να μπούμε στα γραφεία των εφημερίδων ή στα Πανεπιστήμια και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, σε λίγα χρόνια καταφέραμε να ανοίξουμε γραμμές επικοινωνίας και ενημέρωσης με όλους. Κάθε χρόνο είχαμε ξεχωριστό περίπτερο στη Δ.Ε.Θ. όπου συνέρρεαν πλήθη κόσμου για να ενημερωθούν και δεχόμασταν στο εργοστάσιό μας δεκάδες επισκέψεις κάθε είδους ενδιαφερομένων. Ξανοιχτήκαμε στους γύρω Δήμους και Κοινότητες με συνεχείς επισκέψεις για ενημέρωση. Επισκεφθήκαμε όλα σχεδόν τα σχολεία της περιοχής, μιλήσαμε σε συλλόγους γονέων, προσφέραμε την ευκαιρία να απασχοληθούν τους καλοκαιρινούς μήνες οι φοιτητές για να γνωρίσουν επί τόπου τον τρόπο λειτουργίας του εργοστασίου. Αποκαταστήσαμε επαφές με τις πανεπιστημιακές σχολές μηχανικών όλων των ειδικοτήτων, τους καλούσαμε για επίσκεψη και ενημέρωση στο εργοστάσιο, συμμετείχαμε και υποστηρίξαμε συνέδριά τους σχετικά με τις επιπτώσεις από τη λειτουργία των βιομηχανιών και ενισχύσαμε πανεπιστημιακά προγράμματα με σύγχρονα μηχανήματα και εξοπλισμό. Η κατάσταση είχε αλλάξει τόσο πολύ, ώστε το 1984 «τολμήσαμε» να γιορτάσουμε τα 20χρονα της Εθύλ στην Ελλάδα!

Ένας εορτασμός που μας έδωσε την ευκαιρία να αγγίξουμε τη δημοσιότητα για κάτι διαφορετικό και ευχάριστο αυτή τη φορά και όχι όπως μέχρι τότε για κριτική και προβλήματα. Διοργανώσαμε γιορτές για το προσωπικό και τα μέλη των οικογενειών τους και δεξιώσεις για τις Αρχές και τους συναλλασσομένους με την εταιρεία τόσο στην Αθήνα όσο και στη Θεσσαλονίκη. Και όλα αυτά με τη συμμετοχή του 20μελούς Διοικητικού Συμβουλίου της Ethyl Corporation που είχε έλθει στην Ελλάδα ειδικά για το σκοπό αυτό από τις Η.Π.Α.

Ένας εορτασμός που μας έδωσε την ευκαιρία να τιμήσουμε εκτός από το προσωπικό της εταιρείας και όσους τρίτους πίστεψαν στον εποικοδομητικό ρόλο των υγιών επιχειρήσεων και μας στήριξαν παρά το γενικότερο πνεύμα εναντίον της επιχειρηματικότητας που σάρωνε την εποχή εκείνη την Ελλάδα. Άνθρωποι των δημοσίων υπηρεσιών, των πανεπιστημιακών κύκλων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και διαφόρων φορέων βρέθηκαν για μια από τις λίγες φορές δίπλα στην Εθύλ χαρούμενοι και κεφάτοι, γιορτάζοντας μαζί μας την «επιβίωση» και την ενηλικίωση της εταιρείας στα 20 χρόνια από την ίδρυσή της στην Ελλάδα. Όλα δε αυτά σε μια εποχή που δεν συνηθιζόταν οι επιχειρήσεις να κάνουν τέτοιες εκδηλώσεις (έκδοση περιοδικού, επισκέψεις στο εργοστάσιο, σχέσεις με Πανεπιστήμια, με Δήμους κ.λπ.) ειδικότερα μάλιστα στη Βόρεια Ελλάδα.

Η Εθύλ - Ελλάς όμως αφού επανέκτησε την αξιοπιστία της δεν σταμάτησε στον εορτασμό των 20 χρόνων της στην Ελλάδα, αλλά συμμετείχε και στον εορτασμό των 2.300 ετών της Θεσσαλονίκης, της πόλης που την φιλοξενούσε.

Εξέδωσε λεύκωμα με θέμα «**Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ**» αφιερωμένο «...σ' όλους όσους πιστεύουν στην βιομηχανική ανάπτυξη του τόπου...».

Αντικείμενο της έκδοσης εκείνης, έργο του Οικονομολόγου **Παναγιώτη Γεωργούλη**, ήταν η καταγραφή στοιχείων για τις σημαντικότερες βιομηχανικές μονάδες που υπήρχαν στην πόλη αμέσως μετά την απελευθέρωσή της το 1912, η περιγραφή συγκεντρωτικά των κυριότερων βιομηχανικών επιχειρήσεων τη δεκαετία του 1930, η αναφορά στις υποδομές που δημιούργησαν οι οργανισμοί κοινής ωφελείας και η παρουσίαση των πιο σημαντικών βιομηχανικών επιχειρήσεων που είχαν ιδρυθεί πριν το 1950 και συνέχιζαν τη λειτουργία τους μέχρι το επετειακό έτος 1985.

Η έκδοση την εποχή εκείνη έκανε εντύπωση για την πρωτοτυπία της και τη συμβολή της στην ιστορική καταγραφή της βιομηχανίας στην περιοχή. Απόδειξη της αξίας αυτής της έκδοσης υπήρξε το γεγονός ότι σχετικά πρόσφατα (2006) ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (ΣΒΒΕ) επανεκτύπωσε εκείνο το λεύκωμα, για να συμβάλει στη διατήρηση του σημαντικού αυτού ντοκουμέντου, μνημονεύοντας και την πηγή της πρώτης έκδοσης της Εθύλ - Ελλάς.

Παρόλα αυτά, τότε ήταν που άρχιζε η αντίστροφη μέτρηση για το κλείσιμο του εργοστασίου της Εθύλ στην Ελλάδα και τη διάλυση της εταιρείας. Αφορμή ήταν η προϊούσα απαγόρευση της χρήσης των αντικροτικών συνθέτων στις βενζίνες, που είχε ως αποτέλεσμα να κλείνουν ένα-ένα τα εργοστάσια παραγωγής της Ethyl Corporation αλλά και των ανταγωνιστών της. Όχι γιατί μόλυναν με τη λειτουργία των εργοστασίων τους, αλλά γιατί το προϊόν τους δεν χρησιμοποιούνταν πια.

Ήταν η εποχή της αμόλυβδης βενζίνης. Αυτή όμως ήταν μόνο η αφορμή. Ο λόγος για την απόφαση να φύγει η Ethyl από τη χώρα μας και να μη συνεχίσει με άλλες δραστηριότητες ήταν ότι στην 20ετή παρουσίας της στην Ελλάδα είχε εμπειρίες απογοητευτικές. Αυτές ήταν δυστυχώς που την απέτρεψαν να εξετάσει εναλλακτικές λύσεις παραμονής της στη χώρα μας με άλλες δραστηριότητες, όπως έκανε στο Βέλγιο όπου και σήμερα ακόμη εξακολουθεί να δραστηριοποιείται (παραγωγή πρόσθετων λιπαντικών, προϊόντα αλουμινίου, κ.λπ.).

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της αβελτηρίας των ελληνικών κυβερνήσεων κάθε πολιτικού χρώματος είναι το εξής:

Αναφέρθηκε στην αρχή ότι βάσει του Ν. 2687/1953 η Ethyl Corporation είχε δικαίωμα να εξαγάγει ετησίως κέρδη μέχρι 12% επί του επενδυθέντος και μη επιστραφέντος κεφαλαίου της. Ο περιορισμός αυτός είχε καθιερωθεί από το 1953 που άρχισε να ισχύει ο Ν. 2687 περί προσελκύσεως ξένων επενδύσεων, τότε που ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα γίνονταν για την παραγωγή των προϊόντων τους με σκοπό την προώθηση τους στην ελληνική αγορά. Χωρίς περιορισμούς η εξαγωγή κερδών σε συνάλλαγμα από δραστηριότητές τους σε δραχμές θα ήταν επιβλαβής για το ισοζύγιο πληρωμών.

Έπρεπε λοιπόν το συνάλλαγμα που θα έβγαινε στο εξωτερικό από τη δραστηριότητα των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα, να μην είναι υπέρογκο και να μην επιβαρύνει τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, όταν ακόμα οι εξαγωγές των ελληνικών βιομηχανιών (τοπικών και ξένων) ήταν ανύπαρκτες.

Με τα χρόνια όμως τα πράγματα άλλαξαν. Η Εθύλ - Ελλάς είχε μετοχικό κεφάλαιο 5 εκατ. δολ. Η.Π.Α. και ετήσιο τζίρο 20 εκατ. δολ., ο οποίος κατά 85% προερχόταν από εξαγωγές (18 εκατ. δολ.). Με κέρδη 2 εκατ. δολάρια, πλήρωνε φόρους 1 εκατ. δολ. ετησίως που προερχόταν από συνάλλαγμα από τις εξαγωγές της και όταν ζητούσε να εξαγάγει στο εξωτερικό το υπόλοιπο ένα εκατ. δολ. οι υπηρεσίες επέτρεπαν μόνο 12% x 5 εκ. δολ. δηλαδή 600.000 δολάρια το χρόνο. Δηλαδή η εταιρεία έφερνε από εξαγωγές δολάρια, πλήρωνε φόρους στο ελληνικό δημόσιο από εισαγόμενο συνάλλαγμα και όταν έφθανε να αμείψει το κεφάλαιό της, με τα υπόλοιπα μετά από την φορολογία κέρδη, προερχόμενα από δολάρια εξαγωγών, έμπαινε ο περιορισμός των 600.000 δολαρίων.

Και δεν τολμούσε καμιά κυβέρνηση να τροποποιήσει τον σχετικό νόμο, όχι μόνο για την Εθύλ - Ελλάς αλλά γενικά για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις που είχαν έσοδα από εξαγωγές. Όλες οι κυβερνήσεις της εποχής εκείνης (1975 - 1985) φοβόνταν το πολιτικό κόστος μιας τέτοιας τροπολογίας, παρόλο ότι αναγνώριζαν την ορθότητα του μέτρου.

Έτσι η Εθύλ - Ελλάς, μια κερδοφόρος, συναλλαγματοφόρος και καθ' όλα σύγχρονα οργανωμένη επιχείρηση, υπέκυψε στις υπερβολές κάθε είδους της μεταπολιτευτικής περιόδου στην Ελλάδα και αποφάσισε όχι μόνο το κλείσιμο του εργοστασίου της αλλά και την αποχώρησή της από την Ελλάδα, όταν στην καρδιά της βιομηχανικής Ευρώπης εγκαίνιαζε άλλο ένα εργοστάσιό της.

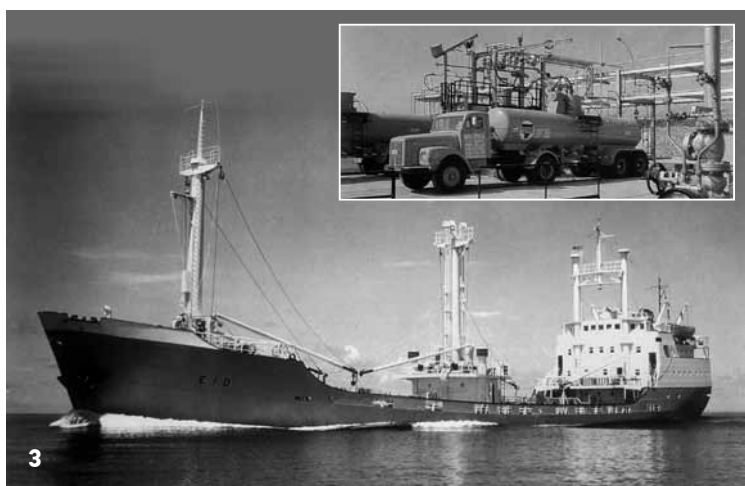
Οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι των εργαζομένων στο εργοστάσιο της Θεσσαλονίκης άλλαξαν τότε θέση και ενώ επί πολλά χρόνια ζητούσαν και αυτοί εκβιαστικά το κλείσιμο του εργοστασίου, ξαφνικά δήλωναν ότι «δεν θα επέτρεπαν ποτέ να κλείσει το εργοστάσιο». Χτύπησαν μάλιστα το χέρι τους στο τραπέζι της συνάντησης όταν τους ανακοινώθηκε η διακοπή των εργασιών, λες και ήταν στο χέρι τους τότε θα κλείσει και τότε θα ανοίξει ένα εργοστάσιο.

Σε αντίθεση με όλα τα πιο πάνω θυμόμαστε ακόμα τα λόγια του Δημάρχου της Βελγικής πόλης Feluy ο οποίος στα εγκαίνια του νεώτερου εργοστασίου της Ethyl στην Ευρώπη το 1980, ευχαρίστησε τους επενδυτές γιατί *«με την ανάπτυξη της βιομηχανίας εξασφαλίζεται οικονομική ανεξαρτησία των εργαζομένων της, και έτσι υποβοηθούν την εδραίωση της Δημοκρατίας»*. Οι άνθρωποι βέβαια είχαν ξεπεράσει τις υπερβολές της εφηβείας της βιομηχανικής ανάπτυξης και έβλεπαν τα πράγματα βαθειά και μακριά.

Σε αρκετούς το κλείσιμο της Ethyl δεν ηχούσε και άσχημα. Γιατί για πολλά χρόνια υπήρξε στόχος τους. Την ίδια την Ethyl επειδή ούτως ή άλλως θα έκλεινε ένα από τα δύο εναπομείναντα εργοστάσιά της στον κόσμο (Καναδά ή Ελλάδα) δεν την ενδιέφερε ιδιαίτερα. Το εργοστάσιο της Θεσσαλονίκης, μετά τα προβλήματα ασυμμετρίας που αντιμετώπισε τόσο με τις κυβερνήσεις της χώρας όσο και με το σωματείο των εργαζομένων, της είχε δημιουργήσει προβλήματα. Έτσι διατηρήθηκε σε λειτουργία το εργοστάσιο στον Καναδά. Εκεί φαίνεται ή δεν γνώριζαν πολύ καλά από περιβαλλοντικούς κινδύνους ή αντίθετα τους γνώριζαν όπως έπρεπε.

Οι υπόλοιποι βλέπαμε μια αφορμή να κάνουμε και κάτι άλλο στη ζωή μας, από το να μας κατηγορούν ότι εργαζόμενοι σε ξένες επιχειρήσεις εξυπηρετούσαμε ξένα μονοπώλια στη χώρα μας! Έτσι δεχθήκαμε την «ηρωική έξοδο» διά της απολύσεως. Δεν συνειδητοποιήσαμε όμως ότι πετούσαμε τα κεκτημένα μιας 20ετούς προσπάθειας από τα πιο παραγωγικά χρόνια της ζωής μας, έναντι μιας ικανοποιητικής μιν, αλλά σε κάθε περίπτωση αναλώσιμης αποζημίωσης και μιας προϋπηρεσίας την οποία σε μια αποβιομηχανοποιούμενη Θεσσαλονίκη δεν θα μπορούσαμε όλοι να αξιοποιήσουμε πλήρως. Και η μόδα της απορρόφησης των απολυομένων από κρατικούς φορείς δεν είχε εμφανισθεί ακόμη.

Έκλεισε λοιπόν το εργοστάσιο της Ethyl στη Θεσσαλονίκη και μερικοί από τους εργαζομένους στις μονάδες παραγωγής χημικών που ενδιέφερε το κρατικό πλέον Διυλιστήριο της ΕΚΟ απορροφήθηκαν από την κρατική επιχείρηση. Οι υπόλοιποι μηχανικοί και δι-οικητικοί κυρίως υπάλληλοι στελέχωσαν άλλες εγχώριες βιομηχανίες και Τράπεζες ή ιδιώτευσαν. Έκλεισε όμως και ο 20ετής κύκλος ευχάριστης, παραγωγικής και πολλά προσφέρουσας απασχόλησης σε εκατοντάδες εργασθέντων, η πλειονότητα των οποίων όπως διαπιστώσαμε στα 25 χρόνια που πέρασαν από τότε, εξακολουθούν να έχουν τις καλύτερες αναμνήσεις. Γιατί ήταν μια εταιρεία πρωτοπόρα, εξασφάλιζε άριστες συνθήκες εργασίας με ενδιαφέρουσες προοπτικές εξέλιξης που ξεπερνούσαν τα όρια της πατρίδας μας και, βέβαια, πρόσφερε πολλά στην τοπική οικονομία και στην τοπική κοινωνία.

1. Το εργοστάσιο της ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ στα Διαβατά Θεσσαλονίκης. Παρήγε χημικά προϊόντα, εξαγωγή κατά 85%, σύγχρονης τεχνολογίας. Έλειπε όμως η σύγχρονη αντίληψη τόσο από τις κυβερνήσεις, όσο και από τους συνδικαλιστές. Μετά 20 χρόνια διέκοψε τη λειτουργία του (1986).

2. Τμήμα των εργοστασιακών εγκαταστάσεων της ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ. Ήταν πρόδηλη η τεχνολογική αρτιότητα τους.

3. Τα Αντικροτικά Σύνθετα – το τελικό προϊόν του εργοστασίου της ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ – εξαγονταν στα διυλιστήρια πετρελαίου της Ευρώπης και της Μ. Ανατολής θαλασσίως ή οδικώς. Αντίστοιχα εργοστάσια στην Ευρώπη, υπήρχαν στην Αγγλία, την Ιταλία και αλλού.

4. Οι εγκαταστάσεις της ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ ήταν ανοιχτές σε επισκέψεις διαφόρων ομάδων, ώστε να ενημερώνονται και να διασκεδάζονται οι αστήρικτες φήμες περί επικινδυνότητας τους.

Στις φωτογραφίες, φοιτητές Χημικοί Μηχανικοί και σπουδαστές της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων, όπως και μαθητές γειτονικών σχολείων.

5. Η παρουσία της ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης ήταν συνεχής και με δικό της περίπτερο. Σκοπός, η ενημέρωση κοινού και επισήμων.

6. «Ένας υπεύθυνος βιομηχανικός πολίτης» ήταν το σλόγκαν της ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ στις καταχωρίσεις της στον Τύπο για ενημέρωση του κοινού. Τον ίδιο σκοπό εξυπηρετούσε και το περιοδικό που εξέδιδε - «Το Χρονικό», με θέματα που άγγιζαν μέχρι και ιστορικές επετείους της Θεσσαλονίκης.

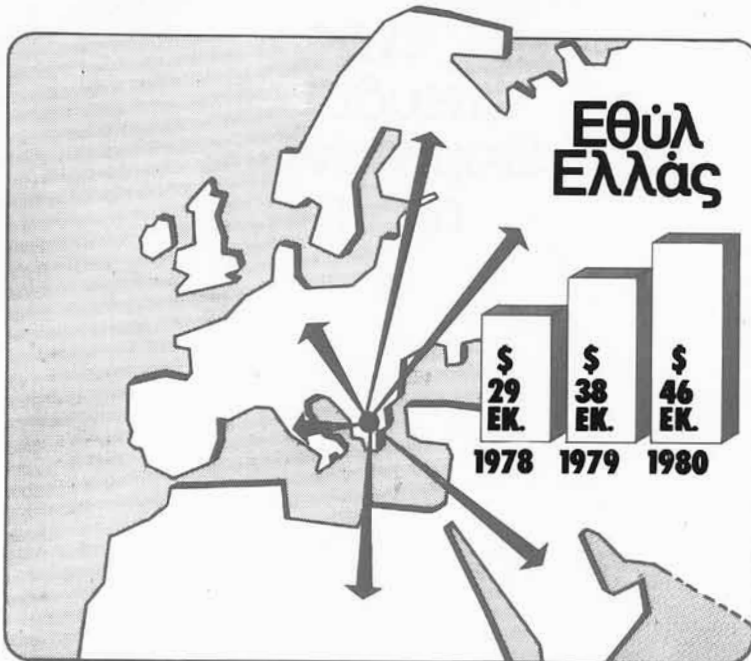
Στό μήνυμα τού κράτους για περισσότερες

εξαγωγές

Η ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ

ανταποκρίνεται:

1978	Δολ. ΗΠΑ	28.623.464
1979	»	38.208.841
1980	»	45.873.795

ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ Ένας υπεύθυνος βιομηχανικός πολίτης.

“Ιδιαζούσης σημασίας...”

‘Ως “ιδιαζούσης σημασίας διά τήν
οικονομίαν τής χώρας”, είχε χαρακτηρισθῆ
ἐπίσημα ἡ ἐπένδυση τῆς ΕΘΥΛ στή
Θεσσαλονίκη το 1964.

Ἕνας χαρακτηρισμός, πού μέ τό κύλισμα τοῦ
χρόνου δικαιώθηκε.

Ένας υπεύθυνος βιομηχανικός πολίτης

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 1 2 ΝΟΕ. 1985

Άλλοι τετρακόσιοι εργάτες στο δρόμο

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 12

Κλείνει το Φεβρουάριο η «ΕΘΥΛ» Έλλάς, ένα από τα μεγαλύτερα εργοστάσια της Θεσσαλονίκης και περισσότερο από 400 εργαζόμενοι πετούν κυριολεκτικά στο δρόμο.

Οι εργαζόμενοι είναι άναστατοι και η οικονομία δέχεται πολύ σοβαρό πλήγμα, γιατί η επιχείρηση είναι γρήγη και κερδοφόρα και τα προϊόντα της κατά 95% εξάγονται στο εξωτερικό, με αποτέλεσμα την εισροή πολύτιμου συναλλάγματος. Το χειρότερο είναι, αν αληθεύουν πληροφορίες του τύπου, ότι οι Αμερικανοί μέτοχοι μεταφέρουν την εταιρεία τους στην Τουρκία. Έτσι, τα συναλλαγματικά πλεονεκτήματα που είχε η Ελλάδα από 20τίας από την «ΕΘΥΛ» θα τα κερπίσει στο έλεος η Τουρκία.

Οι μέτοχοι της εταιρείας σε γενική συνέλευση αποφάσισαν να κλείσουν το εργοστάσιο και να διαλύσουν την εταιρεία.

ΚΛΕΙΝΕΙ ΚΑΙ Η ΕΘΛΑ

Η ανακοίνωση προκάλεσε αντίδραση των εργαζομένων, που με άλλα μέσα προετοιμάστηκαν να πορευτούν με τους άρμόδιους ύπουρους διατάκτρων την άγνοια τους και ζήτησαν να ληφθούν μέτρα, ώστε να συνεχιστεί η «ΕΘΥΛ» τη λειτουργία της. Το θέμα εξετάστηκε σε έκτακτη συνεδρίαση, χθες τη νύχτα της διοικήσεως του Εργατικού Κέντρου Θεσσαλονίκης.

Το ΠΑΣΟΚ, τόσο ως αντιπολίτευση, όσο και ως κυβέρνηση, ήθελε να σταματήσει η λειτουργία του εργοστασίου, με το αιτιολογικό ότι μόλυνε την ατμόσφαιρα.

80

ΕΘΝΟΣ 1 2 ΝΟΕ. 1985

Απειλή για λουκέτο στην «Εθύλ»

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Η «ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ», μια επιχείρηση που λειτουργεί εδώ και 20 χρόνια, βάσει «λουκέτου» από τον ερχόμενο Φεβρουάριο.

Αυτό ανακοίνωσαν αισθησιακά χτες, τα μέλη της διεύθυνσης της εταιρείας προς τους εργαζόμενους, αναφέροντας ότι η απόφαση ελήφθη στην πρόσφατη γενική συνέλευση των μετόχων της «ΕΘΥΛ».

Με τηλεγράφημα που έστειλε στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και στο υπουργείο Εργασίας

η διοίκηση των εργαζομένων, ζητάει την άμεση παρέμβαση του κράτους, για την αναστολή της απόφασης των μετόχων και της άμεση σύγκληση τριμερούς διάσκεψης, υπό την επιβλεψη τόσο του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, όσο και του υπουργείου Εργασίας.

Οι εργαζόμενοι θεωρούν ανεξήγητη και χαρακτηρίζουν ως παράνομη την ενέργεια των μετόχων της «ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ», υποστηρίζουν δε ότι οι συνέπειες θα

είναι καταστρεπτικές για τους 300 εργαζόμενους στην εταιρεία, αφού θα έχει σαν συνέπεια την απόλυση τους.

Τέλος, υπογραμμίζουν ότι δυσμενής θα είναι η επίπτωση από τη διάλυση της επιχείρησης και στην εθνική οικονομία, αφού η «ΕΘΥΛ» είναι μια κερδοφόρα εταιρεία και τα προϊόντα της εξάγονται κατά 95% στο εξωτερικό, πράγμα που σημαίνει εισροή πολύτιμου συναλλάγματος στη χώρα μας.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 1 2 ΝΟΕ. 1985

Κληίνει η ΕΘΥΛ!

Θεσσαλονίκη, Γραφεία «Μ»

Η ΕΘΥΛ, η χημική βιομηχανία, μια από τις μεγαλύτερες πολυεθνικές με έδρα τη Θεσσαλονίκη, χθες ανακοίνωσε στο προσωπικό της, την πελατεία της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, την επιθεώρηση βιομηχανίας και εργασίας και τα αρμόδια υπουργεία, ότι από τον προσεχή Φεβρουάριο κλείνει και διαλύεται.

Η χθεσινή πληροφορία ότι κλείνει η ΕΘΥΛ που απασχολεί 320 άτομα, έπεσε σαν κεραυνός στους οικονομικούς και επιχειρησιακούς κύκλους της Β. Ελλάδος, γιατί έρχεται σε μια περίοδο όπου η ανεργία μαστιάζει την περιοχή.

Εκπρόσωποι του προσωπικού των εργαζομένων που ρωτήθηκαν χθες από τη «Μ» δήλωσαν ότι «η διεύθυνση της εταιρείας μας ανακοίνωσε σήμερα ότι η γενική συνέλευση των μετόχων της ΕΘΥΛ Ελλάς αποφάσισε τη διάλυση της εταιρείας από τον ερχόμενο Φεβρουάριο.

Ζητούμε την άμεση παρέμβαση του υπουργείου για την αναστολή των αποφάσεων των μετόχων και τη σύγκληση τριμερούς υπό την επιβλεψη του υπουργείου Εργασίας».

Ποιοι είναι

Το εργοστάσιο της ΕΘΥΛ Θεσσαλονίκης που θα κλείσει τον προσεχή Φεβρουάριο, θα είναι το τρίτο της πολυεθνικής και θα έχει άμεσο αντίκτυπο τόσο στην Εθνική Οικονομία, όσο και στο ότι θα προσθέσει κι άλλους ανέργους στους ήδη 26.000 ανέργους της Θεσσαλονίκης.

Αυτή τη στιγμή, με το ίδιο προσωπικό, κατά δήλωμα εκπροσώπου της εταιρείας, η παραγωγή έχει μειωθεί κατά 52%.

Η κόκα κόθα

Εν τω μεταξύ, και σε μια άλλη εταιρεία, υ-

πάρχουν προβλήματα.

Συγκεκριμένα: Δεν θα δεχθούν τις διαθεσιμότητες οι εργαζόμενοι της πολυεθνικής «Κόκα κόλα» η οποία έθεσε σαν οριακή ημερομηνία για να υλοποιηθεί αυτή της την απόφαση τη 18 Νοεμβρίου εφόσον μέχρι τότε δεν εξαιρεθεί η πρώτη ύλη της που εισάγει από την Ιρλανδία από τον πίνακα προστατευόμενων του 80%, γεγονός που απαιτείται η εταιρεία να πληρώσει 2 δια.

Τη στάση τους τα τέσσερα σωματεια της Κόκα κόλα (Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πάτρας) που εκπροσωπούν συνολικά 1.200 εργαζόμενους την καθόρισαν από κοινού σε σύσκεψη που πραγματοποιήσαν την προηγούμενη Πέμπτη, ενώ όπως είναι γνωστό συνάντηση με την εταιρεία θα πραγματοποιηθεί σήμερα.

Φ. Γ. ΠΑΓΚΩΣΗΣ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

82

ΓΙΑ ΑΥΤΟΝ που είναι μπημένος στα κομμουνιστικά πράγματα και γνιφίζει ποιά επιμόρφωση και ποιά οδηγίες δέχονται οι συνδικαλιστές των δογματικών κομμουνιστικών κομμάτων στη χώρα, οι πρώτες πελοποριές μερικόν εργαζομένων στην ελληνική βυταρική της «Τζενεράλ Μότορ» στο κέντρο της Αθήνας, μόνον οργή θα μπορούσαν να προκαλέσουν, διότι είναι γροτκότα το θέαμα ανθρώπων που, στυγνόν «προστασία» της απασχόλησής τους, όταν οι ίδιοι είτε το καταλάβουν, είτε όχι, **έκανον το πον για να κλείσει η εταιρία που τους απασχολούσε και όταν δεν αποκλείεται αυτός να ήταν κυρίως ο σκοπός τους από την ώρα που προσλαμβάνονταν σ' αυτήν.** «Οι κομμουνιστές συνδικαλιστές δήλωνε πριν λίγο καιρό στο περιοδικό «Ευρω» ο υπεύθυνος Εργασίας κ. Ευάγγελος Γιαννούσιλος - **δεν ενδιαφέρονται για τίποτε άλλο παρά μόνο για την υπομόρφωση των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται και την διακρίβωση του έργου της κυβέρνησης...**

«Εμείς οι κομμουνιστές, έλεγε ο Λένιν, δεν πρέπει να συμβιβάζομαστε με τίποτα. Όταν μας δίνουν, πρέπει να ζητάμε πιο πολλά. Όταν ικανοποιείται το αιτήματά μας, πρέπει να βρίσκουμε καινούργια. Όταν πάει καλά το σύστημα μέσο στο οποίο ζούμε πρέπει να το υπονομεύουμε... Στόχος μας δεν πρέπει να είναι η διαχείριση μιας κατάστασης και η βελτίωση της, αλλά η αναστροφή της...». Τα πράγματα είναι αρκετά καθαρά και μακάρι να ήταν δυνατόν να διαφευχθούν. Επιστολή κομμουνιστών των πρόσφατων κυβερνητικών μέτρων, οι κ()μουνιστές συνδικαλιστές της «Τζενεράλ Μότορ» πέτυχαν διάνο στο στόχο τους. Η πολιτευτική φεγγίτη, η ανεργία μεγαλώνει, η κοινωνική οξείδωσή της εντείνεται, όρα όλα τα συστατικά στοιχεία που δημιουργούν την κρίση ενός συστήματος παραγωγής υπάρχουν, και μαζί με αυτά θέματα, υλοποιείται η «επαναστατική γυμναστική» κατάλληλα εκπαιδευμένων για το σκοπό αυτό συνδικαλιστών, οι οποίοι στην καμπύλη 800 ατόμων που χάνουν τη δουλειά τους, «πραγματώνουν το όραμα για μια πραγματική αλλαγή». Ένα πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει λοιπόν από την απόφαση της «Τζενεράλ Μότορ Ελλάς» να εγκαταλείψει τη δραστηριότητά της στην Ελλάδα, όπως αναγνωρίζουν πολλοί κυβερνητικοί παράγοντες και όπως επισήμως τον κερραία στέλεχος της εταιρίας που αποχωρεί, είναι: «Τα επαναστατικά γυμνάσια» που έκαναν ως δόρος της οι «πεφωτισμένοι» κομμουνιστές συνδικαλιστές. «Τα δυο τελευταία χρόνια, μας λέει ένα στέλεχος παραγωγής της εταιρίας, η κατάσταση είχε φτάσει στο αποχρηστικό. Πέρα από τις ζερανικές υπηρεσίες και το κλίμα ταξικής αντιπαράθεσης που υπήρχε στους μόντες αναρμολόγησης, γίνονταν προσπάθειες να υπονομευθούν και τα προϊόντα της επιχείρησης, ώστε σε δεύτερη φάση να στρωθούν εναντίον της και οι καταναλωτές...».

Παρ' όλα αυτά όμως, η «Τζενεράλ Μότορ» χάρη στις πωλήσεις του «Όπελ Καντί» ήταν από τις πρώτες εταιρίες στην ελληνική αγορά αυτοκινήτων και κάλυπτε ποσοστό 15% περίπου των συνολικών καταναλωτικών σχεμάτων. Οπότε, το μόνιμα μόνιμη της εταιρίας δεν ήταν ευχριστήμω

Γιατί θα φύγουν κι άλλες πολυεθνικές από την Ελλάδα

Αποκλειστικό ρεπορτάζ του ΑΘ. Χ. ΠΑΠΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

από τους όρους που η εταιρία δούλευε στην Ελλάδα και δεν είχε για το λόγο αυτόν μακροπρόθεσμο στόχος. «Η «Τζενεράλ Μότορ», μας λέει ένας ειδικός της ελληνικής αγοράς αυτοκινήτων, **είχε νομοίσει τις εργοστασιακές εγκαταστάσεις της εταιρίας αυτοκινήτων «Ευρωπαϊκή Αυτοκινήτων ΑΕ» η οποία παλαιότερα είχε το «Μότ» στην Ελλάδα, αλλά λόγω σοβαρών δυσκολιών της είχε χάσει την αποκλειστική αντιπροσώπευση της γαβανέζικης εταιρίας.** Έτσι, η διοίκηση της εταιρίας, που ανήκε στους κ.κ. Χρ. Πολυδωρόπουλο και Π. Μουζέλη, είχε υπογράψει μια πενταετή συμφωνία με τη «Τζενεράλ Μότορ» η οποία και έληγε στα μέσα του 1986. Υπήρχαν όμως ενδείξεις ότι η αμερικανική εταιρία, για πολλούς λόγους, δεν είχε την πρόθεση να ανανεώσει τη σύμβαση αυτή. Και το πατήρι εχέλιε με τα πρόσφατα κυβερνητικά μέτρα. Το θέμα των προκατολών για την εισαγωγή πρώτων υλών, έπαυε καθοριστικό ρόλο στην απόφαση της εταιρίας να εγκαταλείψει την Ελλάδα...».

Και άλλοι λόγοι

Πέρα όμως από τους παραπάνω λόγους που υπογόρευσαν στην «General Motors Overseas» να κλείσει την εδώ βυταρική της που έκανε στην ουσία δουλειά «ασών» από διαμνημένες όρους, υπάρχουν - προφανώς - και άλλα αίτια πίσω από τη στρατηγική απόφαση της αμερικανικής πολυεθνικής. Σύμφωνα με αναλύσεις και πληροφορίες που βλέπουν τη δημοσιότητα στον διεθνή οικονομικό τύπο, ο σκληρός διεθνής ανταγωνισμός στον τομέα της παραγωγής και διάθεσης αυτοκινήτων, δεν αφήνει κανένα περιθώριο στις ανταγωνιζόμενες εταιρίες να έχουν θύλακες ζημιών στις διάφορες περιοχές όπου είναι εγκατεστημένες. Κατά συνέπεια, από τη στιγμή που η ελληνική βυταρική της «Τζενεράλ Μότορ» έπαισε να εκπληρώνει κατά τρόπο ΚΕΡΔΟΦΟΡΟ το σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε στην Ελλάδα, οι μέρες της ήταν μετρημένες. Και τούτο διότι, αν άρχισαν οι έξιθεν επιδοτήσεις των εδώ ζημιών της εταιρίας, πρώτον θα είχε δημιουργηθεί ένα κακό προηγούμενο και δεύτερον θα έγκρινε μια διαδικασία φούλου κύκλου, η οποία δεν θα οφ

γούσε - έτσι κι αλλιώς - σε κανένα θετικό αποτέλεσμα. Από την άλλη μεριά, όπως υπολόγουν διοικητικά στελέχη της «Τζενεράλ Μότορ Ελλάς», το κόστος παραγωγής της ελληνικής βυταρικής ήταν αρκετά υψηλό, γεγονός που προκαλούσε αρνητικές αντιδράσεις στο κεντρικό μόνιμα μόνιμη της αμερικανικής πολυεθνικής. Η τελευταία, όπως μάλιστα, δεν έδειξε με καλό μάτι τις εξελίξεις στην Ελλάδα και παρά τις απεινυόμενες προσπάθειες που έκαναν οι Έλληνες διεκπερώντες για να την μεταπειθούν, δεν ενέδωσε στις πείσεις.

«Η ελληνική «Τζενεράλ Μότορ», μας λέει ένας ειδικός αποτελεί άμεση επένδυση της μητρικής εταιρίας, πράγμα που δίνει στην τελευταία το μόνιμα μόνιμη της βυταρικής. Συνεπώς, σε καμιά περίπτωση η αμερικανική «Τζενεράλ Μότορ» δεν θα δέχεται να ΑΙΚΜΑΛΟΤΙΣΘΕΙ με τις ζημιές της ελληνικής βυταρικής...».

Κατά τον βρετανό ειδικό σε θέματα εγκατάστασης πολυεθνικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό κ. Μάικ Γκίμπερ, η ελληνική κυβέρνηση, αν θέλει να προσελκύσει ζένα κεφάλαια στην Ελλάδα, πρέπει να μελετήσει σοβαρά τις νέες στρατηγικές που εφαρμόζουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις στο διεθνή χώρο, διότι μόνο κάτι τέτοιο θα της επιτρέψει να δημιουργήσει κίνητρα προσέλκυσης, αλλά και δικλείδες ασφαλείας στο μέτρο του εφικτού. «Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, μας είπε ο κ. Μ. Γκίμπερ, σε γενικές γραμμές, είναι μόνιμα εταιρίες που επεξεργάζονται μεσοβρόχια και μακροπρόθεσμα στρατηγικά σχέδια, κύριος άξονας των οποίων είναι η **μεταποίηση των πλεονεκτημάτων της κνητικότητα της εταιρίας** από τη μια μεριά και της πωλήσεις των χωρίων εγκατάστασης από την άλλη. Στα πλαίσια λοιπόν αυτά, το πλεονεκτήματα και οι δυσχερείες μιας επένδυσης στο εξωτερικό, εκτιμώνται σε συνάρτηση με την υπονομή τους στα συνολικά αποτελέσματα του πολυεθνικού ομίλου. Άρα, η βυταρική μιας πολυεθνικής εταιρίας ούτε στο θρόνο γίνεται, ούτε σφηνείται έρμια της τύχης της. Αντίθετα, αποτελεί μέρος ενός γενικότερου συνόλου, όπως το άτομο μέσα στο μόριο...». Υπό αυτό το πρίσμα, λοιπόν, κατά τη γνώμη μας, δικαιολογείται σε μεγάλο βαθμό και το κλίμα της «**Ελλά Ελλάς**» στη Θεσσαλονίκη, το οποίο όμως έχει περισσότερο σχέση με το μεσοπρόθεσμα μέλλον των αυτοκινήτων για τη δεκάτη στην Ευρώπη, παρά με παρήγορες σαν αυτούς που «έδωσαν» την General Motors. Το θέμα όμως, δεν περιορίζεται στις παραπάνω περιπτώσεις. Είναι πολύ πιο ευρύ και αφορά τόσο το μέλλον των ζένων επιχειρήσεων επενδύσεων στη χώρα μας, και από την άποψη αυτή, οι πληροφορίες μας από την αγορά, δεν είναι ευνοϊκές. Δεν αποκλείεται, πολύ σύντομα, μετά τη «Τζενεράλ Μότορ» και την «Εθελ», να ανακοινωθεί η αποχώρηση και μιας άλλης πολυεθνικής από τη χώρα μας, η οποία σε σχέση με την Τουρκία και τη Γιουγκοσλαβία, δεν προφέρει μια πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα στους ζένους επενδυτές.

ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΛΥΒΟΣ (HELLENIC STEEL)

Αναμνήσεις

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο **Αντώνης Σταυρίδης** γεννήθηκε στην Καβάλα. Είναι απόφοιτος του Β' εξαταξίου Γυμνασίου Θεσσαλονίκης, κάτοχος πτυχίου Λογιστικής της δι-ετούς Σχολής της Χ.Α.Ν. και επίσης κάτοχος του Proficiency in English του Πανεπιστημίου Michigan.

Για δέκα και περισσότερα χρόνια εργάστηκε ως υπάλληλος λογιστηρίου του πρακτορείου της ναυτιλιακής εταιρείας American Export Lines ενώ παράλληλα εργάστηκε και ως ελεύθερος επαγγελματίας – λογιστής. Το 1964 προσελήφθη ως αρχιλογιστής της Grasle International Inc., εργοληπτικής της ESSO-PAPPAS και το 1967 ως προϊστάμενος τμήματος και εν συνεχεία ως Διευθυντής του Γενικού Λογιστηρίου της Ανώνυμης Ελληνικής Εταιρείας Χαλύβος, θέση όπου παρέμεινε μέχρι το 1993. Από το 1993 μέχρι το 1998 εργάστηκε ως ελεύθερος επαγγελματίας – φορολογικός σύμβουλος οπότε και τερμάτισε την επαγγελματική του δραστηριότητα.

1. Μνήμη από τη βιομηχανική έκρηξη στη Θεσσαλονίκη κατά τη δεκαετία του 1960

Ούτε και στις δεκαετίες του 1950 και 1960 λείπουν οι προσωθυμίες για την πόλη της Θεσσαλονίκης, έτσι έχουμε και τότε τη «συμπρωτεύουσα», τη «νύφη του Θερμαϊκού», αλλά και τη «φτωχομάνα» και άλλα πολλά. Η αλήθεια όμως είναι ότι με τα γεγονότα του πρώτου μισού του 20ου αιώνα και ιδίως τα εγγύτερα για την εποχή (κατοχή, εξόντωση των εβραίων, εμφύλιος) η πόλη βρισκόταν τραυματισμένη και ανήμπορη να ανταποκριθεί στο ρόλο που της ανήκε από την ιστορία της και τη γεωπολιτική της θέση. Η βιομηχανική παραγωγή της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης ήταν σημαντικά κάτω από το ποσοστό που κάλυπτε πριν τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο στο σύνολο της ελληνικής παραγωγής. Η οικονομική ύφεση, η απουσία μεγάλων επενδύσεων και η αιμορραγία της μετανάστευσης μάλιστα την πόλη.

Φυσικά προσπάθειες γίνονταν, κάποια υλικοτεχνική υποδομή στις συγκοινωνίες και τις επικοινωνίες είχαν συμπληρωθεί μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '50, ενώ και κάποιες μεσαίου μεγέθους παραγωγικές μονάδες είχαν κάνει την εμφάνισή τους την ίδια περίοδο. Όλες βέβαια αυτές περιστρέφονταν στα γνωστά παραδοσιακά προϊόντα των καπνών, τροφίμων, ποτών και ένδυσης - υπόδησης, καθώς και μερικών βασικών οικοδομικών υλικών. Πρόοδος είχε γίνει και στον γεωργικό τομέα με την εμφάνιση νέων εξαγωγίμων προϊόντων, που σήμαναν τη λήξη της μονοκρατορίας των καπνών. Σημαντική συμβολή σ' αυτή την εξέλιξη ήταν η συμπλήρωση αξιολογών αρδευτικών έργων και η αποδοχή και εφαρμογή νέας, αμερικανικής κυρίως, τεχνολογίας.

Συμπληρωμένο ήταν και το νομικό πλαίσιο για την προστασία της επαρχιακής βιομηχανίας, των μεγάλων επενδύσεων, των ξένων κεφαλαίων και της φορολογίας εισοδήματος που βασίστηκε περισσότερο ή λιγότερο σε ξένα πρότυπα. Σπουδαία προϋπόθεση για την εγκατάσταση μεγάλων μονάδων αποτέλεσε και ο εξηλεκτρισμός της χώρας κυρίως με τα μεγάλα θερμοηλεκτρικά έργα στην περιοχή της Πτολεμαΐδας.

Όλα αυτά όμως δεν φαίνονταν αρκετά για να δώσουν στην πόλη αυτά που δικαιούνταν από τη γεωπολιτική της θέση, το μέγεθός της και τις προσδοκίες των πολιτών της. Μέσα σε ένα κλίμα κυβερνητικών υποσχέσεων, ανεκπλήρωτων προσδοκιών και ελπίδων, σαν βόμβα έσκασε η είδηση για το ενδιαφέρον ενός πολυεκατομμυριούχου, του **Tom Pappas**, που σε συνεργασία με την **Esso** σχεδίαζαν την πραγματοποίηση βιομηχανικών επενδύσεων αξίας άνω

των \$100.000.000, ποσό κολοσσιαίο για την εποχή. Οι επενδύσεις αφορούσαν ένα διυλιστήριο πετρελαίου, μία μονάδα πετροχημικών και ενός χαλυβουργείου. Είμασταν στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και οι πρώτες αντιδράσεις της κοινής γνώμης ήταν ότι επρόκειτο για ένα από τα συνηθισμένα πυροτεχνήματα, που δεν λείπουν και σήμερα, και που εκτοξεύονται, είτε για λόγους ψηφροθηρικούς είτε για την τόνωση του ηθικού των πολιτών και γι' αυτό γρήγορα ξεθυμαίνουν για να τα διαδεχθούν νέα.

2. Το ιστορικό της ίδρυσης της Ανωνύμου Ελληνικής Εταιρείας Χάλυβος (Α.Ε.Ε.Χ.)

Τη δυσπιστία όμως γρήγορα τη διαδέχθηκε η ευχάριστη έκπληξη ότι οι φερόμενοι ως επενδυτές ήταν αποφασισμένοι και σοβαροί και διέθεταν την οικονομική επιφάνεια για να προχωρήσουν στην υλοποίηση αυτών των σχεδίων με γοργούς ρυθμούς. Έτσι μέσα στο 1962 υπεγράφη η σχετική σύμβαση με το ελληνικό δημόσιο και επιλέχτηκε ο προς απαλλοτρίωση χώρος εγκατάστασης της εταιρείας. Η έκταση αυτή, εκεί όπου και σήμερα είναι εγκατεστημένο το βιομηχανικό συγκρότημα, βρίσκεται στην περιοχή Ευόσμου και Διαβατών, στα βορειοανατολικά της μοναδικής τότε οδού εξόδου από την πόλη προς τα δυτικά, με προορισμό τη Βέροια και την Αθήνα.

Η έκτασή της ξεπερνούσε τα 3.000 τ.μ. και σε αυτήν εγκαταστάθηκαν δύο ακόμη μεγάλες βιομηχανικές μονάδες, η **ETHYL** και οι **X.B.B.E.** Ήταν μια ελαφρώς επικλινή περιοχή από ξηρά εδάφη, όπου καλλιεργούνταν σιτηρά. Οι τιμές που καταβλήθηκαν ήταν 30.000 δρχ. το στρέμμα για τα εσωτερικά, ενώ για όσα έβλεπαν πάνω στον δημόσιο δρόμο έφθαναν ή και ξεπερνούσαν τις 200.000 δρχ. το στρέμμα. Μπορεί οι τιμές αυτές σήμερα να ακούγονται εξευτελιστικές, αλλά, με βάση τον πληθωρισμό, αντιστοιχούν ή και ξεπερνούν τα σημερινά 2.000.000 δρχ. για τα εσωτερικά αγροτεμάχια. Φυσικά, ανάλογη είναι και η αναπροσαρμογή για τα τμήματα για τα οποία καταβλήθηκαν τότε υψηλότερα ποσά. Με την εγκατάσταση όμως του συγκροτήματος, άμεσος ήταν και ο αντίκτυπος για τα αγροτεμάχια της γύρω περιοχής που πουλιόνταν σε υψηλές τιμές ως «προνομιούχα οικόπεδα». Οι αποζημιώσεις καταβλήθηκαν αμέσως και επενδύθηκαν από τους αγρότες σε νέες κατοικίες, διμερίσματα, αγροτικές και άλλες εκμεταλλεύσεις ενώ, όπως συμβαίνει σε όλες τις ανάλογες περιπτώσεις, ένα μέρος κατασπατάληθηκε σε είδη πολυτελείας και διασκέδασης.

Το 1964 προσλήφθηκε ως αρχιλογιστής από την **GRASLE Intl.**, Υπεργολάβο των γενικών εργολάβων **Mac.Kee - Techint** για το διυλι-

στήριο και τα πετροχημικά. Η εταιρεία είχε αναλάβει τις ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις, ενώ υπήρχε μια ολοκληρωμένη σειρά Ελλήνων και ξένων υπεργολάβων για διάφορα άλλα τμήματα των έργων. Τότε, οι εργασίες ανεγέρσεως των εργοστασίων ήταν στην κορύφωσή τους. Οι ρυθμοί προόδου ήταν πρωτοφανείς, ο χώρος έμοιαζε με κυψέλη εντατικής εργασίας. Οι εργαζόμενοι στους εργολάβους και υπεργολάβους κυμαίνονταν γύρω στους 3.000, ενώ είχε αρχίσει και η πρόσληψη και εκπαίδευση του μόνιμου προσωπικού της παραγωγής. Μεγάλος αριθμός από τους εργαζομένους στην ανέγερση μεταπήδησαν αργότερα κατά τα έτη 1965 - 1967 στο μόνιμο προσωπικό των εργοστασίων.

Μέσα στα έτη 1966 και 1967 άρχισε η παραγωγική λειτουργία του διυλιστηρίου και της μονάδας των πετροχημικών αρχικά και του χαλυβουργείου προς το τέλος του 1967. Την ίδια περίπου περίοδο τέθηκαν σε λειτουργία και οι άλλες δύο μονάδες του βιομηχανικού συγκροτήματος, διαφορετικών όμως συμφερόντων, δηλαδή της μονάδας αντικροτικών της ETHYL και του εργοστασίου λιπασμάτων των Χ.Β.Β.Ε. Οι μονάδες αυτές, και εν μέρει οι Χ.Β.Β.Ε. είχαν κοινές παροχές εξυπηρετήσεων, ιδιοκτησίας και διαχείρισεως της **ESSO PAPPAS**. Οι παροχές αυτές (common utilities) απαρτιζόνταν από δίκτυα δρόμων, υδροδοτήσεως, αποχετεύσεως, καθώς και από μονάδες παραγωγής ατμού, πυροσβεστικού συστήματος και ενός υποσταθμού συνδέσεως με τη ΔΕΗ και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος.

Το 1967 προσλήφθηκα στην Ανώνυμο Ελληνική Εταιρεία Χάλυβος, όπου εργάστηκα ως Διευθυντής του Γενικού Λογιστηρίου για 25 περίπου χρόνια. Παρότι η σύμβαση της εταιρείας με το Ελληνικό Δημόσιο τροποποιήθηκε δύο φορές και εξαιρέθηκε η εγκατάσταση υψικαμίνου και στη συνέχεια φούρνων τήξεως με αντίστοιχη επέκταση και αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας της ψυχρής εξέλασης, η εταιρεία υπήρξε για πολλά χρόνια η μεγαλύτερη βιομηχανία της Βορείου Ελλάδος και μία από τις δέκα πρώτες σε όλη τη χώρα. Στην εκτίμηση αυτή λαμβάνονται υπ' όψιν τα πάγια στοιχεία, η εγκατεστημένη ισχύς, το απασχολούμενο προσωπικό και το ύψος πωλήσεων.

3. Η λειτουργία του εργοστασίου

Το εργοστάσιο απαρτιζόταν από μία γραμμή αποξειδώσεως, 3 έλαστρα ψυχρής εξέλασης, ένα έλαστρο επιπεδώσεως, 20 περίπου φούρνους ανάπτησης, μία γραμμή επιψευδαργυρώσεως και μία γραμμή επικασσιτερώσεως. Από αυτά, η γραμμή αποξειδώσεως, τα δύο μικρότερα έλαστρα και η γραμμή επιψευδαργυρώσεως ήταν ανακαινισμένα, αφού τα βασικά τους τεμάχια προέρχονταν από μετα-

χειρισμένα μηχανήματα της **Regnibc Steel**. Αργότερα με τις αναθεωρήσεις της αρχικής σύμβασης αποξηλώθηκαν τα ανακαινισμένα μηχανήματα και αντικαταστάθηκαν από καινούργια και σύγχρονα. Ειδικότερα εγκαταστάθηκαν ένα έλαστρο συνεχούς εξελάσεως (tandem mill), μία γραμμή επιψευδαργυρώσεως και αυξήθηκε ο αριθμός των φούρνων ανάπτησης. Μολονότι με τις πρόσθετες μηχανολογικές και κτιριακές εγκαταστάσεις η δυναμικότητα του εργοστασίου αυξήθηκε στους 700.000 περίπου τόνους ετησίως, η ετήσια παραγωγή κυμάνθηκε πάντα γύρω στους 350.000 τόνους. Φυσικά υπήρχαν βοηθητικές μονάδες διακινήσεως και συσκευασίας των πρώτων υλών και των προϊόντων, καθώς και τμήματα μηχανολογικής, ηλεκτρολογικής και κτιριακής συντήρησης.

Οι απασχολούμενοι στο εργοστάσιο υπερέβαιναν τους 1.000, ενώ άλλοι 40 περίπου εργαζόνταν στην έδρα της εταιρείας στην Αθήνα, που και αυτοί μεταφέρθηκαν αργότερα στη Θεσσαλονίκη. Μεγάλο μέρος του προσωπικού ήταν πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών, εξειδικευμένοι τεχνικοί και εμπειρικοί τεχνίτες. Το προσωπικό προήρχετο κυρίως από την ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης και δευτερευόντως από τη Βόρεια Ελλάδα και άλλες περιοχές. Ένα σημαντικό επίσης ποσοστό προήρχετο από ομογενείς και ιδίως Αιγυπτιώτες, για τους οποίους αποτελούσε μια καλή λύση, αφού αυτοί δεν δεσμεύονταν από μόνιμη εγκατάσταση στην Αθήνα.

Η πρώτη ύλη του εργοστασίου - σπείρες χάλυβος θερμής εξελάσεως - εισήγοντο αρχικά από τις Η.Π.Α και τη Νοτιοαφρικανική Ένωση, αργότερα από την Ιαπωνία και τελικά, με την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Αγορά, σχεδόν αποκλειστικά από την Ιταλία και τη Γαλλία. Ενώ τα προϊόντα, επίπεδα φύλλα ή ταινίες ψυχρής εξελάσεως μαύρα, επικασιτερωμένα και επιψευδαργυρωμένα επίπεδα και αυλακωτά, διειθύνοντο κατά 50-60% στην εγχώριο αγορά το υπόλοιπο εξήγετο αρχικά στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής και σε πολλές άλλες χώρες και μετά την ένταξη μας στην Κοινότητα, κυρίως σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Ο θετικός αντίκτυπος από τη λειτουργία του Χαλυβουργείου στην ελληνική και ιδιαίτερα στην τοπική οικονομία ήταν σημαντικός και σε πολλούς τομείς. Στις μεταφορές αξιόλογη ήταν η αύξηση στην κίνηση του λιμένα, με 500.000 περίπου τόνους εισαγωγής πρώτων υλών και εξαγωγής ετοιμών προϊόντων. Μεγάλο ήταν το όφελος και στις χερσαίες μεταφορές αφού διακινούνταν με αυτοκίνητα και σιδηρόδρομο περί τους 700.000 τόνους ετησίως. Η αγορά των μεταφορών στη Θεσσαλονίκη σημείωσε αλματώδη άνοδο με την έναρξη της λειτουργίας όχι μόνο του Χαλυβουργείου αλλά και των άλλων βιομηχανιών του συγκροτήματος και οι μεταφορικές εταιρείες γνώρισαν πρωτοφανή άνθηση.

Σπουδαία ήταν επίσης και η ανάπτυξη της τοπικής αγοράς των βοηθητικών υλικών και των τοπικών μηχανουργείων, καθώς οι ανάγκες του εργοστασίου σε μηχανολογικά ανταλλακτικά εκαλύπτοντο όλο και περισσότερο από τα μηχανουργεία της περιοχής. Δημιουργήθηκαν επίσης οι κατάλληλες συνθήκες για την εγκατάσταση παρεπομένων εργοστασίων τελικών προϊόντων σωληνουργείων, θερμαντικών συσκευών, κυτιοποιείων και άλλων.

4. Οι εργασιακές σχέσεις

Μεγάλο ήταν επίσης το όφελος στην αγορά εργασίας. Η Α.Ε.Ε.Χ. δεν έδωσε απλώς εργασία σε ένα πλήθος νέων κυρίως ανθρώπων, αλλά λειτούργησε και ως σχολείο παροχής γνώσεων και αποκτήσεως πείρας τόσο στον τεχνικό όσο και στον διοικητικό τομέα σε όλα τα επίπεδα. Η επιχείρηση λειτούργησε αμέσως με τις πιο σύγχρονες μεθόδους και εφάρμοσε τη μηχανογράφηση αρχικά στον διοικητικό τομέα και αργότερα στον τομέα της παραγωγής. Το ξένο διοικητικό και τεχνικό προσωπικό, που μετέφερε την τεχνογνωσία του και βοήθησε στην εκπαίδευση του τεχνικού και διοικητικού προσωπικού καθώς και στην οργάνωση της παραγωγής, απεχώρησε μέσα στα 2-3 πρώτα χρόνια, με εξαίρεση 2-3 προσώπων στον διοικητικό τομέα, έτσι που όλες αυτές οι θέσεις καλύφθηκαν από το ντόπιο προσωπικό. Λόγω των συνεχών προσλήψεων προσωπικού με πλούσια τυπικά προσόντα σπουδών, υπήρχε μία συνεχής ροή όσων δεν καλύπτονταν οι φιλοδοξίες τους προς άλλες επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα το χαλυβουργείο να λειτουργεί ως φυτώριο στελεχών.

Με τις σημαντικές υψηλές αμοιβές που κατέβαλλε η εταιρεία καθώς και τη σχολαστική τήρηση όλων των κανόνων εργασίας και των δικαιωμάτων των εργαζομένων, οι σχέσεις του προσωπικού με την εργοδοσία υπήρξαν αρμονικές για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η Α.Ε.Ε.Χ., όπως και όλο το συγκρότημα, πρωτοπόρησε για τα ελληνικά δεδομένα καθιερώνοντας διάφορες πρόσθετες παροχές, όπως η αργία του Σαββάτου, η ομαδική ασφάλιση σε ιδιωτικές εταιρείες και άλλα. Μετά τη μεταπολίτευση του 1974 και την εντατικοποίηση της συνδικαλιστικής δραστηριότητας του σωματίου, υπήρξε μεγάλη ένταση που έφθασε στη σύγκρουση των δύο πλευρών. Αποτέλεσμα αυτής της νέας κατάστασης ήταν η σημαντική αύξηση των μισθών και η επιβολή μιας σειράς θεσμικών ωφελημάτων υπέρ των εργαζομένων. Συγχρόνως όμως οι συγκρούσεις αυτές δημιούργησαν ένα τραυματικό κλίμα στις σχέσεις των δύο πλευρών και γενικότερα υπήρξαν ο προάγγελος της επερχό-

μενης αποβιομηχάνισης και της κατάταξης της Ελλάδος σε μία από τις τελευταίες θέσεις ενδιαφέροντος των διεθνών επενδυτών στον τομέα της βιομηχανίας.

5. Η συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής

Κατακόρυφη υπήρξε και η άνοδος των εσόδων και της διακίνησης χρήματος στις Δημόσιες Υπηρεσίες, τους Οργανισμούς, τις τράπεζες και τα ασφαλιστικά ιδρύματα. Τα τελωνεία παρά τη μερική απαλλαγή που απολάμβανε η εταιρία από τους δασμούς των πρώτων υλών, εισέπρατταν ποσά πρωτόγνωρα για την εποχή, ενώ το ίδιο συνέβαινε κάπως αργότερα και με την Εφορία, όταν η έδρα της επιχείρησης μεταφέρθηκε από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη. Για πολλά χρόνια η εταιρεία ήταν πρώτη ή από τις πρώτες στη Βόρεια Ελλάδα, όσον αφορά τις καταβολές χρημάτων προς τη Δ.Ε.Η., τον Ο.Τ.Ε., τον Ο.Υ.Θ., το Ι.Κ.Α. καθώς και στα λοιπά επικουρικά ταμεία των εργαζομένων. Εντυπωσιακή ήταν και η συνέπεια που ακολουθούσε η εταιρεία, όπως και οι άλλες του συγκροτήματος, στις καταβολές αυτές.

Σχετικά θα αναφέρω ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο που είχα όταν ακόμη ήμουν στην εργοληπτική του συγκροτήματος Grasle International. Η εταιρεία απασχολούσε τότε πάνω από 200 ηλεκτρολόγους και λίγο πριν τη συμπλήρωση του έργου και την αναχώρησή της από τη χώρα επισκέφθηκα μεταξύ άλλων και το ταμείο Ηλεκτρολόγων κάπου στην Εγνατία και ζήτησα από τον Διευθυντή να προχωρήσουν σε έλεγχο. Θυμάμαι ακόμη την απάντηση «*κύριε εμείς τέτοια ποσά, τέτοια ακρίβεια και τέτοια συνέπεια δεν την ξαναγνωρίσαμε μέχρι σήμερα, τι έλεγχο να κάνουμε; Και αν έλθουμε επάνω θα έλθουμε μόνο για καφέ*» - και δεν ήλθαν ούτε για καφέ.

Εξίσου καλές ήταν πάντα οι σχέσεις μας με όλους τους ελεγκτές του Δημοσίου και των διαφόρων δημοσίων οργανισμών παρά τις όποιες αμφισβητήσεις προέκυπταν από τις διασταλτικές ερμηνείες των νόμων ιδίως σε φορολογικά και τελωνειακά θέματα και τις αντιπαραθέσεις που προέκυπταν. Πάντα όμως και ιδίως σε προσωπικό επίπεδο οι σχέσεις μας παρέμεναν καλές και οι έλεγχοι διεξάγονταν σε ένα ήπιο και φιλικό κλίμα.

6. Επίλογος

Το άλμα που έγινε στην εκβιομηχάνιση της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης με την εγκατάσταση του βιομηχανικού συγκροτήματος της ESSO PAPPAS δεν είχε το προηγούμενό του στην ιστορία της ή έστω μπορούσε μόνο να συγκριθεί με το ανάλογο του τέλους του 19ου αιώνα, όταν η πόλη συνδέθηκε σιδηροδρομικώς με την Ευρώπη και εγκαταστάθηκαν μία σειρά από σύγχρονες για την εποχή βιομηχανίες.

Αξιοσημείωτη ήταν και η πληθυσμιακή έκρηξη του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης σε ποσοστό περίπου 40% μεταξύ των απογραφών 1961 και 1971. Γενεσιουργός αιτία αυτής της πληθυσμιακής αύξησης ήταν κατά μεγάλο μέρος η εγκατάσταση αυτών των βιομηχανιών.

Κατά τη διάρκεια της κατασκευής του συγκροτήματος και των πρώτων ετών της λειτουργίας των εργοστασίων, η παρουσία του αλλοδαπού προσωπικού του συγκροτήματος συνετέλεσε σε μία κατακόρυφη άνοδο των ενοικίων στο Πανόραμα και σε άλλες προνομιούχες περιοχές.

Θα ήταν μεγάλη παράλειψη και αδικία αν σε μια τέτοια αναδρομή δεν αναφερόμουν στη μεγάλη συμβολή για την πραγματοποίηση αυτού του έργου ενός δραστήριου και οραματιστή επιχειρηματία, του Tom Pappas. Ο Ελληνοαμερικάνος αυτός επιχειρηματίας από τη Βοστώνη, είχε και κάποιες προηγούμενες δραστηριότητες στη Θεσσαλονίκη και υπήρξε πραγματικά ο κινητήριο μοχλός για την υπογραφή της σύμβασης με το Ελληνικό Δημόσιο και την πραγματοποίηση της επένδυσης. Ιδιαίτερα η πραγματοποίησή του, πάντα υπό αμφισβήτηση της ESSO, Χαλυβουργείου, αποτελεί δικό του επίτευγμα.

Ένα προσωπικό συμβάν που είχα μαζί του σε μια από τις ελάχιστες φορές που βρεθήκαμε κατ' ιδίαν στο γραφείο του είναι χαρακτηριστικό των στόχων και των οραματισμών του και αξίζει νομίζω να αναφερθεί: «*Τόνυ*», μου λέει, «*μπορεί να με είπαν αεριτζή, κουντικό, αχυράνθρωπο, εγώ όμως αγάπησα την Ελλάδα που την θεωρώ πατρίδα μου, συνεργάστηκα με όλες τις κυβερνήσεις και στόχος μου ήταν πάντα να μετατρέψω τη Θεσσαλονίκη σε Μιλάνο της Ελλάδας. Κάναμε πολλά μέχρι τώρα αλλά έχουμε να κάνουμε πολλά ακόμα*». Ήταν όμως αργά για να συνεχίσει, βρισκόταν σε προχωρημένη ηλικία με κλονισμένη υγεία και η γενική πολιτική κατάσταση και το κλίμα δεν ήταν πια πρόσφορα για τέτοιους οραματισμούς. Η αποβιομηχάνιση της περιοχής ήταν προ των πυλών. Να σημειώσω ότι την έκφραση «να κάνουμε τη Θεσσαλονίκη Μιλάνο της Ελλά-

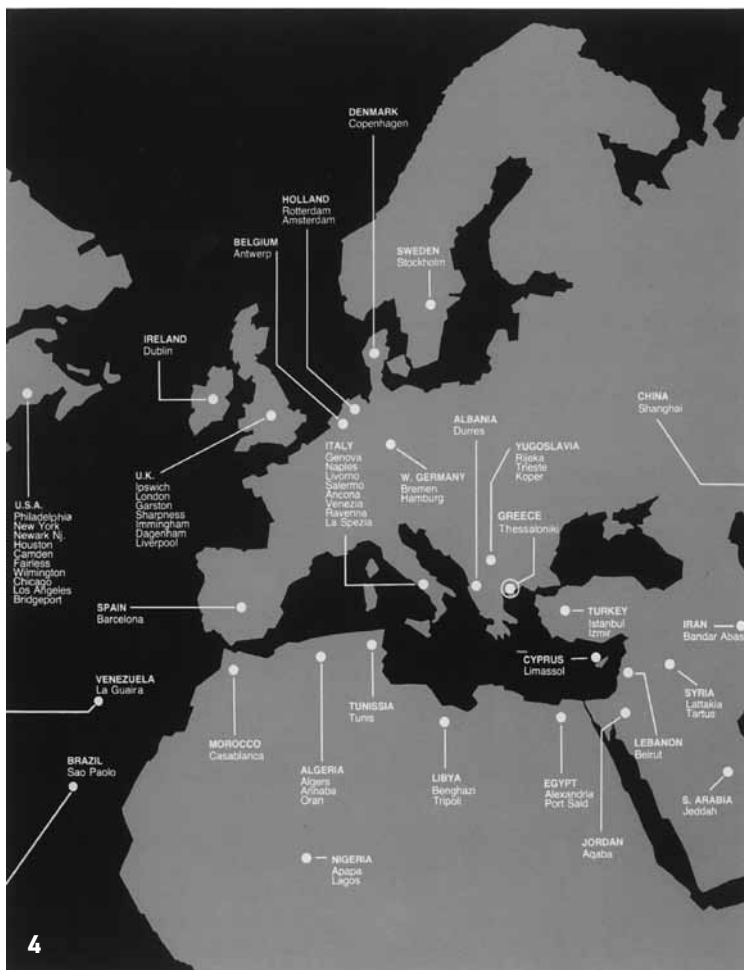
δας», που ακούγεται και σήμερα την άκουσα τότε για πρώτη φορά από τον Tom Pappas.

Σήμερα, στην αλλαγή του αιώνα, που ζούμε μία φάση αποβιομηχάνισης και υποβάθμισης της πόλης μας σε μεταπρατικό κέντρο με τα γνωστά προβλήματα της ανεργίας, της υποασχόλησης, της έλλειψης ευκαιριών και γενικά της υποτονικής οικονομικής ζωής, αναπολούμε εκείνα τα χρόνια του βιομηχανικού οργασμού και προσδοκούμε την εμφάνιση των νέων οραματιστών που θα χαρίσουν στην πόλη μας ένα ακόμη οικονομικό άλμα ανάλογο ή και ανώτερο από εκείνο της δεκαετίας του 1960.

1. Γενική άποψη των εγκαταστάσεων του Χαλυβουργείου

2. Τα coils, το χαρακτηριστικότερο αντικείμενο επεξεργασίας της εταιρείας.

3. Το μεγαλύτερο μηχάνημα του εργοστασίου, το ΕΛΑΣΤΡΟ ΨΥΧΡΑΣ ΕΛΑΣΕΩΣ ΣΕ ΣΕΙΡΑ (τετραπλό)

4. Οι εξαγωγές του Χαλυβουργείου σε όλο τον κόσμο

5. Από τα εγκαίνια της επέκτασης του εργοστασίου το 1983

ΧΗΜΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (SICNG)

Αναμνήσεις από μαρτυρίες εργαζομένων

1. Το ιστορικό της ιδρύσεως

Η ιστορία ξεκινάει από τις αρχές της δεκαετίας του 60 όταν ο μεγάλος Έλληνας βιομήχανος και επιχειρηματίας **Πρόδρομος Μποδοσάκης Αθανασιάδης** σκέφθηκε ότι η χώρα χρειαζόταν πολύ περισσότερο λίπασμα από αυτό που παρήγε στο παραδοσιακό του εργοστάσιο στη Δραπετσώνα (αγορασμένο με προτροπή του Ελευθερίου Βενιζέλου από τους Κανελλόπουλους) αλλά και στο εργοστάσιο Αζωτούχων Λιπασμάτων της **ΑΕΒΑΛ** στην Πτολεμαΐδα που, μαζί με την **ΛΙΠΤΟΛ**, είχαν ήδη δρομολογηθεί. Ήθελε όμως σ' αυτή την προσπάθεια να έχει και την τεχνική βοήθεια και τεχνογνωσία κάποιων που γνώριζαν το λίπασμα, αλλά συγχρόνως να υπάρχει και ξένο κεφάλαιο. Έτσι επέλεξε τους Γάλλους και συγκεκριμένα την Pechine saint Gobain. Ζήτησε επίσης και τη συνδρομή ενός καλού του φίλου, μεγάλου επιχειρηματία εγκατεστημένου στο Παρίσι, του **Ανδρέα Μεντζελόπουλου**. Έτσι το 1962 ιδρύθηκε η Ανώνυμος Εταιρεία Χημικές Βιομηχανίες Βορείου Ελλάδος Α.Ε. με συμμετοχή:

ΜΠΟΔΟΣΑΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ (Μέσω της Εταιρείας ΑΕΧΠΛ της Δραπετσώνας)	40 %
Pechine saint Gobain	27 %
A. ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ	13 %
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	20 %

Η σύνθεση του κεφαλαίου ήταν 40 % Ελληνικό (ΑΕΧΠΛ), 40 % Γαλλικό (Pechine saint Gobain και Α. Μεντζελόπουλος) και με το 20 % η ΕΤΕ έπαιξε τον ρόλο του διαιτητού. Συγχρόνως έγινε αποδεκτό ότι Πρόεδρος θα είναι ο εκάστοτε Διοικητής της ΕΤΕ, κάτι που τηρήθηκε μέχρι την θητεία του Χριστοδούλου που αρνήθηκε την Προεδρία και την ανέθεσε στον Υποδιοικητή. Με την άρνηση αυτή άρχισε μια νέα παράδοση που διατηρήθηκε μέχρι τον τελευταίο Πρόεδρο, τον **Σταμάτη Μαντζαβίνο** που ήταν μέχρι τότε Διευθύνων Σύμβουλος. Πρέπει να σημειώσουμε ακόμη ότι η Pechine saint Gobain υπέστη ως μέτοχος της Εταιρείας μια σειρά μεταλλάξεις συνέπεια των συγχωνεύσεων, εξαγορών, πωλήσεων κ.λπ. εταιρειών στη Γαλλία. Πολύ γρήγορα ο κλάδος αγοράστηκε από την **Rhone Poulenc** και μέτοχος έγινε η θυγατρική της **Rhone Progyle**, που στη συνέχεια έγινε **Grande Paroisse, Generale des Engrais**, κ.λπ.

Η εταιρεία ΧΒΒΕ ξεκίνησε με την ιδέα να κατασκευάσει εργοστάσιο στην Αμφίκλεια, στις εκβολές του Στρυμόνα, δηλαδή πολύ κοντά στα μεταλλεία Κασσάνδρας που παρείχαν τη μόνη ελληνική βασική πρώτη ύλη, δηλαδή τον σιδηροπυρίτη. Βρέθηκε και αγοράστηκε το οικοπέδο και τέθηκε ο θεμέλιος λίθος, αλλά τελικά ο χώρος κρίθηκε ακατάλληλος.

Η επόμενη επιλογή ήταν το Καλοχώρι Θεσσαλονίκης αλλά και εκεί το έδαφος δεν ήταν αρκετά σταθερό για να σηκώσει τις βαριές βιομηχανικές εγκαταστάσεις που προβλέπονταν.

Υπήρξε τότε επαφή με τον Τομ Πάππας που ήθελε, σύμφωνα και με τις υποσχέσεις που είχε δώσει στο Ελληνικό Κράτος, να φέρει και άλλες εταιρείες εκτός από τις «δικές» του κι έτσι μεταβιβάστηκε από τις εταιρείες Έσσο Πάππας Διυλιστήριο, Έσσο Πάππας Χημικά, Εθύλ Ελλάς και Ελληνική Εταιρεία Χάλυβος μια έκταση 330 στρεμμάτων που είχε ήδη απαλλοτριωθεί υπέρ των εταιρειών αυτών στην περιοχή των «Λαχανόκηπων» της Κοινότητας Μαγνησίας, σ' αυτό που αργότερα απετέλεσε την Βιομηχανική Ζώνη Διαβατών στη Μοναστηρίου. Η συγκεκριμένη έκταση ήταν πίσω από την Έσσο Πάππας και δίπλα στην Εθύλ.

Φθάνουμε λοιπόν στον Μάιο του 1966 οπότε, παρουσία του τότε Βασιλέως Κωνσταντίνου αλλά και του τότε Υπουργού Οικονομίας της Γαλλίας και μετέπειτα Προέδρου Valery Giscard d' Estain, γίνονται τα εγκαίνια του εργοστασίου και αρχίζει η παραγωγική διαδικασία.

2. Η εξέλιξη του εργοστασίου

Το πρώτο αυτό εργοστάσιο ξεκίνησε τη λειτουργία του με τρεις μονάδες παραγωγής και μια μονάδα με δύο γραμμές ενσάκωσης. Οι μονάδες ήταν:

α. Μονάδα παραγωγής Θεικού Οξέος από την καύση Σιδηροπυριτη από τα μεταλλεία Κασσάνδρας Χαλκιδικής.

β. Μονάδα παραγωγής Φωσφορικού Οξέος από Φωσφορίτη προελεύσεως κυρίως Αφρικής και το Θεικό Οξύ Ιδιοπαραγωγής.

γ. Μονάδα παραγωγής Συνθέτων Λιπασμάτων, που περιέχουν δηλαδή όλα τα βασικά θρεπτικά για το φυτό συστατικά, δηλαδή Άζωτο, Φωσφόρο και Κάλιο που προστίθεται με τη μορφή άλατος του καλίου.

Και οι τρεις μονάδες μελετήθηκαν και σχεδιάστηκαν από τους Γάλλους μετόχους. Άλλωστε ο πρώτος Γενικός Διευθυντής ήταν Γάλλος, με βοήθ του τον Σταμάτη Μαντζαβίνο που ανέλαβε 2 ή 3 χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας του εργοστασίου. Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι εκείνη την εποχή και μέχρι το 1992, το λίπασμα διεκινείτο από το κράτος (και μάλιστα από την Αγροτική Τράπεζα μέχρι την ένταξη στην τότε ΕΟΚ). Ο τρόπος που το κράτος αγόραζε το λίπασμα ήταν “cost plus” και το επιδοτούσε έμμεσα διαθέτοντάς το στους αγρότες στη μισή περίπου τιμή. Έτσι δεν υπήρχε περίπτωση να ζημιώσει η Εταιρεία και αν και πρόκειται για ένα ευτελούς αξίας βιομηχανικό προϊόν, χρησιμοποιείται ετησίως σε μεγάλες ποσότητες (οι ανάγκες της Ελλάδος εκείνη την εποχή ήταν μεταξύ 1.000.000 και 1.300.000 τόνων ετησίως).

Πολύ γρήγορα φάνηκε ότι, με τα περιθώρια ασφαλείας που πήραν οι μελετητές, η δυναμικότητα των μονάδων ήταν μεγαλύτερη της ονομαστικής. Υστερούσε σχετικά αυτή της παραγωγής θεικού οξέος. Έτσι κατασκευάστηκε και δεύτερη μονάδα θεικού Οξέος αυτή τη φορά με καύση θείου εισαγωγής.

Έγινε επίσης αντιληπτό ότι η ΑΕΒΑΛ παρά την επέκταση που έκανε, απείχε από του να καλύψει τις ανάγκες της ελληνικής γεωργίας σε Άζωτούχα Λιπάσματα και αποφασίστηκε η κατασκευή μιας μονάδας παραγωγής Νιτρικού Οξέος και μιας μονάδας παραγωγής Νιτρικής Αμμωνίας (Άζωτούχα λιπάσματα) με πρώτη ύλη την αμμωνία παραγωγής της γειτονικής Εσσο Πάππας που έφθανε στο εργοστάσιο μέσω αγωγού. Έτσι από τις 3 πρώτες μονάδες του 1966 φθάνουμε στο 1969 με 6 μονάδες παραγωγής.

Στη συνέχεια, εκμεταλλευόμενη τη μεγάλη πραγματική δυναμικότητα κάποιων μονάδων ή πραγματοποιώντας κάποιες τροποποιήσεις σε ορισμένα μηχανήματα, προχώρησε και σε νέες επενδύσεις: σε μια μονάδα συμπυκνώσεως φωσφορικού οξέος και σε μια δεύτερη μονάδα νιτρικού οξέος

Το 1973 η Εταιρεία σεβόμενη το όνομά της (Χημικές Βιομηχανίες) αποφασίζει να στραφεί και σε άλλα χημικά εκτός από τα λιπάσματα. Έτσι στα τέλη του 1974 και τις αρχές του 1975 εγκαινιάζονται: μια

τρίτη μονάδα παραγωγής Θεικού οξέος, μια μονάδα συμπυκνώσεως Νιτρικού οξέος, μια μονάδα παραγωγής Υδροφθορικού οξέος και μια μονάδα παραγωγής Υδροφθορανθράκων, το γνωστό Φρέον, που η Εταιρεία εμπορευόταν με το Γαλλικό εμπορικό όνομα Fluogene.

Μέσα λοιπόν στα εννέα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, το εργοστάσιο αύξησε τις 3 αρχικές μονάδες στις 12 και έφτασε να καλύπτει το 32 με 33% της ετήσιας παραγωγής λιπασμάτων των 4 εργοστασίων της Ελλάδος (εκτός από την ΑΕΧΠΛ της Δραπετσώνας και την ΑΕΒΑΛ της Πτολεμαΐδας, περίπου συγχρόνως ξεκίνησε και το εργοστάσιο της Βιομηχανίας Φωσφορικών Λιπασμάτων στην Καβάλα, που μέσω της Εμπορικής Τραπέζης ανήκε τότε στον Ανδρεάδη).

Στα επόμενα δέκα περίπου χρόνια δεν έγιναν άλλες μεγάλες μονάδες παρά μόνον κάποιες μικρές, ενώ επενδύσεις που αφορούσαν προστασία περιβάλλοντος και βελτιώσεις, σύμφωνα με την πρόοδο της τεχνολογίας, δεν σταμάτησαν να γίνονται ποτέ.

Στις παραγωγικές μονάδες πρέπει να αναφέρουμε: μια μονάδα παραγωγής και συσκευασίας ειδικών λιπασμάτων με ανάμειξη, μια μονάδα παραγωγής λιπασμάτων με ανάμειξη (blends), μια μονάδα παραγωγής και συσκευασίας υγρών λιπασμάτων (διαλυμάτων λιπασμάτων) και μια μονάδα παραγωγής πρόσθετων επεξεργασίας ύδατος.

Με τους περιορισμούς στη χρήση των Υδροφθορανθράκων 11 και 12 έγινε εκτεταμένη τροποποίηση της μονάδας ώστε να μπορεί να παράγει και 22, που είναι φιλικότερο προς το περιβάλλον και γι' αυτόν τον λόγο δεν είχε περιορισμούς.

Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι:

1. Από την έναρξη λειτουργίας του εργοστασίου η Εταιρεία διέθετε εντός λιμένος αποθήκη για την αποθήκευση του Φωσφορίτη και ιδιόκτητο γερανό
2. Από τις αρχές της δεκαετίας του 80 εγκατέστησε στο Καλοχώρι σε ιδιόκτητο οικόπεδο 33 στρεμμάτων δεξαμενή υγρής αμμωνίας σε ατμοσφαιρική πίεση. Η εγκατάσταση αποτελούσε μια πλήρη μονάδα με δεκαμελές προσωπικό, για την προμήθεια αμμωνίας με πλοία.

Όλα αυτά μπορεί να είναι λίγο κουραστικά, δείχνουν όμως τον δυναμισμό αυτής της Εταιρείας που ουδέποτε σταμάτησε να επενδύει και να εκσυγχρονίζεται ενώ, εκτός από δύο μόνον χρονιές που παρουσίασε μικρή ζημία ή καθόλου κέρδη, όλα τα υπόλοιπα χρόνια ήταν κερδοφόρα ακόμη και όταν σταμάτησε το καθεστώς επιδότησης του λιπάσματος.

Να αναφερθεί ακόμη ότι πέραν του εργοστασίου, η Εταιρεία είχε αναπτύξει και ένα δίκτυο καταστημάτων αγροτικών εφοδίων, όπως λιπάσματα, φυτοφάρμακα, εργαλεία κ.λπ., εκ των οποίων 3 ήταν δικά της και τουλάχιστον 4 με τη μέθοδο της δικαιοχρησίας (franchising).

3. Η οργάνωση

Ουσιαστικά ολόκληρη η Εταιρεία ήταν συγκεντρωμένη στο εργοστάσιο στη Βιομηχανική Ζώνη Διαβατών. Έδρα όμως της Εταιρείας ήταν η Αθήνα. Διατηρούσε κάποια γραφεία στην οδό Νίκης που στέγαζαν τον Γενικό Διευθυντή Σταμάτη Μαντζαβίνο, τον βοηθό του που οργανωτικά δεν ήταν “on line”, δύο οδηγούς/κλιπτήρες και δύο Γραμματείς, εκ των οποίων η μια ήταν και Γραμματέυς του Διοικητικού Συμβουλίου.

Στη Θεσσαλονίκη αρχικά υπήρχε ένας Τεχνικός Διευθυντής που μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 70 ήταν Γάλλος με Έλληνα βοηθό, ενώ τα επόμενα χρόνια ο Έλληνας βοηθός ανέλαβε Τεχνικός Διευθυντής με Γάλλο βοηθό, και ένας Διοικητικός και Οικονομικός Διευθυντής.

Η επόμενη ιεραρχική βαθμίδα ήταν οι Προϊστάμενοι Τομέων για τους 4 Τομείς Παραγωγής και έναν Τομέα Συσκευασιών και λοιπών Τεχνικών Βοηθητικών Υπηρεσιών και οι Προϊστάμενοι Τμημάτων για όλες τις υπόλοιπες Υπηρεσίες της Εταιρείας, όπως Προσωπικό, Προμήθειες, Πωλήσεις αλλά και Συντήρηση, Χημείο κ.λπ. Όλοι αυτοί, τουλάχιστον στους Τομείς παραγωγής, ήταν επιστήμονες.

Κατόπιν υπήρχε το επίπεδο των βοηθών τους που ήταν όλοι εμπειροτέχνες αλλά που γνώριζαν θαυμάσια τη δουλειά τους.

Η οργάνωση αυτή στηριζόταν στο γαλλικό μοντέλο, όπου ακόμη και οι μελετητές μπορεί να είναι εμπειροτέχνες με ειδική εκπαίδευση, που τους αποκαλούν «**Μηχανικούς της Εταιρείας**» (**ingenieurs maison**) και βέβαια δεν έχουν δικαίωμα υπογραφής, αλλά καλύπτονται από έναν μηχανικό υπεύθυνο ομάδας.

Αυτό το μοντέλο λειτούργησε αρκετά καλά μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 80, οπότε ζητήθηκε η βοήθεια της Εταιρείας ΗΑΥ – κατ’ αρχήν για ένα δίκαιο μισθολογικό σύστημα. Στη συνέχεια, βλέποντας ότι οι αρχικοί εμπειροτέχνες άρχισαν να συνταξιοδοτούνται και οι νεότεροι δεν είχαν πλέον το πλεονέκτημα να έχουν δει όλα τα μηχανήματα και από μέσα, ζητήθηκε η βοήθεια και στον καθαρά οργανωτικό τομέα.

Το αποτέλεσμα ήταν:

- α)** ο Γενικός Διευθυντής να γίνει Διευθύνων Σύμβουλος,
- β)** ο Τεχνικός Διευθυντής να γίνει Γενικός Διευθυντής,
- γ)** να δημιουργηθεί η θέση του Διευθυντή Εργοστασίου στον οποίο υπαγόταν ο Διευθυντής Παραγωγής (νέα θέση) και ο Διευθυντής Έργων (παλαιότερα Προϊστάμενος Συντήρησης), και
- δ)** όλα τα μη τεχνικά Τμήματα να γίνουν Διευθύνσεις και να υπαχθούν στον Αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή που δεν ήταν άλλος από τον άλλοτε βοηθό του Διευθύνοντος Συμβούλου και ο οποίος παρέμεινε στην Αθήνα. Στην Αθήνα βρίσκονταν και τα γραφεία της Εταιρείας «Αγροεφόδια» που είχε τα καταστήματα αγροτικών ειδών, συγχωνεύθηκε αργότερα και έγινε μια από τις Διευθύνσεις των ΧΒΒΕ. Βέβαια το γεγονός ότι ο Γενικός διευθυντής ήταν στη Θεσσαλονίκη ενώ ο Αναπληρωτής του στην Αθήνα, μακριά από το εργοστάσιο, ήταν η αιτία πολλά θέματα να επιλύονται επί τόπου με μηδενική συμμετοχή και ελλιπή ενημέρωση του Αναπληρωτή.

Παρά όμως το γεγονός ότι, βλέποντας τα πράγματα σήμερα από κάποια απόσταση, εμφανίζονται κάποια λειτουργικά σφάλματα, λόγω των πολύ καλών εργασιακών και ανθρώπινων σχέσεων δεν επηρέασαν καθόλου την απόδοση της Εταιρείας. Το γεγονός ότι από το ξεκίνημά της ακολούθησε την οργάνωση ενός από τους μεγαλύτερους γαλλικούς βιομηχανικούς ομίλους, την έκαναν - όπως άλλωστε και όλες τις εταιρείες που ξεκίνησαν με μητρικές του εξωτερικού όπως η Εθύλ, η Τεκόσα, το Αλουμίνιο της Ελλάδος, οι εταιρείες του Πάππας κ.λπ. - υπόδειγμα οργάνωσης και σύγχρονης αντιληψης, δικαιώνοντας την απόφαση του Μποδοσάκη να συμπεριλάβει τους Γάλλους στη μετοχική σύνθεση.

4. Η συγχώνευση και το τέλος

Το τέλος της δεκαετίας του 90 ήταν σταθμός για τις ΧΒΒΕ. Κατ' αρχήν έλειπε λόγω συνταξιοδότησης ο για 30 περίπου χρόνια τιμονιέρης της, ο Σταμάτης Μαντζαβίνος, ένας από τους καλύτερους managers της Ελλάδος, για πολλά χρόνια μέλος του Δ.Σ. του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών, μέλος του Δ.Σ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης Παραγωγών Λιπασμάτων, για πολλά χρόνια μέλος του Δ.Σ. της Τραπεζής της Ελλάδος, κ.λπ. Αν και μοντέρνος στις ιδέες του θα έλεγα ότι ήταν άκρως συγκεντρωτικός (ίσως να μη μπορούσε να κάνει και διαφορετικά).

Στις 31 Δεκεμβρίου 1999 οι ΧΒΒΕ συγχωνεύθηκαν δια απορροφήσεως από τη **Βιομηχανία Φωσφορικών Λιπασμάτων της Καβάλας**.

Από τις αρχές της δεκαετίας των 90 υπήρχε η πρόθεση της εισαγωγής της Εταιρείας στο Χρηματιστήριο. Ήταν τότε ένας ωραίος τρόπος άντλησης κεφαλαίων. Συγχρόνως, από τις 4 εταιρείες παραγωγής λιπασμάτων οι 2 (της Πτολεμαΐδας και της Δραπετσώνας) ήταν ξεκάθαρο ότι δεν είχαν μέλλον. Έτσι επιθυμία των κυβερνήσεων ήταν να συγχωνευθούν με τις «υγιείς», αλλά επειδή δεν φαινόταν να δέχεται το κράτος να απομακρυνθεί τελείως από όσες ήλεγχε, υπήρχε ο φόβος να καταποντιστούν στο τέλος όλες. Τελικώς αποφασίστηκε να κλείσουν και της Πτολεμαΐδας και της Δραπετσώνας και να συγχωνευθούν οι δύο μεγάλες.

Και εδώ όμως υπήρχε πρόβλημα συνεννόησης. Ήταν προφανές ότι η Θεσσαλονίκη έχοντας την ίδια επιτυχημένη διοίκηση για πολλά χρόνια, είχε φθάσει σε επίπεδα οργάνωσης και διοίκησης που ήταν αδύνατο να φθάσει η Καβάλα, όπου η διοίκηση άλλαζε πάρα πολύ συχνά (υπήρξε περίπτωση που ο πρόεδρος παραιτήθηκε 48 ώρες μετά την ανάληψη καθηκόντων του). Το προσωπικό όμως της Καβάλας αντιδρούσε στην ιδέα της απορρόφησης από τη Θεσσαλονίκη, προς την οποία έτρεφε μια άκρως αρνητική στάση, παρακινούμενο από κάποια ανώτερα στελέχη που φοβούνταν μην χάσουν κάποια οφίκια. Αντίθετα, το προσωπικό της Θεσσαλονίκης ήταν πεπεισμένο ότι στην εποχή των συγχωνεύσεων και εν όψει του χρηματιστηρίου, που καθυστέρησε άλλωστε ώστε να μπει μια μεγάλη ενοποιημένη Εταιρεία, θα ήταν σίγουρα για το καλό όλων να υπάρχει μια μεγάλη Εταιρεία χωρίς ανταγωνισμό.

Μετά τις εκλογές του 2004 παραιτήθηκε και ο Διευθύνων Σύμβουλος και ανέλαβε άλλος φίλα προσκείμενος προς την τότε Κυβέρνηση. Αυτό προξένησε δυσaráσκεια σε κάποια στελέχη της Καβάλας που ήλπιζαν ότι θα έπαιρνε τη θέση κάποιο, και μάλιστα συγκεκριμένο, μέλος τους.

Μια από τις πρώτες κινήσεις της νέας Διοίκησης ήταν η συνταξιοδότηση όλων των στελεχών της παλιάς διοίκησης που ήταν έτοιμοι από πλευράς ηλικίας και μάλιστα κατά τρόπο όχι πολύ δόκιμο, αφού κάποιος από τους ενδιαφερόμενους το πληροφορήθηκε από τις εφημερίδες της Καβάλας.

Πάντως προσπαθήσαμε να αρχίσουμε μια περίοδο εξυγίανσης με συνεχή μείωση του προσωπικού με εθελουσία έξοδο, με προσπάθειες για επιδότηση επιτοκίου ή επαναδιαπραγμάτευση κάποιων δανείων κ.λ.π. Όσπου έγινε γνωστό ότι γίνονται αθρόες εισαγωγές λιπασμάτων κακής ποιότητας σε μικρούς λιμένες όπως των Μου-

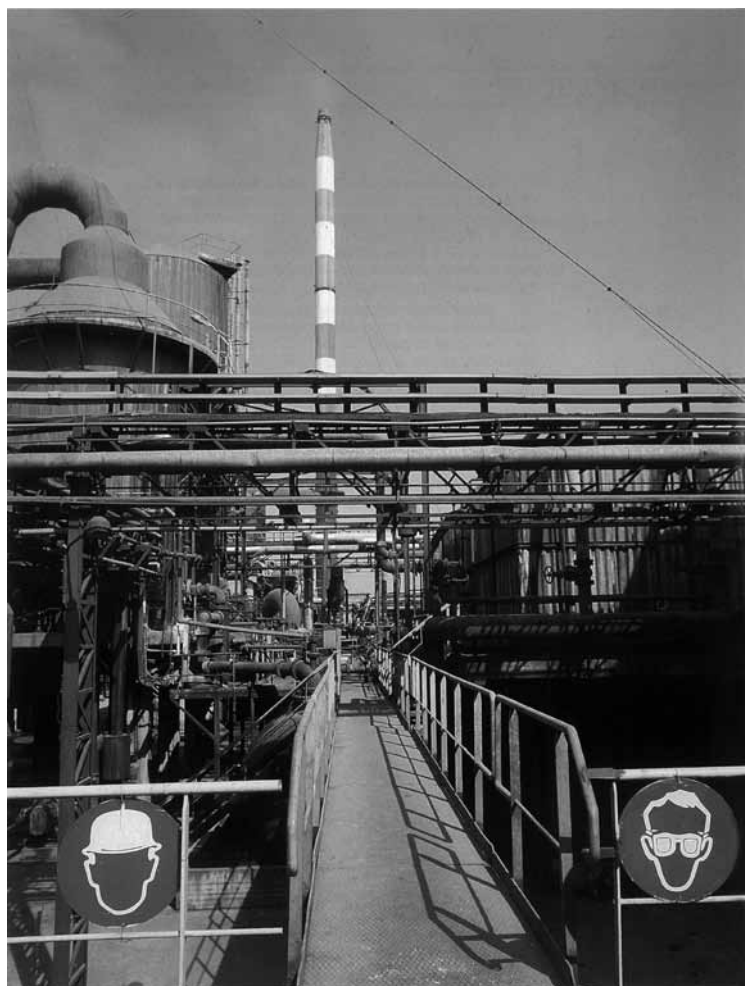
δανιών. Το Δ.Σ. του Σωματείου των εργαζομένων της Θεσσαλονίκης κινήθηκε άμεσα, πήγε στα Μουδανιά και προσπάθησε να κινητοποιήσει τις αρχές προκειμένου να γίνουν οι αναγκαίοι έλεγχοι. Περιέργως οι αρχές εξαφανίστηκαν και κανένας υπάλληλος, όλοι αναρμόδιοι, δεν γνώριζε πού είναι ή πότε θα επιστρέψουν. Με πραξικοπηματικό τρόπο και με την βοήθεια κάποιου μεταφορέα κατάφεραν να «κλέψουν» ένα δείγμα που όταν την επομένη αναλύθηκε στο εργοστάσιο βρέθηκε εκτός προδιαγραφών. Οργανώθηκε τότε μια κάθοδος 250 – 300 εργαζομένων στην Αθήνα με επίσκεψη στο Υπουργείο Γεωργίας. Ο Υφυπουργός που τους δέχτηκε εδήλωσε άγνοια αλλά υποσχέθηκε τη σύσταση επιτροπής με συμμετοχή και εκπροσώπων των εργαζομένων για να ελέγχουν τις εισαγόμενες ποσότητες λιπασμάτων ώστε να μην γίνεται αθέμιτος ανταγωνισμός. Στη συνέχεια πήγαν στα γραφεία της Εταιρείας στη Λεωφόρο Συγγρού όπου η Διοίκηση τους ευχαρίστησε για την αφοσίωση στην Εταιρεία και για τη φροντίδα που επιδεικνύουν για τα συμφέροντά της. Οι εργαζόμενοι γύρισαν στη Θεσσαλονίκη κουρασμένοι αλλά ευχαριστημένοι γιατί η ενέργεια αυτή έμοιαζε να έφερε κάποιο αποτέλεσμα.

Λιγότερο από δέκα μέρες μετά ο Πρόεδρος του Σωματείου κλήθηκε στην Αθήνα γιατί επρόκειτο να γίνει ένα πολύ σημαντικό Διοικητικό Συμβούλιο και θα τον ενημέρωναν μετά. Στην Αθήνα τον άφησαν να περιμένει 12 λεπτά και μετά τον φώναξαν για να του αναγγείλουν ότι η Εταιρεία απεφάσισε να κλείσει το Εργοστάσιο Θεσσαλονίκης την 1η Φεβρουαρίου 2006. Παρόντες ήταν μόνο ο Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. (εκπροσωπώντας την Εθνική Τράπεζα και την Εμπορική Τράπεζα αντίστοιχα, δηλαδή περίπου το 80 % των μετόχων) και ο Διευθύνων Σύμβουλος.

Ακολούθησε κατάληψη του Εργοστασίου όλο το 2006 και συνεχείς επαφές με κυβέρνηση και επανειλημμένες κινητοποιήσεις σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Τη λύση την έδωσε ο τότε Υφυπουργός Απασχόλησης προσφέροντας ειδικό επίδομα ανεργίας ίσο προς το 80% του μισθού των χαμηλών και μεσαίων μισθών για 6 χρόνια, και πυζημένη αποζημίωση απόλυσης. Υπεσχέθη και αριθμό άλλων παροχών, όπως αναγνώριση στρατιωτικών ενσήμων για τη συνταξιοδότηση, πρόωρη συνταξιοδότηση των Μηχανικών κ.λπ. Από όλα αυτά μόνο το επίδομα ανεργίας υλοποιήθηκε. Ήδη εκκρεμούν 4 αγωγές κατά του Δημοσίου για την πρόσθετη αποζημίωση, διότι, ενώ υπάρχουν σχετικός Νόμος και Υπουργική Απόφαση, δεν εκτελούνται για περισσότερο από 2 χρόνια.

Το αποτέλεσμα είναι ότι στις 29 Δεκεμβρίου του 2006 έκλεισε το εργοστάσιο Θεσσαλονίκης, το για χρόνια καλύτερο εργοστάσιο λιπα-

σμάτων της Ελλάδος. Τα 37 από τα 39 χρόνια λειτουργίας του ήταν κερδοφόρο και σύμφωνα με τις μελέτες που εκπόνησε το προσωπικό του θα εξακολουθούσε να είναι κερδοφόρο. Κανείς δεν κατάλαβε γιατί και ποια συμφέροντα κρύβονταν από πίσω, ώστε να υπάρχει τέτοια κάλυψη από την Κυβέρνηση. Επιστρατεύτηκε ακόμα και ο Διοικητής της Τραπέζης της Ελλάδος για να πει ότι τα λιπάσματα από το εξωτερικό κοστίζουν 20% των Ελληνικών, όταν 70% είναι η αξία των πρώτων υλών, οι δε πρώτες ύλες διεθνώς προέρχονται από τις ίδιες πηγές και με περίπου τις ίδιες τιμές!

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο **Γιώργος Γαβριλίδης** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη από γονείς μικρασιατικής καταγωγής. Φοίτησε στο Κολλέγιο ΑΝΑΤΟΛΙΑ, στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο (Σχολή ΝΟΕ/ΟΠΕ), στο BUSINESS GRADUATE SCHOOL (UNIVERSITY OF LONDON) και στο LONDON COLLEGE FOR DISTRIBUTIVE TRADES, όπου παρακολούθησε θέματα οργανώσεως επιχειρήσεων και logistics, στο διάστημα 1964-1965.

Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, προσελήφθη στην GOODYEAR ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ, όπου και παρέμεινε επί 29 χρόνια, αρχικά ως μέλος και κατόπιν προϊστάμενος του Τμήματος Προμηθειών και Προγραμματισμού/Διακίνησης Ετοιμών Προϊόντων - και μέλος της Ομάδος Διοικήσεως του Εργοστασίου. Μετά από τη διακοπή της παραγωγικής λειτουργίας του εργοστασίου το 1996 και όντας Προϊστάμενος Ανθρωπίνου Δυναμικού από το 1976, αρνήθηκε μετάταξή του και απεχώρησε. Λίγο αργότερα προσελήφθη στον Όμιλο ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ Α.Ε. ως Διευθυντής Ανθρωπίνου Δυναμικού όπου και παρέμεινε μέχρι τη συνταξιοδότησή του, το 2008, συμπληρώνοντας 40 χρόνια ενεργού επαγγελματικής δραστηριότητας.

Είναι μέλος του CHARTERED INSTITUTE OF PURCHASING AND SUPPLY (UK) και κατά την επαγγελματική διαδρομή του διετέλεσε μέλος σε φορείς και επιτροπές, όπως στον Σύνδεσμο Στελεχών Διοικήσεως Προσωπικού, ΣΒΒΕ, ΣΕΒ, ΕΛΚΕΠΑ, ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ, Ροταριανό Όμιλο, ΝΟΘ, καθώς και σε πρωτοβουλίες για επαγγελματικό προσανατολισμό και διάδοση της επιχειρηματικότητας σε μαθητές και σπουδαστές. Σήμερα ασχολείται ενεργά με την εθελοντική προσφορά εργασίας σε άστεγους, πρόσφυγες κ.λπ.

Σύζυγος του είναι η Αλεξάνδρα Μπακονίκα, ποιήτρια και μέλος της Ενώσεως Ελλήνων Λογοτεχνών.

Έχει δύο κόρες, έναν εγγονό και μία εγγονή.

1. Η παρουσία της Goodyear στην παγκόσμια αγορά

Η εγκατάσταση της εταιρείας στη χώρα μας, συνέπεσε με μια πολύ ενδιαφέρουσα περίοδο για τη βιομηχανική ανάπτυξη. Η δεκαετία του '60 ήταν περίοδος ανόδου. Ήταν η εποχή που η Ελλάδα είχε αναπτυξιακό σχέδιο, αρκετή σταθερότητα για να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και να εγγυηθεί την ασφάλεια των ξένων κεφαλαίων. Η εκβιομηχάνιση και οι στόχοι της επιτυγχάνονταν από ηγέτες με ισχυρή πολιτική βούληση και συνέπεια, που ξεπερνούσαν τις στρεβλώσεις του συστήματος- με αξιόλογα επιτεύγματα (τι άραγε προκαλεί σήμερα την αποβιομηχάνιση, την αύξηση της ανεργίας, την δυσπιστία των επενδυτών αλλά και όσων μας δανείζουν- στη χώρα μας;). Από την αρχή της δεκαετίας μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες, δημιούργησαν εμπορικές και παραγωγικές μονάδες σε ένα περιβάλλον που ως τότε δεν είχε γνωρίσει επιχειρηματικότητα σε τέτοια κλίμακα. Η **GOODYEAR TIRE & RUBBER** καθώς και ο διεθνής της κλάδος, η **GOODYEAR INTERNATIONAL** ήταν η μεγαλύτερη αμερικανική (πολυεθνική) επιχείρηση κατασκευής και εμπορίας ελαστικών κάθε είδους και προϊόντων ελαστικού με παγκόσμια εμβέλεια. Είχε ανδρωθεί από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα στις Η.Π.Α., με έδρα την πόλη Akron της Πολιτείας Ohio (που απέκτησε το χαρακτηριστικό όνομα **Rubber Capital of the World**), μεσουρανούσε σαν πρώτη ανάμεσα στις παγκόσμιες κατασκευάστριες ελαστικών (**FIRESTONE, GOODRICH**, κ.λ.π.), και στις αρχές της δεκαετίας του '60 αριθμούσε περισσότερες από 20 παραγωγικές μο-

νάδες στις Η.Π.Α. (και περίπου 30 εργοστάσια διεθνώς), όπου κατασκευάζονταν ελαστικά αλλά και άλλα προϊόντα, όπως συστήματα φρένων και εξαρτήματα από φυσικό ή τεχνητό καουτσούκ, απαραίτητα για πολιτικά και στρατιωτικά οχήματα κάθε είδους. Είχε Κέντρα Ερεύνης και Αναπτύξεως σε συνεργασία με την αμερικανική κυβέρνηση και μετείχε στα διαστημικά προγράμματα με ιδιαίτερο κλάδο (**GOODYEAR ATOMIC**). Χαρακτηριστικό είναι ότι κατασκεύασε τα ελαστικά του πρώτου οχήματος που έφθασε στη σελήνη. Τροφοδοτούσε με ελαστικά τα αεροσκάφη και τα οχήματα των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων κ.λπ. Είχε επίσης αναπτύξει την τεχνολογία των αερόπλοιων (τα οποία όμως χρησίμευαν κυρίως για διαφημιστικούς λόγους και πετούσαν στον αμερικανικό όσο και στον ευρωπαϊκό ουρανό), καθώς και διάφορα τεχνολογικά προϊόντα από φυσικό ή συνθετικό καουτσούκ. Ακόμη, από εξαγορά μικρότερων εταιρειών παρήγαγε τα ελαστικά **KELLY** και **LEE** για την αμερικανική κυρίως αγορά. Ήταν επίσης από τις πρώτες βιομηχανίες που άρχισε συμπαραγωγή ελαστικών για βαρέα οχήματα ορυχείων στην Κίνα, στα μέσα της δεκαετίας του '80. Σημειώνουμε ότι το ελαστικό είναι προϊόν υψηλής τεχνολογίας και αποτελείται από πολλά μέρη μεγάλης ακρίβειας που συντίθενται και βουλκανίζονται υπό πίεση σε μεγάλη θερμοκρασία, έτσι ώστε να έχουμε ένα προϊόν πλήρως προσαρμοσμένο στα σύγχρονα οχήματα.

Η ανάπτυξη της GOODYEAR σε παγκόσμιο επίπεδο κορυφώθηκε τη δεκαετία '55-'65. Οι επενδύσεις στην Κεντρική και Νότια Αμερική, στη ΝΑ Ασία και στην Αυστραλία, καθώς και στη Νότια Αφρική, ήταν σημαντικές και αξιόλογες. Στην Ευρώπη, ήδη από την δεκαετία του '20, δημιουργήθηκε πρώτα μεγάλη παραγωγική μονάδα στο **WOLVERHAMPTON** του Ηνωμένου Βασιλείου. Ακολούθησαν οι μονάδες στη Γαλλία και στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στη Δυτική Γερμανία και Ιταλία. Στη Δ. Γερμανία αγοράσθηκε η αξιόλογη εταιρία **FULDA** και ήδη ο ανταγωνισμός μεταξύ των μεγάλων ευρωπαϊκών εταιρειών (**MICHELIN, PIRELLI, CONTINENTAL, SEMPERIT** και άλλων) ήταν έντονος. Στις αρχές της δεκαετίας του '60 οι βιομηχανίες άρχισαν να σχεδιάζουν κάθοδο στην ΝΑ Ευρώπη (με πρόσφορη χώρα την Ελλάδα, αφού η υπόλοιπη βαλκανική χερσόνησος ανήκε ακόμα στο ανατολικό μπλοκ), καθώς και στην Τουρκία. Εδώ θα πρέπει να συμπληρωθεί η ευρωπαϊκή εικόνα της GOODYEAR. Ο οργανισμός στη Μ. Βρετανία (στο **WOLVERHAMPTON**), ο μεγαλύτερος εκτός Η.Π.Α. με ημερήσια παραγωγή περίπου 24.000 ελαστικά, περιελάμβανε κατασκευή ελαστικών κάθε είδους για επιβατηγά, φορτηγά και βιομηχανικά οχήματα, ελαστικά αγώνων καθώς και ελαστικά αεροσκαφών. Στα ελαστικά αγώνων στα χρόνια εκείνα η GOODYEAR πρωτοστατούσε στις πίστες και τα μεγαλύτερα ονόματα οδηγών και αγωνιστικών αυτοκινήτων κυριαρχούσαν

σε εκδηλώσεις αγωνιστικές αλλά και δημοσίων σχέσεων, επιβεβαιώνοντας την παγκόσμια υπεροχή της ως της πρώτης εταιρείας ελαστικών στον κόσμο με υψηλή ευθύνη και σεβασμό προς τους καταναλωτές των προϊόντων της. Τα ελαστικά αεροσκαφών αποτελούσαν ιδιαίτερη τεχνολογία και παράγονταν μόνο σε συγκεκριμένα εργοστάσια των Η.Π.Α. και στο WOLVERHAMPTON, από όπου τροφοδοτούνταν οι αεροπορικές εταιρείες και τα πολεμικά αεροσκάφη. Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ διατηρούσε μεγάλες αποθήκες ελαστικών στη Φρανκφούρτη Δ. Γερμανίας για τις ανάγκες της.

Στο Λουξεμβούργο, εκτός από τη μεγάλη μονάδα κατασκευής, η GOODYEAR είχε το μεγαλύτερο κέντρο Ερεύνης και Αναπτύξεως, με πίστες δοκιμών κ.λπ. εκτός Η.Π.Α. Στις τοπικές εκθέσεις και εκδηλώσεις στον ελληνικό χώρο, στα κατοπινά χρόνια, ιδιαίτερα τονιζόταν η επιβλητική εμφάνιση της εταιρείας στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, αλλά και σε μικρότερης εμβέλειας ανάλογες διοργανώσεις, όπως η Αγροτική Έκθεση Λαμίας κ.λπ. Ήταν μια εποχή που η GOODYEAR εντυπωσίαζε με τα προϊόντα της με ιδιαίτερο τρόπο, όπως π.χ. με την παρουσίαση αγωνιστικής formula **FERRARI** (της οποίας ήταν αποκλειστικός προμηθευτής) στη ΔΕΘ και τις πτήσεις του μεγάλου αερόπλοιού της στους ελληνικούς ουρανοί, αλλά πάνω από όλα με την προβολή της ποιότητας και του σχεδιασμού των ελαστικών της μέσα από ένα ευρύτατο δίκτυο πωλήσεων. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι, στην εποχή που το αυτοκίνητο έχει εξελιχθεί σε προϊόν υψηλής τεχνολογίας και ταχύτητας, το αξιόπιστο ελαστικό είναι η πιο σημαντική επαφή ασφαλείας με τον δρόμο και επηρεάζει άμεσα τις αποδόσεις και τη συμπεριφορά του οχήματος. Η σειρά τύπων και διαστάσεων της ελληνικής εταιρείας αριθμούσε στην πλήρη ανάπτυξή της περίπου 360 προϊόντα. Αυτό είναι εκπληκτικό για όσους δεν γνωρίζουν πολύ την τεχνολογία του αυτοκινήτου και θεωρούν ότι το ελαστικό δεν είναι παρά ένα μαύρο περίβλημα που φοριέται στον τροχό! Η σειρά τύπων/ διαστάσεων της GOODYEAR αριθμούσε παγκοσμίως σχεδόν τους 700 κωδικούς προϊόντων και όλα αυτά έπρεπε να γνωρίζουμε πού βρίσκονταν και πόσα υπήρχαν διαθέσιμα για να εξυπηρετήσουν κάθε ανάγκη και απαίτηση του καταναλωτή μέσα από ένα ηλεκτρονικά ελεγχόμενο απόθεμα σε όλες τις χώρες του κόσμου.

2. Η έλευσή της στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, στη δεκαετία '55-'65, που συνεχόταν αργά από τις τρομακτικές καταστροφές του Μεγάλου Πολέμου, του Εμφυλίου και από το κύμα της μετανάστευσης κυρίως προς τη Δ. Ευρώπη, η βιομηχανία ήταν συγκεντρωμένη στο λεκανοπέδιο της Αττικής όπου

υπήρχαν μεγάλες ναυπηγοεπισκευαστικές μονάδες, βιομηχανίες τροφίμων και ποτών, καπνοβιομηχανίες και υφαντουργικά εργοστάσια, καθώς και πολλές βιοτεχνίες. Στην υπόλοιπη χώρα είχαν κυρίως αναπτυχθεί μονάδες εκμετάλλευσης του ορυκτού πλούτου ή των αγροτικών προϊόντων (Άσπρα Σπίτια Βοιωτίας, Μήλο, Χαλκιδική κ.λπ.) και στη δεύτερη μεγάλη αστική περιοχή της χώρας, αυτήν της Θεσσαλονίκης, αναπτύχθηκαν βιομηχανίες τσιμέντου, υφαντικών υλών, ενδυμάτων, κεραμικών υλικών, επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, τροφίμων και βιοτεχνίες ή μηχανουργεία, τα προϊόντα και τις κατασκευές των οποίων είχε μεγάλη ανάγκη ευρύτερα η Βόρεια Ελλάδα.

Τα σημαντικά στοιχεία ανάπτυξης της περιοχής επιβεβαιώθηκαν από την έλευση της ESSO-PAPPAS, της ETHYL, των Χημικών Βιομηχανιών Β. ΕΛΛΑΔΟΣ και της HELLENIC STEEL, που με μεγάλες επενδύσεις στην αρχή της δεκαετίας του '60 εγκαταστάθηκαν στον ευρύτερο χώρο της Δ. Θεσσαλονίκης, κοντά στα Διαβατά, όπου τότε μεσολαβούσε μια μεγάλη αγροτική περιοχή, μακριά από τους οικισμούς της πόλης. Όλοι γνωρίζουμε τον τεράστιο αντίκτυπο που είχε αυτή η εγκατάσταση διυλιστηρίων και των βιομηχανιών με προέλευση τις Η.Π.Α. και τη Γαλλία στην ανάπτυξη της πόλης. Ταυτόχρονα προχωρούσε ο σχεδιασμός για τη βιομηχανική περιοχή της Θεσσαλονίκης μέσω της ΕΤΒΑ. Επιλέχθηκε η περιοχή κατά μήκος της οδού Θεσσαλονίκης- Βέροιας (ακόμη δεν υπήρχε η νέα εθνική οδός Θεσσαλονίκης- Αθηνών), αμέσως μετά τη γέφυρα του Γαλλικού ποταμού και μέχρι των ορίων της κοινότητας Σίνδου. Αυτή ήταν και η πρώτη φάση εγκατάστασης, διότι στη δεκαετία του '80 η βιομηχανική ζώνη επεκτάθηκε σε β' φάση κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης- Αθηνών και στα όρια της κοινότητας Αγκιάλου.

Όταν η GOODYEAR κατέληξε στην ίδρυση της ελληνικής θυγατρικής της ως GOODYEAR ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ και στην επιλογή της ΒΙΠΕΘ μετά από διαπραγματεύσεις με την ΕΤΒΑ το 1965, αγοράστηκαν 200 στρέμματα τα οποία εκείνη την περίοδο ήταν μέρος της πολύ μεγάλης αγροτικής περιοχής, χωρίς υποδομές, δηλαδή χωρίς ηλεκτρικά δίκτυα, αποχέτευση, ύδρευση και υπηρεσίες αποκομιδής ή επεξεργασίας απορριμμάτων – για τις οποίες υπήρχε η υποχρέωση της ΕΤΒΑ να δημιουργήσει.

(Ας σημειωθεί ότι στην περίοδο 61-63 είχε δημιουργηθεί μεγάλη μονάδα κατασκευής ελαστικών της ιταλικής εταιρίας PIRELLI στην Πάτρα – και ήταν η πρώτη βιομηχανία παραγωγής και εμπορίας ελαστικών στη χώρα. Ήδη λοιπόν υπήρχε αξιόλογος ανταγωνιστής στην ελληνική αγορά).

Έτσι, σε μια περιοχή με σιτοχώραφα η GOODYEAR σχεδίασε και πραγματοποίησε πολύ γρήγορα τα έργα υποδομής που ήταν απα-

ραίτητα για ένα μεγάλο σύγχρονο εργοστάσιο, δηλαδή γεωτρήσεις για παροχή ύδατος, δίκτυο αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων, πρόγραμμα αποκομιδής βιομηχανικών αποβλήτων και αστικών απορριμμάτων, εγκατάστησε δίκτυο ηλεκτροδότησης και φωτισμού, συστήματα πυροπροστασίας κ.λπ. Θυμούνται ότι τους πρώτους μήνες των εργασιών διασχίζαμε σπαρμένα ή θερισμένα χωράφια για να φθάσουμε στο εργοτάξιο, χωρίς δρόμους, φωτισμό ή περιφράξεις.

Από τις αρχές του 1963 είχε ήδη ετοιμασθεί ο σχεδιασμός των εγκαταστάσεων του ελληνικού εργοστασίου που είχε ανατεθεί από την GOODYEAR INTERNATIONAL σε μεγάλο τεχνικό γραφείο της Νέας Υόρκης, που είχε ήδη σχεδιάσει εργοστάσια στην Ταϊλάνδη, Μαρόκο, Τουρκία κ.λπ. στην ίδια περίοδο. Ταυτόχρονα, ξεκίνησε συνεργασία με μεγάλες ελληνικές εταιρείες κατασκευών και μηχανουργεία στη Θεσσαλονίκη και Αθήνα. Είχε επίσης σχηματισθεί ομάδα τεχνικών και διοικητικών στελεχών από το διεθνές δίκτυο της GOODYEAR, ειδικών στην ανέγερση και λειτουργία αναλόγων εργοστασίων σε άλλα μέρη του κόσμου. Ήταν στελέχη με προέλευση τις Η.Π.Α., τη Μ. Βρετανία και το Λουξεμβούργο και αποτέλεσαν την ομάδα εγκατάστασης (advance party).

Στις αρχές του 1966 εγκαταστάθηκε το advance party που ανέφερα στη Θεσσαλονίκη. Ενοικιάσθηκε όροφος γραφείων στην οικοδομή δεξιά της αρχής της οδού Μοναστηρίου για τα τεχνικά και διοικητικά στελέχη (12 άτομα), οι οικογένειες των οποίων στεγάσθηκαν αρχικά στο ξενοδοχείο ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ PALACE που μόλις είχε αποπερατωθεί και σταδιακά σε κατοικίες στην πόλη και στο Πανόραμα.

Ήμουν από τους πρώτους Έλληνες εργαζόμενους στη Θεσσαλονίκη που προσλήφθηκα μετά από προσεκτική αξιολόγηση. Είχα ήδη τα ανάλογα προσόντα και χαρακτηριστικά – δηλαδή γνώσεις ΑΕΙ σε οικονομικές σπουδές, (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο), γνώσεις LOGISTICS μετά από πρόσφατες σπουδές στη Μεγάλη Βρετανία και υποβολή διατριβής που μου έδωσε την ιδιότητα του member, Chartered Institute of Purchasing and Supply, UK που διατηρώ ως σήμερα, ευελιξία στην αγγλική γλώσσα, το στοιχείο της εντοπιότητας και μικρή εργασιακή εμπειρία.

Τοποθετήθηκα αμέσως ως βοηθός του Διευθυντή Προμηθειών αλλά και συνεργάτης των υπολοίπων στελεχών σε εκείνη την “pioneering period”, όπως την αποκαλώ.

Αμέσως άρχισε να γίνεται αναγνώριση της τοπικής αγοράς με έρευνες προϊόντων και τιμών, έγιναν αναθέσεις σε αξιόπιστα τεχνικά γραφεία μεγάλων ελληνικών εταιρειών και σε κατασκευαστικές εταιρίες, αναθέσεις των έργων υποδομής, δόθηκαν παραγγελίες για τα υλικά που απαιτούνταν από προμηθευτές και μηχανουργεία στο

εσωτερικό και στο εξωτερικό και άρχισαν να δίνονται και οι παραγγελίες μηχανημάτων, μέσω της μητρικής GOODYEAR. Έγινε λεπτομερής και σε βάθος έρευνα της ελληνικής αγοράς και των δυνατοτήτων της. Το Τμήμα Προμηθειών βρισκόταν σε πυρετό δραστηριότητας γιατί έπρεπε να βεβαιώσουμε ότι η αγορά μπορούσε να προσφέρει τα υλικά που χρειαζόνταν για την κατασκευή και λειτουργία του εργοστασίου και έτσι ήταν και ένα τμήμα που συμπληρώθηκε γρήγορα. Θυμούμαι ότι εκείνο το διάστημα, το ωράριο εργασίας μου ήταν άγνωστο. Ταυτόχρονα υπήρχε η έρευνα για τον εντοπισμό υλικών της παραγωγής, χημικών κ.λπ. που (με τις ανάλογες προδιαγραφές) θα υπήρχαν στην εγχώρια αγορά.

Εκτός από τις καθημερινές επαφές και επισκέψεις σε αντιπροσώπους εισαγωγείς, εργαστήρια, μηχανουργεία – στη Θεσσαλονίκη αλλά και στην περιοχή Αθηνών – Πειραιά όπου η αγορά και λόγω της ναυπηγοεπισκευαστικής ζώνης και της ανεπτυγμένης βιομηχανίας ήταν αρκετά πιο ανεπτυγμένη υπήρχε και ο όγκος εγγράφων και παραγγελιών που έπρεπε να διεκπεραιωθεί, καθώς και το αρχείο προδιαγραφών, σχεδίων και διαδικασιών που έπρεπε να προσαρμοσθούν στο περιβάλλον της νέας εταιρείας. Το κόστος όλων αυτών των εργασιών ξεπέρασε το ποσό των 20 εκατομμυρίων δολαρίων για υποδομή και μηχανήματα.

Το εργοστάσιο άρχισε να ορθώνεται με κάλυψη κτιρίου σε έκταση των 97 στρεμμάτων με κτίριο σύγχρονων προδιαγραφών και σε περίπου άλλα 40 στρέμματα άρχισαν να κτίζονται οι αποθήκες ετοιμών προϊόντων και α' υλών καθώς και οι δεξαμενές καυσίμων, οι πύργοι πυρασφάλειας και μετασχηματιστών, οι χώροι αποκομιδής κ.λπ. Τα έργα ολοκληρώθηκαν μέχρι τέλους 1967 με εντατικό και συντονισμένο πρόγραμμα.

Ταυτόχρονα συνεργαζόμουν με τα υπόλοιπα στελέχη για να επανδρωθούν τα τμήματα με τεχνικά και διοικητικά στελέχη. Το αρχικό οργανόγραμμα περιελάμβανε προσλήψεις στα τμήματα Προσωπικού, Λογιστηρίου, Παραγωγής, Συντηρήσεως Αναπτύξεως Προϊόντων, Ελέγχου Ποιότητας, καθώς και οργάνωση Αποθηκών α' Υλών και αργότερα Ετοιμών Προϊόντων.

Αυτό που σήμερα αποκαλούμε λειτουργία logistics αποτελούσε ιδιαίτερη Διεύθυνση. Ονομαζόταν GENERAL MERCHANDISE & MATERIALS CONTROL DEPT (GMMC) και περιλάμβανε το Τμήμα Προμηθειών, Προγραμματισμού Α' υλών/ Υλικών, Προγραμματισμού Ετοιμών Προϊόντων και τις Αποθήκες Α' υλών, υλικών, ανταλλακτικών και ετοιμών προϊόντων εργοστασίου.

Στην GOODYEAR ΕΛΛΑΣ υπήρχαν μόνον 4 θέσεις DIRECTORS που αποτελούσαν και το Δ.Σ. της εταιρείας (Executive Committee). Ήταν οι θέσεις του Managing Director, Production Director, Sales

Director και Finance Director. Έδρα της εταιρείας ορίσθηκε η Αθήνα. Μόνο ο Production Director έδρευε στη Θεσσαλονίκη. Τα υπόλοιπα ανώτατα και ανώτερα στελέχη είχαν βαθμό manager. Τα μεσαία στελέχη είχαν βαθμό foreman ή supervisor. Το οργανόγραμμα είχε πλατιά δομή με λίγα επίπεδα, με λεπτομερείς περιγραφές (και προδιαγραφές) εργασίας κάθε θέσεως, με σύστημα συχνής αξιολόγησης και συνδέσεως των αμοιβών με πίνακα min-med-max που αναπροσαρμόζονταν σε ετήσια βάση.

Η θέση του GMMC Mgr ήταν από τις βασικότερες για τη λειτουργία του οργανισμού και είχε άμεση επαφή με τα μέλη του Δ.Σ. Μια ουσιαστική λειτουργία ήταν ο συνεχής έλεγχος και σχεδιασμός των υλικών και αναγκών του εργοστασίου σε μηνιαία, τριμηνιαία, ετήσια και τριετή βάση καθώς και ο προγραμματισμός διανομών στο εσωτερικό, παραγγελιών εξωτερικού και αναπληρώσεως των αποθεμάτων.

Αφού υπηρέτησα στο Τμήμα Προμηθειών ως Purchasing Mgr μέχρι το 1973, και ως GMMC Mgr μέχρι το 1976, μετατάχθηκα στο Τμήμα Προσωπικού ως Personnel Mgr και μετά ως Human Resources and Development Mgr για το προσωπικό σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, όπου και παρέμεινα μέχρι τον Ιούλιο 1996.

Δινόταν ιδιαίτερη προσοχή και προσεκτική αξιολόγηση για την επιλογή των κατάλληλων υποψηφίων, διότι όλοι επρόκειτο να υπαχθούν σε ένα ευρύ πρόγραμμα εκπαίδευσης και ανάπτυξης, έτσι ώστε να αναλάβουν ανάλογες τεχνικές ή διοικητικές θέσεις με ανάλογες προοπτικές. Η εταιρεία θεωρούσε την επένδυση στους σωστούς ανθρώπους πολύ σπουδαία. Τα προγράμματα εκπαίδευσης ήταν συχνά και εκτελούνταν με ίδια μέσα ή με συμμετοχή των στελεχών σε Κέντρα Εκπαίδευσης στο εξωτερικό και στο εσωτερικό. Προσωπικά παρακολούθησα εκτενή σεμινάρια για τις ανθρώπινες σχέσεις και για την ανάπτυξη στελεχών στα Κέντρα Εκπαίδευσης της GOODYEAR στο Ηνωμένο Βασίλειο καθώς και στο Πανεπιστήμιο του Kent στο Ohio, όπου μετά από εξετάσεις απέκτησα τον τίτλο του Certified Instructor in HR Training and Development.

Το εργοστάσιο ήταν έτοιμο για παραγωγή στην αρχή του 1968. Οι μεταβολές που έγιναν στην πολιτική ζωή της χώρας τον Απρίλιο του 67 δεν καθυστέρησαν καθόλου τα αυστηρά χρονοδιαγράμματα που είχαν τεθεί εξ αρχής. Όταν ολοκληρώθηκε η κατασκευή, το κτίριο ήταν μια επιβλητική μοντέρνα μεταλλική κατασκευή με στεγασμένο ενιαίο χώρο 97 στρεμμάτων με σύγχρονες προδιαγραφές, μεγάλους, φωτεινούς και έντονα εξαεριζόμενους χώρους για τις ανάγκες της παραγωγής και την άνετη εργασία και διαβίωση των 400 περίπου εργαζομένων που εναλλάσσονταν σε τρεις βάρδιες, έξι μέρες την εβδομάδα (τότε εργαζόμασταν και το Σάββατο).

Όπως προανέφερα, στις αρχές του 1968 άρχισε η δοκιμαστική παραγωγή. Η παραγωγή αφορούσε ελαστικά επιβατηγών και φορτηγών οχημάτων καθώς και αγροτικά διαφόρων τύπων, που κυκλοφορούσαν στους ελληνικούς δρόμους και αγρούς.

Ας μην ξεχνούμε ότι η έρευνα – σε μία αγροτική βασικά περιοχή χωρίς βιομηχανικούς εργάτες στο χώρο – για εξεύρεση όχι πλέον στελεχών αλλά απλώς εργαζομένων παραγωγής, είχε αρκετές δυσκολίες. Η μεγάλη βιομηχανική κατασκευή, με διάφορα επιβλητικά μηχανήματα να κινούνται με ατμό ή βραστό νερό κ.λπ. φόβιζαν τους κατοίκους της Σίνδου και των γύρω χωριών από όπου προσπαθούσαμε να αντλήσουμε ανθρώπινο εργατικό δυναμικό.

Ας σημειωθεί εδώ ότι ο βουλκανισμός είναι η μέθοδος κατασκευής του ελαστικού. Επιτυγχάνεται με ατμό υπό πίεση και βραστό νερό υπό πίεση και η προετοιμασία των μειγμάτων και η μορφοποίησή τους απαιτούν αυστηρότατες προδιαγραφές και ελέγχους σε κάθε στάδιο της παραγωγής. Στην αρχική, μη βουλκανισμένη, μορφή του το ελαστικό αποτελείται από 20 περίπου χωριστά τεμάχια και είναι ένα άμορφο αντικείμενο που πρέπει να τοποθετηθεί σε μήτρες (καλούπια) για να λάβει την τελική του μορφή..

Θυμούμαι ότι στην αρχή οι συχνές απουσίες ή παραιτήσεις είχαν δημιουργήσει τόσο σοβαρό πρόβλημα, ώστε η εταιρεία είχε ναυλώσει λεωφορεία για να μεταφέρει καθημερινά προσωπικό προς και από την ευρύτερη δυτική περιοχή του νομού Θεσσαλονίκης, ακόμη και από χωριά του νομού Κιλκίς. Η έλλειψη βιομηχανικών εργατών απασχόλησε την Διεύθυνση της εταιρείας σοβαρά. Η μετάλλαξη των αγροτών της περιοχής σε βιομηχανικούς εργάτες μας προβλημάτισε και διήρκεσε αρκετά.

Σταδιακά, το πρόβλημα ξεπεράσθηκε και το εργοστάσιο απέκτησε μια σταθερή ομάδα εργαζομένων που, μαζί με τα μεσαία και ανώτερα στελέχη του εργοστασίου και μετά από έντονη εκπαίδευση και φυσικά με ανταγωνιστικές αποδοχές, άρχισαν να αποδίδουν πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα. Το φιλότιμο και η φιλεργατικότητα καθώς και το ταλέντο των εργαζομένων μας άρχισαν να εντυπωσιάζουν στο περιβάλλον της GOODYEAR INTERNATIONAL.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, ταυτόχρονα, στα γραφεία της Γενικής Διευθύνσεως της εταιρείας στην Αθήνα εξελισσόταν παράλληλος σχεδιασμός για την επάνδρωση της Διευθύνσεως Πωλήσεων και της Διευθύνσεως Οικονομικών Υπηρεσιών μέσα από το αυστηρό χρονοδιάγραμμα που είχε τεθεί απαρχής και οι ανάλογες Υπηρεσίες είχαν ήδη αρχίσει να λειτουργούν με ικανοποιητικούς ρυθμούς.

3. Η λειτουργία του εργοστασίου στη Θεσσαλονίκη

Στις αρχές της δεκαετίας του '70 δύο σημαντικά χαρακτηριστικά πρέπει να σημειωθούν: α) στο εργοστάσιο τα πράγματα είχαν μπει σε ένα πολύ ικανοποιητικό πρόγραμμα, και, β) οι δείκτες παραγωγής και η ποιότητα των προϊόντων μας ήταν κοντά στα αναμενόμενα όρια και η αποδοχή των προϊόντων μας από την ελληνική αγορά μας γέμιζε αισιοδοξία.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζαμε σε διάφορους τομείς, όπως στην ενσωμάτωση των διαδικασιών παραγωγής, λογιστηρίου, αποθηκών, ανθρωπίνου δυναμικού κ.λπ., λύνονταν με βάση τις νομικές διαδικασίες του ελληνικού κράτους αλλά και με τις αυστηρές διαδικασίες της εταιρείας. Η GOODYEAR, με τεράστια διεθνή εμπειρία, είχε πλήρεις προδιαγραφές και διαδικασίες για οτιδήποτε αφορούσε τα προϊόντα της ή το ανθρώπινο δυναμικό. Κατά το κοινώς λεγόμενο *«καρφίτσα να έπεφτε στο πάτωμα, υπήρχε διαδικασία για το πώς να την μαζέψεις...!»*.

Ήταν φυσιολογικό με τη συμπλήρωση του ανθρώπινου δυναμικού στον οργανισμό, να εμφανισθεί η συνδικαλιστική δραστηριότητα. Μετά το 1974 η δραστηριότητα αυτή έγινε πολύ σημαντική. Η ζωή στο εργοστάσιο ήταν απαιτητική και η εργασία κινούνταν σε αυστηρά εργονομικά πλαίσια που σαν αντίβαρο είχαν τις πολύ ικανοποιητικές αποδοχές και συνθήκες εργασίας.

Όμως οι συνδικαλιστές γρήγορα κατάλαβαν ότι υπήρχαν περιθώρια για να βελτιώσουν συνθήκες εργασίας και αποδοχές και είχαν απέναντί τους έναν εργοδότη που συζητούσε μαζί τους και αναζητούσε τη συναίνεση για να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη λειτουργία του εργοστασίου. Έτσι συχνά γίνονταν πιεστικοί και απαιτητικοί, σε σημείο που η Διεύθυνση του εργοστασίου αλλά και η Γενική Διεύθυνση να προβληματίζονται.

Το δεύτερο σημαντικό χαρακτηριστικό ήταν ότι από το 1972 τα ξένα στελέχη της εταιρείας στη Θεσσαλονίκη αλλά και στην Αθήνα άρχισαν να αποχωρούν, για να επανέλθουν στα αμερικανικά ή ευρωπαϊκά εργοστάσια όπου ανήκαν.

Ήδη οι διάδοχοι καταστάσεις είχαν δημιουργηθεί στην πλειονότητά τους. Έτσι, ανέλαβαν στην Αθήνα Έλληνες Γενικός Διευθυντής και Πρόεδρος του Δ.Σ., Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών και Διευθυντής Πωλήσεων. Στη Θεσσαλονίκη παρέμεινε Αμερικανός Διευθυντής Παραγωγής, καθώς και ορισμένα τεχνικά στελέχη με ευρωπαϊκή ή αμερικανική προέλευση. Όμως, οι Έλληνες προσαρμοστή-

καν πολύ γρήγορα στις θέσεις τους κάθε επιπέδου, με καλό πνεύμα πειθαρχίας και με αξιόλογες επιδόσεις. Η πίστη σ' αυτό που έκαναν και η ομαδική εργασία έκαναν γρήγορα το εργοστάσιό μας επιτυχημένο υπόδειγμα ανάμεσα στα εργοστάσια της εταιρείας διεθνώς.

4. Περιγραφή των αρμοδιοτήτων μου

Το 1973 ανέλαβα Διευθυντής GMMC (που αποτελούνταν από τα τμήματα Προμηθειών, Προγραμματισμού α' υλών Ανταλλακτικών και Ετοιμών Προϊόντων καθώς και των αντίστοιχων αποθηκών). Η Διεύθυνση General Merchandise & Materials Controls (GMMC) ήταν η ιδανική μορφή αυτού που σήμερα ονομάζουμε logistics function. Σε συνεχή επαφή με τη Διεύθυνση Πωλήσεων και τις Οικονομικές Υπηρεσίες γίνονταν βραχυχρόνιος (σε μηνιαία / τριμηνιαία βάση) αλλά και μακροχρόνιος προγραμματισμός (σε ετήσια / τριετή βάση) του εργοστασίου με ενδείξεις τις τρέχουσες πωλήσεις και τις προοπτικές της αγοράς. Ο προγραμματισμός αυτός υποβαλλόταν σε μηνιαία βάση στο Factory Council (Προϊστάμενοι Τμημάτων Εργοστασίου), καθώς στο Executive Committee και μετά την έγκριση ακολουθούσαν ο προγραμματισμός της παραγωγής και α' υλών, υλικών, μηχανημάτων κ.λπ. και δίνονταν οι απαραίτητες παραγγελίες. Η budgeting procedure ήταν μια πολύ σημαντική και επίπονη εργασία. Στηριζόταν στα αξιόπιστα στοιχεία, αποτελέσματα και προοπτικές της αγοράς τα οποία είχε την υποχρέωση να λαμβάνει και να επεξεργάζεται το Τμήμα μου. Είχα μια ομάδα αξιόλογων στελεχών και μπορούσαμε με συνέπεια να ανταποκριθούμε στο απαιτητικό αυτό έργο.

Οι προδιαγραφές των διαφόρων υλικών του χρησιμοποιούνταν στην Παραγωγή ήταν αυστηρές χωρίς αποκλίσεις και υπήρχε κατάλογος εγκεκριμένων προμηθευτών με τους οποίους διαπραγματεύομασταν τις λεπτομέρειες κάθε παραγγελίας. Οι πρώτες ύλες ακολουθούσαν το ίδιο σύστημα. Η κύρια πρώτη ύλη, το φυσικό καουτσούκ, προερχόταν από φυτείες καουτσούκ, ιδιόκτητες ή μη, από τη Ν.Α. Ασία. Εκεί δεν υπήρχε περιθώριο διαπραγματεύσεως αφού οι τιμές καθορίζονταν σε ανώτατο επίπεδο από την GOODYEAR στις Η.Π.Α. και σε συνάρτηση με τις τιμές του καουτσούκ στα διεθνή χρηματιστήρια (το καουτσούκ είναι χρηματιστηριακό είδος). Ας σημειώσω ότι εκτός από φυσικό καουτσούκ χρησιμοποιείται στη βιομηχανία και συνθετικό καουτσούκ, που είναι παράγωγο πετρελαίου και παράγεται στις εγκαταστάσεις των μεγάλων επιχειρήσεων, όπως η SHELL, ESSO, BP, TOTAL κ.λπ. Στα ελαστικά επιβατικών αυτοκινήτων και μικρών διαστάσεων το μείγμα αποτελείται από συνθετικό καουτσούκ κυρίως, ενώ στα ελαστικά φορτηγών ο-

χημάτων ή όπου υπάρχει μεγάλη καταπόνηση, το μείγμα αποτελείται κυρίως από φυσικό ελαστικό. Όμως για πάρα πολλά υλικά και ανταλλακτικά γινόταν συνεχώς έρευνα της ελληνικής αγοράς και οι προμήθειες τοπικά με επιλογές και πρωτοβουλίες του Τμήματος Προμηθειών. Η παρουσία των εσωτερικών ελεγκτών (internal auditors) ήταν συχνή και επιβεβαίωνε την ανάγκη του εσωτερικού ελέγχου για να διασφαλιστεί η αξιοπιστία των πολύπλοκων διαδικασιών που ακολουθούσαμε.

Ήταν μια περίοδος της επαγγελματικής μου ζωής με τεράστιο ενδιαφέρον, με συνεχή εκπαίδευση ατομική και των συνεργατών μου στο εσωτερικό με τους λίγους φορείς ανάπτυξης των εργαζομένων που υπήρχαν τότε, όπως ήταν το ΕΛΚΕΠΑ και η ΕΕΔΕ αλλά και στα εκπαιδευτικά κέντρα και τεχνικές εγκαταστάσεις της GOODYEAR στο εξωτερικό.

Δυστυχώς, δεν μου δόθηκε η δυνατότητα να συνεχίσω και να αναπτύξω ένα έργο που είχα παρακολουθήσει από την αρχή του. Το 1976 το Executive Committee μου ανέθεσε τη Διεύθυνση Προσωπικού για την ελληνική GOODYEAR. Η Διεύθυνση Προσωπικού περιελάμβανε τα Τμήματα Προσλήψεων, Μισθοδοσίας, Εκπαιδύσεως, Industrial Engineering, Υγιεινής/Ασφάλειας, καθώς και Γενικών Υπηρεσιών μερίμνης για το προσωπικό (ιατρείο, εστιατόριο, κ.λπ.).

Πολλά από τα θέματα που μου ανατέθηκαν περιελάμβαναν νέα γνώση και εκπαίδευση, δική μου αλλά και των άλλων συνεργατών μου. Ευτυχώς, όπως είχε συμβεί και στο τμήμα GMMC, η επιλογή των στελεχών και των μελών των τμημάτων μου ήταν επιτυχημένη. Όλοι, νέοι άνθρωποι, συνεργάσιμοι και με καλές γνώσεις, στις θέσεις τους, έδιναν τον εαυτό τους σε ένα άριστο βιομηχανικό περιβάλλον και με όλα τα απαραίτητα μέσα στη διάθεσή τους.

Υπήρχε συνεχής συνεργασία με τη νομική υπηρεσία μας στη Θεσσαλονίκη, αλλά και στην Αθήνα και πολύ καλές επαφές με τις Αρχές Εργασίας, την ΕΤΒΑ τους φορείς και τα ιδρύματα της πόλης, προς τα οποία εκδηλώθηκε εξ αρχής το κοινωνικό πρόσωπο της Εταιρείας στο πλαίσιο των υποχρεώσεων του Τμήματός μου.

Στη Διεύθυνση Προσωπικού, HUMAN RESOURCES DEPT (Ανθρώπινου Δυναμικού) όπως μετονομάστηκε τη δεκαετία του 80, έμεινα τα υπόλοιπα χρόνια της επαγγελματικής μου ζωής στην GOODYEAR (συνολικά 29 περίπου), μέχρι τον Ιούλιο του 1996 οπότε και έπαυσε η λειτουργία του εργοστασίου της GOODYEAR στη Θεσσαλονίκη.

Δεν θέλω να μιλήσω με τεχνικά στοιχεία για την επιτυχία των ελληνικών ελαστικών μας στην αγορά. Πιστεύω ότι επρώτευσαν σε ποιότητα και αποδόσεις και κατέκτησαν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου μας. Ήταν πραγματικά προϊόντα υψηλής τεχνολογίας. Η προσπάθεια και

οι πολιτικές πωλήσεων της Διεύθυνσης Πωλήσεων και της Γενικής Διεύθυνσης εξασφάλιζαν ένα καλά οργανωμένο δίκτυο πωλήσεων και μεγάλες παραγγελίες από τις δημόσιες υπηρεσίες, τις ένοπλες δυνάμεις και φορείς όπως τα ΚΤΕΛ, οργανισμοί αστικών συγκοινωνιών κ.λπ. Οι εξαγωγές των προϊόντων μας αυξάνονταν συνεχώς προς τις χώρες τις Μέσης Ανατολής αλλά και προς τη Δυτική Ευρώπη. Ας σημειωθεί εδώ ότι μετά το άνοιγμα των αγορών της Ανατολικής Ευρώπης, από το 1989, αρχικά υπήρχαν σχέδια να δημιουργηθεί από τη GOODYEAR περιφερειακή Διεύθυνση Πωλήσεων με έδρα πιθανόν στη Βιέννη για την εξυπηρέτηση αυτής της αγοράς από το ελληνικό και τα άλλα δυτικοευρωπαϊκά εργοστάσια.

Χωρίς αμφιβολία, και μέχρι τα μέσα τις δεκαετίας του '90, η GOODYEAR διατηρούσε πρωτεύουσα θέση στην παγκόσμια βιομηχανία ελαστικών και συναφών προϊόντων. Ήδη υπήρχαν οι ευρωπαϊκοί παραγωγοί που ήλεγχαν παραδοσιακά μερίδια της αγοράς, όπως η MICHELIN, PIRELLI, CONTINENTAL, DUNLOP κ.λπ., αλλά είχε αρχίσει η επιθετική εμφάνιση των ιαπωνικών και κορεάτικων ελαστικών στην ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά.

Έτσι υπήρχε έντονος ανταγωνισμός και απαιτούνταν στοχευμένες πολιτικές και ανταγωνιστικές τιμές χωρίς να υποβαθμισθεί η ποιότητα των προϊόντων και για να διατηρηθεί η μεγάλη κερδοφορία και τα ποσοστά των αγορών.

Η GOODYEAR διεθνώς είχε από το 1985 δικό της ηλεκτρονικό σύστημα επικοινωνίας με όλα τα σημεία της γης όπου διατηρούσε εγκαταστάσεις. Το σύστημα αυτό, πρόδρομος του σημερινού e-mail, μας επέτρεπε μέσω προσωπικών κωδικών να έχουμε άμεση πρόσβαση σε τοπικό και διεθνές επίπεδο με τους αντίστοιχους συνεργάτες μας. Κι ακόμη, μέσα στο ίδιο σύστημα υπήρχε το παγκόσμιο σύστημα αποθέματος διαθέσιμων ελαστικών και προϊόντων κάθε είδους, που εξυπηρετούσε τα τμήματα πωλήσεων για την ικανοποίηση των πελατών μας, ανανεωνόταν σε 24ωρη βάση και περιελάμβανε όλους τους κωδικούς προϊόντων με ένδειξη ποσοτήτων και χωρών που ήταν διαθέσιμοι. Θυμούμαι εδώ πως σε συνθήκες «πανικού» φέραμε σε 2 ημέρες αεροπορικά από την GOODYEAR Αργεντινής 4 συμβατικά ελαστικά για μια CHEVROLET του 1924 που έπρεπε να πάρει μέρος σε ράλλυ – αντίκα στην Αθήνα! Τα ελαστικά αυτά ήταν διαθέσιμα και τα βρήκαμε με ερώτηση στο INTERNATIONAL FINISHED GOODS STOCK.

Τα εργοστάσια Μεξικού, Αργεντινής και Βραζιλίας κατασκεύαζαν ελαστικά για αυτοκίνητα έως και προπολεμικής περιόδου, διότι εκεί καθώς και στην Κούβα κυκλοφορούσαν ακόμα πολλά τέτοια οχήματα, κυρίως αμερικανικής κατασκευής.

5. Ανθρώπινες σχέσεις μέσα και έξω από το εργοστάσιο

Κύριο μέλημα στον εσωτερικό τομέα ήταν η φροντίδα για τους εργαζομένους μας, η μέριμνα για καλές συνθήκες εργασίας παραμονής και μεταφοράς τους, η εκπαίδευση, η εξέλιξή τους, η ιατρική φροντίδα και η φροντίδα για το περιβάλλον του εργοστασίου. Τα θέματα υγιεινής και ασφαλούς εργασίας αναπτύσσονταν στο αυστηρό περιβάλλον των εντολών και των διαδικασιών της GOODYEAR, που απαιτούσε να έχει τις ασφαλέστερες δυνατές συνθήκες για τους εργαζομένους της σε παγκόσμιο επίπεδο. Η διαδικασία ανάμιξης α΄ υλών και υλικών, η κατασκευή των διαφόρων μερών που συνθέτουν την κατασκευή του ελαστικού και ο βουλκανισμός και έλεγχοι ποιότητας από μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας, που η πείρα και η οικονομική δυνατότητα της GOODYEAR εξασφάλιζε, ήταν αντικείμενα εκπαίδευσως και γνώσεως στοιχείων πρωτόγνωρων για Έλληνες εργαζομένους.

Το εργοστάσιό μας, το μικρότερο στην ευρωπαϊκή ήπειρο, σύντομα εξελίχθηκε σε μια πρότυπη εγκατάσταση που συγκέντρωνε ό,τι σύγχρονο υπήρχε στην κατασκευή ελαστικών εκτός Η.Π.Α., με μοντέρνα γραμμή παραγωγής εν σειρά συγκεντρωμένη κάτω από τη στέγη των 97 στρεμμάτων σε συνολική έκταση 200 στρεμμάτων, με περίπου 5.000 τεμάχια ημερησίως. Έτσι, με βεβαιωμένη και συνεχή την άρτια εκπαίδευση και τους υψηλούς δείκτες εξειδίκευσεως και αποδόσεως των εργαζομένων μας, αρχίσαμε να φιλοξενούμε τεχνικούς και εργαζομένους για εκπαίδευση από εργοστάσια της Δυτικής Ευρώπης της ΝΑ Ασίας, Ινδίας και Τουρκίας.

Το ελληνικό φιλότιμο και η πνευματική ικανότητα, ευσυνειδησία και ικανότητα για ομαδική εργασία εκδηλώθηκαν, αναπτύχθηκαν και απέδωσαν με τον καλύτερο πειθαρχημένο και παραγωγικό τρόπο, όπως απεδείκνυαν τα σχόλια, οι εντυπώσεις και τα στατιστικά στοιχεία της GOODYEAR INTERNATIONAL. Μπορούσαμε με άνεση να διαψεύσουμε αρκετούς μύθους που κυκλοφορούσαν για τον Έλληνα εργαζόμενο.

Για εμένα ήταν μια τρανή απόδειξη των ικανοτήτων του Έλληνα ό-ταν βρεθεί σε κατάλληλα οργανωμένο περιβάλλον. Τα στοιχεία μας, σε παραγωγική απόδοση, σε στοιχεία εκπαίδευσης, ασφαλούς εργασίας κ.λπ. ήταν σε συνεχή σύγκριση με τα άλλα ευρωπαϊκά εργοστάσια και κάθε φορά που τα στελέχη βρισκόμασταν σε αυτά για συνέδρια ή για εκπαιδευτικούς λόγους, οι Ευρωπαίοι εταίροι μας είχαν μόνο καλά λόγια να πουν για τη φιλοξενία τους στη χώρα μας για τις εγκαταστάσεις και για τις επιδόσεις μας.

Η επικοινωνία με τους εργαζομένους ήταν μια απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάγκη ομαδικού πνεύματος εργασίας και προσπάθειας επίτευξης των στόχων μας σε επίπεδο των ομάδων παραγωγής αλλά και των γενικών δεικτών απόδοσης του εργοστασίου και της θέσης της εταιρείας στην αγορά. Πιστεύαμε και πιστεύω και σήμερα ότι καλός εργαζόμενος είναι ο ενημερωμένος εργαζόμενος. Πίνακες ανακοινώσεων και επικοινωνίας βρίσκονταν σε όλα τα τμήματα και τους χώρους διέλευσης του προσωπικού, όπου σε τακτική (εβδομαδιαία ή μηνιαία) ενημέρωση αναρτούσαμε κάθε πληροφορία που η Διεύθυνση του εργοστασίου και η Διεύθυνση Ανθρωπίνου Δυναμικού θεωρούσαμε αναγκαία. Πέρα από τους δείκτες παραγωγής οι δείκτες ασφαλούς εργασίας ήταν αναρτημένοι με μεγάλους έντονους χαρακτήρες και παραστάσεις και κάθε καλός δείκτης χαιρετιζόταν με έντονο τρόπο. Όλοι οι εργαζόμενοι είχαν την αίσθηση ότι συμμετείχαν στην επιτυχία της παραγωγικής προσπάθειας.

Η εφημερίδα του εργοστασίου ήταν ένα άλλο μέσο επικοινωνίας. Φιλοξενούσε, με πρωτοβουλία της Διευθύνσεως Ανθρώπινου Δυναμικού τα μηνύματα της εταιρείας, απόψεις των εργαζομένων, καθώς και σχόλια γενικού ενδιαφέροντος που είχαν άμεση σχέση με τα προϊόντα μας ή τα επιτεύγματα της εταιρείας. Εκτός τούτου, υπήρχε πλούσια σειρά εντύπων της GOODYEAR διεθνώς, καθώς και καλαισθητά ελληνικά έντυπα για τους συνεργάτες μας, που εκδίδονταν από τη Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων και τη Διεύθυνση Πωλήσεων.

Μια ουσιαστική λειτουργία της Διευθύνσεως Ανθρώπινου Δυναμικού ήταν η προετοιμασία και συμμετοχή στις συλλογικές διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό των αποδοχών και παροχών των εργαζομένων μας. Ήδη προϋπήρχε η πανελλήνια συλλογική σύμβαση για τους εργαζόμενους στα επαγγέλματα κατασκευής και αναγωγόμεως ελαστικών. Η σύμβαση αυτή υπογραφόταν από τους εκπροσώπους του ΣΕΒ και της PIRELLI στην Αθήνα και θεωρητικά ίσχυε για όλη τη χώρα.

Το Σωματείο των εργαζομένων της GOODYEAR, που ιδρύθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '70, με συντονισμένες πρωτοβουλίες κέρδισε το δικαίωμα να διαπραγματεύεται χωριστά για τη Βόρεια Ελλάδα με την υποστήριξη των συνδικαλιστικών φορέων της περιοχής. Το γεγονός ότι η GOODYEAR ήταν μια κερδοφόρος εταιρεία που έδειχνε φροντίδα για τους εργαζόμενους της και επιθυμούσε να έχει ανταγωνιστικές αμοιβές και παροχές για τους εργαζόμενους και τα στελέχη της, έκανε σε αρκετές περιπτώσεις τους συνδικαλιστές μας απαιτητικούς και συχνά επιθετικούς. Το αποτέλεσμα ήταν το κόστος εργασίας να μετέχει με αρκετά υψηλό ποσοστό στο τελικό κόστος παραγωγής του προϊόντος, το οποίο φαινόταν στις συγκρί-

σεις με τα άλλα ευρωπαϊκά εργοστάσια. Αυτό έπαιξε κάποιο ρόλο στις τελικές αποφάσεις για το μέλλον του εργοστασίου το 1996.

Οι διαπραγματεύσεις απαιτούσαν από την πλευρά μας καλή ενημέρωση σε ότι αφορούσε τις αμοιβές στον ελληνικό χώρο. Είχε καθιερωθεί επίσης ετήσια έρευνα αποδοχών με την οποία καλύπταμε περί τις 15 μεγαλύτερες εταιρείες, ελληνικές και μη, που ήταν εγκατεστημένες στη χώρα και με τις οποίες ανταλλάσσαμε στοιχεία για συγκεκριμένες διοικητικές και τεχνικές θέσεις εργασίας με κατά το δυνατό παρόμοιο περιεχόμενο.

Οι μεγάλες βιομηχανίες που ήταν ήδη εγκατεστημένες στη διαμορφούμενη δυτική περιοχή της Θεσσαλονίκης, δηλαδή οι ESSO - PAPPAS, ETHYL, HELLENIC STEEL, Εταιρεία Χημικών Λιπασμάτων και λίγο αργότερα οι ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΙΑ, TEKOSHA, STEYR (ΕΛΒΟ), HELLAS CAN, KARTONPACK αλλά και στα ανατολικά οι SIEMENS, 3E COCA COLA, BIAMYL και FILKERAM JOHNSON, ήταν καλοί συνεργάτες μας στα θέματα αμοιβών και γενικότερα σε θέματα εργασιακών σχέσεων. Η ομάδα των Διευθυντών Προσωπικού και Διευθυντών Εργοστασίων είχε συχνές επαφές και ανταλλαγές επισκέψεων που εξελίχθηκαν σε μια φιλική συναδελφική σχέση μέχρι σήμερα. Πολύτιμη ήταν και η πρωτοβουλία του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (ΣΒΒΕ) να επωφεληθεί από τις γνώσεις και τις εμπειρίες μας μέσα από ομάδες εργασίας στις οποίες συμμετείχαμε εθελοντικά.

Κοινό χαρακτηριστικό των συστημάτων μας ήταν η διαδικασία αξιολόγησης κάθε εργαζομένου από τον άμεσο προϊστάμενό του καθώς και το οικοδόμημα μισθών και ημερομισθίων για κάθε ειδικότητα. Κάθε μισθός θέσης στηριζόταν σε κλίμακα minimum- maximum, και εκεί κινούνταν οι αμοιβές, από τον μισθό πρόσληψης μέχρι το ανώτατο σημείο στο οποίο μπορούσε να φθάσει μέσα και από την αξιολόγηση και το οποίο δεν μπορούσε να ξεπεραστεί παρά μόνον με εγκρίσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

Όπως συμβαίνει στην ελληνική πραγματικότητα, οι συνδικαλιστές μας συσπείρωναν όλο το προσωπικό παραγωγής εκτός από το προσωπικό γραφείων, πωλήσεων και από τα στελέχη. Αρκετές φορές, οι πιέσεις τους έφθαναν σε οριακά επίπεδα και υπήρχαν τριβές που κατέληγαν σε στάσεις εργασίας ή απεργίες με μεγαλύτερη διάρκεια.

Σε γενική όμως εντύπωση, οι σχέσεις όλων των εργαζομένων ήταν αρμονικές μεταξύ των τμημάτων αλλά και με τα διευθυντικά στελέχη. Κι αυτό ήταν αποτέλεσμα της μεγάλης προσπάθειας με δείκτες, ειλικρίνεια, ζωντανή επικοινωνία αλλά και έντυπα που σκοπό είχαν να ενημερώνουν όλο το προσωπικό. Εδώ θα σημειώσω ότι η επιλογή μεσαίων και ανωτέρων στελεχών ήταν αποτέλεσμα

μακράς αξιολόγησης όταν γινόταν εκ των έσω, αλλά και έρευνας στην αγορά εργασίας που γίνονταν είτε με πρωτοβουλία του Τμήματος Εργασιακών Σχέσεων (σε συνεργασία με το σχετικό τμήμα) είτε σε συνεργασία με εξωτερικούς συμβούλους όπως η ICAP, πάντα με βάση τις περιγραφές εργασίας ή τις προδιαγραφές εργασίας που υπήρχαν στο ογκώδες εγχειρίδιο του τμήματός μας. Θα αναφέρω ότι κάθε τρίμηνο, με πρωτοβουλία του Διευθυντή Παραγωγής, η εργασία σταματούσε στο εργοστάσιο και επί δύο ώρες γινόταν από τον ίδιο λεπτομερής ενημέρωση και ακολουθούσαν ερωτήσεις, διατυπώνονταν απορίες ή ζητούνταν διευκρινίσεις τους εργαζόμενους. Ήταν μια παρουσίαση της πραγματικής εικόνας της εταιρείας και του περιβάλλοντος στο οποίο ζούσαν οι εργαζόμενοι και έπρεπε να είναι ενημερωμένοι για τις προόδους αλλά και για όλα τα τρέχοντα θέματα που τους αφορούσαν.

Η δραστηριότητα των εργαζομένων με προτάσεις και ιδέες προς τη Διοίκηση εκφράσθηκε με το **Σύστημα Ιδεών**. Οι εργαζόμενοι μπορούσαν να χρησιμοποιούν τα κουτιά ιδεών, με σχετικά έντυπα που υπήρχαν σε κάθε καπνιστήριο και στα εστιατόρια και να ρίχνουν εκεί ιδέες και προτάσεις για τη βελτίωση οποιουδήποτε θέματος, για διορθώσεις, μετατροπές, ή κατασκευές που θα έκαναν το περιβάλλον και την εργασία τους καλύτερη. Επιτροπή από απλούς εργαζομένους και από στελέχη μελετούσαν και αξιολογούσαν τις ιδέες και τις υπέβαλλαν στον Διευθυντή του Εργοστασίου. Τα ονόματα όσων συμμετείχαν στο σχήμα αυτό ανακοινώνονταν και σε τακτά χρονικά διαστήματα με τη φροντίδα της Διευθύνσεως Ανθρωπίνου Δυναμικού κληρώνονταν γι' αυτούς ηλεκτρικές συσκευές και άλλα δώρα, με παρουσία των εργαζομένων. Πιστεύαμε, και το διαπιστώσαμε, ότι μερικές από τις πιο καλές εφαρμόσιμες ιδέες και προτάσεις προήλθαν από τους εργαζομένους, εκείνο το διάστημα.

Μια σημαντική προτεραιότητα και υποχρέωση της Διευθύνσεως Ανθρωπίνου Δυναμικού, ήταν η εκπαίδευση και ανάπτυξη των εργαζομένων και στελεχών. Έτσι υπήρχε η ανάγκη υποδομής σε τοπικό επίπεδο για να πραγματοποιηθούν οι στόχοι του Τμήματος Εκπαιδύσεως. Σε οίκημα που πληρούσε τις ανάλογες προδιαγραφές και ήταν σε χώρο ανεξάρτητο από τους θορύβους του κυρίως κτιρίου του εργοστασίου, δημιουργήθηκε Κέντρο Εκπαιδύσεως με τα απαραίτητα οπτικοακουστικά μέσα και εκπαιδευτικό εξοπλισμό που διετίθετο για εκπαίδευση τεχνική και άλλη για κάθε επίπεδο εργαζομένων και στελεχών. Η εκπαιδευτική προσπάθεια ιδίως για αυτό που αποκαλούσαμε ανάπτυξη στελεχών (mid management and supervision training and development) περιλαμβανόταν στο ετήσιο σχέδιο εκπαίδευσης/αναπτύξεως που υπέβαλλε η Διεύθυνση Ανθρωπίνου Δυναμικού με αναλυτικό προϋπολογισμό των

δαπανών και του κόστους και υλοποιούνταν μετά από έγκριση του Factory Council (Διευθυντή Παραγωγής και Προϊσταμένων παραγωγικών και διοικητικών τμημάτων εργοστασίου), καθώς και από το Διοικητικό Συμβούλιο (Executive Committee). Στον χώρο του Κέντρου Εκπαιδεύσεως είχε δημιουργηθεί μια καλά οργανωμένη (και δανειστική) βιβλιοθήκη με εκδόσεις ελληνικές και αγγλικές σε θέματα αναπτύξεως στελεχών αλλά και με τεχνικά θέματα που αξιοποιούνταν από κάθε εργαζόμενο, καθώς και μια εκτεταμένη βιντεοθήκη/ταινιοθήκη που επίσης αξιοποιούσαμε κατάλληλα. Επίσης ανανεώσαμε τις συνδρομές μας σε περιοδικά ελληνικά και αμερικανικά με πολύτιμα για μας διοικητικά, οικονομικά και τεχνικά θέματα. Οι Αμερικανοί είχαν καταλάβει πως αν μπορούσαν να αντικαταστήσουν το «εγώ» του Έλληνα με το «εμείς» δηλαδή με το πνεύμα ομαδικής εργασίας, η επίτευξη στόχων και τα υψηλά αποτελέσματα θα ήταν σχετικά εύκολα χάρις στις φυσικές και νοητικές ικανότητες των Ελλήνων εργαζομένων. Και αυτό το επιτύχαμε σε μεγάλο βαθμό, παραμερίζοντας τις όποιες αδυναμίες, τονίζοντας συνεχώς τη σπουδαιότητα του πνεύματος ομάδας και διδάσκοντάς την. Θυμούμαι ότι κάναμε αρκετές μεταγλωττίσεις ταινιών στα ελληνικά από εκπαιδευτικές σειρές που μας προμήθευε η μητρική εταιρεία. Το αμερικανικό σύστημα προβολής NTSC δεν υπήρχε στην ελληνική αγορά και είχαμε προμηθευθεί μηχανήματα από την εταιρία SONY για να αποκτήσουμε την ευελιξία της χρήσης του υλικού- κάτι που σήμερα με την εξέλιξη της τεχνολογίας ακούγεται περίεργο.

Η υποδομή στην εκπαίδευση των εργαζομένων όλων των επιπέδων ήταν άρτια και η κατάρτιση γίνονταν με ίδια μέσα και πολλές φορές με τεχνικούς από τους άλλους οργανισμούς της GOODYEAR. Το αντικείμενο της παραγωγής ελαστικών ήταν εξειδικευμένο και προσαρμοσμένο στις αυστηρές προδιαγραφές της εταιρείας. Όμως ήταν συχνή και η εκπαίδευση στο εξωτερικό που γίνονταν στα τεχνικά κέντρα της GOODYEAR. Σε ότι αφορά την ανάπτυξη/επιμόρφωση των διοικητικών στελεχών, αυτή πάλι γίνονταν με ίδια μέσα ή και με την αξιοποίηση εμπειρών συμβούλων ή φορέων όπως το ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. (στο οποίο για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα ήμουν μέλος της τοπικής Διοικούσης Επιτροπής).

Πολύ μεγάλη ωφέλεια και αξιοποίηση υπήρχε για τα μέλη και τα στελέχη του Τμήματος Εργασιακών Σχέσεων και από το Σύνδεσμο Στελεχών Προσωπικού που συγκέντρωνε τους ειδικούς στα εργασιακά θέματα από όλες τις μεγάλες βιομηχανίες του βόρειου χώρου, αλλά και πανελληνίως, σε αγαστή σχέση συνεργασίας, εκπαίδευσης και αλληλοενημέρωσης.

Το Τμήμα Μισθοδοσίας (στο οποίο το Τμήμα Προσωπικού περνούσε όλα τα στοιχεία εργασίας) υπαγόταν στο Λογιστήριο εργοστασίου, που στην πλειονότητά του ήταν Λογιστήριο Κοστολόγησεως, απασχολούσε περί τους 10 κοστολόγους και λογιστές και αναφερόταν απευθείας στη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών στην Αθήνα. Πολύ νωρίς, στις αρχές της δεκαετίας '80, τοποθετήσαμε μηχανήματα ATM στον χώρο του εργοστασίου και έπαυσε η έγνοια του κινδύνου μεταφοράς και διανομής των αποδοχών των εργαζομένων σε μετρητά. Ο εργαζόμενος απλώς παραλάμβανε κατά την ημέρα της πληρωμής μόνο ανάλυση των μηνιαίων ημερών και ωρών εργασίας, υπερωριών κ.λπ. και ένδειξη του συνόλου των αμοιβών του που μπορούσε την ίδια μέρα να αποσύρει μέσω του ATM ή από την Τράπεζα. Η εταιρεία μας ήταν από τις πρώτες στην περιοχή που τοποθέτησε ATM σε βιομηχανικό χώρο. Σήμερα πια αυτό είναι αυτονόητο στις μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις. Θυμούμαι ότι οι εργαζόμενοι αντιμετώπισαν με δυσπιστία το νέο σύστημα αφού ήταν συνηθισμένοι να φεύγουν την τελευταία μέρα του μήνα με τις αποδοχές στο χέρι, παρά να παίρνουν μόνο μια ανάλυση, να πρέπει να πάνε μετά στην τράπεζα και να αποσύρουν χρήματα με κάρτα. Γρήγορα όμως αναγνώρισαν την πρακτικότητα και την ωφέλεια που παρείχε αυτή η μεταβολή, παρά το γεγονός ότι καταστήματα τραπεζών εγκαταστάθηκαν στην Σίνδο και στη ΒΙΠΕΘ αργότερα.

Μια σημαντική πρωτοβουλία της Διεύθυνσης Ανθρωπίνου Δυναμικού ήταν η προσθήκη Συνταξιοδοτικού Προγράμματος στο ήδη υπάρχον από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της εταιρείας Ομαδικό Πρόγραμμα Ζωής και Ατυχημάτων, που είχε συναφθεί με μεγάλη πολυεθνική ασφαλιστική εταιρεία.

Το Συνταξιοδοτικό Πρόγραμμα υιοθετήθηκε αρχικά ως μια προσφορά της Εταιρείας προς τους εργαζομένους της και ως προσθήκη στο Ομαδικό Πρόγραμμα Ζωής και Ατυχημάτων. Ήταν μη συμμετοχικό και μια αποταμίευση χρημάτων που θα παρείχε ένα συγκεκριμένο ποσό στους απερχόμενους λόγω συνταξιοδότησεως. Σύντομα, το συνδικαλιστικό όργανο του εργοστασίου ζήτησε να αυξηθούν οι αποδόσεις του Προγράμματος με συμμετοχή των εργαζομένων. Τούτο έγινε αποδεκτό και οι εισφορές των εργαζομένων συνέβαλαν στην αύξηση του κεφαλαίου αυτής της παροχής. Στο συμμετοχικό πια, Πρόγραμμα, ορίσθηκε επιτροπή από εκπροσώπους των εργαζομένων και της Διοίκησης η οποία ήλεγχε σε συνεννόηση με την επιλεγμένη ασφαλιστική εταιρεία την εκμετάλλευση, με τους καλύτερους τρέχοντες τραπεζικούς όρους, του κεφαλαίου που αποταμιευόταν.

Ένα άλλο σημείο που αξίζει να αναφέρω ήταν το υψηλό αίσθημα κοι-

ωνικής ευθύνης (corporate social responsibility) και συμπεριφορών προς την τοπική κοινωνία. Με πρωτοβουλία της Διευθύνσεως Ανθρωπίνου Δυναμικού καταρτιζόταν πρόταση που αποτελούσε μέρος του ετήσιου budget με λίστα δωρεών υποτροφιών και προσφορών σε είδος ή σε χρήμα σε φορείς ή ιδρύματα. Χαρακτηριστικά αναφέρω την προσφορά αγροτικών ελαστικών για τις ανάγκες της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης, τη σημαντική βοήθεια κατά την περίοδο ίδρυσης της Θεραπευτικής Κοινότητας Ι-ΘΑΚΗ αλλά και μετά την εγκατάστασή της, τη συνεργασία με το τυπογραφείο του Ιδρύματος καθώς επίσης και την παροχή υλικών, μηχανημάτων και εργαλείων της βιομηχανίας ελαστικού στο Τεχνικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, που την εποχή εκείνη βρισκόταν στα πρώτα του βήματα και είχε μεταστεγασθεί στη ΒΙΠΕΘ. Προωθούσαμε επίσης τις σχέσεις με τις ομάδες προσκόπων, με τα σχολεία της περιοχής και κυρίως με τις τεχνικές σχολές και τα επαγγελματικά λύκεια καθώς και με τα ΤΕΙ στη Σίνδο που ιδρύθηκαν αργότερα.

Οι σχέσεις μας με την τοπική αρχή της ΕΤΒΑ που ήλεγχε την ΒΙΠΕΘ καθώς και με τις κοινοτικές αρχές Σίνδου και Διαβατών ήταν πολύ καλές.

Σύντομα, και στις δεκαετίες '70 και '80, η βιομηχανική ζώνη αναπτύχθηκε και επεκτάθηκε με την εγκατάσταση μεγάλων βιομηχανιών και τούτο συνέβαλε στην αύξηση των εισοδημάτων και του επιπέδου των κατοίκων της περιοχής που μεταβάλλονταν από αγρότες σε αστούς βιομηχανικούς εργάτες. Όσοι γνωρίζουν τη Σίνδο της δεκαετίας του '70 και γνωρίζουν τη σημερινή όψη της μπορούν να κατανοήσουν πόσο συνέβαλαν οι βιομηχανικές και εμπορικές εταιρείες στην ανάπτυξη της περιοχής και γενικά της δυτικής Θεσσαλονίκης.

6. Η κρίση - Τα αίτια της αποχώρησης από την Ελλάδα

Μετά το 1989 και μετά την ενοποίηση της Γερμανίας, η φιλελευθεροποίηση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης εντάθηκε. Σε χώρες όπως η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία κ.λπ. άρχισαν να εφαρμόζονται οι αρχές της ιδιωτικής οικονομίας, να ιδιωτικοποιούνται οι πρώην κρατικές εταιρείες τους και να δημιουργείται έντονο ενδιαφέρον από τις χώρες της Δ. Ευρώπης για τις αναπτυσσόμενες αγορές.

Η GOODYEAR εξεδήλωσε το ενδιαφέρον της με δύο κυρίως τρόπους: έρευνες αγοράς για τη δημιουργία δικτύων πωλήσεων, ε-

τοπισμού πηγών υλικών ή και πρώτων υλών για τις ανάγκες της παραγωγής αλλά και για την αγορά εργοστασίων παραγωγής και εγκαταστάσεων που θα μπορούσαν να τροφοδοτούν την τεράστια αγορά που αναδυόταν. Σε μια προσπάθεια να προμηθευθούμε έτοιμα μείγματα πρώτων υλών, εντοπίσαμε και επισκεφθήκαμε το 1990 ένα εργοστάσιο κατασκευής ελαστικών στη βόρεια Βουλγαρία. Συνόδευα τον ειδικό κοστολόγο μας και τον Διευθυντή Παραγωγής και συναντηθήκαμε με τον αντίστοιχο Οικονομικό Διευθυντή. Μελέτησε τις τεχνικές προδιαγραφές μας αλλά στάθηκε αδύνατο να μας δώσει ένα κόστος για τα υλικά που μας ενδιέφεραν. Ήταν μια διαδικασία σχεδόν άγνωστη γι' αυτόν διότι ότι προϊόν παραγόταν στο εργοστάσιό του απορροφούνταν αμέσως από την τοπική και την σοβιετική κυβέρνηση. Δεν τον ενδιέφερε το κόστος ούτε η εργονομία ούτε οι δείκτες απόδοσης. Η μόνη υποχρέωσή του ήταν να λαμβάνει από τη βουλγαρική κυβέρνηση το ποσό που αναλογούσε στους μισθούς στο εργοστάσιο που παρήγαγε με εκπληκτικά αργούς ρυθμούς και να το διανέμει στο πολυάριθμο προσωπικό. Αυτή ήταν η απογοητευτική εικόνα της κρατικής εταιρείας στη γειτονική χώρα, που μας ανάγκασε να επιστρέψουμε χωρίς αποτελέσματα στη Θεσσαλονίκη. Η ίδια κατάσταση επικρατούσε στις επιχειρήσεις των δορυφόρων της τότε ΕΣΣΔ μέχρι να ομαλοποιηθούν τα καθεστώτα. Ιδιαίτερα, ενδιαφέρον από την GOODYEAR INTERNATIONAL υπήρξε για ένα τεράστιο συγκρότημα στην Πολωνία το οποίο παρήγε ελαστικά που απορροφούσε η αγορά της τότε Σοβιετικής Ενώσεως, με παραγωγή τριπλάσια από εκείνη του ελληνικού εργοστασίου (περίπου 15.000 τεμάχια/ ημέρα) με εγκαταστάσεις διαμονής, συγκροτήματα σχολείων, νοσοκομεία κ.λπ., και με απασχόληση περίπου 5000 εργαζομένων και των οικογενειών τους. Μετά από επισκέψεις ανωτάτων στελεχών και διαπραγματεύσεις η ιδέα απερρίφθη διότι το συγκρότημα πωλούνταν σαν «πακέτο» ενώ η εταιρεία επιθυμούσε να αγοράσει μόνο τις εγκαταστάσεις παραγωγής τις οποίες θα μπορούσε να λειτουργήσει με 600 εργαζομένους. Όμως στο 1992 η MICHELIN κατέθεσε στις πολωνικές αρχές μια σοβαρή πρόταση αγοράς αυτού του συγκροτήματος. Τότε, για ανταγωνιστικούς και στρατηγικούς λόγους, ανανεώθηκε το ενδιαφέρον της GOODYEAR η οποία με άμεση συντονισμένη ενέργεια αγόρασε όλο το συγκρότημα σε πολύ ανταγωνιστική τιμή.

Από τη στιγμή εκείνη ξεκίνησε μια αντίστροφη μέτρηση για τα μικρότερα ευρωπαϊκά εργοστάσια. Στην Πολωνία μπορούσαν να παραχθούν ελαστικά καλής ποιότητας, στο 1/3 περίπου του κόστους παραγωγής των ελληνικών και άλλων ευρωπαϊκών εργοστασίων,

σε αρκετές ποσότητες που κάλυπταν την ελληνική και ιταλική παραγωγή και με εύκολη πρόσβαση στις ευρωπαϊκές αγορές.

Το μήνυμα που παίρναμε στην Ελλάδα ήταν ότι έπρεπε να μειωθεί δραστικά το κόστος παραγωγής μας και να γίνουμε περισσότερο ανταγωνιστικοί μπροστά σ' αυτή την απειλή.

Κανείς δεν πίστευε ότι ένας οργανισμός όπως η GOODYEAR ΕΛΛΑΣ που αποτελούσε ένα μικρό μοντέλο υψηλών δεικτών οργάνωσης, εργονομίας και παραγωγής προϊόντων ανωτέρας ποιότητας κινδύνευε. Λιγότερο απ' όλους οι συνδικαλιστές και οι εργαζόμενοι πίστευαν ότι υπήρχε κίνδυνος για μια κερδοφόρα, όπως η δική μας, επιχείρηση.

Στα κατοπινά 3 χρόνια τα μηνύματα και οι πιέσεις πλήθυναν προς τα ανώτερα και ανώτατα στελέχη, καθώς οι εργασίες και ο εκσυγχρονισμός του πολωνικού εργοστασίου προχωρούσε με ταχείς ρυθμούς. Οι εργαζόμενοι και οι συνδικαλιστές ενημερώνονταν επίσης για τις μεγάλες αλλαγές στην τοπική και ευρωπαϊκή αγορά με συγκριτικά στοιχεία.

Όλα τα ευρωπαϊκά εργοστάσια είχαν αρχίσει να παίρνουν αποφάσεις για δραστικές μειώσεις του κόστους ή τουλάχιστον έδειχναν την αποφασιστικότητα να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό. Εμείς συνεχίσαμε να ζούμε στην καθημερινότητά μας χωρίς να συνειδητοποιούμε την απειλή και χωρίς να πείθουμε τους συνδικαλιστές μας για τις πιθανές εξελίξεις. Η κατάσταση παρουσιαζόταν ως πρόφραση της εταιρείας για να εμποδίζει τις οικονομικές και άλλες διαδικήσεις των εργαζομένων.

Τα ιαπωνικά, κορεατικά, και δειλά τα κινέζικα, ελαστικά δημιουργούσαν ανηλεή ανταγωνισμό στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Ήταν αναμενόμενο να αποφασίσει η GOODYEAR INTERNATIONAL να κάνει στρατηγικές επιλογές και να κλείσει παραγωγικές εγκαταστάσεις που δεν ανταποκρίνονταν στους στόχους της. Ήδη το εργοστάσιο της PIRELLI είχε σταματήσει τη λειτουργία του στην Πάτρα για παρόμοιους λόγους στις αρχές του '90.

Στην GOODYEAR υπήρχε πάντα πρόβλεψη στους προϋπολογισμούς για μια ξαφνική παύση λειτουργίας για λόγους ανάγκης, δηλαδή από φυσική καταστροφή, πυρκαγιά ή μεγάλο ατύχημα μιας παραγωγικής μονάδας. Η πρόβλεψη αφορούσε την άμεση τακτοποίηση όλων των εκκρεμοτήτων, χρεών και υποχρεώσεων προς τους εργαζομένους, φορείς και προμηθευτές. Έτσι δεν απαιτήθηκαν μακροχρόνιες διαδικασίες παρά μόνο διασκέψεις με τους νομικούς συμβούλους για την περαιτέρω ενέργεια και τις επιπτώσεις της, όταν ελήφθη η απόφαση για το εργοστάσιό μας.

Η απόφαση για το κλείσιμο του εργοστασίου κρατήθηκε απόρρητη από όλους εκτός από ελάχιστα ανώτερα και ανώτατα στελέχη που έπρεπε να κάνουν τους απαραίτητους χειρισμούς. Έτσι αποφεύχθηκαν παρενέργειες από αντιδράσεις των συνδικαλιστών του εργοστασίου (όπως καταλήψεις, απεργίες κ.λπ.) αλλά και των συνδικαλιστών της περιοχής. Η παύση λειτουργίας περιέλαβε όλο το προσωπικό του εργοστασίου. Εξαιρέθηκαν μόνο οι εργαζόμενοι στο Τμήμα Πωλήσεων Βορείου Ελλάδος καθώς και το προσωπικό των εγκαταστάσεων Αθηνών.

Στα μέσα Ιουλίου 1996 και την πρώτη ημέρα του θερινού κλεισίματος του εργοστασίου, όταν όλοι οι εργαζόμενοι είχαν αναχωρήσει για τις διακοπές τους, πραγματοποιήθηκε αιφνιδιαστικά το κλείσιμο. Το ίδιο βράδυ σφραγίσθηκε από την εταιρεία το εργοστάσιο και η φύλαξη του ανατέθηκε σε ιδιωτική εταιρεία φύλαξης. Ας σημειωθεί εδώ ότι στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας, το εργοστάσιο λειτουργούσε σε δωδεκάμηνη βάση και το προσωπικό αναπληρώνονταν με εποχιακές προσλήψεις τους μήνες Μάιο μέχρι Αύγουστο όταν οι εργαζόμενοι έπαιρναν εναλλάξ τις άδειες θερινών διακοπών. Τούτο αργότερα κρίθηκε μη πρακτικό διότι η εξειδικευμένη εργασία του προσωπικού παραγωγής απαιτούσε προσωρινές προσλήψεις με εντατικά προγράμματα εκπαίδευσης και πολύπλοκο προγραμματισμό αδειών. Έτσι υιοθετήθηκε το πρόγραμμα θερινού κλεισίματος του εργοστασίου (μέσα Ιουλίου- μέσα Αυγούστου) και το εργοστάσιο έπαυε να λειτουργεί με όλο το προσωπικό σε άδεια. Παρέμεναν μόνο οι εργολάβοι για έργα συντηρήσεως.

Οι αποζημιώσεις των εργαζομένων και οι κάθε φύσεως υποχρεώσεις καταβλήθηκαν στους δικαιούχους τις επόμενες ελάχιστες ημέρες και πρόσθετα μέτρα ασφαλείας ελήφθησαν απομονώνοντας το εργοστάσιο από οποιαδήποτε εξωτερική πρόσβαση. Κανείς εργαζόμενος, απλός ή στέλεχος, δεν μπορούσε έχει πρόσβαση.

Το γεγονός προκάλεσε σοκ στους εργαζόμενους, στην τοπική κοινωνία, στους βιομηχανικούς και εμπορικούς φορείς και στο πανελλήνιο. Ήταν μια πρωτόγνωρη κίνηση που πέρα και από οποιαδήποτε διαδικασία που προβλεπόταν από την ελληνική νομοθεσία (όπως π.χ. εκ των προτέρων διαβούλευση με τους εργαζόμενους) είχε παρακαμφθεί.

Πέρα όμως από αυτό, η GOODYEAR ΕΛΛΑΣ είχε παραμείνει ένας έντιμος και δίκαιος εργοδότης. Δεν άφησε κανένα χρέος ή καμία υποχρέωση χωρίς να την ικανοποιήσει άμεσα προς όλους τους συνεργάτες και εργαζομένους της πλήρως και με συνέπεια.

Το μοναδικό μεγάλο κενό που έμεινε ήταν εκείνο των 400 περίπου εργαζομένων που έμειναν ξαφνικά άνεργοι. Αρκετοί βρήκαν εργα-

σία ή δημιούργησαν δικές τους μικρές επιχειρήσεις. Το πιο σημαντικό πρόβλημα είχαν όσοι πλησίαζαν στα όρια ηλικίας για σύνταξη και δεν μπορούσαν να ανταγωνισθούν νεότερους στην αγορά εργασίας. Ακόμη και σήμερα, αρκετοί με ελλιπή ασφάλιση κάνουν προσπάθειες για τη δικαίωσή τους, προς τους κρατικούς ασφαλιστικούς φορείς. Σε ό,τι αφορά το άτομό μου, μια πρόταση να μεταταγώ ως στέλεχος της Διευθύνσεως Πωλήσεων στην Αθήνα καθώς και αμέσως μετά δεύτερη πρόταση να μεταφερθώ στη Διεύθυνση Προσωπικού του νέου αποκτήματος της GOODYEAR στην Πολωνία δεν έγιναν αποδεκτές και τούτο ήταν το τέλος της σταδιοδρομίας μου στην GOODYEAR.

Πολλές φήμες και μύθοι κυκλοφόρησαν στο αμέσως επόμενο διάστημα για τους λόγους που προκάλεσαν αυτό το γεγονός. Επί πολύ χρόνο οι δημοσιογράφοι κράτησαν σε πρώτη σελίδα ό,τι είχε συμβεί και οι εργαζόμενοι με μαζικές εκδηλώσεις και δημοσιεύσεις διαμαρτυρήθηκαν. Μέχρι σήμερα κυκλοφορούν φήμες ότι το εργοστάσιο μεταφέρθηκε στην Τουρκία ή πουλήθηκε στην Αίγυπτο κ.λπ. Όμως όσοι σκέπτονται επιχειρηματικά κατανοούν ότι όταν μπορείς να παράγεις ποιοτικά προϊόντα με μεγάλη διαφορά κόστους σε μια άλλη ιδιόκτητη μονάδα, όπως ήταν αυτή της Πολωνίας, καταδικάζεις τη μονάδα με υψηλό κόστος σταδιακά σε θάνατο. Σύντομα, μετά το ελληνικό εργοστάσιο, έκλεισαν το ιταλικό και το γερμανικό, επίσης εργοστάσια με υψηλό κόστος παραγωγής. Ας σημειωθεί ότι σήμερα στη Γερμανία παράγονται μόνο ελαστικά FULDA, στο εργοστάσιο ιδιοκτησίας της GOODYEAR. Ακόμη μέχρι σήμερα εκκρεμεί στη δικαιοσύνη δικαστικός αγώνας από τους συνδικαλιστικούς φορείς σε συνεργασία με έμπειρους νομικούς/εργατολόγους για καταδίκη της GOODYEAR σε πρόσθετες αποζημιώσεις. Η μακρά δικαστική διαμάχη, με συνεχείς αναβολές και εφέσεις σε όλα τα δικαστικά επίπεδα, περιέχει ακόμη και γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου που εκφράζει την αντίθεσή του για το κλείσιμο του εργοστασίου, λόγω παράκαμψης της ελληνικής και ευρωπαϊκής εργατικής νομοθεσίας. Πάντως το όλο γεγονός αποτέλεσε και αντικείμενο μελέτης και προβληματισμού από τους νομικούς κύκλους της χώρας. Ας μην ξεχνούμε ότι την τελευταία δεκαετία μεγάλες εταιρείες στον ευρωπαϊκό χώρο επέλεξαν τη μέθοδο αιφνίδιου κλεισίματος εργοστασίων τους (π.χ. εργοστάσιο αυτοκινήτων RENAULT στο Βέλγιο κ.λπ.)

Η τύχη των εγκαταστάσεων δεν είχε καλά αποτελέσματα: τα μηχανήματα νεότερης τεχνολογίας και ειδικής κατασκευής μεταφέρθηκαν στα μεγάλα ευρωπαϊκά εργοστάσια, ενώ ένας μεγάλος όγκος μηχανημάτων παλαιότερης τεχνολογίας καταστράφηκαν και εκποιήθηκαν ως μέταλλα. Το κτίριο και οι εγκαταστάσεις του καθώς και η έ-

κτηση των 200 στρεμμάτων, πουλήθηκαν τμηματικά σε μικρές βιομηχανίες ή βιοτεχνίες. Ανάλογη τύχη είχε και ο υπόλοιπος εξοπλισμός. Η GOODYEAR συνεχίζει να λειτουργεί στον ελληνικό χώρο ως εισαγωγική εμπορική εταιρεία με έδρα την Αθήνα και δίκτυο μεταπωλητών σε όλη τη χώρα.

Όμως με τις εποχές που αλλάζουν και με την κρίση στην παγκόσμια αγορά, ό,τι έχει σχέση με την αυτοκινητοβιομηχανία διαφέρει σημαντικά από τα χρόνια της ανάπτυξης, τα καλά χρόνια των δεκαετιών '60-'80.

Το σήμα της GOODYEAR ξεπεράσθηκε από νέους κολοσσούς όπως η ιαπωνική BRIDGESTONE, οι αγορές είναι γεμάτες από κορεστικά, κινέζικα και άλλα ελαστικά και οι πρώην τεράστιες αυτοκινητοβιομηχανίες των ΗΠΑ και της Ευρώπης συρρικνώθηκαν, με τα όποια αποτελέσματα είχε αυτή η συρρίκνωση και στις συγγενικές βιομηχανίες ελαστικών και ανταλλακτικών.

Οι μεγάλες βιομηχανίες της Βορείου Ελλάδος μας, εντός και εκτός βιομηχανικής περιοχής, φθίνουν ή περιορίζονται. Όλοι γνωρίζουμε

την κατάσταση αλλαγών ιδιοκτησίας, μείωσης παραγωγής, σμίκρυνσης της αγοράς και πολλών βιοτεχνιών, μηχανουργείων κ.λπ. που υποστήριζαν τις μεγάλες βιομηχανίες και που σήμερα δεν υπάρχουν.

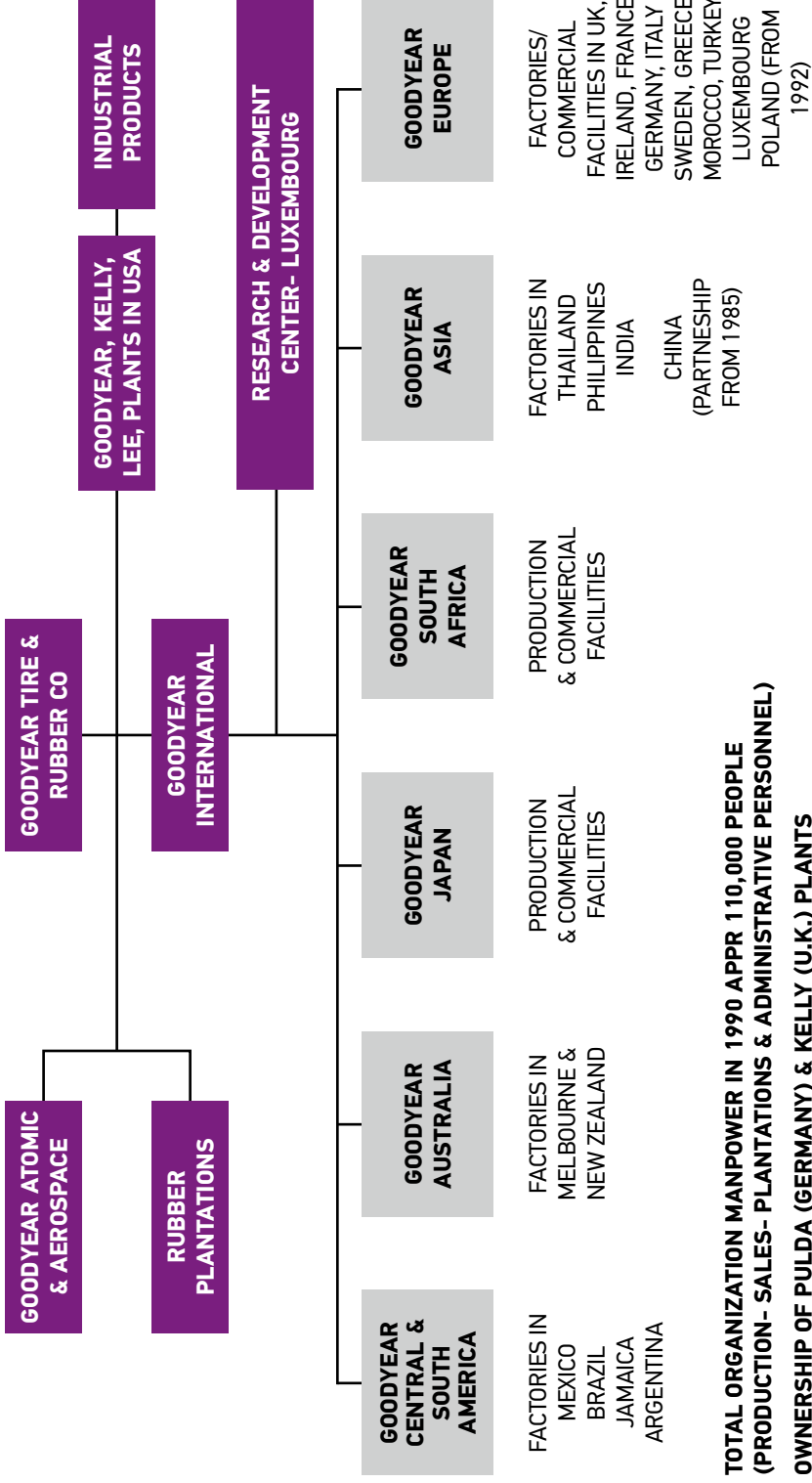
Ήταν εκείνη μια πραγματικά έντονη εποχή βιομηχανικής και εμπορικής ανάπτυξης και δραστηριότητας, η οποία πια λείπει από την περιοχή μας, από τη Βόρεια Ελλάδα αλλά και από την χώρα.

Υ.Γ.

Η περιγραφή και εξιστόρηση γεγονότων της ζωής του εργοστασίου της GOODYEAR ΕΛΛΑΣ Α.Β.Ε.Ε. έχουν περισσότερο «ρομαντικό» χαρακτήρα- χωρίς στατιστικά στοιχεία, δείκτες, ονόματα κ.λπ. Όπως θυμούμαστε κάποιο αγαπημένο πρόσωπο που δεν υπάρχει πια, με ό,τι μας εντυπωσίαζε από τον χαρακτήρα, τις αρετές και τα ελαττώματά του- έτσι προσπάθησα να δώσω, σε όσους μπουν στον κόπο να διαβάσουν το πόνημα αυτό, αναμνήσεις από το δημιουργικό πέρασμα της εταιρείας στην περιοχή μας και από τα αποτυπώματα που άφησε σε όσους έζησαν στο περιβάλλον της.

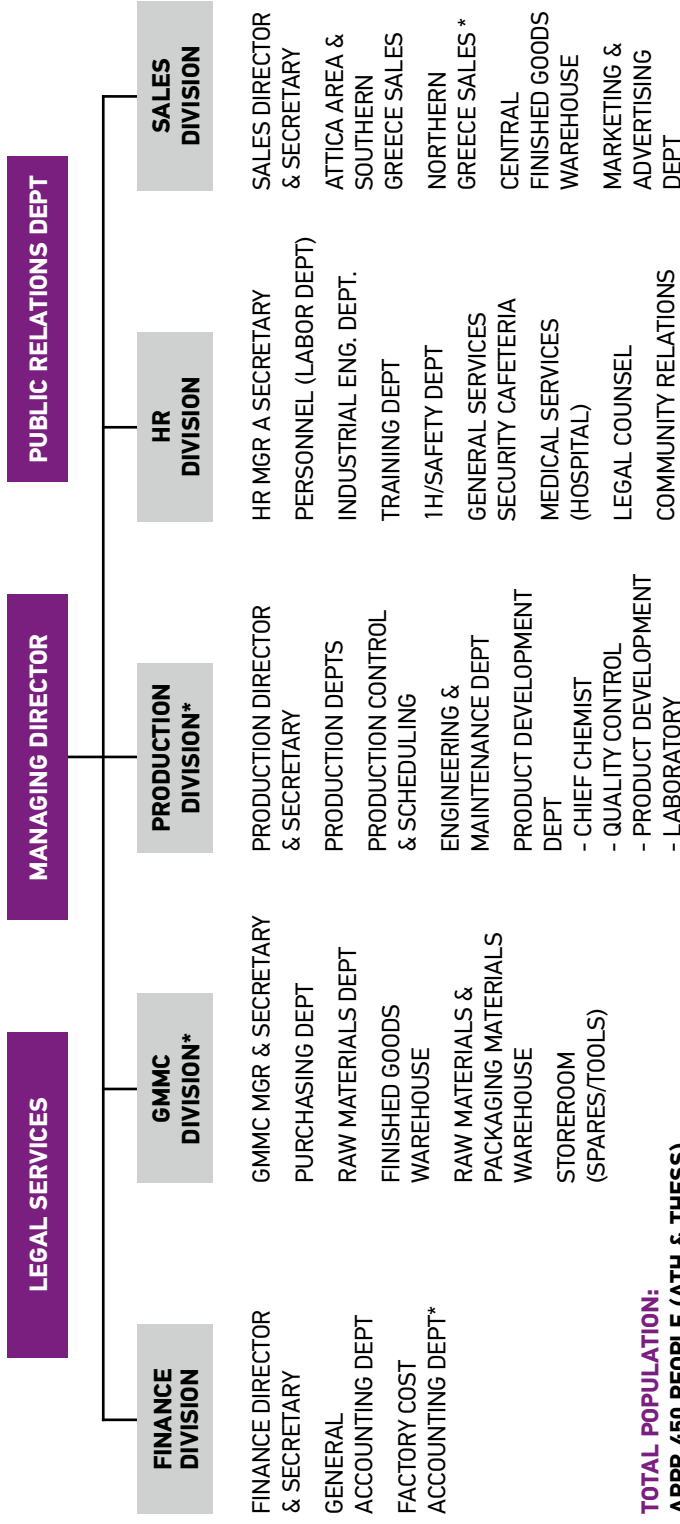

ORGANIZATION CHART IN 1996

**TOTAL ORGANIZATION MANPOWER IN 1990 APPROX 110,000 PEOPLE
(PRODUCTION- SALES- PLANTATIONS & ADMINISTRATIVE PERSONNEL)
OWNERSHIP OF PULDA (GERMANY) & KELLY (U.K.) PLANTS**

GOOD YEAR HELLAS S.A.I.C. (IN 1996)

TOTAL POPULATION:
APPR 450 PEOPLE (ATH & THESS)

EXECUTIVE COMMITTEE: MANAGING DIRECTOR, FINANCE DIRECTOR, PRODUCTION DIRECTOR, SALES DIRECTOR

By INVITATION: GMCC MGR, HR MGR

FACTORY COUNCIL: PRODUCTION DIRECTOR, HR MGR, GMCC MGR, COST ACCOUNTING MGR, ENGINEERING MGR, CHIEF CHEMIST

* THESSALONIKI OPERATIONS

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όποιος διαβάσει τα περιεχόμενα αυτού του βιβλίου, μπορεί να καταλήξει στο εξής:

- αν είναι στέλεχος σε μια επιχείρηση, μπορεί να αντλήσει χρήσιμα συμπεράσματα οργάνωσης και διαχείρισης
- αν είναι νεοεισερχόμενος στην επιχειρηματική πραγματικότητα της χώρας μας, μπορεί να κάνει συγκρίσεις με τα δεδομένα που διαμορφώνονται σήμερα
- αν είναι απογοητευμένος από τις εξελίξεις των πρόσφατων χρόνων, μπορεί να τα χαρακτηρίσει σαν μια νεκρολογία για μια εποχή που έλαμψε προσωρινά στη χώρα και που ίσως δεν ξανασυμβεί.

Εκείνο όμως που επιθυμούμε να υπογραμμίσουμε στους νέους εργαζόμενους που ελπίζουν σε καλύτερες μέρες και θα έχουν την υπομονή να διαβάσουν τα κείμενα είναι τα εξής:

Δεν θα παρασυρθούμε στην ανάλυση των αιτιών της σημερινής παρακμής σχεδόν σε όλους τους τομείς και στις αέναιες συζητήσεις και διαβουλεύσεις των πολιτικών κομμάτων για να διατηρηθεί η νομή της εξουσίας.

Ούτε και στην «αφυδάτωση» της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας που ζήσαμε στην Ελλάδα τα τελευταία 20 περίπου χρόνια.

Εκείνο που θέλουμε να καταγράψουμε είναι η ελπίδα - ότι σιγά σιγά θα λειτουργήσει το ένστικτο της αυτοσυντήρησης σε ατομικό και εθνικό επίπεδο. Τότε θα γίνει ένα νέο ξεκίνημα με επενδύσεις στη χώρα από μεγάλες επιχειρήσεις - όπως τότε στην δεκαετία του '60.

Μέσα σε ένα περιβάλλον τεχνογνωσίας, συνέπειας και αυστηρών προδιαγραφών τα στελέχη που θα είναι προετοιμασμένα να προσφέρουν συνεργασία υψηλών απαιτήσεων με διαρκή ενημέρωση και εκπαίδευση, με ευελιξία για εργασία σε διαφορετικές θέσεις μέ-

σα στην επιχείρηση, θα συμβάλουν στην ανάπτυξη όσων επιχειρήσεων θα λειτουργήσουν στον ελληνικό χώρο.

Μιλούμε για αυτονόητα χαρακτηριστικά του στελέχους που θα αναζητήσουν οι κάθε είδους εργοδότες: σωστή διαχείριση και εποπτεία των χώρων εργασίας του στελέχους που θα είναι περισσότερο σύμβουλος και καθοδηγητής και λιγότερο προϊστάμενος. Ακριβώς όπως λειτούργησαν τα στελέχη, εμείς δηλαδή, στις μεγάλες επιχειρήσεις που στο βιβλίο αυτό παρουσιάζονται.

Πολλοί αναρωτιούνται με αγωνία ποιο θα είναι το μέλλον της απασχόλησης σε 10 χρόνια. Όσο και να μεταβληθούν τα στοιχεία σε μια επιχείρηση λόγω εξελιγμένων μορφών οργάνωσης κι όσο και αν αλλάζουν σε ανάγκες στη σχέση εργασίας και ζωής - οι αρχές της προσφοράς και της εμπιστοσύνης παραμένουν αναλλοίωτες, όπως και οι αρχές ηθικής και συνέπειας.

Και ίσως εδώ βρίσκεται η ωφέλεια που θα αποκομίσει ένα στέλεχος καθώς θα ταξιδέψει μέσα από τις σελίδες αυτού του βιβλίου και θα ανακαλύψει την προσφορά όσων κατέθεσαν εδώ τις εμπειρίες τους.

Σχετικά είναι τα εξής λόγια του διάσημου στις Η.Π.Α. μελλοντολόγου καθηγητή ALVIN TOFFLER σε εβδομαδιαία σειρά μαθημάτων με τίτλο EXECUTIVE LEADERSHIP που έγινε για στελέχη της GOODYEAR στο Πανεπιστήμιο του KENT του OHIO. Λόγια που ταιριάζουν στην σημερινή κατάσταση:

“In a changing society and culture, particularly in a period of revolutionary change, such as we find ourselves in, today, the past becomes a less sure guide to pretend decisions and future possibilities.

In this circumstances thinking clearly about future possibilities and creating new ideas to cope with them becomes essential to survival.

What the system needs are workers who are resourceful, innovative, and educated. The Third Wave economy (Μεταβιομηχανική κοινωνία) will require all sorts of dedicated human talent and resources. We will need trainers and retrainers, sensitive managers and organizers. And all should have a guaranteed income for their contribution to production.

What is happening today is not a recession as such but a restructuring of the entire technoeconomic base of the society. It is like an earthquake that throws up a new terrain. Unless that’s understood, no tinkering with interest rates, taxes, wage and price policies or trade relations can save us. Nor will strikes or demonstrations ...”

Πόσο αληθινές είναι οι σκέψεις αυτές και σήμερα ...

